

- Jeg er ingen pusekatt

En kvalitativ innholdsanalyse av Gerd-Liv Vallas og Ingunn Yssens
apologia i forbindelse med LO-dramaet 2007.

Foto: Roar Dalmo Moltubak, VG

Foto: Agnete Brun, Dagbladet

Masteroppgave i medievitenskap
av
Elin Strand Hornnes

Institutt for medier og kommunikasjon
Universitetet i Oslo
Høsten 2008

Sammendrag

Denne oppgaven viser hvordan politikere og toppledere tar i bruk apologia (forsvarstaler) for å svare på kategoria (kritikk og anklager) i forbindelse med en medieskandale. Dette gjør de i frykt for å tape et godt omdømme og symbolsk makt. Jeg har valgt å gjøre en case studie av det såkalte "LO-dramaet". "LO-dramaet" var en politisk skandale knyttet til (tidligere) LO-leder Gerd-Liv Vallas lederstil og behandling av medarbeidere. Saken ble satt på dagsorden i Norge da Ingunn Yssen sa opp sin jobb i LO og anklaget Valla for mobbing og trakassering. Jeg har utført en kvalitativ innholdsanalyse av Valla og Yssens apologia knyttet til denne saken.

Oppgaven er basert på tre sentrale teoretikere innen studien av forsvarsstrategier; William L. Benoit, W. Timothy Coombs og Keith Michael Hearit. Disse bidragene har jeg knyttet samme i en kombinasjonstypologi for en analyse av hvilke forsvarsstrategier Valla og Yssen benyttet, hvordan de kombinerte og endret sin respons, samt mulighetene for å oppnå en idealetisk apologia. Studien av forsvarsstrategier over tid og muligheten for å kommunisere etisk uten å påta seg urettmessig skyld og ansvar, er sentrale og viktige poeng.

Analysen viser at Valla og Yssen benyttet forsvarsstrategier fra alle de syv hovedkategoriene i min kombinasjonstypologi. Mens Yssen holdt seg til de samme nøytrale responsstrategiene man finner i midten av forsvarskontinuumet, benyttet Valla hovedsakelig svært aggressive forsvarsstrategier og ved et tilfelle en mer imøtekommende apologia. Yssens respons fremstod på denne måten mer konsistent og hun klarte å "stay on message", i motsetning til Vallas forsvar som virket både vilkårlig og ubestemmelig. Avslutningsvis kommer jeg inn på Vallas mulighet for å gi en trygg unnskyldning for å oppnå en idealetisk og mer konsistent apologia. En trygg unnskyldning er et nytt og viktig bidrag til kombinasjonstypologien, som jeg håper fremtidig forskning innen apologia og forsvarstaler kan dra nytte av.

Summary

This thesis illustrates how politicians and top leaders use apologia (defence speech) to respond to kategoria (critic and accusations) when faced with a media scandal. They do this to avoid a loss of well-established reputation and of symbolic power. I have chosen a case study of the bullying scandal often referred to as “LO-dramaet”. “LO-dramaet” became big news in Norway when Ingunn Yssen accused her boss and (former) leader of the Norwegian trade-union (LO), Gerd-Liv Valla, of bullying and harassment while she worked in LO. The thesis is based on a qualitative text analysis of Valla and Yssen’s apologia.

I have chosen three important theorists within the study of defence strategies; William L. Benoit, W. Timothy Coombs and Keith Michael Hearit. Based on these contributions, I have developed a combination typology for analysis of which defence strategies Valla and Yssen turned to in order to defend themselves, how they combined and changed their responses and their ability to achieve an ideal ethical apologia. The study of how defence strategies change over time and how one can communicate ethically without admitting guilt or taking responsibility that’s unjustified, are central and important points.

The analysis shows that Valla and Yssen used defences strategies from all of the seven main categories in the previously mentioned combination typology. While Yssen usually employed the same neutral responses that you’ll find in the centre of the defence continuum, Valla used mainly aggressive strategies and a more accommodative apologia at one occasion. Yssen’s response gave a more consistent impression and she managed to “stay on message”, in contrast to Valla’s apologia which seemed both random and indeterminable. Finally I consider Valla’s use of a safe apology to achieve a more ethical and consistent apologia. A safe apology is a new and important addition to the combination typology, which I hope future research within apologia and defence speech can take advantage of.

Forord

Alle må forsvare seg på et eller annet tidspunkt. Da mener jeg ikke med slag og spark, men gjennom ord og godtgjørende handling for å opprettholde et godt navn og rykte. Det er nettopp min fascinasjon for forsvarsstrategier og apologia som har fått meg til å skrive masteroppgave om hvordan dette foregår i en mediert skandale. Om ikke alt for lenge er det min tur til å forsvare denne oppgaven, når jeg er oppe til muntlig. Men nå ønsker jeg først og fremst å takke;

Jeg vil takke min veileder Ragnar Waldahl for all hjelp og fine innspill. Oppgaven hadde ikke blitt den samme uten. Takk til Sigurd Allern som har lest igjennom og kommet med flere gode forslag til forbedringer. Takk også til Ragnar Waldahl, Kjersti Thorbjørnsrud og Sigurd Allern som har gitt meg nyttig og spennende arbeidserfaring som vitenskapelig assistent.

Takk til Fritt Ord som gav meg stipend høsten 2007. Det kom veldig godt med. Takk til verdens beste studievenner/venninner både fra bachelor og master, samt folka på vit. ass.-rommet som gjorde jobben der til en lek. Ingen nevnt, ingen glemt.

Sist men absolutt ikke minst vil jeg takke mamma Ellen og lillesøster Mette som har vært der for meg hele veien. Takk for all støtte og oppmuntring. Hadde aldri klart dette uten dere! Pappa Terje, du er med meg i tankene hver dag og jeg håper jeg har gjort deg stolt. Denne oppgaven vil jeg dedikere til deg.

Oslo, sept. 2008
Elin Strand Hornnes

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1 Problemstilling	3
1.2 Disposisjon	6
2. LO-dramaet – en gjennomgang	7
2.1 Første akt	7
2.2 Andre akt	8
2.3 Tredje akt	11
3. Teori	13
3.1 Omdømme og symbolsk makt	13
3.2 Den medierte maktskandalen	14
3.3 Apologia, kategoria eller begge deler?	17
3.4 Benoits Theory of image restoration	18
3.5 Coombs Situational Crisis Communication Theory (SCCT)	24
3.6 Typologienes likheter og ulikheter	27
3.7 Tidsperspektivet	29
3.8 Hearits Apologetic Ethics	30
3.8.1 Den idealetiske framføringen	30
3.8.2 Det idealetiske innholdet	32
3.9 Benoit, Coombs og Hearit – trenger man alle tre?	34
3.10 Kombinasjonstypologien	36
3.11 Teorien oppsummert	38
4. Metode	40
4.1 Kvantitativ og kvalitativ metode.	40
4.2 Casestudie	42
4.3 Tekstanalyse og retorisk kritikk	43
4.4 Innsamling og behandling av data	45
4.5 Metoden vurdert	47
4.5.1 Reliabilitet	47
4.5.2 Validitet	48
4.5.3 Generalisering	49
4.6 Metoden oppsummert	50
5. Introduksjon	52
5.1 Yssens oppsigelse	52
5.1.1 Forebyggende apologia	54
5.1.2 (Gerd)-Liv og lære	55
5.1.3 Det høyverdige oppdraget	57
5.1.4 Etisk vurdering	58
5.2 Yssen i Redaksjon EN	59
5.2.1 Politisk motivert?	59
5.2.2 Prinsipp versus eget hensyn	61

5.2.3 Stå på, Ingunn! _____	62
5.3 Teppefall for første akt _____	63
6. Konfrontasjon _____	65
6.1 Vallas første pressekonferanse _____	65
6.1.1 Graviditeten og Forsvarets høyskole _____	66
6.1.2 Pusekatten og arbeiderne i LO _____	67
6.2 Forsvarsbrevet _____	69
6.2.1 Angrep på Yssen _____	69
6.2.2. Administrasjonsmøtet _____	70
6.2.3 En dårlig byråkrat _____	71
6.3 Valla i Først & sist _____	73
6.3.1 Flyplassen i Helsinki _____	73
6.3.2 Evnen til å si unnskyld _____	74
6.3.3 Ønsket ikke å møte Yssen _____	75
6.3.4 Fredagsunderholdning _____	76
6.3.5 Meningsmålinger _____	77
6.4 Yssen i Tabloid _____	78
6.4.1 Vallas ofre, Yssens støttespillere _____	78
6.4.2 Spilleregler i arbeidslivet _____	80
6.5 Valla sier unnskyld _____	81
6.5.1 Endre lederstil _____	82
6.5.2 Angrep versus forsvar _____	83
6.5.3 Meningsmåling _____	84
6.6 Ingunn Yppen _____	84
6.6.1 Utvisking av personlighet _____	85
6.6.2 AP-nettverket _____	86
6.6.3 Kvinnen som vil redde verden _____	87
6.7 Teppefall for andre akt _____	88
7. Klimaks og refleksjon _____	90
7.1 Valla går av _____	90
7.1.1 Nye angrep _____	91
7.1.2 Spill på følelser _____	92
7.1.3 Opinionsmålinger _____	93
7.2 Yssen i VG Helg _____	94
7.2.1 Ingen hevn, ingen helt _____	94
7.2.2 David og Goliat _____	96
7.2.3 Ingen forsoning _____	96
7.3 Teppefall for tredje akt _____	98
8. Konklusjon _____	99
8.1 Hvilke responsstrategier benyttet Valla og Yssen? _____	99
8.2 Hvordan kombineres og endres disse responsstrategiene? _____	104
8.3 Hvilken mulighet har Valla og Yssen for å oppnå en idealetisk apologia? _____	107
8.4 En trygg unnskyldning _____	107
8.5 En oppsummering _____	110
8.5.1 Ny teori og videre forskning _____	112
8.5.2 En avsluttende tanke... _____	113
9. Kilder: _____	114

9.1 Elektroniske kilder (URL):	118
9.2 Meningsmålinger	121
10. Vedlegg	122
10.1 Yssens oppsigelse 11.01.07	122
10.2 Yssen i Redaksjon EN 11.01.07	126
10.3 Vallas pressekonferanse 11.01.07	131
10.4 Vallas forsvarsbrev 12.01.07	132
10.5 Valla i Først & sist 12.01.07	137
10.6 Yssen i Tabloid 17.01.07	142
10.7 Vallas pressekonferanse 19.01.07	144
10.8 Yssen i Dagbladet Magasinet 20.01.07	146
10.9 Vallas pressekonferanse 09.03.07	150
10.10 Yssen i VG Helg 28.04.07	153

1. Innledning

Omdømme er et sosialpsykologisk fenomen som kan si noe om hvordan andre oppfatter oss. De fleste av oss ønsker å ha et godt rykte og bli oppfattet på en positiv måte (Hygen 2005: 6). Et godt omdømme bidrar til et sunt selvilde. Opprettholdelsen av et positivt selvilde har nettopp vært en sentral motivasjonsvariabel gjennom psykologiens historie. Skader på omdømmet kan få flere uønskede konsekvenser, slik som stress, nervøsitet, skyldfølelse og føre til skade på aktørens identitet (Benoit 1995: 2).

Spesielt viktig er omdømmet for politikere eller ledere i større organisasjoner som er avhengig av symbolsk makt for å påvirke og overtale folk. Anvendelsen av symbolsk makt er viktig innenfor forskjellige områder av det sosiale liv, men i det politiske felt er det avgjørende, ettersom enhver som ønsker å oppnå politisk innflytelse og å utøve den vedvarende og effektivt, er nødt til å benytte symbolsk makt for å sikre seg andres støtte innenfor det politiske felt. Når omdømme rives ned, svekkes den symbolske makten og også lederens evne til å påvirke og overtale (Thompson 2000: 112).

Dette gjør vårt omdømme til en verdifull ressurs som vi er redd for å miste. Et angrep på vårt omdømme kan bidra til stor bekymring og de aller fleste forstår alvoret av slike anklager og kritikk. Personer som tror sitt ry og rykte står i fare, føler seg gjerne tvunget til å gi en forklaring, en unnskyldning eller forsvare seg mot anklagene i håp om å forhindre eller i hvert fall begrense skaden (Benoit 2004: 263). Denne oppgavens hovedtema er nettopp hvordan mennesker benytter seg av en bestemt type kommunikasjon som er designet for å unngå, begrense eller rett opp skaden på omdømmet, nemlig apologia.

Apologia er gresk, betyr forsvarstale og er en målrettet aktivitet for å beskytte ens omdømme. Det er viktig å ikke blande apologia med unnskyldning (apology), som er et uttrykk for skyld og anger. En apologia kan innholde en unnskyldning, men er også mye mer. Gjennom en apologia kan den anklagede forsvare sine handlinger og forsøke å overbevise kritikerne om at man oppfører seg og gjør det rette (Smith 2005: 100). Halford Ross Ryan legger vekt på at apologia må ses i lys av kategoria. Kategoria er gresk for å beskyld (Benoit 1995: 20). Det er offentlig kritikk, gjerne med en etisk dimensjon (Hearit 2006: 5). Dette betyr ikke at kategoria har blitt ignorert av tidligere teoretikere, men at Ryan var den første til å eksplisitt understreke

dette viktige poenget; "the critic can not have a complete understanding of accusations or apology without treating them both" (Ryan 1982: 254).

I denne oppgaven vil jeg undersøke hvordan man tar i bruk apologia ved å støtte meg på tre sentrale teoretikere innen studien av forsvarsstrategier; William L. Benoit, W. Timothy Coombs og Keith Michael Hearit. Benoit har utviklet en typologi for kriserespons, basert på tidligere studier innen retorikk og forsvarstaler. Benoits "Theory of image restoration" deler kriseresponser inn i fem hovedkategorier, hvorav tre har underkategorier; benekte, redusere ansvar, redusere anstøtelighet, korrigerende handling og uforbeholden unnskyldning (Benoit 2004: 265). En annen teoretiker som de senere årene har utviklet en teori for effektiv situasjonell kriserespons er W. Timothy Coombs. Han benytter syv hovedkategorier for kriserespons, ordnet langs et kontinuum fra de mest aggressive strategiene til mer imøtekommende. Disse strategiene er; å angripe, benekte, bortforklare, rettferdiggjøre, innynne seg, godtgjøre og unnskylde (Coombs 1999: 123-124, Ihlen og Robstad 2004: 131-132). En svakhet ved Benoit og Coombs typologier er at de kun gir et stillbilde av apologia, uten å ta i betraktning det dynamiske aspektet ved forsvarsstrategier og at aktøren kan velge å endre sin respons ettersom skandalen strekker seg ut i tid. Tidsperspektivet ved apologia er en viktig, men oversett del innenfor studien av forsvarsstrategier, som jeg ønsker å belyse i denne oppgaven (Ihlen 2002: 186). Den tredje og siste hovedteoretikeren er Keith Michael Hearit. Hans bidrag til studien av responsstrategier er en etisk tilnærming til bruken av apologia. I motsetning til Benoits og Coombs deskriptive typologier, har Hearit fokusert på det normative aspektet og hva man *bør* si for å oppnå forsoning. Han har spesifisert et etisk ideal for både fremføringen og innholdet av apologia, beregnet for å vurdere kommunikasjonen i etterkant av en angivelig offensiv handling. Senere i oppgaven vil jeg vise hvordan disse tre bidragene kan knyttes sammen i en bedre og mer formålstjenelig kombinasjonstypologi.

For å undersøke bruken av apologia i en norsk kontekst, har jeg valgt å ta for meg det såkalte LO-dramaet med Gerd-Liv Valla og Ingunn Yssen i hovedrollene. Startskuddet for LO-dramaet var Yssens publisering av sin oppsigelse i avisen Verdens Gang (VG). Her gjorde hun det klart at hun sluttet som internasjonal sekretær i LO (Yssen 11.01.07 URL). Yssen anklaget LO-lederen Valla for å ha mobbet og trakassert henne i tiden hun jobbet som internasjonal sekretær i LO. At denne kritikken rammet lederen av Norges største arbeiderorganisasjon lå som et bakteppe og bidro til at saken varte i flere uker og fikk en

enorm mediedekning. Tsunamien som rammet Asia i 2004 ble bare halvparten så mye omtalt i norske medier som LO-dramaet. Valla ble utsatt for en ”dobbel tsunami” (DN 16.03.07 URL) av kritisk medieomtale og måtte ta i bruk ulike forsvarsstrategier for å beskytte sitt omdømme.

Men Valla var ikke den eneste som måtte tåle mistanke og kritikk. Yssen ble anklaget for å drive et velregissert mediespill og en personlig hevnaksjon for å felle Valla, noe som førte til at også Yssen måtte ta i bruk apologia. Omdømmet til både Valla og Yssen var truet, noe som motiverte de til å gi en respons for å beskytte sitt ansikt utad. De tok begge i bruk media for å forklare, forsvare og anklage hverandre under LO-dramaet. Oppgaven min er å undersøke Valla og Yssens ulike bruk av apologia, hvordan de kombinerte og endret responsstrategiene over tid og deres mulighet for å oppnå en etisk apologia i tråd med Hearits ideal. Dette bringer oss videre til oppgavens problemstilling.

1.1 Problemstilling

Studien av apologia har bidratt til undersøkelser av hvordan personer innen politikk, religion, sport, kjendisliv og bedrifter har forsvart seg de siste 30 årene (Huxmann og Bruce 1995: 58). Hovedvekten av casene har vært amerikanske, med fokus på corporate apologia, det vil si hvordan selskaper og bedrifter kommuniserer i ulike krisesituasjoner (Benoit 1995, Blaney, Benoit og Brazeal 2002, Coombs 1999, Hearit 2006). Men det finnes også eksempler på studier av forsvarstaler fra enkeltpersoner slik som kongelige, politikere, idrettspersonligheter og kjendiser (Benoit 1997b, Brinson og Benoit 1999, Blaney og Benoit 2001, Len-Rios og Benoit 2004, Hearit 2006), institusjoner som marinen, militæret, universitet og kirke (Drumheller og Benoit 2004, Hearit 2006), samt internasjonal apologia (Stein 2008: 33). Et nytt bidrag er studien av kvinners apologia. Denise L. Oles har blant annet analysert Martha Stewart, Oprah Winfrey og Hillary Clintons forsvarstaler (Oles 2008). LO-dramaet er et norsk eksempel på hvordan to kvinnelige ledere innenfor arbeiderorganisasjonen LO forsvarte seg i forbindelse med en skandale. Dette gjør caset til et spennende eksempel på hvordan personer tar i bruk apologia eller forsvarsstrategier for å beskytte sitt omdømme. Hovedproblemstillingen for denne oppgaven er:

Hvordan tar Gerd-Liv Valla og Ingunn Yssen i bruk apologia for å svare på kategoria i tilknytning til LO-dramaet?

Jeg vil gjøre en kvalitativ studie av et utvalg av de muntlige og skriftlige forsvarsstrategiene til Valla og Yssen i forbindelse med LO-dramaet. Jeg har plukket ut ti av de mest sentrale uttalelsene fra Valla og Yssen, i perioden fra 11. januar til 28. april. Forsvarsstrategiene er imidlertid ikke spredt jevnt utover denne perioden. Hovedvekten av responsene finner man i januar i tilknytning til Yssens oppsigelse, men jeg har også analysert Vallas avskjedstale i mars og et portrettintervju med Yssen i april.

Skandalens forløp har jeg delt inn i tre akter; introduksjon, konfrontasjon og klimaks/refleksjon. Hva som kjennetegner disse tre aktene vil jeg komme tilbake til senere. Uttalelsene fra Valla og Yssen står i kronologisk rekkefølge, med et viktig unntak; Yssens deltakelse i Redaksjon EN den 11. januar har jeg valgt å plassere i forkant av pressekonferansen som Valla holdt tidligere samme dag. Årsaken er at jeg anser både Yssens oppsigelse og intervjuet i Redaksjon EN som del av skandalens introduksjon. Debattprogrammet fremstod først og fremst som en utdypning eller utbrodering av kritikken Yssen kom med i sitt oppsigelsesbrev. Få nye anklager og forsvar kom til uttrykk i dette debattprogrammet. Det er først når Valla kalte inn til pressekonferanse og tok til orde mot kritikken at det virkelig oppstod en konfrontasjon mellom partene, noe som bringer oss over i andre akt. Overgangen til skandalens tredje og siste akt er markert med Vallas avgang som LO-leder. For å kunne svare på denne hovedproblemstillingen har jeg satt opp tre underproblemstillinger som går på hvilke responsstrategier Valla og Yssen benytter, hvordan de kombinerer og endrer sin apologia, samt deres mulighet for å oppnå et etisk ideal.

Hvilke responsstrategier benytter Valla og Yssen?

For å svare på hvilke responsstrategier Valla og Yssen benyttet, vil jeg bruke en kombinasjon av Benoit, Coombs og Hearits typologi for apologia. Den såkalte kombinasjonstypologien, som jeg vil presentere senere, gir muligheten for å kategorisere og rangere Valla og Yssens responsstrategier i tilknytning til LO-dramaet. Her vil jeg særlig se på hvilke forsvarsstrategier som benyttes, hvor ofte de tas i bruk og om det finnes responser som ikke anvendes.

Fokuset vil først og fremst være på hvordan Valla og Yssens kategoria og apologia fremstod i mediene. I tillegg har jeg benyttet noen meningsmålinger for å vurdere hvilken virkning forsvarstale hadde på publikum. Meningsmålinger gjort av Norsk Respons, Synovate MMI, Infact og TNS Gallup i forbindelse med LO-dramaet gir meg muligheten for å evaluere

publikums reaksjoner på Valla og Yssens apologia og vurdere deres mulighet til å opprettholde et godt omdømme. Opinionmålingene kan også forklare hvorfor Valla og Yssen eventuelt valgte å endre sin apologia eller kombinere forsvarsstrategiene på en ny måte. Dette bringer oss videre til neste underproblemstilling.

Hvordan kombineres og endres responsstrategiene?

Grunnet den langvarige dekningen av saken, har jeg også muligheten for å undersøke hvordan responsstrategier kombineres og endres over tid. Det er viktig å vektlegge det dynamiske aspektet ved apologia, ettersom forsvarsstrategier kan endres, omformes og videreutvikles over tid. Det finnes få eksempler på studier av apologia som tar for seg kombinasjonen og utviklingen av responsstrategier (Oles 2008: 11, Ihlen 2002: 186). Denne oppgaven kan derfor bidra til teoriutvikling på dette punktet. Analysen vil ha et komparativt preg hvor jeg sammenligner Valla og Yssens apologia. Valgte de å benytte de samme strategiene eller forsvarte de seg på ulike måter? Benyttet Valla og Yssen hele spekteret av responsstrategier, eller holdt de fast ved en spesifikk apologia gjennom hele LO-dramaet? Hvilke fordeler og ulemper hadde i så fall dette? Kombinasjonstypologiens mulighet for å rangere apologia langs en skala fra de mest aggressive til de mer imøtekommende strategiene vil være et sentralt hjelpemiddel for å gjøre en vurdering av kombinerings og endring av responsstrategier. Den ideale apologia finner man blant de mer imøtekommende forsvarsstrategiene. Det leder oss videre til siste underproblemstilling.

Hvilken mulighet har Valla og Yssen for å oppnå en idealetisk apologia?

Hearits etiske tilnærming til apologia er et viktig bidrag for å studere Valla og Yssens responsstrategier. Han har spesifisert hvordan en etisk apologia bør fremføres og hva den bør inneholde. De fleste kriser er selvforskyldt, hevder Hearit og hans etiske tilnærming til apologia er beregnet for å vurdere kommunikasjonen i etterkant av en angivelig offensiv handling. (Hearit 2006: 1-2, 61). Det er imidlertid ikke alltid slik at aktøren har gjort noe galt. Omdømme er en sosial konstruksjon og krisen kan drives frem mer eller mindre uavhengig av fakta i saken. Slik kan en krise oppstå som følge av endringer i publikums oppfatning eller medias fremstilling (Hygen 2005: 7). Jeg vil ta for meg hvilke krav som settes til fremføringen og innholdet av en etisk kriserespons og om Valla og Yssen oppnådde en slik idealetisk apologia. Videre vil jeg også vurdere mulighetene for å kommunisere etisk, uten å påta seg urettmessig skyld og ansvar. Er det mulig å si unnskyld, selv når man mener at man ikke har gjort noe galt? Få casestudier har tatt for seg nettopp dette etiske aspektet ved bruken

av forsvarsstrategier. Svaret på hovedproblemstillingen, samt de tre underproblemstillingene, vil til samme gi et oversiktlig bilde av apologiabruken knyttet til LO-dramaet.

1.2 Disposisjon

Den videre disposisjonen av oppgaven blir som følger;

I det neste kapittel, kapittel 2, vil jeg gi en oppsummering av LO-dramaet. Jeg har delt skandalen inn i tre akter; introduksjonen, konfrontasjonen og klimaks/refleksjonen for å kunne beskrive hvordan LO-dramaet oppstod, utviklet seg og endte. Her har jeg lagt særlig vekt på Valla og Yssens uttalelser i mediene.

I kapittel 3 vil jeg sette responsstrategier og apologia inn i en teoretisk sammenheng. Her vil jeg komme nærmere inn på oppgavens tre hovedteoretikere; William L. Benoit, W. Timothy Coombs og Keith Michael Hearit, og presentere deres bidrag til studien av apologia. Resultatet av dette kapitlet er en kombinasjonstypologi for analyse av apologia, basert på bidragene fra disse tre teoretikerne.

I kapittel 4 vil jeg redegjøre for hvilken metode jeg har benyttet for å besvare oppgavens problemstilling. Jeg vil her beskrive hva som kjennetegner kvantitativ og kvalitativ metode, en casestudie, tekstanalyse og retorisk kritikk. Deretter forklarer jeg hvordan jeg har samlet inn og behandlet datamaterialet, for så til slutt å diskutere undersøkelsens reliabilitet, validitet og muligheten for generalisering.

Analysedelen har jeg valgt å dele inn i tre kapitler etter skandalens tre akter. Kapittel 5 omhandler introduksjonen av LO-dramaet, kapittel 6 konfrontasjonen og kapittel 7 klimaks og refleksjonen. I disse kapitlene vil jeg benytte meg av kombinasjonstypologien for å analysere hvilke forsvarsstrategier Valla og Yssen benyttet, hvordan de kombinerte og endret sin respons og til slutt muligheten for å oppnå en idealtisk apologia.

I det siste kapitlet, kapittel 8, foretar jeg en oppsummering av oppgaven. Jeg ser på hovedfunnene i analysen, kommer med forslag til forbedring av eksisterende teori og videre forskning. Kapitlet er delt inn etter mine tre underproblemstillinger. Skandalens tidsperspektiv, samt muligheten for å gi en trygg unnskyldning, er to viktige bidrag til studien av apologia.

2. LO-dramaet – en gjennomgang

Vi må gå tilbake i tid for å forstå hvorfor nettopp LO-dramaet fikk så stor oppmerksomhet i mediene og blant publikum. Dette var ikke første gang Valla og Yssen jobbet tett sammen. I 1997 var Yssen statssekretær i Justisdepartementet under ledelse av Gerd-Liv Valla. I denne tiden skal de ha arbeidet godt sammen og av den grunn ønsket Valla at Yssen skulle søke på stillingen som internasjonal sekretær, da hun i 2001 ble leder for Landsorganisasjonen i Norge (LO). Valla var den første kvinnen og akademikeren til å lede landets største arbeidstakerorganisasjon. Sommeren 2004 tok Valla initiativet til ”den lange valgkampen”. Dette var en valgkampkampanje for å bidra til at flest mulig LO-medlemmer stemte på Arbeiderpartiet (Ap) ved stortingsvalget i 2005, noe som styrket Arbeiderpartiets svake posisjon og førte til at de fikk flertall på Stortinget sammen med Sosialistisk Venstreparti (SV) og Senterpartiet (SP). Dette gav Valla et sterkt grep om regjeringen og bidro til at LO, under hennes ledelse, fikk trumfet igjennom flere av sine kjernesaker.

I 2006 klarte Valla og LO, i samarbeid med Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), å få regjeringen til å gå bort fra planene om å fjerne skattefordelene ved Avtalefestet pensjon (AFP). I stedet valgte regjeringen å lovfeste det statlige bidraget til AFP og lovet at denne skulle trappes opp i takt med befolkningsutviklingen. Dette betydde, ifølge Valla, at AFP-ordningen ville sikres så å si til evig tid. LO-lederen sørget også for at regjeringen ikke fikk redusere sykelønnsordningen slik de ønsket i den såkalte sykelønssaken høsten 2006. Regjeringen måtte trekke forslaget sitt om å øke arbeidsgivernes andel av sykelønnsfinansieringen, og avtalen om et Inkluderende Arbeidsliv (IA) ble videreført. Dette var mye takket være Vallas tøffe forhandlingsstil og store gjennomslagskraft. Utfallet av blant annet disse to sakene, var med på å befeste Valla som en av Norges mest innflytelsesrike personer. Hun skaffet seg ikke bare mektige venner og tilhengere, men også motstandere og kritikere som mente hun hadde et for sterkt grep om den sittende regjeringen. I desember 2006 kåret VG Valla til Norges mektigste person. Bare en måned senere trykket den samme avisen Yssens oppsigelsesbrev og de alvorlige anklagene rettet mot LO-lederen (Tranøy 2007: 43-53, Valla 2007: 78).

2.1 Første akt

- Jeg ble mobbet av Valla fordi jeg ble gravid.

Dette var overskriften som møtte leserne av VG torsdag 11. januar 2007. Nyheten gjaldt Ingunn Yssen som sa opp sin jobb som internasjonal sekretær i LO. Vanligvis ikke en sak som ville nå forsiden av Norges største, landsdekkende tabloidavis. Hva som gjorde nettopp denne oppsigelsen til førstesidestoff, var at Yssen hevdet seg ulovlig mobbet og trakassert på jobben gjennom tre og et halvt år av sin sjef, Gerd-Liv Valla. Hun hevdet videre at LO-lederen hadde uttrykt skuffelse og påpekt at det ikke ”hørte med i planen” (Yssen 11.01.07 URL), da Yssen fortalte at hun var gravid. Noe som gjorde denne saken spesielt betent, var at kritikken rammet lederen av LO, den største lønnstakerorganisasjonen i Norge. Mobbing er ille, men mobbing fra en LO-leder som skal tale arbeidstakernes sak, og på toppen av det hele hadde uttalt at ”mobbing på arbeidsplassen er et lederansvar”, er mye verre (Midtbø 2007: 46). Yssen åpnet sitt oppsigelsesbrev på følgende måte;

Det er dessverre ikke mulig for meg å fortsette som Internasjonal Sekretær i Landsorganisasjonen. Jeg ser ingen annen mulighet enn at arbeidsforholdet opphører. [...] Både sykemeldingen og min beslutning om å avslutte arbeidsforholdet med LO skyldes den dårlige behandlingen jeg har blitt utsatt for av Gerd-Liv Valla (Yssen 11.01.07 URL).

Oppsigelsen konkluderte med at episodene hun hadde vært utsatt for var ”både enkeltvis og samlet av trakasserende art” og ”vurdert tilstrekkelig til å anlegge søksmål” (Yssen, Oppsigelsen). Yssen ønsket ikke å gå til rettssak, men hun lot VG nett få publisere hele sitt oppsigelsesbrev. Samme kveld deltok Yssen i debattprogrammet Redaksjon EN. Her utbroderte hun kritikken i oppsigelsen ved å vektlegge at trakasseringen hadde pågått over en lengre periode, og at hun hadde blitt ”fratatt makt og myndighet til å gjøre en god jobb” (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07). Yssen påpekte også at hun anså det som sin plikt å melde ifra ettersom LO spiller en meget viktig rolle for arbeidstakere i samfunnet. Disse uttalelsene inkluderte kategorier som fordret et svar fra Valla. Samtidig benyttet Yssen også ”preemptive apologia”, det vil si forebyggende apologia, for å forsvare seg mot forventet kritikk. Forebyggende apologia forekommer når forsvar finner sted før angrep og aktøren svarer på forventet fremfor reel kategori (Benoit 1995: 85, Mueller 2004: 29-31). Gerd-Liv Valla kom raskt på banen for å forsvare seg mot Yssens anklager i VG. Dette leder oss videre til andre akt.

2.2 Andre akt

Allerede samme dag som oppsigelsen stod på trykk, kalte LO-lederen inn til pressekonferanse i Folkets Hus for å svare på kritikken. Her benektet hun påstandene om at hun skal ha mobbet

Yssen fordi hun ble gravid. Hun hevdet videre at det Yssen sa ikke hadde ”rot i virkeligheten” og at dette var en beskrivelse LO ”ikke kjenner seg igjen i” (Valla, Pressekonferansen 11.01.07). Samtidig innrømmet Valla at hun hadde en litt tøff lederstil, men var rask med å påpeke at LO trengte en slik leder. Hun ønsket slett ikke å sitte som LO-leder og være en ”pusekatt” (Valla, Pressekonferanse 11.01.07). Denne pusekatt-metaforen ble benyttet og henvist til ved flere anledninger senere i denne saken.

Dagen etter, den 12. januar valgt Valla nok en gang å slå tilbake mot mobbe- og trakasseringsanklagene. Dette kom i form av et brev til LO-sekretariatet hvor Valla gjorde rede for hva hun mente hadde skjedd i konflikten mellom henne og Yssen. Dette notatet ble også sendt ut til utvalgte medier. Her kritiserte Valla Yssen for ”stadige fravær og manglende oppfølging” (Valla 12.01.07 URL) innenfor Internasjonal avdelingen. LO-lederen konstaterte at hun ved flere tilfeller ikke hadde levert godt nok, tatt seg fri uten avtale og ikke fulgt LOs retningslinjer. Valla offentliggjorde også deler av en konfidensiell medarbeidersamtale med Yssen i dette brevet, noe hun fikk ytterligere kritikk for (Valla 12.01.07 URL). Yssen uttalte at hun var sjokkert over at LO-lederen kunne lekke slik fortrolig informasjon. Det var ikke bare etisk uansvarlig, men kunne også få LO-lederen dømt i en eventuell arbeidsrettssak (Haugan og Von der Fehr 13.01.07 URL).

Samme kveld lot Valla seg intervju om saken av Fredrik Skavlan i underholdningsprogrammet Først & sist på NRK. Kort tid i forkant av opptakene hadde Yssen forsøkt å melde seg på programmet for å møte sin tidligere sjef ansikt til ansikt. Det ville ikke Valla gå med på. Hos Skavlan forklarte hun at hun ikke ønsket ”å møte Yssen for første gang på flere måneder i et TV-studio” (Valla, Først & sist 12.01.07). Hun takket samtidig nei til å delta i det mer seriøse debattprogrammet Dagsnytt 18, til tross for at deres studio lå i samme bygning. Grunnen var, ifølge Valla, at hennes tid var tilmålt og at Skavlans forespørsel var den første hun fikk (Sæbø 12.01.07 URL). Likevel kunne dette gi inntrykket av at hun ønsket å unngå de tøffe og kritiske spørsmålene hun ellers ville fått i et vanlig debattprogram.

Den 17. januar stod høyesterettsadvokat Berit Reiss-Andersen, tidligere statssekretær for Valla, frem med sin historie, til støtte for Yssen. Reiss-Andersen hevdet at tidligere justisminister Gerd-Liv Valla hadde truet henne med at hun hadde ”mektige vænna” (Johansen og Mosveen 17.01.07 URL), da hun ønsket å gå av som statssekretær i 1997. Hun fortalte at Valla oppfattet alle innsigelser som personangrep og illojalitet, og at hun truet sine

medarbeidere til å handle etter ordre (Tranøy 2007: 97-100). Senere samme kveld deltok Ingunn Yssen i debattprogrammet Tabloid i TV 2. Her bedyret hun at hun ikke ønsket å skade sin tidligere arbeidsplass, LO. Det var Valla anklagene var rettet mot (Yssen, Tabloid 17.01.07). Dette var et poeng hun gjentok flere ganger gjennom hele LO-dramaet.

Sent på kvelden torsdag 18. januar bestemte Valla seg for å ta i bruk en ny og annerledes responsstrategi. Valla valgte å unnskyldte seg gjennom en skriftlig redegjørelse som Dagsavisen trykket fredag 19. januar (Krossli 19.01.07 URL). Deretter kalte LO-lederen inn til en ny pressekonferanse på Folkets Hus. Her tok hun selvkritikk, ba om unnskyldning til alle som følte seg dårlig behandlet og innrømmet at denne saken ikke bare hadde rammet henne personlig, men hele LO (Valla, Pressekonferanse 19.01.07). Dette kunne ses som et svar på Yssens tidligere uttalelse om at hun ikke ønsket å ramme arbeiderorganisasjonen med sin kritikk. Når det gjaldt forholdet mellom henne og Yssen, syntes Valla det var leit om Yssen oppfattet noe hun hadde sagt eller gjort som sårende, men strakk seg aldri så langt som å innrømme at hun faktisk hadde såret den tidligere internasjonale sekretæren (Valla, Pressekonferansen 19.01.07). Fremfor å roe ned mediedekningen av saken, bidro denne halvhjertede unnskyldningen bare til ytterligere mediedekning og publikumsmisnøye.

Den 22. januar ble Yssen intervjuet av Dagbladets helgemagasin under overskriften ”Ingunn Yppen” og lot seg avbilde sammen med katten sin på bladets forside (Yssen, Magasinet 20.01.07). Et bilde som tydelig spilte på Vallas tidligere utalte pusekatt-metafor. Her innrømmet hun at det å gå ut i VG med sine mobbe- og trakasseringsanklager var den tøffeste beslutningen hun hadde tatt i hele sitt liv, men at det handlet om hennes selvrespekt. ”Hvis jeg ikke hadde gjort det, hadde jeg klandret meg selv resten av livet” (Yssen, Magasinet 20.01.07). Samme dag mottok Valla et brev med en drapstrussel. Dette brevet ble sendt både til Vallas hjemmeadresse, LO og avisen Aftenposten. Trusselbrevet var maskinskrevet og inneholdt flere personlige detaljer rundt Vallas privatliv og familie. Drapstrusselen førte til at LO-lederen fikk beskyttelse av livvakter i over syv uker. I boken ”Prosessen” beskrev Valla hvor tøft det var å motta et slik brev med personlige opplysninger om seg selv og sin datter, for deretter å leve med livvakter 24 timer i døgnet (Valla 2007: 64-73).

Under press fra media og publikum, valgte LO den 29. januar å opprette en granskningskomité, ledet av Jan Fougner, for å gjennomgå personalsaken mellom Valla og Yssen (Bristøl og Vinding 29.01.07 URL). Det var imidlertid ikke før senere at flere i og

utenfor juristmiljøet reagerte på Fougner's rolle i utvalget. På SKUP-konferansen den 17. mars 2007 oppsummerte journalistikkprofessor Sigurd Allern at pressen hadde vært helt taus om Fougner's bakgrunn og rolle som tidligere advokat mot fagbevegelsen (Olsson 24.05.07 URL). Sist ut var KLP-saken, der striden stod om hvordan 11 kommuner skulle forvalte milliardpensjonene i offentlig sektor. ”Det var en omfattende og viktig sak hvor noen kommuner prøvde og vri seg unna pensjonsforpliktelsene sine ved å melde seg ut av KLP og inn i Storebrand”, forklarte Valla i boken ”Prosessene” (Valla 2007: 98). En rettssak Fougner tapte og som kostet de norske kommunene et titalls millioner kroner. Det kom dessuten frem at Fougner selv hadde tatt kontakt med LO for å melde sin interesse for jobbe, noe som vitnet om hans inhabilitet i saken; ”I rettsvesenet er regelen klar: Hvis en dommer ber om å få en sak, får hun [sic] den ikke. Fougner fikk Valla-saken likevel” (Tranøy 2007: 140). Høyremannen og advokaten hadde også tette bindinger med Yssen advokat, Ingeborg Moen Borgerud. I fire år hadde Jan Fougner og Ingeborg Moen Borgerud jobbet sammen i Domstolsadministrasjonen. Et varamedlem i det samme styret var høyesterettsadvokat Berit Reiss-Andersen som tidligere hadde vært ute og gitt Yssen støtte. Dette gav inntrykket av at granskningskomiteens leder stod på Yssen side i LO-dramaet, fremfor å være en uavhengig og nøytral part (Johansson og Selvik 25.05.07 URL).

Etter oppnevningen av Fougner-utvalget fulgte en lengre periode hvor verken Valla eller Yssen uttalte seg. Dette kan komme av at de begge var engasjert i og konsentrerte seg om utvalgets høringer. Der var imidlertid flere aktører som stod parat for å forklare, anklage eller forsvare LO-dramaet, Valla og Yssen. Disse uttalelsene var med på å holde saken varm fram til 9. mars, da Fougner-utvalget overleverte granskningsrapporten til LO. Dette bringer oss til tredje og siste akt i skandalen.

2.3 Tredje akt

Den 9. mars ble granskningsrapporten av LO-dramaet lagt frem. Fougner-utvalget fant det bevist at Yssen hadde blitt mobbet av Valla over en lengre tid. ”Yssen ble utsatt for en rekke negative handlinger fra Valla som i omfang og varighet er tilstrekkelig til å fastslå at det foreligger trakassering”, stod det i rapportens konklusjon (Fougner, Lie og Normann 2007: 19). Rapporten var en ren slakt av Vallas lederstil og flere kritikere mente at det eneste riktige hun nå kunne gjøre, var å ta hatten sin og gå. Da Valla entret talerstolen noen timer senere gjorde hun det klart at hun trakk seg som LO-leder, men hun tok ingen selvkritikk; ”Jeg gjør ikke dette [går av som LO-leder] fordi jeg mener Fougner-utvalget har rett i sin konklusjon,

men fordi jeg mener det er det beste jeg kan gjøre for LO” (Valla, Pressekonferanse 09.03.07). I stedet valgte hun å angripe Fougner-utvalgets granskning; ”Selv har jeg opplevd det som spesielt tøft at utvalget har oppfordret til sladder. Jeg må si at jeg har opplevde mye av dette som uverdig” (Valla, Pressekonferansen 09.03.07). At hun trakk seg som LO-leder satte en effektiv stopper for den kritiske mediedekningen av Valla, men dette betydde nødvendigvis ikke et bedre omdømme for LO. Skandalen gikk over i refleksjonsfasen.

Lørdagen den 28. april lot Yssen seg intervjuet av VG Helg for første gang siden LO-lederens avgang. Her innrømmet hun at hun følte seg skyldig i Vallas fall og syntes synd på henne, men at hun ikke ønsket forsoning med sin tidligere sjef. På spørsmålet om hun hadde en strategi, svarte Yssen at det var umulig å regissere en slik sak. Hun hadde ingen kontroll og alt å tape. Nok engang spilte hun på Vallas pusekatt-metafor, ved å stille opp på et bilde med katten sin på armen (Yssen, VGHelg 28.04.07). Dette oppsummerer mitt utvalg av Valla og Yssens uttalelser i forbindelse med LO-dramaet. Til tross for at dette ikke var siste ord i denne saken, kom senere uttalelser i saken så lang tid i etterkant av skandalens klimaks, at de strengt tatt ikke kan regnes som en del av Valla og Yssens apologia tilknyttet LO-dramaet.

3. Teori

I dette kapitlet vil jeg presentere teorien som jeg kommer til å benytte i analysen av Valla og Yssens apologia tilknyttet LO-dramaet. I første del av dette kapitlet vil jeg gi en generell gjennomgang av hva omdømme vil si for politikere og andre toppledere. Videre skal jeg redegjøre for maktskandaler, hva som kjennetegner en mediert skandale, og hva som gjorde LO-dramaet til en mediert maktskandale. Jeg viser også hvordan Valla og Yssens uttalelser i forbindelse med LO-dramaet inkluderte både apologia og kategoria. Deretter benytter jeg resten av kapitlet til en gjennomgang av teoriene til oppgavens tre hovedteoretikere; Benoit, Coombs og Hearit, med vekt på hvordan deres typologier kan benyttes for å evaluere Valla og Yssens forsvar. Jeg vil også forklare hvorfor jeg finner det nødvendig å inkludere alle tre teoretikernes bidrag og utvikle min egen kombinasjonstypologi som jeg benytter senere i analysen. Avslutningsvis oppsummerer jeg de viktigste teoretiske momentene i dette kapitlet.

3.1 Omdømme og symbolsk makt

Allerede de klassiske retorikerne forstod den sentrale betydningen av ethos, det vil si vår opparbeidede omdømme, som del av påvirkningsprosessen; "Words carry a greater conviction when spoken by men of good repute, than when spoken by men who live under a cloud" (Isokrates i Benoit 1995: 69). "We believe good men more fully and more readily than others" (Aristoteles i Benoit 1995: 70). Et sentralt trekk ved omdømmet er at det kan ta lang tid å bygge opp. For de aller fleste er ikke et godt omdømme noe man oppnår på en dag. Man må gjøre en stor innsats over lengre tid og bygge seg opp et nettverk hvor man oppnår anerkjennelse, for å få et stabilt og godt omdømme. Et omdømme som kan ta år å bygge opp, kan imidlertid lett reduseres eller rives helt ned. Skandaler er eksempel på slike potensielle omdømme-reduktorer. Når omdømmet først er helt ødelagt kan det være vanskelig, nærmest umulig, å gjenoppbygge det igjen (Thompson 2000: 256).

Det kan se ut til at politikere og toppledere, på grunn av deres synlighet, er særlig utsatt for medieskandaler som kan skade omdømmet. Et godt omdømme er vesentlig for alle mennesker, men særlig viktig for politikere og ledere. Omdømmet spiller nemlig en sentral rolle for deres mulighet til å påvirke andre menneskers meninger og oppfatninger (Thompson 2000: 253-266). John B. Thompson benytter uttrykket symbolsk makt for å beskrive evnen til å gripe inn i begivenhetenes gang og påvirke andres handlinger eller oppfatninger. Muligheten til å utøve symbolsk makt avhenger blant annet av den symbolske kapitalen man har til rådighet, det vil si opparbeidet prestisje, omdømme og anseelse (Thompson 2000: 107). Et

skadet omdømme er derfor ikke bare et personlig nederlag, i form av et dårlig selvbilde. Det kan også være en alvorlig politisk hindring ettersom det svekker aktørens evne til å handle i det politiske feltet og oppnå den støtte på arbeidsplassen eller i befolkningen han eller hun trenger for å kunne gjøre jobben sin. En skandale som truer omdømmet kan uthule grunnlaget for den politiske makt, nettopp fordi den kan ødelegge en avgjørende ressurs som politikere og andre ledere i en viss grad må støtte seg til, nemlig deres gode navn og rykte (Thompson 2000: 112).

Mye tyder også på at det finnes en flytende grense mellom topplederens omdømme og organisasjonens anseelse. Haloeffekten, også kalt glorie- eller horneffekten (Kaufmann og Kaufmann 2003: 132-133) går i korthet ut på at vårt inntrykk av et objekt (topplederen) smitter over på andre områder (organisasjonen) hvor vi har liten erfaring. Denne sammenblanding kan slå begge veier for en organisasjon, det kan være et tilfelle av ”reflected glory” eller ”guilt by association” (Bromley 1993: 119-120). Haloeffekten er kanskje spesielt fremtredende i skandaler og kriser fordi media i stor grad fokuserer på leder og ledelse fremfor virksomheten. Dersom lederen får et dårlig omdømme er det nærliggende for organisasjonen å markere avstand til eller bytte han eller henne ut for å unngå en negativ assosiasjon. Det faktum at mange organisasjoner i krise velger å bytte ut toppledelsen, kan i alle fall delvis forklares ut fra den kognitive assosieringen mellom leder og organisasjon (Hygen 2005: 20-22).

3.2 Den medierte maktskandalen

Ifølge John B. Thompson, Stephen Lull og James Hinerman er det viktigste kjennetegnet på en medieskandale at den involverer en (Lull og Hinerman: privat) handling som bryter med bestemte verdier og/eller normer i samfunnet, og som deretter blir offentliggjort og narrativisert til en fortelling gjennom mediene (Thompson 2000: 25-26, Lull og Hinerman 1997: 3). LO-dramaets avsløring av påstått mobbing og trakassering internt i Norges største arbeiderorganisasjon faller innenfor denne definisjonen. Lull og Hinerman (1997: 1-5) betrakter skandaler som et ytterst interessant fenomen i det vestlige moderne samfunn som preges av kulturell pluralisme og moralsk individualisme. I dette representerer skandalen et moralsk ståsted, og et uttrykk for de dominerende verdiene i et samfunn. Kampen mot mobbing og trakassering, både i skole og på arbeidsplassen, har lenge vært et sentralt tema i Norge. Regjeringen Bondevik satte mobbing på dagsordenen allerede i 2002 da de undertegnet et manifest mot mobbing. I august 2006 fornyet Regjeringen Stoltenberg

manifestet der de forplikter seg til å videreføre arbeidet for et godt fysisk og psykososialt miljø for alle barn og unge (Utdanningsdirektoratet 31.08.06 URL). Gjennom prosjektet ”Jobbing uten mobbing” arbeider myndighetene og partene i arbeidslivet for at færre arbeidstakere skal oppleve å bli utsatt for mobbing på arbeidsplassen (Arbeidstilsynet 2008 URL). I en norsk kontekst der mobbing blir hardt slått ned på, både moralsk og politisk, fant LO-dramaet god grobunn for å bli en skandale.

Thompson skiller mellom tre grunnleggende medieskandaler innen politikken. Disse er seksuelle utskielser, økonomiske mislighold og maktmisbruk (Thompson 2000: 21). LO-dramaet er regnet som en maktskandale. En maktskandale inkluderer brudd på regler og prosedyrer i utøvelsen av politisk makt. Reglene er åpne og kjente, men maktutøvelsen er lukket eller tilgjengelig kun for en liten gruppe. Skandalen oppstår når disse overtrampene blir offentliggjort (Thompson 2000: 204-208). Yssen gjorde LO-dramaet offentlig, da hun publiserte sin oppsigelse i VG. Hun mente LO-lederen hadde for mye makt; ”Hun [Valla] ville være mektig. Mektigst” (Yssen, VG Helg 28.04.07). Det at politikere og ledere for større organisasjoner bryter lover og regler som de selv har vedtatt og jobbet for, forklarer hvorfor maktskandaler ofte er større enn andre typer skandaler. Å være lovbryter er ille, å være en lovgivende lovbryter er verre. Mobbeanklagene som rammet Valla ble sett på som meget alvorlige, nettopp fordi hun var leder av Norges største arbeidstakerorganisasjon som jobber for et godt og trygt arbeidsmiljø. Avstanden mellom liv og lære ble på denne måten et sentralt tema i LO-dramaet (Midtbø 2007: 25).

Dekningen av slike maktskandaler kjennetegnes av at den ikke består av isolerte medieinnslag, men er bygd opp som en medieføljetong. Det er en historie som er lenket sammen over tid, og hvor tema og rolleinnhavere forblir uendret. Nyheten dekkes først i et medium (LO-dramaet: VG), men tas deretter opp og ruller videre i andre. Skandaleføljetongen bærer gjerne preg av å være en avsløringsrekke, hvor mediene porsjonerer ut informasjon for å holde saken varm over en lengre periode. Medieføljetongen tar også gjerne form av et treakters drama. I den første akten introduseres en strid, i andre akten en konfrontasjon og i tredje et klimaks og senere refleksjon. Skal interessen opprettholdes, må spenningen gradvis økes og konflikten strammes til, før saken når et avgjørende vendepunkt eller et klimaks (Eide og Hernes 1987: 55).

Yssens oppsigelse i VG og medfølgende opptreden i Redaksjon EN markerte LO-dramaets introduksjon. Yssen og VG fikk sette dagsorden for LO-dramaet som viste seg å vare i flere måneder. Skandalens konfrontasjonssakt inkluderte både forsvar og ny anklager fra både Valla og Yssen, og nådde sitt klimaks da Valla gikk av som LO-leder. Selv om ikke mediedekningen stoppet der, markerte dette et klart vendepunkt i saken. Norges mektigste kvinne annonserte fra talerstolen i Folkets Hus at hun hadde bestemt seg for å gå av som LO-leder før tiden. I etterkant av Vallas avgang, i refleksjonsfasen, var tiden kommet for å se tilbake på saken med nye øyne og vurdere skandalens utfall. Yssen uttalte blant annet i VG Helg at hun hadde syntes synd på Valla da LO-saken stod på som verst (Yssen, VG Helg 28.04.07). I mediedramaets første akt presenteres vi altså for en hensikt eller en mening bak en konflikt som utspilles i andre akt, som resulterer i ny innsikt i tredje akt. Veien går altså fra hensikt, over konflikt til innsikt (Eide og Hernes 1987: 55). Et konkret uttrykk for denne føljetongen var bruken av vignetter som "LO-dramaet", "Valla-saken" og "Yssen-saken". Vignettbruken bidro til gjenkjennelse og holdt på publikums oppmerksomhet. (Hernes 1984: 38-39).

Et annet kjennetegn på den medierte skandalen er hvordan et enkelt sitat blir løftet frem og får representere hele skandalen. I forbindelse med Clintons Lewinsky-skandale ble sitatet "I did not have sexual relations with that woman" løftet frem og stående som en representasjon for hele skandalen (Sabato, Stencel & Lichter 2000, Thompson 2000, Blaney og Benoit 2001). I forbindelse med LO-dramaet fikk Vallas uttalelse; "Jeg er ingen pusekatt", representere hele skandalen. Mats Ekström har analysert hvordan en slik uttalelse kan bli til en stor nyhetssak, dersom den oppfyller tre kriterier (Ekström i Johansson 2006: 65-66). For det første må uttalelsen passe inn i medienes fortellerstruktur og ha narrativ relevans. At politikere og toppledere er hyklere, skjuler "sannheten" eller representere uforenlighet mellom liv og lære, passer godt inn i mediefortellingen. Inntrykket av kvinnelige ledere som litt tøffere og strengere enn sine mannlige kolleger, passer også godt inn i medienes narrative struktur. For det andre må uttalelsen fremstå som bemerkelsesverdig, jo mer spektakulær jo bedre. Å bruke pusekatt som en metafor for hvordan en LO-leder ikke bør opptre, utpekte seg i mediene som noe mer eller mindre oppsiktsvekkende. Det tredje kriteriet er kanskje det viktigste; å kunne plukke sitatet ut av sin kontekst og benytte det i andre sammenhenger. Pusekatt-metaforen ble flittig benyttet og henvist til i mediene i etterkant av pressekonferansen. Selv Yssen spilte på denne pusekatt-metaforen ved å stille opp på to bilder med katten sin på armen (Ekström i Johansson 2006: 65-66).

Medienes rolle i skandaler, som ellers, er å sette saken på dagsorden og vinkle den. De tilbyr en arena hvor ulike aktører kan forsvare seg, men media er også i seg selv en aktør som setter klare grenser for hva man kan si eller gjøre for å unngå skade på omdømmet. Visse versjoner av virkeligheten får et langt gunstigere klima for gjennomslag enn andre. Når mediene løper i flokk bidrar de også til å forme folkeopinionen, noe LO-dramaet var et godt eksempel på. Dekningen av saken var svært ensidig i den forstand at Yssens virkelighetsforståelse og saksfremstilling fikk mer positiv omtale og støtte enn Vallas. Etter at saken hadde pågått en stund kunne TV 2 melde at 66,4 prosent mente Valla burde trekke seg som LO-leder (TV 2, TNS Gallup 18.01.07). På tampen av saken kunne Dagbladet fortelle at flertallet av befolkningen mente at Valla hadde fått som fortjent og at hun ikke hadde blitt utsatt for en heksejakt i pressen (Nordiske mediedager, Norsk Respons 16.03.07). Det medieskapte opinionsklimaet satte klare grenser for hvordan Valla og Yssen kunne forsvare seg i forbindelse med LO-dramaet.

3.3 Apologia, kategoria eller begge deler?

Ettersom kategoria og kritikk forekommer i alle samfunn og omdømme er noe man er redd for å tape, er apologia og forsvarstaler en naturlig og nødvendig del både av den private og offentlig sfæren (Benoit 1995: 70). Ware og Linkugel (1973 i Benoit 1995: 11-17) baserte seg på sosialpsykologen Abelson da de introduserte teorien om apologia og definerte apologia som "a speech made in defence of character". Mens Ware og Linkugel definerte apologia til å være en forsvarstale i forbindelse med angrep på karakter og personlighet, argumenterte Ryan for at kategoria kunne være både kritikk rettet mot karakter og politikk (Hearit 2006: 5, 81). Hovedpoenget i enhver analyse av apologia er at det er gitt noen beskyldninger (kategoria) som krever en eller annen form for respons (apologia) (Hearit 2006: 5). En person som ønsker å renvaske sitt omdømme, må ta i betraktning hva han eller hun anklages for og deretter velge den apologia som mest effektivt svarer på kategoria. Det er imidlertid ikke alltid like lett å vite hva som er et angrep og hva som er et forsvar. Flere tidligere analyser har påpekt hvor lett kategoria og apologia lar seg sammenblande. Dette er særlig tilfellet i politiske skandaler som inkluderer en serie av utspill fra ulike parter og strekker seg over en lengre tidsperiode (Benoit 1995: 85).

Responsstrategien "å angripe anklageren", viser for eksempel hvordan en uttalelse kan inneholde elementer av både apologia og kategoria. Ved å gå til motangrep forsøker man ikke

bare å forsvare seg selv, men også kritisere og anklage sin motstander. Dette medfører gjerne at anklageren må komme med ny kritikk for å forsvare seg, noe som skaper nye serier av apologia og kategoria. Et annet eksempel på når grensene mellom angrep og forsvar blir uklare, er forebyggende apologia. Her vil forsvaret finne sted før angrepet, noe som bidrar til å komplisere forholdet mellom apologia og kategoria. Dersom forsvaret fungerer optimalt, vil ikke et angrep finne sted. I et slikt tilfelle svarer aktøren på forventede kritikk, fremfor virkelige anklager (Benoit 1995: 85, Mueller 2004: 29-31).

I forbindelse med LO-dramaet var Yssens første respons, oppsigelsesbrevet, regnet som en klar kategoria. Dette var offentlig kritikk med en etisk dimensjon som rammet LO-lederen. Yssen anklaget Valla for å gjøre noe moralsk galt, nemlig å mobbe og trakassere sine ansatte. Yssen benyttet imidlertid ikke bare kategoria. Hun tok også i bruk forebyggende apologia for å svare på anklager hun forventet ville ramme henne på et senere tidspunkt. Når Valla deretter svarte på Yssens kritikk, benyttet hun en kombinasjon av forsvar og angrep. Hun benyttet blant annet ”angrep på anklageren” som en forsvarsstrategi. Hun forsvarte seg mot Yssens opprinnelige kategoria, samtidig som hun kom med nye kritiske framstøt mot sin tidligere kollega. Dette førte igjen til at Yssen måtte gi en ny uttalelse for å svare på LO-lederens uttalelse. Dette er hva Kevin A. Stein kaller antapologia, dvs et diskursivt svar på apologia (Stein 2008: 19). Dette viser litt av det komplekse forholdet mellom kategoria og apologia i forbindelse med LO-dramaet. Det var aldri et rent angrep eller forsvar, aldri en klar anklager og anklagd, men en sammenblanding av apologia og kategoria fra både Valla og Yssen.

Kombinasjonen av anklager og forsvar i LO-dramaet gir meg muligheten til å analysere både Valla og Yssens kategoria og apologia. I slike tilfeller mener Benoit at analytikeren bør utforske anklagen og responsen slik de forekommer i diskursen, fremfor å karakterisere uttalelsene enten som apologia eller kategoria (Benoit 1995: 85). Videre skal jeg ta for meg et sett med mulige responsstrategier som man kan benytte dersom man føler seg angrepet; Benois Theory of image restoration.

3.4 Benois Theory of image restoration

William L. Benoit har utviklet ”Theory of image restoration” (Benoit 1995: 95), en oversikt for hva man kan si for å forhindre eller begrense skade på omdømmet. Denne teorien bygger ifølge Benoit på to sentrale teser. Den første er at denne typen kommunikasjon er best forstått som en målorientert aktivitet. Med få unntak har retoriske teoretikerne sett på retorikk som

kunsten å overbevise. Mesteparten av teorien rundt retorisk teori vektlegger altså at kommunikasjon er en målorientert, formålsfull og intensjonell aktivitet (Benoit 1995: 63-67). Den andre tesen er at opprettholdelsen av et godt omdømme er ett av de mest sentrale målene ved kommunikasjonen. Behovet for en diskurs designet for å gjenopprette vårt gode omdømme, har vokst frem fordi alle mennesker er sårbare for angrep mot omdømme. Ulike aktører er gjerne raske med å kritisere oss, dersom vi har gjort noe galt. De kan klage på hva vi har sagt eller gjort, hva vi ikke har sagt eller gjort eller måten vi sagt eller gjort noe på. Ettersom vårt ansikt og omdømme er så viktig for oss, er det forventet at de fleste forsvarer seg når de mener at deres omdømme er truet. Apologia er altså målorientert, med fokus på et bestemt mål; nemlig å opprettholde eller gjenopprette et godt omdømme (Benoit 1995: 65-71).

Et angrep har ifølge Benoit to sentrale komponenter. For det første må det ha hendt noe som publikum finner støtende. Hvis ingenting galt har skjedd, eller handlingen ikke anses som støtende, vil ikke aktørens omdømme være truet. Den anklagede må altså ha inntrykket av at et viktig og relevant publikum fordømmer handlingen, før han eller hun tar i bruk apologia. For det andre må aktøren holdes ansvarlig for handlingen eller hendelsen. Uansett hva som har skjedd eller hvor støtende handlingen er, finnes det ingen grunn til å få et dårlig inntrykk av en bestemt person, med mindre han eller hun fremstår som den skyldige (Benoit 2004: 264-265). For begge komponentene er persepsjonen viktigere enn virkeligheten. Spørsmålet er ikke om handlingen i seg selv støtende, men om et relevant publikum synes det. Det er heller ikke viktig om personen faktisk har gjort noe galt, men om andre holder en ansvarlig for hendelsen. Dersom man ønsker å renske sitt rykte eller gjenskap et godt forhold til sine tilhørere, vil en derfor være tjent med å finne ut om publikum mener det har skjedd noe galt, og om de mener du står ansvarlig (Benoit 1997a: 178).

Fremfor å beskrive ulike krisesituasjoner eller stadier i en krise, fokuserer denne teorien på de beskjedene man kan gi i etterkant av en støtende handling. Benoit argumenterer for at det finnes fem generelle kategorier for kriserespons, hvorav tre har underkategorier. Disse er; benekte, begrense ansvar, begrense anstøtelighet, korrigerende handling og unnskyldning. For en oversikt, se tabellen under.

Tabell 1: Benoit Theory of Image Restoration

Strategi	Karakteristikk
Benektelse	Nekte for å ha gjort noe galt som har medført skade
Syndebukk	Gi en annen skylden.
Begrense ansvar	Redusere eller begrense sitt eget ansvar i forbindelse med hendelsen.
Provokasjon	En rimelig reaksjon på en annen støtende handling.
Uunngåelig	Manglende informasjon eller mulighet til å forhindre hendelsen.
Ulykke	En ulykke eller et uhell.
Gode intensjoner	Man mente godt.
Begrense anstøtelighet	Redusere hendelsens anstøtlighet og rette opp publikums dårlige inntrykk.
Støtte opp omdømmet	Vektlegge sine egne gode og sterke sider, samt positive ting man har gjort tidligere.
Minimalisering	Argumentere for at konsekvensene ikke er så alvorlige som først antatt.
Differensiering	Omdefinere handlingen eller hendelsen.
Transcendens	Knytte handlingen til et sett høyere verdier.
Angripe anklageren	Redusere anklagerens troverdighet.
Kompensasjon	Penger, service eller gaver for å lindre på skaden.
Korrigerende handling	Løse problemet eller forhindre at hendelsen gjentar seg.
Uforbeholden unnskyldning	Påta seg fullt ansvar og be om tilgivelse.

Hentet fra Benoit (1995: 95, 1997a: 179, 2004: 266). Min oversettelse.

Den første hovedkategorien er *benektelse*. Personen kan nekte for å at en hendelsen har skjedd, medførte noe skade eller at man står ansvarlig for krisen. Hvis denne strategien fungerer optimalt vil ikke aktøren lenger holdes ansvarlig for krisen. De aller fleste vil starte med å benekte skyld og ansvar, før de eventuelt tar i bruk andre responsstrategier (Ihlen 2002: 203). Av natur hater mennesker å innrømme at de har gjort noe galt og dersom denne strategien fungerer, vil anklagene forsvinne og det gode omdømmet bli gjenopprettet. Benektelse benyttes ofte i kombinasjon med en mening/kunnskap dissosiasjon (Hearit 2006: 30). Dissosiasjon er et forsøk på å skille en enhetlig ide i to atskilte ideer der den ene er mer riktig og verdifull enn den andre (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969:). Aktøren hevder her at kritikerne ikke har fått med seg sakens fakta, de serverer en mening som ikke er basert på kunnskap (Ihlen og Robstad 2004: 132). Valla og Yssen tok begge i bruk benektelse i begynnelsen av LO-dramaet. Valla benektet at hun hadde mobbet Yssen og Yssen benektet at hun drev et kynisk spill for å få Valla kastet.

Videre kan man forsøk å finne en *syndebukk* å legge skylden på. Denne strategien kan ses som en underkategori av benektelse, ettersom den anklagede kan ikke selv ha gjort noe galt, om det var en annen som utførte handlingen (Benoit 1995: 75, Benoit 1997a: 179-180). Dersom det er en større organisasjon og selskap som rammes av anklagene, vil de ofte forsøke en individ/gruppe dissosiasjon ved å plukke ut en syndebukk som tar på seg skyld og ansvar for hele krisen (Hearit 2006: 31, Ihlen og Robstad 2004: 133). Kenneth Burke kaller dette for et symbolsk mord, ettersom man ofrer en annen slik at man selv eller organisasjonen skal slippe å påta seg skylden. Denne strategien er ofte mer effektiv enn en enkel benektelse, ettersom den gir publikum er syndebukk å legge skylden på og besvarer spørsmålet; Hvis ikke du har gjort noe galt, hvem gjorde det da?

Det er også mulig å begrense sitt eget ansvar knyttet til den støtende handlingen. Denne strategien har fire underkategorier. For det første kan den anklagede hevde at hans eller hennes oppførsel kom som en rimelig reaksjon på en annen støtende handling eller *provokasjon*. Om publikum er enig i at aktøren ble provosert, vil det i stedet være provokatøren som blir holdt ansvarlig. Valla tok i bruk denne strategien for å forsvare at hun fikk Yssen til å gråte på et administrasjonsmøte i 2005. Hun mente at det var en rimelig reaksjon på at Yssen ikke hadde behandlet likestillingsperspektivet godt nok i en bestemt sak (Valla 12.01.07 URL). For det andre kan man hevde at man ikke hadde kontroll over hendelsen eller situasjonen, at det var *uunngåelig*. Fremfor å benekte at hendelsen har skjedd, hevder aktøren at han eller hun manglet informasjon og mulighet til å forhindre konsekvensene av sine handlinger. Av den grunn kan man ikke holdes ansvarlig. Relatert til denne strategien, kan aktøren påstå at hendelsen var en *ulykke*. Vi holder personer ansvarlig kun for de faktorer som er under deres kontroll, og en ulykke vil derfor redusere individets ansvar i forhold til krisen (Benoit 1995: 76-77, Benoit 1997a: 180). Yssen mente det var uunngåelig å gjøre en dårlig jobb, ettersom Valla tok fra henne ”makt og myndighet” (Yssen 11.01.07 URL) til å gjøre en god jobb.

En siste forsvarsstrategi for å begrense sitt eget ansvar for skandalen, er å vektlegge ens *gode intensjoner* knyttet til handlingen. Om intensjonen var god, men handlingen ble misforstått eller hadde uforutsette konsekvenser, vil ikke aktøren holdes like ansvarlig (Benoit 1995: 76-77, Benoit 1997a: 180). Valla benyttet denne strategien da hun fremstilte Forsvarets elitekurs som en god intensjon om å hjelpe Yssen som ”syntes papirarbeid var kjedelig” og at ”dette [stillingen i LO] nok ikke var jobben for henne”. Vallas tilbud om å sende Yssen på

elitekurset ble derimot feilaktig oppfattet som et forsøk på å kvitte seg med en brysom kollega. "Fikk tilbud om elitekurs hvis hun sa opp", skrev VG samme dag som Vallas forsvarsnotat ble publisert (Haugan et. al 12.01.07 URL).

Den tredje generelle responsstrategien er et forsøk på å redusere hendelsens anstøtlighet og rette opp publikums dårlige inntrykk av aktøren. Denne strategien har seks underkategorier. Ofte velger man å *støtte opp sitt eget omdømme* ved å referere til sine gode og sterke sider, positive ting man har gjort tidligere eller sine støttespillere. Den anklagede kan også minne den sårede parten om det gode forholdet de hadde før skandalen inntraff. Selv om man fortsatt holdes skyldig, kan en slik identifikasjonsstrategi styrke det positive inntrykket av personen og distansere de negative følelsene knyttet til den støtende handlingen. *Minimalisering* vil si å argumentere for at konsekvensene av handlingen ikke er så alvorlige som anklageren hevder. Klarer aktøren å overbevise sitt publikum om at handlingen ikke er så ille som først forestilt, vil skaden på omdømmet bli betraktelig mindre. *Differensiering* vil si at aktøren forsøker å definere handlingen eller hendelsen på en annen måte enn den tidligere har blitt definert. Om denne strategien virker vil ikke den aktuelle hendelsen fremstå like offensiv som andre lignende handlinger. En av Yssens mest benyttede forsvarsstrategier var å differensiere eller skille mellom Valla og LO. Hun ønsket ikke å ramme fagforeningen, men fagforeningens leder (Benoit 1995: 76-77, Benoit 1997a: 180).

En fjerde underkategori er å *transcendere* eller distansere seg fra handlingen, ved å plassere den i en bredere kontekst. Aktøren kan også benytte en handling/essens dissosiasjon som del av sin transcenderingsstrategi, hvor man hevder at skandalen ikke gir et representativt bilde for hvordan man vanligvis opptrer (Ihlen 2002: 133, Hearit 2006: 31-32). Ved å gi en annen fortolkningsramme, kan aktøren lykkes i å redusere hendelsens anstøtlighet. En måte å gjøre dette på, er å knytte handlingen til et sett med høyere verdier (Benoit 1995: 78). I motsetning til differensiering hvor man forsøker å omdefinere gjerningen, plassere man her handlingen innenfor en bredere og mer positiv ladet kontekst (Benoit 1995: 12). Flere hevdet at Yssens utspill var en nøye planlagt mediestrategi for å felle Valla. Forfatter og forelegger Anders Cappelen kalt det en "innertier i mediehåndtering" (Cappelen 20.01.07 URL), mens kommunikasjonsrådgiver Tor Mikkelt Wara mente at Yssen hadde en "bevisst, gjennomtenkt og planlagt regi" (Stenerud et. al 12.01.07 URL). Yssen valgte transcendens for å fremstille sin handling i et bedre lys og knytte det til et høyere sett av verdier. Det handlet om prinsipper. Det handlet om å si ifra om et uakseptabelt arbeidsforhold. Hun ville ikke gå til søksmål eller

ha sluttpakke, men si ifra om noe som var uhørt og galt. På denne måten lyktes Yssen å fremstille seg selv om en varsler, i motsetning til en hevngjerrig mediestrateg. Både Valla og Yssen benyttet også transcendens ved å vektlegge viktigheten av ta vare på seg selv og sin egen helse, som svar på kritikken knyttet til reising på businessklasse og ønsket om å ikke gå til rettssak.

Om intet annet fungerer, kan personen *angripe anklageren*. Om troverdigheten til kilden kan reduseres, kan også skadene på aktørens omdømme heles. Om anklageren også er offeret, kan aktøren skape inntrykket av at han eller hun fikk som fortjent. Angrep på anklageren ble hyppig brukt av LO-lederen. Valla kritiserer blant annet Yssen for hennes ”stadige fravær og manglende oppfølging” (Valla 12.01.07 URL) innenfor Internasjonal avdelingen. Valla konstaterer også at hun ved flere tilfeller ikke hadde levert godt nok, tatt seg fri uten avtale og ikke fulgt LOs retningslinjer. Ved å fremstille Yssen som en uforutsigbar og umedgjørlig ansatt som ikke skjøtte jobben sin godt nok, skapte Valla inntrykket av at Yssen fikk som fortjent. LO-lederen gikk også til angrep på Fougner-utvalget, da det ble klart at utvalget støttet Yssens versjon av saken. Valla hevdet de oppfordret til sladder, og brøt med flere viktige rettighetsprinsipper i Norge, for å sette utvalget i et dårlig lys og styrke sitt eget omdømme (Valla, Pressekonferansen 09.03.07). *Kompensasjon* er den siste underkategorien for å redusere hendelsens anstøtelighet og rette opp offerets og publikums dårlige inntrykk. Her tilbyr den anklagede å gi en kompensasjon for lindre på skaden han eller hun har påført offeret. Denne kompensasjonen kan være i form av penger, service eller andre gaver, for å lindre på skaden som allerede er gjort.

I den fjerde generelle responsstrategien, *korrigerende handling*, lover aktøren å løse problemet. Ifølge denne strategien bør den anklagede forsøke å gjenopprette det gode forholdet, slik det var før den offensive hendelsen inntraff. Om dette ikke lar seg gjøre, bør aktøren gjøre noe preventivt for å hindre at historien gjentar seg. Forskjellen på denne strategien og kompensasjon, er at korrigerende handling adresserer det opprinnelige problemet, mens kompensasjon kun består av gaver for å lindre på, fremfor å rette opp skaden (Benoit 1995: 79). Korrigerende handling benyttes gjerne i kombinasjon med en uforbeholden unnskyldning, men kan også benyttes uten å innrømme skyld (Oles 2008: 22). Da Valla unnskyldte seg, tilbød hun også korrigerende handling i form av å endre sin lederstil, slik at ingen etter Yssen skulle føle seg trakassert eller mobbet i LO (Valla, Pressekonferansen 19.01.07).

Uforbeholden unnskyldning er den siste hovedkategorien i Benois typologi. Ved å benytte en uforbeholden unnskyldning påtar man fullt ansvar og ber om tilgivelse. Kenneth Burke kaller denne strategien for et symbolsk selvmord, ettersom aktøren står naken og skyldig frem for den sårede parten og ber om nåde. Om unnskyldningen fremstår troverdig og oppriktig, blir aktøren gjerne tilgitt for handlingen (Hearit 2006: 31). Carl D. Schneider hevder at en oppriktig unnskyldning inneholder tre kjerneelementer; anerkjennelse, affekt og sårbarhet. Man må anerkjenne det gale man har gjort, gi uttrykk for at man virkelig angre og ikke forsvare seg (Schneider 2000: 266-267). I sin andre pressekonferanse unnskyldte Valla seg, men denne unnskyldningen var generell og ikke spesielt rettet mot Ingunn Yssen. Hun anerkjente ikke at hun hadde gjort noe galt, uttrykte ingen oppriktig anger eller fremstod sårbar. Vallas apologia lignet ikke et selvmord slik Burke beskriver uforbeholden unnskyldning. Valla virket mer opptatt av å gjenvinne kontroll og legge saken død. Det kan derfor diskuteres om LO-lederens unnskyldning faller innenfor denne kategorien.

3.5 Coombs Situational Crisis Communication Theory (SCCT)

En sentral del av forskningen innen krisekommunikasjon, vektlegger at krisesituasjonen eller skandalens situasjonelle faktorer har stor betydning for valg av responsstrategi (Huxmann og Bruce 1995: 58-59). W. Timothy Coombs argumenterer for at man gjennom en vurdering av krisesituasjonen kan finne en responsstrategi som matcher den aktuelle krisen, dvs. en situasjonell teori for kriserespons. En slik kobling mellom situasjon og respons kan praktikere innen krisehåndtering ha god nytte av. Det vil gi en forståelse av hvilken apologia man bør benytte seg av i de ulike krisesituasjonene, som igjen gjør at praktikerer er bedre forberedt og handler raskere i forbindelse med en krise eller skandale (Coombs 1999: 122-125, 2000: 37).

Coombs har først sortert ulike krisetypene langs et kontinuum fra rykter, via naturkatastrofer, ondsinnethet og ulykker, til ugjerning. Disse krisetypene er ordnet etter hvor stort ansvar publikum pålegger aktøren. Ugjerninger toppe denne listen. Dette kommer av at aktøren gjør noe han eller hun vet er galt, og som rammer uskyldige ofre. Ulykker er nummer to på denne listen. Til tross for at de er uintensjonelle, kan ulykker til en viss grad forbygges. Rykter, naturkatastrofer og ondsinnethet er i den andre enden av kontinuumet. Rykter er uriktig eller misvisende informasjon. Dersom publikum avviser ryktene, finnes det ingen virkelig krise. Det er lite en person eller organisasjon kan gjøre for å unngå naturkatastrofer, og av den grunn holdes ikke aktøren ansvarlig. Personen eller organisasjonen er heller ikke sett som ansvarlig

for den ondsinnethet som rammer dem. Publikum ser på ondsinnethet som skjebnebestemt. Dersom noen ønsker å skade eller ødelegge for organisasjonen, er det lite som kan gjøres for å forhindre nettopp det (Coombs 1999: 125-127).

Deretter har Coombs identifisert og kategorisert responsstrategiene for å kunne matche disse med de ulike krisesituasjonene. Coombs opererer med syv hovedkategorier for kriserespons, som har flere likhetstrekk med Benoits typologi. Disse er; *angripe*, *benekte*, *bortforklare*, *rettferdiggjøre*, *innynde seg*, *godtgjøre* og *unnskyld* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132). Under finner du en tabell for disse responsstrategiene, samt deres karakteristikk;

Tabell 2: Coombs Situational Crisis Communications Theory.

Strategi	Karakteristikk
Angripe	Redusere anklagerens troverdighet.
Benekte	Nekter for å ha gjort noe galt som har medført skade
Bortforklare	Man mente godt, eller har manglende informasjon eller mulighet til å forhindre hendelsen.
Rettferdiggjøre	Argumentere for at konsekvensene ikke er så alvorlige som først antatt.
Innynde seg	Vektlegge publikums eller sine egne gode og sterke sider.
Godtgjøre	Løse problemet eller forhindre at hendelsen gjentar seg.
Unnskyld	Påta seg fullt ansvar og be om tilgivelse.

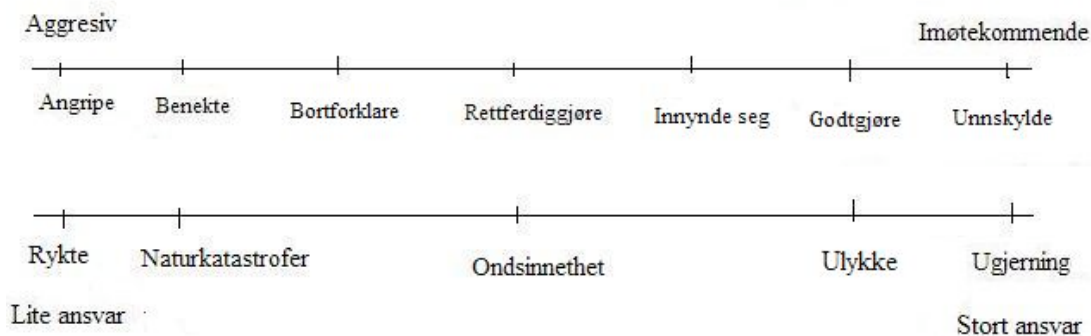
Hentet fra Coombs (1999: 123, 2000: 38), oversatt av Ihlen og Robstad (2004: 131-132).

Ved å ta i bruk skalaen for kriserespons og kontinuumet for krisetyper, kan den anklagede personen matche sin kriserespons med hvor ansvarlig han eller hun er for krisen. Jo større ansvar man er pålagt av publikum, jo mer imøtekommende bør altså krisestrategiene være. Slik sett er Coombs situasjonelle teori for krisekommunikasjon i tråd med Ryans argument om at man må se apologia i lys av kategoria, for å finne den apologia som mest effektivt svarer på kategoria (Ryan 1982: 254). Ugjerninger krever at aktøren benytter svært imøtekommende strategier, slik som å *godtgjøre* og *unnskyld* seg. Dersom det har forkommet en ulykke, kan man benytte en kombinasjon av *bortforklaring*, *rettferdiggjøring*, *innynding* og *godtgjøring* som man finner i midten av kontinuumet. Naturkatastrofer gir mulighet for å *bortforklare*, samtidig som man vektlegger at det ikke er ens feil. Aktøren kan også benytte en *bortforklaring* kombinert med *godtgjøring*, dersom man er rammet av ondsinnethet. På denne måten forsikrer man publikum om at hendelsen ikke vil gjenta seg. Rykter krever derimot at den anklagede *benekter* og *angriper anklageren*. Benektelse benyttes

når det ikke finnes en identifiserbar angriper. Angrep på anklageren bør kun benyttes dersom det finnes en opplagt anklager som sprer rykter og feilaktig informasjon (Coombs 1999: 127-128). Under finnes en modell for hvordan Coombs matcher krisesituasjoner og kriserespons.

Modell 1: Matching av kriser og kommunikasjonsstrategier.

Hentet fra Coombs (1999: 124), oversatt av Ihlen og Robstad (2004: 131-132)

Jeg vil argumentere for at LO-dramaet falt mellom krisetypene ugjerning og ulykke, dersom man vurderer LO-lederens ansvar for skandalen. Yssen mente at Valla opptrådte bevisst da hun trakasserte og mobbet henne. Hun hevdet at hun ved flere tilfeller hadde tatt opp situasjonen med Valla og spurt henne om hvorfor dette skjedde, men at det fortsatt fremstod som et mysterium. Sett fra Yssens synspunkt var altså LO-dramaet en ugjerning der Valla gjorde noe hun visste var galt, som igjen rammet et uskyldig offer, nemlig Yssen selv. Valla hevdet derimot at Yssen aldri hadde gitt uttrykk for at hun følte seg mobbet eller trakassert. Det var derimot Valla og LO som hadde forsøkt å invitere Yssen til seg gjennom hele høsten for å høre om noe var galt. I stedet hadde Yssen publisert sitt oppsigelsesbrev med grove påstander i VG nærmest før de var sendt til LO. Sett fra Vallas synspunkt var LO-dramaet altså en ulykke, der Valla fastholdt at hun aldri hadde noen intensjon om å si eller gjøre noe som kunne såre Yssen. Likevel kunne Valla holdes delvis ansvarlig, ettersom denne saken kunne ha blitt forbygget gjennom flere samtaler med Yssen og bedre oppfølging av arbeidsmiljøet. Uansett om man velger å se det fra Yssens eller Vallas synspunkt, var LO-dramaet en krisetype hvor publikum påla Valla et stort ansvar og hun ville gjøre smart i å velge imøtekommende strategier. Mer spesifikt burde hun gitt en unnskyldning og tilbudt godtgjøring. Dersom publikum i stedet valgte å se saken som en ulykke, slik Valla selv så det, burde hun benytte en kombinasjon av bortforklaring, rettferdiggjøring, innynding og godtgjøring. Valla valgte til tross for dette hovedsakelig aggressive forsvarsstrategier slik som

angrep på anklager og benektelse. Kun ved et tilfelle benyttet hun unnskyldning som en responsstrategi, men denne unnskyldningen var generell og ikke spesielt rettet mot Yssen.

Kritikken som rammet Yssen var ikke nødvendigvis like alvorlig som anklagene rettet mot Valla. Anklager om at Yssen var ute etter å hevne seg på Valla eller at hun i samarbeid med sin eksmann Kjetil Try og statsminister Jens Stoltenberg ville svekke LO-lederens posisjon, var først og fremst sett på som konspirasjonsteorier eller ondsinnede rykter. Ettersom disse ryktene hovedsakelig ble avvist av publikum, ble ikke den tidligere internasjonale sekretæren pålagt like stort ansvar som Valla. Hun stod friere enn LO-lederen til å benytte både aggressive eller mer nøytrale responsstrategier. Få, om noen, krevde at Yssen unnskyldte seg. Yssen valgte kun å benekte konspirasjonsteoriene. Hovedsakelig holdt hun seg til de mer nøytrale forsvarsstrategiene som man finner i sentrum av Coombs kontinuum.

3.6 Typologienes likheter og ulikheter

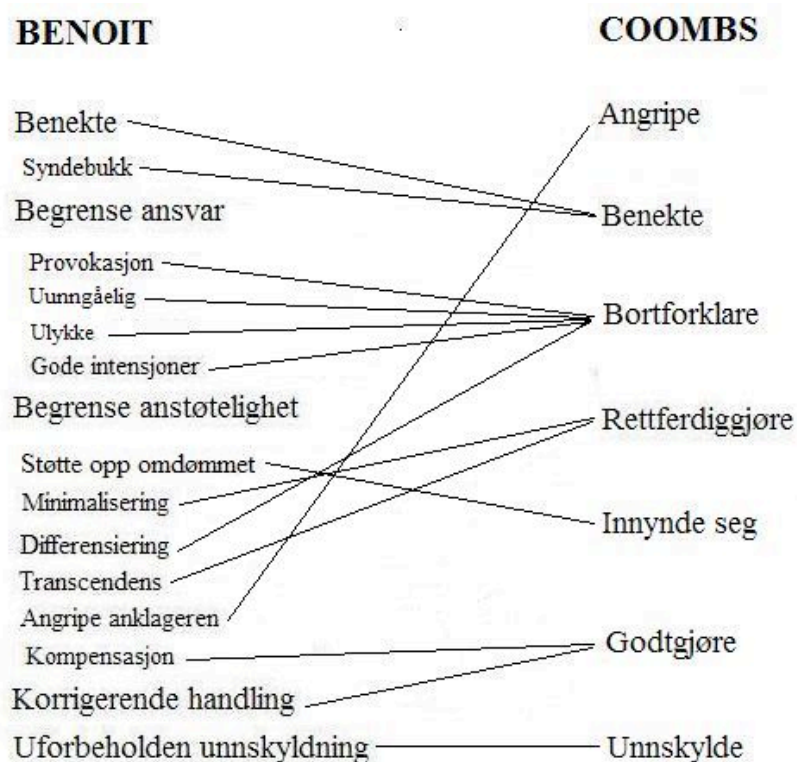
Man finner flere likhetstrekk dersom man sammenligner Benoit og Coombs typologier for forsvarsstrategier. *Angrep på anklageren* vil si at organisasjonen konfronterer personen eller gruppen som hevder det har oppstått en krise. Denne responsen inkluderer alt fra å gå til motangrep, bruk av trusler og søksmål mot anklageren. Personen eller organisasjonen kan også ganske enkelt *benekte* at det har oppstått en krise eller at man selv er ansvarlig, gjerne med en forklaring av hvorfor det ikke finnes noen krise. En type forklaring er at en annen har gjort det. Man overfører skyld og ansvar til en *syndebukk*. Alle disse tre responsstrategiene finner man i både Coombs og Benoits typologier (Seeger, Sellnow og Ulmer 2003: 144-146).

Coombs *bortforklaring* gir organisasjonen mulighet til å vektlegge at de ikke gjorde det med vilje eller med intensjon om å skade. De kan også hevde de ikke hadde kontroll over situasjonen, og derfor ikke kan holdes ansvarlige for konsekvensene. Denne responsen tilsvarende flere av Benoits strategier, slik som *provokasjon*, *uunngåelighet*, *ulykke og gode intensjoner* og *differensiering*. Coombs *rettferdiggjøring* er ensartet med Benoits *minimalisering* og *transcendens*. Når man benytter rettferdiggjøring, aksepterer personen eller organisasjonen at det er oppstått en krise, men prøver å bagatellisere eller relatere skandalen til en større eller viktigere målsetting. *Innynding* betyr at aktøren roser sine tilhørere eller vektlegger alt man selv har oppnådd. Dette ligner hva Benoit kaller å *støtte opp omdømmet*. Forskjellen er at mens Benoit vektlegger selvhevdelse, inkluderer Coombs både selvhevdelse og ros av interessentene eller publikum. Coombs *godtgjøring* motsvarer Benoits

kompensasjon og *korrigerende handling*. Organisasjonen forsøker her å rette opp skaden som krisen har medført eller forbygge at hendelsen gjentar seg (Seeger, Sellnow og Ulmer 2003: 144-146).

Coombs siste responsstrategi, å *unnskylde*, finner man også igjen som *uforbeholden unnskyldning* i Benoit's typologi. En uforbeholden unnskyldning betyr at personen eller bedriften går ut offentlig, tar ansvar og ber om tilgivelse. (Seeger, Sellnow og Ulmer 2003: 144-146). Benoit og Coombs typologier har flere likhetstrekk, men også enkelte særegne kjennetegn. En kombinasjon av disse vil gi en god oversikt for å studere bruken av apologia under LO-dramaet. Under finnes en modell for hvordan Benoit og Coombs typologier lar seg kombinere (Benoit 1995: 95, Coombs 1999: 123)

Modell 2: En kombinasjon av Benoit og Coombs typologier.

Det som skiller Coombs typologi fra Benoit's, er selve oppstillingen av responsstrategiene. Mens Benoit kategoriserer sin apologia i fem generelle responsstrategier (*Benekte*, *begrense ansvar*, *begrense anstøtelighet*, *korrigerende handling* og *uforbeholden unnskyldning*), har Coombs ordnet sin apologia langs et kontinuum fra de mest aggressive strategiene til de mer imøtekommende. De mest aggressive strategiene søker mot å beskytte den anklagede

personen eller organisasjonen, på bekostning av ofrene. De mer imøtekommende strategiene prioriterer derimot ofrene først (Coombs 2000: 37). Selv om ikke Benoit eksplisitt påpeker dette kontinuumet, finnes man dette også i hans typologi. Han beveger seg fra de aggressive strategiene, slik som *benektelse* og bruk av *syndebukk*, til de mer imøtekommende, som *korrigerende handling* og *uforbeholden unnskyldning*. Et unntak fra regelen er responsstrategien *angrep på anklageren*, som Coombs har plassert ytterst på den offensive eller aggressive delen av skalaen, mens Benoit har lagt denne under kategorien *begrense anstøtelighet* som befinner seg i sentrum av kontinuumet. Senere i teorikapitlet vil jeg vise hvordan jeg har valgt å knytte sammen Benoit og Coombs oppsett for forsvarsstrategier i min egen kombinasjonstypologi.

3.7 Tidsperspektivet

En svakhet ved både Benoit og Coombs typologi er at de kun registrer bruken av responsstrategier ved et forhåndsbestemt og fastsatt tidspunkt, uten å ta i betraktning at apologia kan endre seg over tid. Det finnes få studier som tar for seg tidsperspektivet ved apologia og hvordan aktøren kan omforme eller forandre sitt forsvar (Oles 2008: 11, Ihlen 2002: 186). Apologia er ikke statisk og bør derfor ikke bare måles ved et tidspunkt.

Jeg vil hevde at det er hovedsakelig to relaterte årsaker til at en person velger å endre apologia. For det første kan aktøren finne ut at tidligere responser ikke fungerte slik han eller hun hadde håpet. Den valgte apologia svarer ikke tilstrekkelig på kategoria, og klarer derfor ikke å forhindre eller begrense skade på aktørens omdømme. Det er ikke alltid den anklagede lykkes med sin forsvarstale ved første forsøk. I enkelte tilfeller kan en feilvalgt responsstrategi faktisk bidra til ytterligere skade på omdømmet eller ansiktet utad. Det er sjelden at en krise i seg selv gjør uopprettelig skade på topplederens omdømme. I de aller fleste tilfeller er det håndteringen av krisen som er ødeleggende. Dette fører som oftest til at den anklagede velger å endre eller omforme sin apologia. De aller fleste personer vil for eksempel starte med å benekte skyld og ansvar, før de eventuelt tar i bruk andre, mer imøtekommende, responsstrategier (Ihlen 2002: 203). Dette kommer av at benektelsen fungerer som et godt førsteforsøk, og om strategien fungerer optimalt vil anklagene forsvinne uten alt for store skader på omdømmet (Hearit 2006: 120). Fungerer derimot ikke denne strategien, bør aktøren ta i bruk en annen apologia. Å tviholde på en responsstrategi som blir dårlig mottatt blant publikum, vil neppe bidra til å skape et bedre inntrykk av den anklagede. Sjansen er større for at det fører til mer sinne og motvilje blant tilhørerne.

Den andre årsaken til at en person velger å endre sin responsstrategi, er at selve situasjonen eller konteksten endrer seg. En sak som bidrar til skade på omdømme kan vare over en lengre periode, og i løpet av denne tiden dukker det gjerne opp ny informasjon eller nye utspill som aktøren må forholde seg til. Dersom forholdene rundt saken endrer seg, er det naturlig å forandre apologia deretter. Coombs vektlegger hvordan ulike faktorer kan begrense eller muliggjøre enkelte responsstrategier over tid (Coombs 2000: 38-39). Slike faktorer er et aspekt ved krisesituasjonen som begrenser eller muliggjør kriseresponsen på en eller annen måte. En av disse krisefaktorene, resonans, er særlig aktuell i denne oppgaven. Resonans sier noe om hvorvidt et motangrepet vil appellere til publikum. Aktøren bør på et tidlig tidspunkt vurdere om det er sin versjon, eller motstanderens versjon av saken, som fremstår som den mest troverdige. Hvilket synspunkt skaper mest resonans? Hvis publikumet har inntrykket av at man er ansvarlig for situasjonen, vil en benektelse være ubrukelig, selv når aktøren vet at han eller hun er uskyldig. Det er viktig å huske at dersom publikum tror krisen eksisterer, gjør den virkelig det. Publikums persepsjon av saken, avgjør skaden på aktørens omdømme og hvilke responsstrategier som bør tas i bruk (Coombs 2000: 39).

3.8 Hearits Apologetic Ethics

Et av de viktigste bidragene fra Keith Michael Hearit til studien av apologia er et etisk perspektiv (2006: 214). Han har spesifisert et etisk ideal for både fremføringen og innholdet av en apologia, beregnet for å vurdere kommunikasjonen i etterkant av en angivelig offensiv handling. Etikkspørsmålet knyttet til bruken av apologia er komplisert. Hearit foreslår kasuistikk (casuistry) som en metode for å utvikle en etisk standard for apologia. Ideen bak kasuistikk er at det er mulig å finne frem til bestemte etiske case som fungerer som paradigmer, eller arketyper, på klart moralske eller umoralske handlinger. Ved å sette etisk tvetydige case opp mot dette idealet, gir denne metoden mulighet til å vurdere graden av etisk kommunikasjon; hva er mer eller mindre etisk, og hvor mye kan man avvike idealet, før forsvarsstrategien blir uetisk? Dette tillater et mer nyansert perspektiv på etisk apologia, fremfor en overforenklet, svart-hvitt vurdering (Hearit 2006: 58-61).

3.8.1 Den idealetiske framføringen

Flere av karakteristikkene ved paradigmeeksemplet har å gjøre med hvordan man fremfører apologia. En idealetisk apologia bør være sannferdig, oppriktig, godt timet, frivillig, adresserer alle relevante interessenter og fremføres i en passende kontekst (Hearit 2006: 64).

Tabell 3: Den idealetiske fremføring

Idealetisk fremføring	Karakteristikk
Sannferdig	Gir ut all informasjon, ikke lyve.
Oppriktig	Uttrykke anger, forståelse og intensjon om å gjøre det rette.
Godt timet	Respons kommer på rett tidspunkt, ikke for tidlig eller for sent.
Frivillig	Det er aktørens eget frivillige valg å unnskyld seg, aksepterer med dette den sosiale orden og status quo.
Adresserer alle relevante interessenter	Snakke med alle involverte og svare på bekymringer og spørsmål.
Fremføres i en passende kontekst	Valg av sted og medium for å gi en respons, må være tilgjengelig for alle interesserte.

Hentet fra Hearit (2006: 64) Min oversettelse.

En idealetisk fremføring bør først og fremst være *sannferdig*. At fremføringen er sannferdig vil si at man gir ut all informasjon, uten å forsøke skjule noe. En aktør som er fanget i en skandale, bør ikke forsøke å bedra sitt publikum. Å lyve eller gi misvisende informasjon bør ses som en siste utvei, ettersom det er få tilfeller der publikum godtar en løgn (Hearit 2006 64-69). En annen karakteristikk er *oppriktighet*. Det vil si at aktøren bør uttrykke anger, forståelse og intensjon om å gjøre det rette.

At fremføringen er *god timet* betyr at responsen kommer på rett tidspunkt. Om en unnskyldning kommer for tidlig, vil man sette spørsmålstegn ved aktørens motiv. Er dette kun for å redde ens eget skinn? Kommer unnskyldningen derimot for sent, virker aktøren usympatisk, ufølsom og uten å forståelse for at en unnskyldning burde kommet mye tidligere. ”Time does not heal old wounds; it creates new ones” (Hearit 2006: 33). I enkelte tilfeller er ikke den anklagede personen klar over sin skyld i krisen. Responsen endres da over tid ettersom man senere oppdager sitt ansvar for hendelsen og bestemmer seg for å be om tilgivelse. Dette kommer av at aktøren går gjennom en moralsk læringskurve, hvor man til å begynne med ikke anerkjenner skaden man har forårsaket. Først etter god tid og nøye refleksjon, blir man klar over behovet for en unnskyldning og velger å beklage seg (Hearit 2006: 75). I slike tilfeller er en sen unnskyldning bedre enn ingen unnskyldning overhode. I forbindelse med LO-dramaet kom Vallas unnskyldning alt for sent, noe som forsterket inntrykket av LO-lederen som følelseskald og uten forståelse for den skadde part. At unnskyldning i tillegg fremstod som en politisk nødvendighet, fremfor en ektefølt beklagelse, bidro til mer kritikk, fremfor å rette opp et allerede skadet omdømme.

Et fjerde kriterium er at responsen bør være *frivillig*. Unnskyldningen bør komme på basis av en moralsk refleksjon, der aktøren selv velger å unnskyld seg. En slik fremførelse bekrefter

aktørens akseptering av den nåværende sosiale orden og status quo. En måte å vurdere aktørens frivillighet er å lytte til tonen av apologia. En del av prosessen å uttrykke anger, er å fremstå ydmyk ovenfor ofre eller publikum (Hearit 2006 64-69). Fremføringen bør dessuten *adressere alle relevante interessenter*. Aktøren bør tale til alle involverte parter og svare på deres bekymringer og spørsmål. Dette handler om å stå moralsk ansvarlig frem for de som har et legitimt krav på en forklaring (Hearit 2006 64-69).

En siste karakteristikk på en etisk fremføring, er valget av sted og medium for å gi en respons. Apologia bør *fremføres i en passende kontekst*. Her er det viktig at forumet er tilgjengelig for alle som er interessert, og ikke begrenset til en bestemt gruppe eller et lite publikum (Hearit 2006 64-69). Valla valgte neppe rett kontekst, da hun stilte opp i talkshowet Først & sist for å gi en respons i forbindelse med LO-dramaet. At hun valgt et lett underholdningsformat fremfor et mer seriøst debattprogram, gav inntrykket av at hun ikke forstod alvoret av anklagene, eller ønsket å diskutere saken (Valla, Først & sist 12.01.07). LO-lederen burde i stedet ha holdt pressekonferanse eller valgt å møte Yssen til debatt.

3.8.2 Det idealetiske innholdet

Like viktig er innholdet i den etisk gode apologia. Innholdsmessig bør man erkjenne sin handling, ta på seg ansvaret, uttrykke anger, identifisere seg med ofrene, be om tilgivelse, søke forsoning, gi ut alle relevant informasjon, gi en forklaring som svarer til alles forventninger, tilby korrigerende handling eller passende kompensasjon (Hearit 2006: 69-73).

Tabell 4: Det idealetiske innholdet

Idealetisk innhold	Karakteristikk
Erkjenne sin handling	Innrømme at man har gjort noe galt og erkjenne at noen har blitt skadet som en følge av dette.
Ta på seg ansvaret	Ta ansvaret, uten å utpeke andre som syndebukk eller angripe anklagerne.
Uttrykke anger	Vise at man angrer på det man har gjort, styrke forholdet mellom den skyldige og den skadde part.
Identifisere seg med ofrene	Identifisere seg med ofrene, vise empati og medfølelse.
Be om tilgivelse	Be om unnskyldning.
Søke forsoning	Det ultimale målet med en etisk apologia. Finne tilbake til den gode relasjonen.
Gi ut all relevant informasjon	Gi ut all informasjon som er relevant, så lenge den ikke er konfidensiell.
Gi en forklaring som svarer til forventningene	Gi instruerende informasjon, før man tar i bruk apologia for omdømmegjenoppbygging.
Korrigerende handling	Løse problemet eller forhindre at hendelsen gjentar seg.
Kompensasjon	Penger, service eller gaver for å lindre på skaden.

Hentet fra Hearit (2006: 69) Min oversettelse.

Aktøren bør først *erkjenne* at en skandale har oppstått. Ved å innrømme at en har gjort noe galt, respektere man også ofrene ved å erkjenne at de har blitt skadet. Denne karakteristikken validerer den skadde part og anerkjenner deres bekymringer. Dersom man er skyldig bør man dessuten *ta på seg ansvaret*, uten å utpeke andre som sydebukk eller angripe anklageren. Denne karakteristikken vektlegger behovet for ærlighet og muligheten til en forbedring, ettersom man erkjenner at ofrene er blitt skadet som en følge av ens handlinger (Hearit 2006: 69-73).

Deretter bør aktøren *uttrykke anger*. Dette er ment å styrke forholdet mellom den skyldige og publikum, ved å fokusere på at skandalen er en engangsforseelse. Når krisen er over skal den skadde part igjen kunne stole på den anklagede (Hearit 2006: 69-73). Aktøren bør også forsøke å *identifisere* seg med de sårede ved å vise empati og medfølelse. Man bør sette seg inn i ofrenes situasjon og forsøke se saken fra deres synspunkt. Dette vil hjelpe den anklagede å velge de rette ordene og tonen for å uttrykke anger i tråd med publikums forventninger (Hearit 2006: 69-73).

Deretter kan man *be om tilgivelse*. Å be om tilgivelse er viktig, selv når sjansen for å få den er liten. På denne måten gir man uttrykk for at man setter pris på den skadde part og at deres meninger og oppfatninger også teller. Å be om tilgivelse er et forsøk på å oppnå *forsoning* mellom partene, som ifølge Hearit er det ultimale målet for en etisk apologia. Som oftest vil begge parter være tjent med å finne tilbake til den gode relasjonen man hadde før skandalen inntraff (Hearit 2006: 69-73).

En slik forsoning krever at aktøren *gir ut all informasjon relatert til forseelsen*. Det er likevel viktig å vurdere informasjonen man gir ut slik at den ikke er konfidensiell eller bryter taushetsplikten. Valla begikk en feil da hun valgte å offentliggjøre deler av fortrolige medarbeidersamtaler med Yssen i sitt brev til LO-sekretariatet, som også ble sendt ut til flere av landets medier. Dette var ikke bare etisk uansvarlig, men kunne få LO-lederen dømt i en eventuell arbeidsrettssak (Hearit 2006: 71-72).

Innholdsmessig bør en etisk apologia også *adressere alle forventninger* og organiseres innenfor en kontekst som er meningsfull for alle parter. Den skadde parten skal få slippe å lure på hva krisen betyr for deres situasjon og hvordan de skal innordne seg (Hearit 2006: 69-73). Apologia bør ikke benyttes før den instruerende informasjonen har blitt gitt til de

rammede. Dersom man hopper rett til omdømmegjenoppbygging, vil personen eller organisasjonen fremstå som egoistisk og selvopptatt. Folkets informasjonsbehov må altså dekkes før man tar i bruk kommunikasjonsstrategier for å rette opp omdømmet og ansiktet utad (Coombs 1999: 128).

Avslutningsvis kan individet tilby *korrigerende handling* eller *kompensasjon*. Korrigerende handling betyr at man har lært av sine feil, ønsker å endre seg eller forsøker å forebygge at det skjer igjen. Kompensasjon vil si at aktøren forsøker å bøte på situasjonen ved hjelp at penger, service eller annen hjelp ofrene måtte trenge (Hearit 2006: 69-73). I kombinasjonstypologien vil man finne igjen forsvarsstrategiene *uforbeholden unnskyldning* (*be om tilgivelse*), *kompensasjon* og *korrigerende handling* som, ifølge Hearit, karakteriserer en idealetisk apologia. *Angrep på anklager og benektelse* er på den andre siden ansett som uetisk apologia dersom man ønsker å forsones med motparten.

Et sentralt problem ved Hearits idealetiske apologia, er at han ikke problematiserer de situasjoner hvor den anklagede faktisk er uskyldig. I mange tilfeller finnes det ingen mulighet for å fastslå om anklagene er sanne og om den anklagede har gjort noe galt (Benoit 1995: 161). Valla hevdet fra starten av at hun ikke hadde gjort noe kritikkverdig og at Yssens påstander ikke hadde rot i virkeligheten. Publikums oppfatning og medienes fremstilling av saken var derimot en helt annen. LO-lederen var ikke interessert i å innrømme skyld, ta ansvar eller be om tilgivelse for noe hun mente at hun ikke hadde gjort. Hvilken mulighet hadde Valla for å oppnå et etisk ideal, uten å fremstille seg selv som skyldig i anklagene? Dette vil jeg komme tilbake til og diskutere i oppgavens oppsummering og konklusjon.

3.9 Benoit, Coombs og Hearit – trenger man alle tre?

Benoits Theory of Image Restoration, Coombs Situational Crisis Communication Theory, og Hearits Apologetic Ethics er oppgavens tre hovedteorier, og de har flere likhetstrekk. Alle tre teoretikerne har satt opp typologier eller teorier for hva en apologia kan eller bør inneholde. Disse er typologiene er beregnet både som praktisk hjelpemiddel for de som er rammet av en skandale, og som et analytisk verktøy for å studere hvordan politikere og ledere forsøker å redde ansikt. Forsvarsstrategier slik som å gi en *unnskyldning* (*be om tilgivelse*) og tilby *korrigerende handling* eller *kompensasjon* finner man igjen i alle typologiene. Dette leder frem til spørsmålet; Trenger man alle tre teoriene? Jeg vil svare et klart ja. Selv om

typologiene har grunnleggende likheter, finnes det imidlertid viktige forskjeller som bør understrekes.

Benoits "Theory of image restoration" bygger på tidligere arbeid innen kommunikasjon og sosiologi. Det er flere teoretikere før Benoit som har utviklet oversikter eller typologier for responsstrategier. I boken "Accounts, Excuses and Apologies" nevner han blant annet Rosenfield, Ware og Linkguel, Burke og Ryan som alle har bidratt til studien av apologia. Benoit baserte seg på disse da han utformet sin egen typologi, og har på denne måten utviklet en utvidet og mer komplett oversikt. Styrken ved denne teorien er at typologien klarer å fange opp de viktigste nyansene innenfor apologia, uten at listen over responsstrategier blir altfor detaljert og omfattende (Benoit 1995, 1997a, 2004). En svakhet ved denne oversikten er at Benoit ikke gir en vurdering av når og under hvilke omstendigheter man bør ta i bruk de ulike forsvarsstrategiene. Typologien kan ikke si noe om hvilke forsvarsstrategier som fungerer best i en spesifikk kontekst. Benoits oppsett av forsvarsstrategier er altså godt egnet for å gi en ren beskrivelse av apologia, men et svakt hjelpemiddel dersom man vil vurdere hvor effektivt forsvarsstrategien fungerer i en spesifikk krisesituasjon.

Dette har imidlertid Coombs løst, ved å lage en situasjonell teori for kriserespons. Styrken ved Coombs typologi er at han har plassert forsvarsstrategiene langs en skala fra de mest aggressive til de mer imøtekommende responsene. Tanken bak er at jo større ansvar man er pålagt av publikum, jo mer imøtekommende bør responsstrategiene være. Man må altså ta i betraktning den aktuelle krisesituasjonen for å finne den apologia som mest effektivt svarer på kategoria (Coombs 1999, 2000). Svakheten ved Coombs typologi er at nyansene man finner hos Benoit mangler, og at den hovedsakelig er beregnet for større bedrifter og selskapers kriserespons. Med litt tilpassning, kan imidlertid den situasjonelle teorien kombineres med Benoits oversikt for en bredere og mer oversiktlig vurdering av Valla og Yssens apologia tilknyttet LO-dramaet.

Videre anlegger verken Benoit eller Coombs et normativt perspektiv på apologia. Fokuset er på hva den skandalerammede kan si, ikke hva de bør si. Hearit typologi er basert på en etisk vurdering av hva man bør si for å oppnå forsoning. Han mener det finnes en etisk standard for apologia, hvor man tar på seg fullt ansvar, uttrykker anger, ber om tilgivelse og tilbyr kompensasjon eller korrigerende handling (Hearit 2006). Det er imidlertid ikke slik at man alltid har gjort noe galt eller står ansvarlig for skandalen. En svakhet ved Hearit typologi for

idealetisk apologia, er at den ikke tar med tvilstilfellene i beregningen. Det vil si de forholdene hvor man er usikker om personen eller organisasjonen faktisk er skyldig. Det må finnes en mulighet for å kommunisere etisk uten å påta seg urettmessig skyld og ansvar. Den idealetiske apologia må, i tråd med Coombs situasjonelle teori for krisekommunikasjon, ta i betraktning den spesifikke skandalen før man vurderer graden av etisk forsvar.

Teoriene til Benoit, Coombs og Hearit har både sine styrker og svakheter. Det er derfor viktig å ha med alle tre bidragene. En kombinasjon av disse vil bidra til å tone ned svakheter og løfte frem styrkene, ettersom typologiene utfyller og kompletterer hverandre. Dette bringer oss videre til kombinasjonstypologien.

3.10 Kombinasjonstypologien

Jeg har valgt å utvikle min egen kombinasjonstypologi basert på bidragene fra Benoit, Coombs og Hearit. Typologien er strukturert etter Coombs kategorier; *angripe*, *benekte*, *bortforklare*, *rettferdiggjøre*, *innynde seg*, *godtgjøre* og *unnskylde*, for å kunne vurdere Valla og Yssens respons langs et kontinuum fra de mest aggressive til de mer imøtekommende forsvarsstrategiene. Jeg har deretter inkludert et utvalg av Benois underkategorier for å få en mer nyansert modell. Disse er; *benekte*, *syndebukk*, *provokasjon*, *uunngåelig*, *gode intensjoner*, *selvhevdelse*, *ros*, *minimalisering*, *differensiering*, *transcendens*, *angrep på anklager*, *kompensasjon*, *korrigerende handling* og *uforbeholden unnskyldning*. Det er de imøtekommende responsstrategiene *kompensasjon* og *korrigerende handling*, samt *uforbeholden unnskyldning* som man finner igjen i Hearits idealetiske apologia. Disse er merket av som idealetiske forsvarsstrategier på høyre side i kombinasjonstypologien.

Jeg har i tråd med Coombs typologi plassert forsvarsstrategien å *angripe* ytterst på den aggressive fløyen av forsvarskontinuumet. Deretter følger strategien å *benekte*. Denne forsvarsstrategien har i likhet med Benois typologi *syndebukk* som underkategori. Å gi en annen skylden for skandalen, å begå et symbolsk mord (Burke i Benoit 1995: 18) for å rette opp sitt eget omdømme, anser jeg også som en meget aggressiv forsvarsstrategi. Denne strategien kan ses som en variant av å *benekte*, ettersom den anklagede kan ikke selv ha gjort noe galt, om det var en annen som utførte handlingen (Benoit 1995: 75).

Å *bortforklare*, *rettferdiggjøre* eller *innynde seg* er regnet som nøytrale forsvarsstrategier. Under *bortforklare* har jeg inkludert *provokasjon*, *uunngåelig*, *gode intensjoner* og

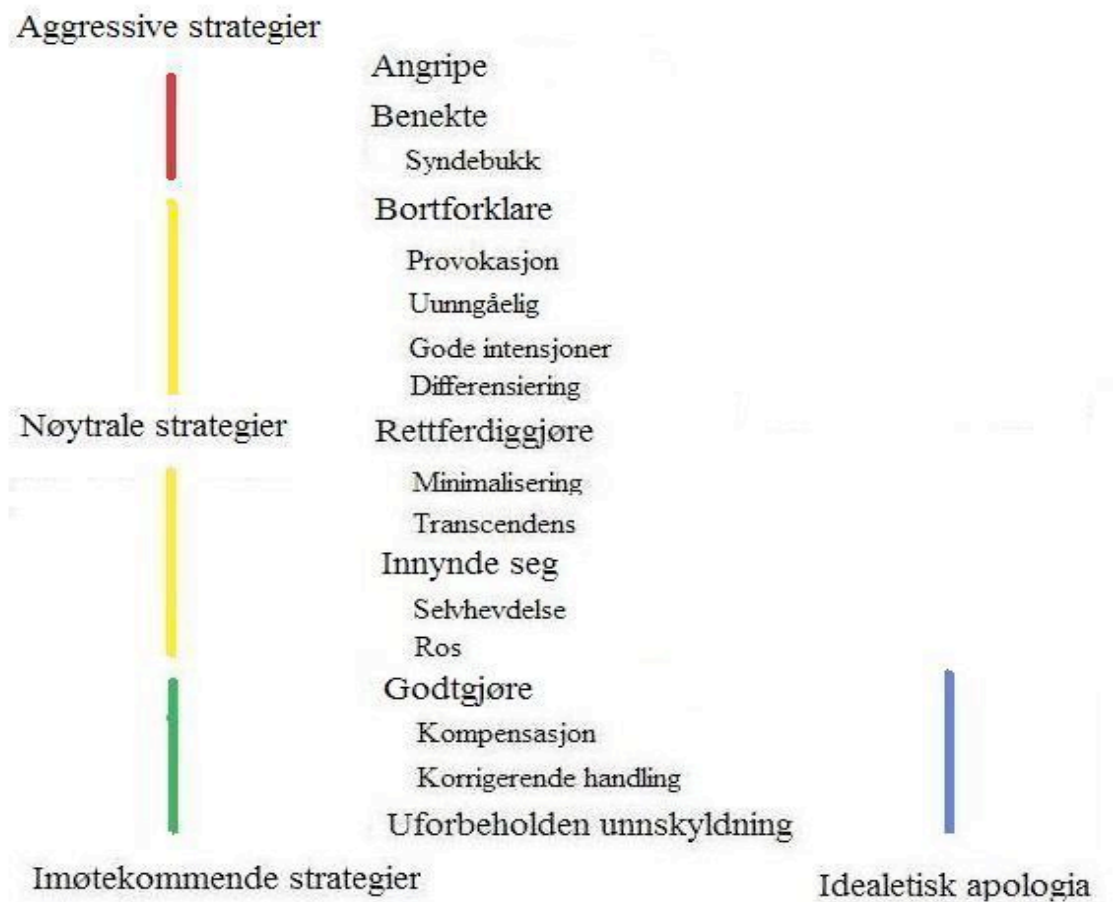
differensiering ettersom disse forsvarsstrategiene forsøker å bortforklare skandalen enten ved å hevde at man ble provosert, at det var uunngåelig, at man hadde gode intensjoner eller omdefinere hele saken. Forsvarsstrategien *ulykke* hentet fra Benoits typologi hører også innunder denne kategorien. Ettersom *ulykke* og *uunngåelighet* er så like, ser jeg imidlertid ingen grunn til å ha med begge forsvarsstrategiene og har derfor inkludert ulykke som del av uunngåelighetsstrategien. Man kan også prøve å rettferdiggjøre skandalen ved bruk av *minimalisering* eller *transcendens*. Her forsøker man enten å bagatellisere eller knytte hendelsen til et sett med høyere verdier i et forsøk på å forsvare omdømmet. Videre kan man forsøke å innynne seg. Benoits forsvarsstrategi å støtte opp omdømmet skiller seg på dette punktet fra Coombs innynning. Mens Benoits strategi vektlegger selvhevdelse, inkluderer Coombs forsvar både selvhevdelse og ros. Det er stor forskjell på å skryte av seg selv og berømme andre. Jeg har derfor tatt med både *selvhevdelse* og *ros* i min kombinasjonstypologi.

Å *godtgjøre* eller å komme med en *uforbeholden unnskyldning* er regnet som de mest imøtekommende forsvarsstrategiene. Å *godtgjøre* inkluderer både *kompensasjon* og *korrigerende handling*. I tråd med Benoits typologi kan man enten bøte på problemet med gaver, service og penger (kompensasjon), eller man kan forsøke å løse og forebygge lignende skandaler i fremtiden (korrigerende handling). Korrigerende handling adresserer det opprinnelige problemet, mens kompensasjon kun består av gaver og penger for å lindre på, fremfor å rette opp skaden. Begge forsvarsstrategiene har fått plass i kombinasjonstypologien. Sist men ikke minst kan man tilby en *uforbeholden unnskyldning*. Jeg har her valgt å benytte Benoits hovedkategori *uforbeholden unnskyldning* fremfor Coombs forsvarsstrategi å *unnskylde*. Dette har jeg gjort for å vektlegge at aktøren velger her å påta seg alt ansvar og all skyld, uttrykke anger, legge seg flat og be om tilgivelse i tråd med Burkes symbolske selvmord (Hearit 2006: 31). Man står naken og skyldig frem for den sårede part og ber om nåde. Det kan derfor diskuteres om en halvhjertet og overflatisk unnskyldning faller innenfor denne kategorien.

Å *be om tilgivelse*, *tilby kompensasjon* eller *korrigerende handling* finner man igjen i Hearits typologi for idealetisk apologia, hvor målet er å oppnå forsoning mellom partene. De mest imøtekommende strategiene er også regnet som de mest etiske. De er markert på høyre side i kombinasjonstypologien. Denne typologien viser på en enkel og oversiktlig måte hvordan jeg har valgt å knytte sammen de teoretiske bidragene fra Benoit, Coombs og Hearit i denne

oppgaven. Jeg vil derfor basere meg på denne oversikten videre i analysen av Valla og Yssens apologia i tilknytning til LO-dramaet. Se under for modell.

Modell 3: Kombinasjonstypologien

Kombinasjonstypologien basert på Benoit (1995, 1997a, 2004), Coombs (1999, 2000) og Hearit (2006).

3.11 Teorien oppsummert

I dette kapitlet har jeg belyst relevant teori relatert til mine problemstillinger og som jeg vil benytte videre i oppgaven. Omdømmet er en verdifull ressurs, særlig for ledere og politikere som ønsker å utøve symbolsk makt. Når en skandale rammer, vil de aller fleste ta i bruk apologia eller responsstrategier for å hindre skade på sitt gode navn og rykte. Tre teoretikere står sentralt innenfor studien av apologia; Benoit, Coombs og Hearit. Benoit og Coombs har utviklet typologier for hvordan man kan forsvare seg i forbindelse med en skandale. En svakhet ved disse typologiene er det manglende tidsperspektivet og tendensen til å se på forsvarstrategier som noe statisk og uforanderlig. Jeg vil i denne oppgaven fokusere på

hvordan apologia kombineres og endres over tid. Videre har jeg presentert Hearits etiske apologia, som er tatt med for å vurdere muligheten for Valla og Yssen til å oppnå et idealetisk forsvar, uten nødvendigvis å påta seg urettmessig skyld og ansvar. Ved å kombinere bidragene fra Benoit, Coombs og Hearit, har jeg avslutningsvis utviklet en egen kombinasjonstypologi. Denne kombinasjonstypologien vil jeg benytte i analysen for å vurdere Valla og Yssens apologia i forbindelse med LO-dramaet.

4. Metode

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for den metoden som jeg har brukt for å samle inn mitt datamateriale og svare på problemstillingene mine. Valget av metode skal alltid være underordnet problemstillingen, ikke omvendt. Valget falt da på et casestudium av LO-dramaet med kvalitativ tekstanalyse som metode. I første delen av kapitlet vil jeg redegjøre for forskjellen mellom kvantitativ og kvalitativ metode. Deretter forklarer jeg hva et casestudium er og hvordan jeg går frem i en kvalitativ tekstanalyse hvor jeg benytter retorisk kritikk som et analyseverktøy. Jeg forklarer også hvordan dataene i undersøkelsen har blitt samlet inn og behandlet. Avslutningsvis blir metodens reliabilitet, validitet og muligheten for generalisering diskutert.

4.1 Kvantitativ og kvalitativ metode.

Når det gjelder metodevalg er det vanlig å skille mellom kvantitative og kvalitative opplegg. Sigmund Grønmo skisserer flere sentrale kjennetegn ved kvantitativ og kvalitativ metode – sett i forhold til fire ulike aspekt ved undersøkelsene; problemstillingen, det metodiske opplegget, forholdet til kildene og tolkningsmulighetene. Hvordan problemstillingen er utformet, har betydning for om man bør bruke kvantitativ eller kvalitativ metode. Det som fremfor alt kjennertegner kvantitative tilnærminger er at de problemstillingene som belyses, gjerne dreier seg om ulike typer statistiske generaliseringer. Kvalitative problemstillinger og forskningsopplegg egner seg derimot best i forbindelse med analytiske beskrivelser av karaktertrekk og egenskaper ved fenomener. At beskrivelsene er analytiske, innebærer at de blir systematisert i forhold til veldefinerte begreper, kategorier og teorier (Grønmo 2004: 129-132). Jeg har valgt å benytte teoriene til Benoit, Coombs og Hearit for å systematisere og analysere Valla og Yssens apologia. Formålet er gjerne å beskrive totale situasjoner. I min undersøkelse ønsker jeg å gi en mest mulig helhetlig forståelse av hvordan Valla og Yssen forsvarte seg i forbindelse med LO-dramaet.

En annen viktig forskjell på kvantitative og kvalitative undersøkelser er de design eller metodiske opplegg, som undersøkelsen er bygd på. Kvantitative undersøkelser er gjerne basert på opplegg preget av sterk struktur. Hvordan og hvilke data man skal samle inn er vanligvis fastlagt før innsamlingen starter. Kvalitative undersøkelser er derimot preget av fleksibilitet. Undersøkelsen kan endres i løpet av datainnsamlingen ettersom man tilegner seg nye erfaringer. Jeg fikk erfare under analysen av Valla og Yssens apologia, at tidsaspektet og den trygge unnskyldningen var sentrale og viktige moment i undersøkelsen av apologia. Dette

hadde igjen innvirkning på datainnsamlingen. En fare ved slike kvalitative design er imidlertid at man kan risikere å tape av syne perspektivet som danner utgangspunkt for undersøkelsen, dersom opplegget blir for mye endret underveis (Grønmo 2004: 129-132).

Det neste aspektet gjelder forskerens forhold til datakilden. Enten kildene er respondenter eller tekster, så kan forholdet sies å være preget av avstand og selektivitet ved kvantitative undersøkelser, mens det i større grad reflekterer nærhet og sensitivitet ved kvalitative tilnærminger. Det nære forholdet til kilden i forbindelse med kvalitative metodeopplegg, kjennetegnes av at forskeren selv arbeider direkte med kilden (Grønmo 2004: 129-132). Slik er det også i denne undersøkelsen, hvor jeg selv har samlet inn, transkribert og analysert Valla og Yssens uttalelser. Faren ved et for nært forhold til datakilden, kan være manglende kildekritikk og at forskeren ikke ser alternative tolkningsmuligheter.

Tolkningsmulighet utgjør det fjerde og siste aspektet ved undersøkelsen. I forbindelse med kvantitative undersøkelser får dataene gjerne en mer presis form enn i kvalitative opplegg. Et strukturert design og et avstandspreget forhold til datakilden, resulterer i et tydelig og avgrenset datasett. Siden dataene kan uttrykkes i form av tall, så kan de også behandles ut fra matematiske og statistiske prinsipper. Kvalitative tilnærminger, basert på et fleksibelt design og et nært forhold til kilden, gir gode muligheter for relevante tolkninger. Noe som kjennetegner den kvalitative fremgangsmåten, men også kan forekomme innenfor kvantitativ metode, er at datainnsamlingen kan styres slik at man får dekkende informasjon i forhold til oppgavens problemstilling. Faren ved slike kvalitative fremgangsmåter er at de innsamlede dataene kan bli lite enhetlige, noe som igjen kan føre til begrenset gyldighet (Grønmo 2004: 129-132).

Kvalitative og kvantitative metode står prinsipielt ikke i et konkurrerende, men i et komplementært forhold til hverandre. Sjelden kan den ene av de to metodene erstatte den andre. Man må imidlertid ta et valg i forhold til metode. Dette valget er ikke prinsipielt, men av strategisk karakter. Om det er kvalitativ eller kvantitativ metode som er mest fruktbar, avhenger i første rekke av problemstillingen som skal belyses. Problemstillingen ”Hvordan tar Gerd-Liv Valla og Ingunn Yssen i bruk apologia for å svare på kritikk i tilknytning til LO-dramaet?” er godt egnet for analytisk beskrivelse av forsvarstaler. Problemstillingen legger da opp til et fleksibelt metodeopplegg, nært og sensitivt forhold til kildene, samt relevante

tolkningsmuligheter, som egner seg godt for en analyse av Valla og Yssens apologia (Grønmo 2004: 129-132).

4.2 Casestudie

Casestudier er ofte basert på kvalitative tilnærminger, men man kan også kombinere kvalitative og kvantitative data (Grønmo 2004: 91). Et casestudium kjennetegnes ved at man har bare en eller noen få analyseenheter, men mange variabler (Andersen 1997: 19). Hellevik (2002: 95) skiller mellom intensive og ekstensive studier ved å vektlegge at intensive forskningsopplegg består av en dybdestudie av en enkelt enhet, mens ekstensive forskningsopplegg inkluderer en breddestudie av flere enheter. Det er sjelden noen klar avgrensning mellom det fenomenet eller den enheten man undersøker og sammenhengen hvor det finner sted. Case og kontekst er vanskelig å skille fra hverandre, og må derfor analyseres sammen.

Casestudien har gjerne blitt fremstilt som en svak metodisk fremgangsmåte, sammenlignet med andre humanistiske og samfunnsvitenskaplige metoder slik som eksperiment spørreskjema og historisk analyse. Forskningen er subjektiv, sjelden eller aldri basert på fastlagte regler og gir så godt som ingen mulighet for å generalisere til andre ikke-observerte situasjoner. Robert K. Yin hevder imidlertid denne stereotype innstillingen til casestudier er feilaktig. Han vektlegger at det finnes tre bestemte forhold som fordrer nettopp bruken av casestudie som metode. Det første forholdet er knyttet til formen på problemstillingen. Casestudier er gjerne foretrukket når problemstillingen starter med spørreord som ”hvordan” eller ”hvorfor”. Dette kommer av at slike spørsmål omhandler situasjoner eller hendelser som kan spores over tid, fremfor frekvenser eller enkeltepisoder. Min problemstilling; ”Hvordan tar Gerd-Liv Valla og Ingunn Yssen i bruk apologia for å svare på kategorien i tilknytning til LO-dramaet?”, inneholder spørreordet ”hvordan” og tar for seg en hendelse som må utforskes eller følges over en lengre tidsperiode for å gi et helhetlig og komplett fremstilling av saken (Yin 2003: 5-7). Tidsperspektivet ved apologia og hvordan man endrer forsvarsstrategiene over tid er et sentralt poeng i min oppgave.

Det andre forholdet er knyttet til graden av kontroll forskeren har over sitt forskningsobjekt. I forbindelse med eksperimenter kan forskeren manipulere handling og hendelser direkte, presist og systematisk. En casestudie gir liten mulighet for å kontrollere hendelser og situasjoner som oppstår underveis i forskningen. Jeg hadde lite eller ingen kontroll over LO-

dramaet eller hvordan Valla og Yssen valgte å forsvare seg, noe som igjen tilsier at en casestudie er godt egnet for å undersøke saken (Yin 2003: 7-9).

Det tredje og siste forholdet har å gjøre med fokus på samtidige hendelser, fremfor historiske. Historikere utforsker den ”den døde fortiden”. Det vil si at det ikke finnes noen personer igjen som er i live til å rapportere hva som har hendt. Forskeren må basere seg på gamle dokumenter og kulturelle eller fysiske gjenstander som eneste kilder til bevis. Casestudier egner seg derimot bedre til å undersøke samtiden og hendelser som har hendt nylig, slik som LO-dramaet som fant sted bare et år tilbake i tid og som fortsatt omtales i mediene. Det er altså mulig å identifisere bestemte situasjoner hvor en casestudie vil være relevant og nyttig. Forskning på apologia i forbindelse med LO-dramaet med sin ”hvordan”-problemstilling, manglende kontroll over studieobjekt og fokus på samtidens hendelser, egner seg derfor godt for en casestudie (Yin 2003: 7-9).

Ulempen ved et casestudium er at resultatene kan bli for spesifikke og vanskelig la seg generalisere til andre situasjoner. I en kvalitativ casestudie er statistisk generalisering utelukket, men Andersen (1997) hevder at det er fullt mulig å slutte seg til generell viten på grunnlag av et godt beskrevet case (analytisk generalisering). Man må imidlertid finne ut hva som er spesifikt for caset og hva som er generelt, samtidig som man skjelner til andre lignende casestudier og bygger generell kunnskap ut fra dette. På områder der det eksisterer velutviklet teori, er det mulig å designe en casestudie slik at det prøves ut spesifikke implikasjoner ved teorien (Andersen 1997: 23). Et casestudium kan på denne måten bidra til testing og videreutvikling av teori (Østbye et al 2002: 245). Man kan da velge et case som passer godt med etablert teori, eller et som tilsynelatende ikke passer. Jeg har valgt et case som jeg mener passer godt inn i min kombinasjonstypologi basert på Benoit, Coombs og Hearits teorier. Jeg kan undersøke om deres teorier gir en god nok beskrivelse av forsvarsstrategier i forbindelse med LO-dramaet, men utelukker ikke at caset også kan bidra til å forbedre eller videreutvikle den eksisterende teorien.

4.3 Tekstanalyse og retorisk kritikk

En kvalitativ tekstanalyse er den metoden som egner seg best til å analysere responsstrategiene til Valla og Yssen. Tekstanalyse er en generell betegnelse på kvalitative studier av tekster. Tekster er her brukt som en samlebetegnelse for både intervjuer, notater og pressekonferanser som LO-lederen og Yssen tok i bruk for å rette opp eller forhindre skade på

omdømmet under LO-dramaet. I en tekstanalyse stiller forskeren spørsmål til teksten, spørsmål som springer ut av et ønske om å vite noe om teksten. For å kunne besvare problemstillingen så presist og utfyllende som mulig, er det nødvendig med en grundig og systematisk gjennomgang av tekstene (Østbye et. al 2002: 61-62).

Retorisk kritikk tilbyr et analyseverktøy for hvordan man kritisk kan vurdere personers apologia. Sonja K. Foss definerer retorisk kritikk som; ”the process of systematically investigation and explaining symbolic acts and artifacts for the purpose of understanding rhetorical processes” (Foss 1996: 6-7). En kritiker som er interessert i et bestemt symbol eller retorisk objekt – for eksempel forsvartalene i LO-dramaet – kan gjøre en kritisk analyse for å få en bredere forståelse av saken og lignende retoriske situasjoner. Definisjonen inneholder tre sentrale momenter som bør forklares nærmere; en systematisk analyse, symboler som analyseobjekt og med det formål å forstå retoriske prosesser. Vi er omgitt av og må forholde oss til symboler hver eneste dag. Retorisk kritikk betyr ganske enkelt at vi engasjerer oss i denne naturlige prosessen på en mer systematisk og fokusert måte. Videre er det symbolske handlinger eller objekter som er fokus for analysen. Mange kritikere foretrekker å analysere symbolske objekter knyttet til de symbolske handlingene, fremfor selve hendelsen. Dette kommer av at symbolske handlinger av natur er kortvarige og flyktige, noe som gjør en analyse vanskelig. I min oppgave har jeg valgt å benytte notater, tekster, samt transkriberte opptak fra Valla og Yssens uttalelser. Sist men ikke minst er formålet med retorisk kritikk å få en forståelse av bestemte symboler og retoriske prosesser. Jeg er opptatt av hvordan Valla og Yssen forsvarte seg i forbindelse med LO-dramaet og benytter en kritisk analyse for å få en større forståelse av nettopp denne saken. Videre er jeg ikke bare interessert i LO-dramaet i seg selv, men hva denne skandalen kan si om bruken av apologia i andre lignende situasjoner. Retorisk kritikk gir på denne måten også en generell forståelse av noen aspekt ved retorikken, på basis av de begrensede bevisene som kommer frem i analysen av dette retoriske objektet.

Sentrale tilnærminger innenfor retorisk kritikk er narrativ, metaforisk, ideologisk eller generisk kritikk. Generisk kritikk bygger på den antagelsen at bestemte typer situasjoner, slik som skandaler, fremkaller like behov og forventninger hos tilhørerne som igjen krever en bestemt type retorikk, nemlig apologia. Gjennom generisk kritikk søker man etter like retoriske mønstre i lignende retoriske situasjoner. Apologia inngår for eksempel i et retorisk mønster som kjennetegner kommunikasjonen i de aller fleste skandaler. Kategoriseringsprosessen står sentralt i den generiske kritikken. De retoriske objektene er

gruppert sammen ut fra deres likheter, noe som igjen skiller de fra andre grupper. Det franske ordet genre er bruk for å referere til en slik gruppe (Foss 1996: 225-226). Apologia har tradisjonelt blitt studert som en defensiv retorisk genre, der forsvaret kommer som et svar på kategoria, men det finnes også tilfeller hvor apologia finner sted før anklagene og kritikken. Dette kalles forebyggende apologia (Benoit 1995: 85, Mueller 2004: 29-31).

Det er tre sentrale måter å gjøre en generisk analyse av apologia: generisk beskrivelse (generic description), generisk bruk (generic participation) og generisk vurdering (generic application). Ved en generisk beskrivelse blir ulike retoriske tekster produsert i lignende retoriske situasjoner studert for å undersøke om de faller innenfor samme genre. Dersom de gjør det har kritikeren utviklet en teori for eksistensen av en genre. Finnes det allerede en nærliggende genre kan kritikeren undersøke om den utvalgte retoriske teksten faller innenfor denne kategorien. Dette kalles generisk bruk. Benoit, Coombs og Hearit har allerede laget gode typologier for bruk av apologia. Jeg har utviklet en kombinasjonstypologi basert på disse tre teoretikerne. Videre blir min oppgave å avgjøre om LO-dramaet med Valla og Yssens forsvarsstrategier faller innenfor denne typologien. Det tredje valget tilgjengelig for studien av retoriske genre, er generisk vurdering. Etter å ha bestemt hvilken genre den retoriske teksten faller innenfor, kan kritikeren bruke beskrivelsen av genren til å evaluere retorikken. Hvor godt oppfyller uttalelsen genrens karakteristikker? Er teksten et godt eller dårlig eksempel på genren og hvor godt svarer den på forventningene til tilhørerne (Foss 1996: 229-234)? Jeg benytter altså en kombinasjon av generisk bruk og generisk vurdering i min analyse av Valla og Yssens apologia.

4.4 Innsamling og behandling av data

Det er ingen fast mal på hvordan en kritisk retorisk analyse skal gjennomføres. For å gjøre en kvalitativ innholdsanalyse av Valla og Yssens apologia, har jeg basert meg på medietekster produsert i forbindelse med LO-dramaet. Disse tekstene inkluderer både opptak fra pressekonferanser, notater, avisartikler, intervjuer og debattprogram. Felles for dem alle er at de inneholder uttalelser fra Valla eller Yssen som er blitt offentliggjort i forbindelse med LO-dramaet. Det var en enorm medieinteresse rundt denne saken og mediene produserte en stor mengde materiale som jeg kunne anvendt som data. Jeg har sett meg nødt til å gjøre et utvalgt i denne sammenheng og har begrenset min analyse til å gjelde tekstene i tabellen under. Tekstene er delt inn etter skandalens tre akter;

Tabell 5: Oversikt over tekstene inkludert i analysen.

Dato	Hvem?	Hvor? (kort forklaring)
Introduksjon		
11. jan	Yssen	Oppsigelsen i VG
11. jan	Yssen	Redaksjon EN i NRK
Konfrontasjon		
11. jan	Valla	Pressekonferansen, "Ikke rot i virkeligheten"
12. jan	Valla	Brev til LO-sekretariatet
12. jan	Valla	Først & sist i NRK
17. jan	Yssen	Tabloid i TV 2
19. jan	Valla	Pressekonferanse; "Unnskyld"
20. jan	Yssen	Dagbladet Magasinet, Yssen poserer med katt
Klimaks og refleksjon		
9. mars	Valla	Pressekonferanse; Valla går av som LO-leder
28. april	Yssen	VG Helg, Yssen poserer med katt igjen

Yssens oppsigelse og Vallas brev til LO-sekretariatet, som ble publisert eller henvist til i flere av landets medier, har jeg hentet fra VG Nett, internettsiden til Verdens Gang. Disse tekstene har jeg skrevet ut og sammenlignet med andre publiserte utgaver, for å forsikre meg om at VG har offentliggjort uredigerte og uforkortede versjoner av notatene. Portrettintervjuene hentet fra Dagbladet Magasinet og VG Helg har jeg selv originalen av. TV-opptak fra NRK og TV 2 har jeg fått tilsendt fra Nasjonalbiblioteket ved Mo i Rana. Jeg har deretter transkribert Valla og Yssens uttalelser for å gjøre en tekstanalyse. I vedlegg 10.1-10.10 finner man Yssens oppsigelse, Vallas forsvarsbrev, alle intervjuene, samt de transkriberte opptakene. Etter datainnsamlingen har jeg analysert dette materialet opp mot teorigrunnlaget. Materialet er gjennomgått flere ganger og i sin helhet i sluttarbeidet med oppgaven.

For å kunne si noe om hvordan Valla og Yssens responsstrategiene ble mottatt blant publikum, har jeg også benyttet meningsmålinger fra TNS Gallup, Synovate MMI. Norsk Respons og Infact. Disse meningsmålingsinstituttene utførte alle en eller annen form for omdømmemåling i forbindelse med LO-dramaet. Disse tallene har jeg funnet publisert på nett eller fått tilsendt fra VG, Dagbladet, Aftenposten, TV 2 og E24, som er oppdragsgiverne bak de aktuelle meningsmålingene. Ettersom meningsmålingene ble gjennomført av ulike institutt med forskjellige fremgangsmåter og metoder, er ikke tallene direkte sammenlignbare, men vil til sammen gi et bilde av hvordan vanlige tilhørere og LO-medlemmer forholdt seg til Valla og Yssens apologia. Disse tallene gir meg også mulighet for å vurdere hvor effektivt responsstrategiene fungerte og forklare hvorfor Valla og Yssen eventuelt valgte å endre sin apologia.

4.5 Metoden vurdert

Reliabilitet, validitet og generalisering er tre sentrale begrep innenfor den humanistiske og samfunnsvitenskapelige forskningsmetoden. Til tross for at disse begrepene har sin opprinnelse fra den kvantitative metodetradisjonen, har de også blitt tatt i bruk innenfor kvalitative studier. Tove Thagaard mener at innholdet i disse begrepene har en annen betydning innenfor kvalitative studier, og at det av den grunn er det nødvendig å ta i bruk separate betegnelser slik som troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet for å erstatte reliabilitet, validitet og generalisering (Thagaard 2003: 21). Det kan imidlertid stilles spørsmålsteget ved om Thagaard kanskje taper mer enn hun vinner ved å operere med to parallelle sett med begreper. Man bør heller ta inn over seg at hvert av begrepene validitet, reliabilitet og generalisering i alle tilfeller bør ha et innhold som egner seg for både kvalitative og kvantitative analyser (Østbye et al 2002: 38). Jeg har valgt å holde meg til de originale begrepene i min kvalitative studie.

4.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet sier noe om hvor pålitelig undersøkelsen er. Generelt defineres reliabilitet som graden av samsvar mellom ulike innsamlinger av data om samme fenomen basert på samme undersøkelsesopplegg (Grønmo 2004: 222). Enkelt sagt; undersøkelsen har høy reliabilitet når man får det samme svaret i hver måling (forutsatt at man måler det samme). I forbindelse med kvantitative og statistiske studier kan man regne ut den eksakte reliabiliteten. I kvalitative undersøkelser finnes det ikke et eksakt mål for reliabilitet, men den kan vurderes ut fra hvor nøyaktig innsamlingen av data har vært. Det er viktig at verken jeg, som forsker, eller andre omstendigheter i forbindelse med undersøkelsen, kan virke inn på og påvirke resultatene av undersøkelsen. En tilfredsstillende reliabilitet er nødvendig i denne oppgaven for å kunne svare på problemstillingen.

Et sentralt spørsmål knyttet til reliabilitet er hvorvidt mitt datamateriale kan sies å være relevant. Det vil i denne sammenhengen si at de uttalelsene jeg har analysert er relevante og gode eksempler på Valla og Yssens apologia i forbindelse med LO-dramaet. Sett i forhold til den enorme mengden informasjon produsert i forbindelse med LO-dramaet, representerer mitt utvalg bare en forsvinnende liten del. Jeg kan ha oversett nyanser eller mindre framtrepende responser (Hygen 2005: 34). Når det gjelder Valla og Yssens mest sentrale uttalelser og hovedlinjene innenfor apologia og krisekommunikasjon, mener jeg likevel det er grunnlag for å si at dette fremkommer godt i mitt utvalg.

En annen bekymring knyttet til datamaterialets reliabilitet er bruken av ulike medier og vektingen av uttalelsene fra Valla og Yssen. Det er ikke uvesentlig om man forsvarer seg i avisen eller på TV. I en avisreportasje er Valla og Yssen avhengig av hvordan journalisten velger å presentere dem. I et TV-program står de to lederne friere til selv å formidle sin apologia, men også her er det mulighet for klipping og redigering. Mediene er ikke nøytrale formidlere av LO-dramaet, men har sin egen interesse av å fremstille Valla eller Yssen på en bestemt måte. Det er derfor ikke usannsynlig at visse uttalelser har fått en bredere dekning enn andre (Hygen 2005: 34-35). For å høyne reliabiliteten har jeg hentet uttalelser både fra Valla og Yssens publiserte notater, avisintervju og TV-program, samt at jeg utelukkende har analysert sitater fra Valla og Yssen og ikke journalistens eller programledernes egen fremstilling av saken.

Når de kommer til selve analysen er det viktig å skille mellom primærdata og forskerens egen vurdering av denne informasjonen (Seale 1999: 140-158). Det vil si at jeg redegjør for hva som er Valla og Yssens utsagn og hva som er min analyse eller tolkning av de samme uttalelsene. Dette gjør jeg ved å skille ut Valla og Yssens sitat i teksten ved hjelp av sitattegn eller innrykk, samt at jeg viser hvor sitatet er hentet fra og hvem som uttalte det. Min analyse eller tolkning av de samme utsagnene er mer problematisk i forhold til oppgavens reliabilitet, fordi det er et stort rom for ulike tolkninger. Ambisjonen når det gjelder denne delen av undersøkelsen er ikke å komme med bombastiske påstander knyttet til Valla og Yssens apologia, men ved hjelp av teori og empiri peke på en del mulige sammenhenger mellom hva som blir sagt og hvordan det kan kategoriseres.

4.5.2 Validitet

Selv om undersøkelsen har høy reliabilitet så betyr ikke det at den har høy validitet. Validitet vil si gyldighet og det går først og fremst på at man måler det man skal måle. I den forbindelse er det sentralt at data man samler inn og analysen av den samsvarer med problemstillingen; det man ønsker å finne ut. Siden validitetsbegrepet er mindre presist enn reliabilitetsbegrepet, er validitetsvurderingen som regel mer komplisert enn en reliabilitetsmåling. Det finnes få gode måter å teste eller beregne validiteten på en eksakt måte (Grønmo 2004: 237).

Overgangen fra teoretiske begrep til begrep som brukes i den empiriske undersøkelsen, kalles operasjonalisering (Grønmo 2004: 74). Jeg har i hovedsak brukt teorier fra Benoit, Coombs og Hearit. Siden disse teoriene er åpne og gir mulighet for flere ulike tolkninger, gjør dette operasjonaliseringen vanskeligere. Det bør også understrekes at min bruk av disse typologiene bærer preg av min egen forståelse av teoriene. Likevel vil jeg påstå at en kombinasjon av Benoit, Coombs og Hearits bidrag til studien av apologia, gir en tilstrekkelig godt definert teori til å benyttes i empiriske studier, slik som LO-dramaet.

Den definisjonsmessige validiteten er også knyttet til hvor godt forskeren klarer å fange opp de begrepene man har på det teoretiske nivået i innsamlingen og analysen av empiri. Det konkrete målet på en egenskap må være dekkende, passende og relevant. Ideelt sett bør det være et godt samsvar mellom begrepene man henter fra teorien og empirien man ønsker å analysere. Forskeren må alltid være bevisst på at han eller hun kan bli påvirket av det perspektiv som benyttes (Grønmo 2004: 232-233). Da er det viktig å unngå at konseptene strekkes for langt. Det er derfor vesentlig at jeg viser og begrunner, når jeg plasserer Valla eller Yssens apologia innenfor en av forsvarsstrategiene i kombinasjonstypologien. Et eksempel på dette er unnskyldningen Valla kom med i sin andre pressekonferanse. Den lignet ikke et selvmord slik Burke beskriver uforbeholden unnskyldning (Hearit 2006: 31). Valla anerkjente ikke at hun hadde gjort noe galt, gav uttrykk for at hun angret eller fremstod sårbar (Schneider 2000: 266-267). Hun virket mer opptatt av å gjenvinne kontroll og legge saken død. Det kan derfor diskuteres om det var riktig å plassere hennes respons innenfor kategorien uforbeholden unnskyldning.

Min egen posisjon eller holdning til caset kan også ha betydning for tolkningen. Jeg må være bevisst på at jeg ikke velger side i debatten mellom Valla og Yssen, og så langt det lar seg gjøre holder meg objektiv og nøytral i analysen av LO-dramaet. Her må det imidlertid understrekes at enhver kvalitativ tekstanalyse er preget av skjønn og drevet frem av at man selv synes uttalelsene eller selve saken er meget interessant. For å unngå eller i hvert fall begrense en skjev og subjektiv fremstilling, er det viktig at jeg er obs på og begrunner enhver vurdering jeg gjør av Valla og Yssens apologia.

4.5.3 Generalisering

Generalisering er et tredje viktig begrep som inngår i forskningsprosessen. Målet med generalisering er å trekke konklusjoner som omfatter en større gruppe individer eller fenomen

enn dem man undersøker. Innenfor den kvantitative metodetradisjonen er man avhengig av et stort antall representative enheter for å kunne gjøre en statistisk generalisering (Grønmo 2004: 321-334). Det fins statistiske teorier og metoder for hvordan man kan trekke konklusjoner om en populasjon når en bare har undersøkt et lite utvalg. Kvalitative studier utelukker en statistisk generalisering eller statistisk interferens (Østbye et al 2002: 241). Her er det større fokus på analysen av enheten eller enhetene og at denne tolkningen skal være relevant utover det enkelte prosjekt (Thagaard 2002: 169-170). Ved å ta utgangspunkt i relevant forskning og teori vil jeg redegjøre for hva vi kan lære av Valla og Yssens apologia i tilknytning til LO-dramaet. Dette krever at jeg hele tiden argumenter eksplitt for mine tolkninger av Valla og Yssens apologia, slik at andre forskere kan vurdere om mine generaliseringer holder mål.

Hvilke krav bør man stille til gode generaliseringer? Andersen (1997: 135-136) mener det er tre sentrale betingelser. For det første må man være i stand til å sammenfatte et komplekst casemateriale på en enkel måte, uten at det gir inntrykk av at noe vesentlig går tapt i analysen. Dette ønsker jeg å gjøre med en systematisk analyse av Valla og Yssens apologia, men samtidig påpeke de utsagn som skiller seg ut i form eller innhold. For det andre bør generaliseringen være forenelig med annen eksisterende kunnskap på område. Studien av LO-dramaet vil da ikke nødvendigvis komme med ny og banebrytende teori, men bidra til mindre utbedringer og teoriutvikling. Det tredje og siste kravet er knyttet til mulighetene for å teste ut generaliseringer basert på casemateriale. Teori og empiri må være tett sammenkoblet. De teoretiske påstandene bør også være så konkrete som mulig. Dette er for å gjøre det mulig å spesifisere hvilke empiriske observasjoner som vil overbevise oss om at teorien er riktig eller gal (Andersen 1997: 135-136). Ettersom både Benoit, Coombs og Hearits typologer har blitt brukt til å analysere apologia og bruken av responsstrategier tidligere, vil jeg påstå at teori og empiri lar seg godt kombinere i min studie av LO-dramaet. Forholdene ligger altså til rette for en mulig generalisering.

4.6 Metoden oppsummert

Oppsummert benytter jeg en kvalitativ tekstanalyse for å analysere Valla og Yssens apologia tilknyttet et enkelt case, nemlig LO-dramaet. Retorisk kritikk har som siktemål å vurdere andre personers apologia, slik som Valla og Yssens forsvar. I denne oppgaven vil jeg benytte meg av en kombinasjon av generisk bruk og generisk vurdering. Jeg har også forklart hvordan jeg rent praktisk vil gå frem i datainnsamlingen, med vekt på utvalget av data og medier, samt strukturering av apologia. Til slutt har jeg vurdert undersøkelsens reliabilitet, validitet og

muligheten for generalisering som sier noe om forskningens pålitelighet, gyldighet og representativitet. I de neste tre kapitlene, oppgavens analysedel, vil jeg benytte meg av metoden jeg har redegjort for i dette kapitlet, samt teorien som jeg har presentert i det forrige kapitlet, for å analysere apologia tilknyttet LO-dramaet. For å lette forståelsen har jeg valgt å dele analysen inn i tre kapitler, ut fra skandalens tre akter; introduksjon, konfrontasjon og klimaks/refleksjon.

5. Introduksjon

I et skuespill eller drama introduserer man alltid hovedpersonene og konflikten i første akt, slik at publikum får vite det de trenger for å forstå det som følger. Denne delen kalles for dramaets eksposisjon eller introduksjon. I medienes drama kjenner vi de fleste hovedpersonene fra før, slik som LO-lederen Valla og tidligere statssekretær og leder for Internasjonal avdeling, Ingunn Yssen. Saken bærer på denne måten preg av nye konflikter og forviklinger med gammelkjente personer (Hernes 1984: 49). I dramaets første akt etableres det også en tolkningsramme, ofte med en synlig skurk og et klart offer. Den 11. januar 2007 kunne man se bildet av Valla og Yssen på forsiden av VG under overskriften; ”Jeg ble mobbet av Valla fordi jeg ble gravid”. Avisen kunne avsløre at Yssen sluttet i LO etter å ha blitt mobbet og trakassert av sin sjef, LO-leder Valla, i tre år. På denne måten fikk Valla den klare rollen som skurk eller overgriper og Yssen rollen som (mobbe-)offer (Allern 30.05.07 URL).

Den person som først går ut og avslører en sak i mediene, får også ofte sette den avgjørende tolkningsrammen. Den første versjonen av hendelsen blir gjerne sett som normativ, i motsetning til andre alternative tolkninger som senere dukker frem (Smith 2005: 101-102). Yssen kan ha hatt dette i tankene da hun offentliggjorde sin oppsigelse i VG, dagen etter hun hadde levert den til LO. Denne saken ble ikke avslørt som en følge av god gravejournalistikk fra VGs side. Det tok form av et nøye planlagt og regissert utbytte mellom Yssen og VG. VG fikk avsløre saken, mens Yssen fikk sette premissene for hvordan saken skulle bli presentert. Dette bidro til et medieklima som favoriserte Yssens virkelighetsforståelse og oppfatning. Her fikk den tidligere Internasjonale sekretæren ikke bare komme med sterke anklager mot LO-lederen, hun benyttet også forebyggende apologia (Benoit 1995: 85, Mueller 2004: 29-31) for å forsvare seg mot forventet kritikk. Senere samme kveld deltok hun i debattprogrammet Redaksjon EN, hvor hun fikk utbrodere sine mobbeanklager rettet mot LO-lederen. Jeg har valgt å inkludere Yssens intervju i Redaksjon EN i LO-dramaets introduksjonsakt, selv om dette avviker noe fra den kronologiske rekkefølgen. Vallas apologia vil jeg komme tilbake til og analysere senere i konfrontasjonsakten.

5.1 Yssens oppsigelse

I sin oppsigelse kom Yssen med sterk kritikk av sin tidligere sjef. Hovedanklagen til Yssen var at Valla hadde mobbet og trakassert henne i de tre og et halvt årene hun hadde jobbet i LO. Valla hadde ved flere anledninger forsøkt å undergrave hennes kunnskap og

udugeliggjøre henne. Yssen hevdet videre at LO-lederen både var hyggelig og oppmuntrende så lenge hun ble møtt med hengiven underkastelse. Alle innsigelser ble imidlertid oppfattet som illojalitet. Valla kontrollerte alt, satte personer opp mot hverandre og premierte de som sladret. Det var, ifølge Yssen, ikke bare henne som ble dårlig behandlet av Valla. Hun forstod imidlertid at hennes kollegaer ikke turte å varsle om disse forholdene, i frykt for å miste jobben eller Vallas gunst (Yssen 11.01.07 URL).

Et sentralt eksempel på Vallas trakasserende oppførsel var LO-lederens reaksjon da Yssen fortalte at hun var gravid. Valla skal da ha uttrykt skuffelse og påpekt at dette ”ikke hørte med i planen” (Yssen 11.01.07 URL). Valla krevde at Yssen la om sin arbeidsrytme slik hun selv hadde gjort når hun ble mor i jobben ved statsministerens kontor. Senere skal LO-lederen også ha klaget på at Yssen var så sjelden på kontoret og bedt henne tenke igjennom om hun ønsket å både sitte som internasjonal sekretær og være småbarnsmor. Et annet eksempel skal ha funnet sted på en flyplass i Helsinki, hvor Valla skal ha skreket til Yssen at hun var udugelig ettersom hun ikke hadde klart å bestille riktig flysete. Saken endte med at partisekretær i Ap, Martin Kolberg, byttet flybillett med Valla uten at LO-lederen fant det unaturlig (Yssen 11.01.07 URL).

Valla skal også ha blitt rasende og ment at Yssen var både illojal og upålitelig da hun ikke hadde fjerne kritikk av Valla fra en FAFO-rapport. Denne kritikken skal ha gått på at Valla så langt i sin lederkarriere ikke hadde prioritert internasjonale spørsmål. Dette nektet Yssen, og av den grunn ble rapporten stemplet som ubrukelig og unødvendig av Valla. LO-lederen ville ha seg frabedt karakteristikker som ikke utelukkende var positive (Yssen 11.01.07 URL). Det kom senere frem at grunnen til at Valla ønsket å endre rapporten var på grunn av dens positive innstilling til Norges deltakelse i Den Europeiske Union (EU). Valla, som var EU-motstander, mente det var galt av Yssen, som var EU-tilhenger, å godkjenne en slik rapport (Horn 15.01.07 URL).

Disse og flere episoder skal ha medført at LO-lederen tok fra Yssen makt og myndighet i stillingen som leder for Internasjonal avdeling. Valla lot i stedet nestlederen Karin Beate Theodorsen beholde styrevervet i Fafo Institute for Applied International Studies (FAFO – AIS) og møteretten i Fri Faglige Internasjonale (FFI). Styreverv som tidligere alltid hadde tilhørt avdelingslederen. Yssen mente at det på sikt ville være naturlig at hun overtok disse vervene, mens Valla syntes det verken var faglig eller personellmessig riktig å frata

nestelederen verv hun allerede hadde blitt tildelt. Theodorsen ble også forespurt om å delta på delegasjonsreiser uten at Yssen ble informert og Valla konsulterte aktivt nestlederen (Fougner, Lie og Normann 2007: 48-50). De diskuterte planer i avdelingen og gjorde endringer i planer, som medførte at Yssen måtte endre sine arbeidsoppgaver. ”Avdelingen måtte hele tiden forholde seg til at det fantes en formell leder, men også en uformell som hadde Gerd-Liv Vallas gunst”, skrev Yssen i sitt oppsigelsesbrev (Yssen 11.01.07 URL).

Yssen skal ha blitt sykemeldt som en følge av alle disse episodene med trakassering og mobbing. Hun ble deretter tilbudt en plass ved Forsvarets høyskole, som en løsning på det problematiske arbeidsforholdet. LO skal imidlertid ha nektet å gi Yssen lønn under studieløpet, noe som ifølge Yssen, hadde trenert hennes deltakelse. VG kunne også avsløre at Yssen ble tildelt dette elitekurset mot at hun valgte å si opp jobben sin i LO (Mosveen et. al 12.01.07 URL). Valla hevdet imidlertid at de aldri hadde fått behandlet søknaden, ettersom LO ikke hadde fått Yssen i tale. Yssen valgte i stedet å si opp jobben og publisere sin oppsigelse i VG.

I tillegg til denne kritikken hadde Yssen allerede nå engasjert en støttespiller for å tale sin sak. Tidligere leder for Europaseksjonen i LO, Erna Ansnes, kunne bekrefte at Valla hadde ydmyket Yssen, skjelt henne ut foran flere andre LO-medarbeidere og fratatt henne sentrale arbeidsoppgaver. Hun sa det var ”vondt å se at Yssen var sjanseløs dag ut og dag inn mot Valla. Valla satt med alle ressursene og Yssen hadde ingen midler å ta igjen med” (Mosveen et. al 12.01.07 URL). Ansnes tok her på seg rollen som en forsvarer og et sannhetsvitne for at det Yssen fortalte var riktig. Uavhengig bekreftelse er uvurderlig når påstand står mot påstand, noe som understreker viktigheten av å ha et sannhetsvitne som kunne forsvare og bekrefte Yssens uttalelser. Ansnes bidro til å bygge opp Yssens troverdighet.

5.1.1 Forebyggende apologia

Yssen tok ikke bare i bruk kategorien en støttespiller. Hun forsvarte seg også mot forventet kritikk. Ettersom det var Yssen som gikk ut offentlig med denne saken, forelå det naturlig nok ingen motforestillinger eller kritikk som hun trengte å forsvare seg mot i sin første uttalelse. Likevel valgte hun å ta i bruk apologia for å forsvare seg mot kritikken som hun forventet ville komme senere. Dette er hva Benoit kaller for ”preemptive” eller forebyggende apologia (Benoit 1995: 85, Mueller 2004: 29-31), hvor retorikeren forsøker å beskytte seg mot eller

være føre var i forhold til forventet kategoria. At forsvaret finner sted før angrep, bidrar til å komplisere forholdet mellom kategoria og apologia.

I metodekapitlet viste jeg at apologia har tradisjonelt blitt studert som en defensiv genre hvor målet er å beskytte seg mot forutgående kritikk og anklager. Kathleen Hall Jamieson vektlegger at genre ikke er statiske, men i stadig utvikling. Hun skriver at genre er formet i forhold til retorikerens persepsjon av publikums forventninger og situasjonens krav. I nye situasjoner vil aktøren bygge sin respons på tidligere erfaring og genre formet av andre i respons til lignende retoriske situasjoner (Mueller 2004: 30-31). Jeg vil argumentere for at det var nettopp dette Yssen gjorde. Hun beskyttet seg selv mot forventet personlig kritikk ved å benytte genren apologia som retorisk modell. Forskjellen på disse to forsvarsmåtene, er at mens apologia er brukt defensivt som svar på kategoria, er forebyggende apologia et offensivt retorisk våpen som finner sted før man i hele tatt er blitt angrepet (Mueller 2004: 25).

5.1.2 (Gerd)-Liv og lære

Yssen både startet og avsluttet sitt oppsigelsesbrev med å *rose* (Coombs 2000: 38) LO og hva organisasjonen stod for. Hun la vekt på at hun var svært motivert til å jobbe i LO, og at respekten for fagforeningen og dens betydning hadde blitt ytterligere styrket i tiden hun hadde jobbet der. Det å si opp jobben og gå ut offentlig med saken hadde altså ”ikke vært en enkel beslutning å ta” (Yssen 11.01.07 URL). Hun var også nøye med å presisere at hun ønsket LO og fagbevegelsen alt vel, men at hun ikke kunne akseptere at lederen for organisasjonen ikke fulgte de spilleregler som LO selv hadde initiert og kjempet for;

Min lojalitet ligger hos fagbevegelsen, men ikke hos dens nåværende leder. Derfor må jeg dessverre gi opp mitt arbeid i Landsorganisasjonen. Som sosialdemokrat og dermed en del av arbeiderbevegelsen ønsker jeg selvfølgelig at fagbevegelsen skal ha en kraftfull framtid. Samtidig anbefaler jeg organisasjonen å gjennomgå sin egen rolle som arbeidsgiver (Yssen 11.01.07 URL).

Denne *differensieringen* (Benoit 1995: 77) mellom fagforeningen og LO-lederen gjorde Yssen mest sannsynlig fordi hun visste at hun ikke kunne legge seg ut med en hel arbeiderorganisasjon. Å gå ut mot LO-lederen alene var vanskelig nok. Arbeiderne i LO ble fremstilt som ofre som ikke turte å si ifra, i frykt for å miste jobben eller på grunn av en overbevisning om viktigheten av LO som en sterk samfunnsaktør. Det var ikke ”noe klima i LO for å snakke åpent” (Yssen 11.01.07 URL) om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen og Yssen viste at hun hadde forståelse og medfølelse ved å vektlegge at hun aldri vil ”forvente at noen risikerer sitt eget arbeidsmiljø, og sin egen karriere for det [varsle om et

dårlig arbeidsforhold]” (Yssen 11.01.07 URL). Hun klarte altså, i tråd med Hearits etiske ideal, å identifisere seg med andre eventuelle mobbeofre i denne saken. Dette er imidlertid ikke spesielt imponerende, ettersom Yssen anså seg selv som en av dem. Hun gjorde ingen forsøk på å identifisere seg med Valla.

I kombinasjon med ros og differensiering, benyttet også Yssen forsvarsstrategien *gode intensjoner* (Benoit 1995: 76-77) ved å vektlegge at hun hadde et ”sterkt ønske om å jobbe for fagbevegelsen” (Yssen 11.01.07 URL). Hun var stolt over å ha blitt tilbudt jobben til tross for mange andre gode og kvalifiserte søker og gledet seg til å starte i sin nye jobb i Norge;

Det fantes både interne og eksterne kandidater som var like kvalifiserte som meg så det var LOs ønsker for stillingen som ville avgjøre hvem som skulle ha jobben. At LO ønsket nettopp mine kvalifikasjoner så jeg på som utrolig positivt. Jeg ønsket meg hjem til en spennende jobb (Yssen 11.01.07 URL).

Yssen valgte deretter *selvheldelse* (Benoit 1995: 77, Coombs 2000: 38) ved å påpeke sine egne gode sider og kvalifikasjoner. Hun hadde en meget høy stilling i FN-systemet hun kunne fortsatt i, dersom Valla ikke ønsket henne til LO. Riktignok ble hun advart om at Valla ikke nødvendigvis var en lett person å jobbe med, men mente hun selv hadde vært helt åpen og klar på hva hun kunne bidra med i jobben som leder for Internasjonal avdeling. Yssen forklarte også til at hun tidligere hadde jobbet som statssekretær for tre statsråder og vært rådgiver for ledere i Ap. Hun visste at det ”blåser på toppene” og at makten ”skal og må brukes” (Yssen 11.01.07 URL). Hun valgte imidlertid å *differensiere* (Benoit 1995: 77) mellom vanlig maktbruk og LO-lederens misbruk av makt. Det er ikke slik at makten skal misbrukes eller utelukkende benyttes til egen fordel. Denne differensieringen var med på å påvise forskjellen mellom liv og lære i arbeidstakerorganisasjonen. Det skal være samsvar mellom erklærte idealer og vedkommendes egen atferd. En sentral del av Yssens anklager gikk nettopp på at LO-lederen ikke fulgte LOs erklærte prinsipper og grunnregler. Yssen klarte å fremstille saken til å handle om LO-lederens hykleri og dobbeltmoral ved å vise hvordan Vallas oppførsel brøt med fagforeningens idealer. LO-lederen gav seg ut for å være noe hun, ifølge Yssen, ikke var; nemlig en LO-leder som brydde seg om arbeidstakerens velferd og trivsel. Differensieringen mellom makt og misbruk av makt fungerte godt både som kategoria (kritikk) og forebyggende apologia (forsvar før anklager).

Yssen ble i LO i hele tre og et halvt år før hun tok beslutningen om å avslutte arbeidsforholdet. Hun benyttet forsvarsstrategien *uunnngåelighet* (Benoit 1995: 76) for å beskrive hvor vanskelig det var å bryte ut av denne situasjonen;

I tillegg blir man fanget av en slik situasjon; Ingen som er i et forhold hvor din verdighet og selvfølelse blir fratatt deg, er i stand til alltid å treffe rasjonelle beslutninger. Først etter en tid ute av den vanskelige situasjonen og med assistanse fra profesjonelle ble jeg i stand til det (Yssen 11.01.07 URL).

Denne forsvarsstrategien bidro til å alminneliggjøre mobbing på arbeidsplassen, ved å vektlegge at dette var noe som kunne hende alle og argumentere for å varsle dersom man kom ut for noe kritikkverdig. Det er imidlertid få ansatte som kunne varslet på samme måte som Yssen. Hennes autoritet og tilgang til media var langt ifra noe alminnelig. En kan videre sette spørsmålsteget ved om VG var en passende kontekst for å melde ifra om det vanskelige arbeidsforholdet. Var det riktig av Yssen å si opp jobben sin på forsiden av Norges største tabloidavis, eller burde saken ha blitt løst internt i organisasjonen? Statsminister Jens Stoltenberg gav klart uttrykk for at denne saken var en personalsak i LO, og ønsket derfor ikke å ta stilling til eller kommentere situasjonen (Thorsheim 18.01.07 URL). Valla mente også at Yssen burde forsøkt å håndtere dette internt, før hun gikk offentlig ut med sine anklager. Yssen argumenterte med at hun allerede hadde forsøkt dette, uten at det hjalp. Nå så hun ikke lenger noen annen mulighet enn å melde fra om saken i mediene.

5.1.3 Det høyverdige oppdraget

Videre benyttet Yssen *transcendens* (Benoit 1995: 77-78, Coombs 2000: 38) ved å vektlegge at hun var ute i det høyverdige oppdraget å varsle om mobbing og trakassering i en organisasjon som nettopp hadde som oppgave å motvirke at slikt skulle skjer;

Jeg er rimelig sikker på at trakassering foregår i bedrifter offentlige så vel som private. Det er ikke akseptabelt. I arbeidslivet skal arbeidstakere tas på alvor og behandles med verdighet. LO har vært garantisten for at arbeidslivet ikke skal være et sted hvor brutaliteten rår, og har gjort en god jobb i så måte. Det er derfor meget alvorlig at LOs leder ikke følger opp det som er et grunnprinsipp og et fundament for fagbevegelsens eksistensberettigelse (Yssen 11.01.07 URL).

I tråd med denne idealistiske tankegangen understreket Yssen at hun verken ville gå til rettssak eller kreve *kompensasjon* (Benoit 1995: 78) i form av penger, service eller gaver for å lindre på skaden. Hun ønsket å delta ved Forsvarets høyskole, men LO ville ikke betale lønn i forbindelse med dette studieoppholdet;

Jeg er imidlertid mer opptatt av å se framover enn å bruke den tiden som er nødvendig på en slik sak. Derfor velger jeg - i alle fall på nåværende tidspunkt- å la saken ligge.

Jeg tilføyer at jeg heller aldri har ønsket penger som kompensasjon for et dårlig arbeidsforhold. Derfor har jeg heller ikke ønsket å forhandle om en sluttpakke. Jeg ønsket permisjon med lønn for å gå på Forsvarets Høyskole, i tråd med LO lederens forslag men dette har LO nektet å innvilge (Yssen 11.01.07 URL).

At Yssen først valgte å varsle da hun ikke fikk vite om at hennes permisjonssøknad ikke ble innvilget, kunne imidlertid gi inntrykket av at hennes handlinger ikke var like edle og høyverdige som hun først argumenterte for. For Yssen var det vel så viktig å sikre seg lønn under sitt studieløp, som å varsle om et dårlig arbeidsforhold.

5.1.4 Etisk vurdering

Oppsummert benyttet Yssen både *ros og selvhevdelse* for å støtte opp LOs image som en betydningsfull organisasjon i Norge, og sitt eget omdømme som en kompetent arbeiderstaker. Hun la også vekt på sine *gode intensjoner* og sterke ønske om å jobbe innenfor fagbevegelsen. Yssen benyttet videre *differensiering* for å vektlegge at det ikke var LO, men Valla, som oppførte seg kritikkverdig og som gjorde det umulig for Yssen å fortsette i stillingen som internasjonal sekretær. Hun differensierte også mellom det å bruke makt, og LO-lederens maktmisbruk ved å mobbe og trakassere sine ansatte. Yssen benytte deretter *uunngåelighet* som en strategi for å alminneliggjøre mobbing på arbeidsplassen. Dette var noe som kunne hende alle. Til slutt brukte hun *transcendens* for å forklare offentliggjøringen av oppsigelsen. Hun ville melde i fra om et dårlig arbeidsmiljø, og ønsket av den grunn ingen kompensasjon eller sluttpakke. En vel så viktig grunn til å varsle var imidlertid at hun ikke fikk innvilget permisjon med lønn. Disse forsvarsstrategiene faller innenfor tre av hovedkategoriene i min kombinasjonstypologi; *bortforklare, rettferdiggjøre og innynde seg* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132), som befinner seg i den nøytrale sonen eller i midten av kontinuumet.

Bruken av Hearits etiske ideal for å vurdere forebyggende apologia er problematisk, ettersom det ennå ikke foreligger noe kritikk eller kategoria. Man kan ikke erkjenne skyld, ta på seg ansvar eller uttrykke anger for noe en ikke er anklaget for. Et unntak er imidlertid når man selv går ut og bekjenner sine synder. Dette var ikke tilfellet i Yssens oppsigelse. Hun tok i bruk forebyggende apologia for å beskytte seg mot forventet kritikk og anklager. Dette er viktig å ta i betraktning når man vurderer om forsvaret når et etisk ideal. Yssens forebyggende apologia var etikkverdig (Hearit 2006: 64-73) i den forstand at Yssen så ut til å gi ut all informasjon og opptre sannferdig. At hun her benyttet seg av en støttespiller som forsvarer og sannhetsvitne for å bekrefte at det hun sa var riktig, styrket hennes troverdighet. En kan

derimot sette spørsmålstegn ved om hennes oppsigelse ble fremført i en passende kontekst. En personalkonflikt burde ideelt sett ha blitt tatt opp internt i organisasjonen, og ikke på forsiden av en tabloidavis. Yssen fremstilte dette imidlertid som hennes siste utvei. Samtidig la hun vekt på plikten til å melde fra om et dårlig arbeidsmiljø; ”For meg er det viktig å kunne gå offentlig ut med dette, fordi det faktisk er helt uhørt at lederen i Norges største arbeidstagerorganisasjon holder på sånn som dette” (Mosveen et al 11.01.07 URL). Idealetisk scoret hun også på at hun verken krevde kompensasjon eller noen form for sluttpakke. For Yssen ville det ”føltes som penger for å holde fred” (Mosveen et al 11.01.07 URL).

5.2 Yssen i Redaksjon EN

Samme dag som oppsigelsen stod på trykk, stilte Yssen opp i debattprogrammet Redaksjon EN for å tale sin sak. Programlederen Viggo Johansen (VJ) presenterer debattprogrammets tema ved å spørre; ”Forteller Ingunn Yssen sannheten når hun sier at Gerd-Liv Valla mobbet henne vekk fra jobben som internasjonal sekretær i LO? Eller er det LO-lederen som har rett når du avviser de sterke anklagene?” Sett i forhold til oppsigelsen og artikkelen i VG samme dag, var det få nye anklager. Yssen konsentrerte seg i stedet om å utbrodere beskrivelsen av de forutnevnte eksemplene på Vallas trakasserende oppførsel. Hun la vekt på at det var ”summen av veldig mange episoder over lang tid” (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07), som gjorde denne saken alvorlig. Yssen påpekte også det ulike maktforholdet mellom henne og Valla;

Men, men det er klart at det er jo ikke et likt maktforhold her. Her er jeg i en posisjon hvor jeg har en sjef, og det er sjefen som bestemmer. Så det er ikke sånn at hun og jeg står på likefot og så kan vi krangle om det. Hun bestemmer at det jeg gjør ikke er bra nok. At jeg er ubrukelig og udugelig (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07).

Dette faller innenfor definisjonen av mobbing som Fougnerutvalget baserte seg på; ”Mobbing og trakassering er vanligvis noe som forgår over tid og det er snakk om konfliktatferd, der det foreligger ulikevekt i maktforhold” (Einarsen et al 2003: 8-11, Fougner, Lie og Normann 2007: 100). Yssens støttespiller og sannhetsvitne Erna Ansenes fikk også komme til orde i et innslag tilknyttet debattprogrammet, hvor hun gav uttrykk for hvor vondt hun syntes det var å se lederen for Internasjonal avdeling sitte på kontoret sitt å gråte.

5.2.1 Politisk motivert?

I Redaksjon EN satte programlederen spørsmålstegn ved Yssens motiver for å gå ut med anklagene mot LO-lederen på denne måten. Han ønsket å vite om Yssen hadde politiske motiver eller om hun tilhørte et politisk miljø som mente Valla hadde for mye makt. Denne

anklagen hadde røtter i antagelsen om at flere innenfor Ap mente Valla hadde et for sterkt grep om den sittende regjeringen og ville likt å se LO-lederen i en litt svakere posisjon. Valla burde jekkes litt ned etter å ha kjørt over og ydmyket Stoltenberg og Ap i forbindelse med både AFP og sykelønssaken. Hun hadde også blitt kåret til Norges mektigste i VG 2006, foran statsministeren som fikk andreplass. For å svare på disse påstandene benyttet Yssen en kombinasjon av *benektelse, ros og differensiering* (Benoit 1995: 75-79, Coombs 2000: 38);

VJ: Har du politiske motiver for å gå ut på denne her måten?

IY: Nei, det har jeg ikke. Jeg mener at Gerd-Liv Valla har gjort en god jobb på veldig mange måter. Men det unnskylder ikke hennes måte å opptre på som arbeidsgiver (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07).

Yssen var rask med å understreke at hennes oppsigelse ikke var politisk motivert. For å understreke at hun ikke var ute i en politisk hevnaksjon, roste hun LO-lederen for å ha kjempet frem viktige saker og stått på LOs krav i forhandlinger med den rødgrønne regjeringen. Yssen hadde ikke noe imot en sterk LO-leder som kunne arbeide for LO-medlemmenes rettigheter, men valgte å differensiere mellom dette og hvordan Valla fremstod som arbeidsgiver. At hun har gjort en god jobb for arbeiderbevegelsen, rettferdiggjorde ikke hennes mobbing og trakassering av ansatte. Yssen benyttet også *differensiering* å skille mellom maktbruk og misbruk av makt;

Og det er riktig som du sier, jeg har jobbet med maktens menn og kvinner gjennom veldig mange år og jeg er ikke, og de har vært sterke mennesker som har stått for mye. Sånn det er jo ikke det at jeg er ukjent med at makt brukes, og det skal den også i visse sammenhenger. Men det er jo ikke det jeg snakker om her. Jeg snakker om at makt misbrukes [...] (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07).

Her repeterte Yssen nærmest ordrett hva hun hadde gitt uttrykk for i sin oppsigelse. Hun omdefinerte bruk av makt til å bety misbruk av makt. Hun lot seg ikke mobbe av de personer som brukte sin makt på en god og riktig måte. Yssen la også vekt på at makt i bestemte sammenhenger måtte benyttes. Personalsaker var imidlertid ikke en av dem, og Yssen hevdet Valla misbrukte sin makt ovenfor sine medarbeidere. Den tidligere lederen for Internasjonal avdeling benyttet også *differensiering* (Benoit 1995: 77) for å skille mellom Valla og LO;

Jeg har hele tiden sagt, og det er viktig for meg, at dette er ikke et angrep på LO, verken LOs ansatte som er veldig hardt arbeidende, flotte mennesker, eller fagbevegelsen som sådan. Dette er en kritikk av Gerd-Liv Vallas lederstil fra min side (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07).

Yssen la vekt på at dette ikke var kritikk av fagbevegelsen, men av lederstilen og oppførselen til LOs leder. Hun hadde tro på saka, men ikke lederen. Deretter benyttet Yssen *uunngåelighet* (Benoit 1995: 76) som en responsstrategi for å svare på spørsmålet om hun ikke selv hadde medvirket til problemet ved å gjøre en generelt dårlig jobb som leder i Internasjonal avdeling;

VJ: Gjorde du så dårlig jobb at det kan være grunnen til at hun [Valla] oppførte seg som hun gjorde?

IY: Jeg vil si at kanskje det aller tristeste for meg, det var at, ved at det ble sådd tvil om ansettelsen av meg var riktig og at jeg ble, at jeg ikke fikk de samme vilkårene som andre avdelingsledere i det avdelingslederoppgaver ble fratatt meg. Så kunne jeg jo heller ikke gjøre den jobben så godt som i hvert fall jeg ville (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07).

Yssen mente det var umulig å gjøre en så god jobb som det var forventet av henne, nettopp fordi Valla bidro til å så tvil om hun var en god ansettelse. Publikum som hadde lest oppsigelsen samme dag, visste at Yssen siktet til at Valla hadde latt nestlederen i Internasjonal avdeling beholde sitt styreverv, løftet henne frem som ekspertise i ulike møter og latt henne delta på ulike delegasjonsreiser uten at Yssen ble konsultert. Dette mente Yssen var med på å undergrave hennes posisjon som ny leder, som igjen medførte at hun ikke hadde noen mulighet for å gjøre en så god jobb som hun ønsket. Erna Ansnes trådte støttende til ved å bekrefte Yssens forklaring.

5.2.2 Prinsipp versus eget hensyn

Den mest rammende anklagen rettet mot Yssen i Redaksjon EN var spørsmålet om hvorfor hun ikke ønsket å gå til rettssak. Det ville være en rimelig følge av den mobbing og trakassering som Yssen mente Valla hadde utsatt henne for, og ville gi Yssen en mulighet for å få Valla dømt for sine handlinger. At Yssen ikke ønsket å ta saken inn for retten, bidro til å svekke hennes troverdighet. Dersom kritikken var rettmessig, burde hun få prøvd ut sin kategoria innenfor en domstol. Dette ønsket ikke Yssen;

VJ: Du kommer med knallharde beskyldninger nå, mot lederen av landets største arbeidstaker organisasjon, og sier at hun trakasserer og hun mobber. Hvorfor går du ikke til rettssak?

IY: Jeg har rett og slett tatt konsekvensen av at jeg ikke kan gå tilbake, og sagt opp. Jeg er mye mer opptatt nå av å legge den saken bak meg og komme meg ut i arbeidslivet og starte med noe helt annet. Det er rett og slett årsaken. Det er da litt egoistiske grunner, i den forstand at jeg kan altså ikke bruke så mye tid på det. Jeg vil helst legge det bak meg og gå videre.

VJ: Men når det er en så viktig prinsippssak som du sier, hvorfor lar du det blir der?

IY: Jeg er enig det at når det er en viktig prinsippsak, som jeg jo har sagt at det er for meg, for det er først og fremst det, så ville det vært naturlig at man hadde gått til rettssak. Men, men det vil være veldig tidkrevende og jeg tar rett og slett hensyn til meg selv og tenker at jeg kan altså ikke bruke mer tid på Gerd-Liv Valla (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07).

Her forsvarte Yssen seg med at hun ønsket å legge saken bak seg og gå videre. Dersom man anser god helse, samt det å ta hensyn til seg selv, som en høyere verdi, kan det argumenteres for at Yssen delvis lyktes med *transcendens* (Benoit 1995: 77-78, Coombs 2000: 38) som en forsvarsstrategi. At hun ikke gikk til rettssak hadde ingenting å gjøre med holdbarheten av hennes kategoria. Hun avstod fra dette, fordi en rettssak kunne bli både slitsom og tidkrevende. Hun fortjente nå å ta litt hensyn til seg selv, etter flere år i et dårlig arbeidsmiljø. En svakhet ved dette argumentet var, som programlederen også påpekte, at det brøt med et av Yssens tidligere forsøk på transcendens. Hun la vekt på, både i sitt oppsigelsesbrev og i Redaksjon EN, at denne saken var prinsipielt viktig og at hun så det som sin plikt å varsle om mobbing og trakassering på arbeidsplassen. Hver for seg fungerte disse to forsøkene på transcendens effektivt, men satt opp imot hverandre, ble de nullet ut. Dersom Yssen så dette som en prinsippsak, burde hun også ta det skritt å gå til rettssak. Syntes hun det derimot var viktigere å ta hensyn på seg selv og legge denne saken bak seg, forsvant meningen med å gå ut offentlig og varsle. Det så imidlertid ikke ut som denne retoriske glippen fikk ødelegge det overordnede inntrykket av Yssens apologia som effektiv og strategisk godt utført. Verken i dette programmet eller senere, fikk hun lignende kritiske spørsmål knyttet til forholdet mellom prinsipp og eget hensyn.

5.2.3 Stå på, Ingunn!

Oppsummert benyttet altså Yssen *benektelse, ros og differensiering* som svar på om hun hadde politiske motiver for å gå ut på denne måten. Videre gjentok hun sin *differensiering* mellom Valla og LO og omdefinerte maktbruk til å bety misbruk av makt. Hun benyttet også *uunngåelighet* for å svare på anklagen om at hun hadde gjort en dårlig jobb. Avslutningsvis benyttet hun *transcendens* for å forsvare beslutningen om å ikke gå til rettssak. Denne forsvarsstrategien brøt imidlertid med Yssens prinsippargument, uten at dette så ut til å ha nevneverdig innvirkning på effektiviteten av hennes apologia. Dette utvalget av responsstrategier faller innenfor fire av hovedkategoriene i min kombinasjonstypologi; *benekte, bortforklare, rettferdiggjøre og innynde seg* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132). Med unntak av benektelsen, befinner disse forsvarsstrategiene seg i sentrum eller den nøytrale delen av forsvarskontinuumet. Yssen benyttet en mer aggressive

forsvarsstrategi for å svare på spørsmål om hennes politiske motiv og ønske om å felle Valla. At denne anklagen var regnet som en konspirasjonsteori eller kun ondsinnede rykter, gjorde det lettere for Yssen å benekte.

I forhold til Hearits etiske ideal (Hearit 2006: 64-73) virket Yssens opptreden i Redaksjon EN både oppriktig og utført i en passende kontekst. Hun fremstod både redelig og straight. Hun overspilte ikke graviditetskortet, og fremstod heller ikke for aggressiv eller sterkt fordømmende (Cappelen 20.01.07 URL). Debattprogrammet Redaksjon EN i rikskringkasteren NRK utpekte seg også som et særdeles godt medium for å nå alle interesserte. Yssen var svært opptatt av å identifisere seg med mobbeofrene, vise empati og medfølelse. Hun la vekt på at mobbing var noe som kunne skje med alle. Ved å alminneliggjøre situasjonen, påpeke at trakassering forgår i både offentlige og private bedrifter og kreve at arbeidstakere skal behandles med verdighet, identifiserte hun seg med en større gruppe arbeidere som mobbes på jobben. Flere kjente seg igjen i hennes situasjon eller hadde opplevd lignende episoder, noe som resulterte i en stor seerstøtte.

Dette ser man tydeligst dersom man leser et lite utvalg av SMS-meldingene som ble sendt inn til Redaksjon EN under intervjuet av Yssen; ”Tøft gjort av Yssen å seia frå, har opplevd det same på min arbeidsplass, men fekk ingen støtte frå arbeidsgjevar. Vart til slutt alvorleg sjuk og måtte slutte! Stå på, Ingunn! Skjåk”, ”Det var akkurat som å lese om seg selv i VG i dag! Stå på Yssen, beundringsverdig at du turte å stå frem. Det hjelper enormt for oss andre som står i samme situasjon med maktsjuke ledere! Tusen takk! Hilsen kommunalt ansatt” og ”Valla må ta sin hatt og gå, makten til arroganse! Stå på Yssen, bra at dette kom fram. Hilsen en som har vært gjennom det samme selv” (Yssen, Redaksjon EN 11.01.07). Dette betyr imidlertid ikke at Yssens apologia var idealetisk. Yssen gjorde ingen forsøk på å ta på seg ansvar, uttrykke anger eller ønske om forsoning. Selv mente hun at hun ikke hadde gjort noe galt og at det var Valla som burde be om tilgivelse.

5.3 Teppefall for første akt

I LO-dramaets første akt ble selv skandalen og sakens hovedpersoner introdusert. Yssen publiserte sin oppsigelse i VG hvor hun anklaget Valla for å ha mobbet og trakassert henne mens hun jobber som internasjonal sekretær i LO. Hun anklaget Valla blant annet for å ha uttrykt skuffelse da hun ble gravid. Erna Ansnes hadde en birolle som Yssens støttespiller og sannhetsvitne. Ettersom Yssen var den som gikk ut først i mediene og avslørte saken, fikk hun

også sette den avgjørende tolkningsrammen hvor Valla ble skurken eller overgriperen og Yssen fikk rollen som offer. Det betyr imidlertid ikke at Yssen slapp å forsvare seg. Et viktig kjennetegn på LO-dramaets først akt var at Yssen tok i bruk forebyggende apologia, det vil si forsvar før angrep. Hun benyttet hovedsakelig de nøytrale forsvarsstrategiene man finner igjen i sentrum av kombinasjonstypologien. Flere av forsvarsstrategiene, slik som differensieringen Valla/LO og maktbruk/misbruk av makt, presenterte hun først i oppsigelsesbrevet, for så å repetere de igjen i Redaksjon EN. Hun benyttet også debattprogrammet til å gjenfortelle eller utbrodere kritikken av LO-lederen. Ved å repetere de viktigste momentene, fremstod Yssens angrep og forsvar mer enhetlig og konsistent. Dette styrket Yssens apologia og kategoria.

Forebyggende apologia gjør det vanskelig med en etisk vurdering av Yssens forsvarsstrategier. Det er uvanlig å påta seg skyld og ansvar, dersom det ikke foreligger kategoria, kritikk eller personer som fordømmer ens handlinger. Yssens forebyggende apologia virket både oppriktig, sannferdig, godt timet, samt at hun identifiserte seg med andre mobbeofre. Til tross for dette, oppnådde hun ikke et etisk ideal. Yssen erkjente ingen skyld, tok ikke på seg noe ansvar eller ba om tilgivelse. Hun gjorde heller aldri et forsøk på å forsones med LO-lederen. Publisering av oppsigelsen i VG var først og fremst et offensivt angrep på LO-lederen, offentlig kritikk som krevde en eller annen form for respons. Dette bringer oss videre til skandalens andre akt; konfrontasjonen.

6. Konfrontasjon

Etter at skandalen er introdusert, går den over i konfrontasjonsfasen hvor konflikten utvikler seg videre. Her er det rom for tilsvaret og nye anklager, dvs. både apologia og ny kategori. I forbindelse med LO-dramaet støtte Valla og Yssen sammen i en større debatt med både angrep og forsvar. Det som imidlertid utpekte seg i denne fasen, var at Valla og Yssen aldri møttes ansikt til ansikt i en direkte konfrontasjon. Yssen ønsket å møte Valla i både Dagsnytt Atten og Først & sist. Det ønsket ikke Valla, som mente det var feil å møte sin tidligere kollega for første gang på flere måneder i et radio- eller fjernsynsstudio. I stedet ble journalistene og programlederne de sentrale formidlerne av kategorien og apologia, ikke bare til publikum, men også til skandalens to hovedaktører. Konfrontasjonsfasen tok altså form av en diskusjon med både angrep og forsvar uten at begge aktørene var til stede i intervju-situasjonen. En rekke monologer satt sammen til en debatt. LO-dramaets konfrontasjon inkluderte flere uttalelser fra både Valla og Yssen; Vallas første pressekonferanse, forsvarsbrevet til LO-sekretariatet, Valla i Først & sist, Yssen i Tabloid, Valla sier unnskyld og Yssen i Dagbladet Magasinet.

6.1 Vallas første pressekonferanse

Allerede samme dag som Yssens oppsigelse stod på trykk, kalte Valla inn til pressekonferanse på Folkets Hus for å svare på kritikken fra sin tidligere medarbeider. Mediene møtte opp mannssterke for å dekke denne spesielle begivenheten hvor lederen av Norges største arbeiderorganisasjon skulle forsvare seg mot mobbe- og trakasseringsanklager. LO-lederen benyttet denne pressekonferansen til å forsvare og forklare kritikken Yssen hadde gitt uttrykk for i sitt oppsigelsesbrev. Hun fremholdt at det hele var ”fullstendig usant” (Valla, Pressekonferansen 11.01.07). Den overordnede forsvarsstrategien var *benektelse* (Benoit 1995: 75, Coombs 2000: 38);

Jeg synes det er viktig å slå fast på vegne av oss i ledelsen at det som sies har ikke rot i virkeligheten og det er noe vi ikke kjenner oss, det er en beskrivelse vi ikke kjenner oss igjen i. Det er viktig å få sagt (Valla, Pressekonferansen 11.01.07).

Noe som utpekte seg spesielt i forbindelse med denne pressekonferansen, og som uttalelsen over er et godt eksempel på, var LO-lederens henvisning til seg selv som en del av fagforeningen. Til tross for at Yssen eksplisitt hadde påpekt at anklagene ikke var rettet mot LO som organisasjon, men LO-lederen, refererte Valla konsekvent til ”vi” og ”oss i ledelsen” (Valla, Pressekonferansen 11.01.07) som del av sin apologia. Dette gjorde hun muligens for å

slippe å ta all skylden på egen kappe, samt vise at hun hadde hele fagforeningen i ryggen. Hun stilte også opp på pressekonferansen sammen med flere fra LOs ledelse som nikkete samtykkende til hennes forsvarstale, som et visuelt bevis på arbeiderorganisasjonens støtte. Vallas pressekonferanse bidro til å endre Yssen fremstilling av Valla og LO som to forskjellige enheter, til Vallas forståelse av seg selv som en del av fagforeningen. I motsetning til en individ/gruppe-dissosiasjon hvor skyld og ansvar gjerne overføres fra de mange til den ene (syndebukk) (Hearit 2006: 31, Ihlen og Robstad 2004: 133), valgte Valla å overføre beskyldninger rettet mot henne alene til å gjelde hele fagforeningen. Et angrep på LO-lederen, var et angrep på LO. Denne kognitive assosieringen mellom leder og organisasjon bidro til å styrke LO-dramaets haloeffekt (Hygen 2005: 20-21). Hennes forsvarstale bidro imidlertid ikke til noe annet enn ytterligere kritikk fra mediene og publikum.

6.1.1 Graviditeten og Forsvarets høyskole

Valla valgte deretter å svare på to sentrale anklager Yssen hadde fremsatt i sitt oppsigelsesbrev knyttet til graviditeten og Forsvarets høyskole. Valla tok først for seg anklagene om at hun skulle ha blitt skuffet over en medarbeiders graviditet. Hun startet med å *benekte* denne anklagen;

Og det er den beskyldning som ble fremsatt om at jeg skulle ha blitt skuffet over en medarbeider sin graviditet. Det kan jeg love dere. Det er et viktig personlig spørsmål, men det er også et veldig viktig politisk spørsmål. Så det kan jeg garantere alle om at jeg har aldri i mine leveår blitt skuffet over noen sin graviditet (Valla, Pressekonferanse 11.01.07).

Men det var imidlertid sant at ordet ”skuffet” hadde blitt brukt i forbindelse med denne saken. For å forklare dette valgte Valla å bruke *differensiering* (Benoit 1995: 77) for å omdefinere Yssens versjon av hendelsen. Valla var nemlig ikke skuffet over at Yssen var gravid, men skuffet over at hun ikke hadde fått vite dette tidligere;

Men det som jeg sa til Ingunn etter hvert, og det er en del av dere som er arbeidsgivere som sikker kan kjenne seg litt igjen i det. Det er det at jeg var litt skuffa over at ikke jeg var den som fikk vite dette tidlig, og kanskje først, som nærmeste, nærmeste sjef. I stedet for at jeg fikk høre det i form av at det var noe veldig alvorlig som skulle skje. Dette er litt viktig for meg, fordi det ikke bare er et personlig spørsmål, men et politisk spørsmål, hvordan man håndterer medarbeidere som kommer i lykkelige omstendigheter (Valla, Pressekonferansen 11.01.07).

Hun appellerte så til andre arbeidsgivere som hun mente forstod hva hun følte. Det som hadde skjedd, ifølge Valla, var at hun hadde fått vite via en annen medarbeider at det var noe veldig viktig på gang som hun absolutt burde vite. Valla hadde først trodd at Yssen var alvorlig syk.

Da Yssen til slutt ringte og fortalte om sin graviditet skal Vallas kommentar ha vært; ”Oi, er det ikke noe verre enn det? Det er tvert imot veldig hyggelig” (Valla, Pressekonferansen 11.01.07). Videre *benektet* Valla også at LO hadde avslått Yssens søknad om permisjon med lønn for å gå på Forsvarets høyskole, og benyttet igjen *differensiering* (Benoit 1995: 77) for å skille mellom Yssens fremstilling og hennes forståelse av saken. LO hadde aldri avslått søknaden, ettersom de aldri hadde fått behandlet den;

Vi har ikke fått behandlet denne saken fordi vi, før vi tar en behandling av en saksak, nødvendigvis må ha den arbeidstaker, som er aktuell for en saksak, i tale. Og det har ikke vært mulig for LO i den perioden vedkommende har vært sykemeldt. Så har det ikke vært mulig verken for meg eller for personalsjefen, eller noen andre, å få personen i tale. Og da skjønner dere sikkert alle at da kan ikke vi behandle en permisjonssøknad til å være med på en så stor og viktig etterutdanningstiltak som dette (Valla, pressekonferansen 11.01.07).

Valla påpekte viktigheten av å ha Yssen tilstede når de skulle behandle en slik søknad, ved å *rose* (Coombs 2000: 38) Forsvarets høyskolen som ”et så stort og viktig etterutdanningstiltak” (Pressekonferansen, 11.01.07) som man ikke kunne gi til hvem som helst. Spesielt ikke en som man ikke kom i kontakt med. Yssen på sin side mente at Valla ikke hadde noe respekt for Forsvarets høyskole, men benyttet denne muligheten i et forsøk på å kvitte seg med en brysom medarbeider.

6.1.2 Pusekatten og arbeiderne i LO

Videre valgte Valla å svare på anklagene om at de som jobbet i LO ikke turte å si sin mening, at de var nikkedukker i frykt for å miste jobben og Vallas gunst. Yssen hevdet at Valla krevde hengiven underkastelse og at alle innsigelser ble oppfattet som illojalitet. Dette valgte Valla også å *benekte* (Benoit 1995: 75, Coombs 2000: 38);

Det fremstilles jo som folk her i LO er, ikke tør å si sin oppfatning og det må jeg si at det reagere jeg på med indignasjon på vegne av de ansatte her i dette hus. Hvis det er noen som tør å komme med sine oppfatninger og som kommer med sine oppfatninger og som er dyktige, så er det medarbeiderne i dette hus. Jeg reagerer på det. Medarbeiderne har også reagert på å bli fremstilt omtrent som..ja, skal ikke si..vi hadde et ord her i går. Men i hvert fall å bli fremstilt som menings..ikke tør å si ifra om det de mener. Dette reagerer vi veldig sterk på, og det er helt, er helt ”far fetched” (Valla, Pressekonferansen 11.01.07).

I tillegg til benektelsen benyttet Valla anledningen til å *rose* sine medarbeidere i Folkets Hus. Hun la vekt på at de var dyktige og slett ikke redde for å komme med sine meninger. Avslutningsvis innrømmet LO-lederen at hun kunne ha være litt tøff, men var snar med å påpeke at LO trengte noen med en slik lederstil;

Det viktige for meg, det er at jeg har veldig god samvittighet. Nå har jeg sagt til mine medarbeidere at jeg vil jo ikke ha et image som en pusekatt. Altså, det er klart at her i LO stilles det krav og det gis, det gis tilbakemeldinger. Det har alle LO-ledere gjort, og hadde ikke LO-ledere gjort det så hadde LO neppe vært der LO er i dag. [...] Man sitter ikke som LO-sjef, det gjør ikke jeg, det gjorde ikke Yngve Hågensen, det gjorde ikke Tor Aspengren, og er sånn, ja, jeg kaller det pusekatt (Valla, Pressekonferansen 11.01.07).

Med *selvhevdelse og ros* (Benoit 1995: 77, Coombs 2000: 38) som forsvarstrategier benyttet Valla pressekonferansen til å fremstille seg selv og sin organisasjon som en tøff, men fremgangsrik lønnskasserorganisasjon i Norge. Hun benyttet en pusekatt-metamor for å legge vekt på hvordan man *ikke* burde fremstå når man var LO-leder, og viste deretter til Hågensen og Aspengren som eksempler på tidligere sterke LO-ledere. Det var imidlertid bare et fåtall medier som nevnte at Valla gjorde retrett når det gjaldt pusekatt-uttalelsen. Den var ment for møte med arbeidsgiverne og myndighetene. ”Jeg opplever faktisk at jeg er ganske ofte pusekatt internt, ikke sant Geir?”, la Valla lattermildt til hvorpå nestleder Geir Mosti nikket samtykkende. Det hindret imidlertid ikke mediene og Yssen i å gripe fatt i pusekatt-metamoren, slik den først ble benyttet. Sitatet ble i flere tilfeller senere løftet frem og fikk stå som en representasjon for hele LO-skandalen. Yssen spilte også på denne pusekatt-metamor, ved å stille opp i Dagbladet Magasinet og VG Helg med katten sin på armen. Hun hevdet i etterkant at hun ikke hadde tenkt på symbolikken til Valla eller at bildestuntet hennes kunne virke provoserende (Olsen og Berg Hansen 20.01.07 URL).

Oppsummert benytter altså Valla *benektelse, differensiering, ros og selvhevdelse*, som faller innenfor hovedkategoriene; *benekte, bortforklare og innynne seg* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132) i kombinasjonstypologien. Pressekonferansens overordnede forsvarsstrategi var benektelse som befinner seg i den offensive delen eller blant de aggressive forsvarsstrategiene i kombinasjonstypologien. Sett i forhold til Hearits etiske ideal, hadde Vallas første apologia flere svakheter. Under pressekonferansen satt LO-lederen urolig, vugget fra side til side og holdt armene i kryss over brystet. Kroppsspråket sa at hun trivdes svært dårlig i situasjonen, og hun valgte ordene sine med stor omhu, nærmest som hun hadde noe å skjule. Dette kunne gi inntrykket av at hun ikke var sannferdig. Hun uttrykte heller ingen oppriktig anger eller forståelse for Yssens situasjon. Valla var mer opptatt av å bevise sin egen uskyld og drive skadekontroll. Derfor valgte hun også å henvende seg utad til LOs medlemmer, fremfor å eksplisitt adressere anklageren Yssen (Hearit 2006: 64-69). Innholdsmessig erkjente ikke Valla at hun hadde gjort noe galt eller at hun sto ansvarlig for saken som hadde rullet opp i media. Å be om tilgivelse var uaktuelt, ettersom Valla mente

hun ikke hadde noe å unnskyldte seg for. Valla forsøkte heller ikke å identifisere seg med Yssen. I stedet appellerte hun til andre arbeidsgivere for å få forståelse for sin situasjon. (Hearit 2006: 69-73). Kritikken av Vallas første respons lot ikke vente på seg. Politikkprofessor og valgforsker Frank Aarebrot mente hele pressekonferanse var en ”feilslått strategi” (Aarebrot 12.01.07 URL) av Valla. Han hevdet at Valla brakte seg selv i trøbbel ved å benekte at det hadde vært en konflikt; ”Hun burde hatt all interesse av å få denne konflikten ut av verden så raskt som mulig med en liten ripe i lakken, fremfor å forsøke å fremstå som så hvit som snø” (Aarebrot 12.01.07 URL). Mediene fortsatte sin omfattende dekning av saken og allerede neste dag ga Valla en ny apologia, i form av et brev.

6.2 Forsvarsbrevet

Fredag 12. januar kunne VG melde at Valla ville slå tilbake mot mobbe- og trakasseringsanklagene (Ryste 12.01.07 URL). Dette kom i form av et brev til LO-sekretariatet hvor LO-lederen gjorde rede for hva hun mente hadde skjedd i konflikten mellom henne og Yssen. Notatet tok utgangspunkt i et skriv fra Valla til LOs advokat Håkon Bleken den 12. desember 2006. Brevet var altså skrevet før LO-dramaet ble kjent, noe som tilsier at det problematiske forholdet mellom Valla og Yssen var kjent i LO lenge før det kom ut i mediene. Notatet hadde i ettertid blitt noe forkortet og redigert, ”av hensyn til den aktuelle medarbeideren” (Valla 12.01.07 URL), før det ble sendt ut til pressen og saken fortsatte å utvikle seg i full offentlighet. Denne gangen benyttet ikke bare Valla apologia for å forsvare seg mot Yssens anklager. Hun kom også med ny kraftig kritikk (kategoria) rettet mot Yssen. Vallas angrep på anklageren, viser hvordan en uttalelse kan inneholde elementer av både apologia og kategoria.

6.2.1 Angrep på Yssen

I forsvarsnotatet gikk Valla direkte til *angrep på* Yssen (Benoit 1995: 78, Coombs 2000: 38). Valla kritiserte blant annet Yssen for ”stadige fravær og manglende oppfølging” (Valla 12.01.07 URL) innenfor Internasjonal avdelingen. Valla konstaterte at hun ved flere tilfeller ”ikke leverte godt nok”, tok seg ”fri uten avtale” og ”tok seg til rette uten å følge vår [LOs] retningslinjer/praksis” (Valla 12.01.07 URL). LO-lederen tegnet bildet av en medarbeider som ikke skjøt jobben sin godt nok.

Videre anklaget Valla også Yssen for å ha sørget for at Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS) fikk det viktige ledervervet i European Free Trade Associations (EFTAs) konsultative komité. En enstemmig LO-ledelse var uenig i dette. EFTAs konsultative komité og det

Europeiske Økonomiske Samarbeidsområdet (EØS) angår arbeidstakere innen både offentlig og privat sektor. Derfor burde LO, som i kraft av sin størrelse og bredde var mye mer representativ enn YS, ha fått ledervervet. Men Yssen hadde kjørt sitt eget løp og dette medførte til slutt at YS fikk vervet i EFTA (Fougner, Lie og Normann 2007: 58-59). Valla la også til;

I ettertid har vi forstått at hun ikke gjorde noen ting for å bringe ledelsens meget klare oppfatning inne i EFTAs konsultative komité. Hun hadde høsten 2005 og påfølgende vinter/vår kjørt dette løpet uten vår viten. Dette satte oss i en vanskelig situasjon. I høst utpekte vi vår dyktige førstesekretær Ellen Stensrud til å inneha dette vervet i EFTAs konsultative komité, men måtte trekke hennes kandidatur da det ble kjent for oss hva Ingunn Yssen hadde gjort (Valla 12.01.07 URL).

Valla reagerte kraftig på at Yssen hadde opptrådt på egenhånd. LO-lederen ble informert for sent (forsommeren 2006) til å hindre at YS fikk dette vervet, og kom med sterk kritikk av Yssen ettersom hun hadde opptrådt mot LO-ledelsens vilje. Senere kom det imidlertid frem at valget av en YS-representant skjedde som en konsekvens av en rotasjonsordning, og ikke av en aktiv promotering fra Yssens side (Fougner, Lie og Normann 2007: 59). Heller ikke i forsvarsnotatet innrømmet LO-lederen noe skyld i saken. Hun *benektet* fortsatt at det fantes en konflikt og benyttet *differensiering* for å omdefinere situasjonen (Benoit 1995: 75-76);

I våre samtaler har Ingunn Yssen aldri framsatt alvorlige beskyldninger om dårlig behandling fra min side. Hun har klaget over at hun ikke har sett meg mer (!), hun har vist til vår situasjon i Justisdepartementet, hvor hun var min nære politiske medarbeider og vi møttes daglig. Hun savnet denne kontakten (Valla 12.01.07 URL).

I motsetning til Yssens påstand om at hun hadde tatt opp den vanskelige jobbsituasjonen med Valla, hevdet Valla at hun aldri hadde hørt om dette før. I stedet handlet dette om at Yssen var selskapssyk og savnet den kontakten de hadde hatt tidligere i Justisdepartementet. Denne differensieringen bidro til å styrke Vallas benektelse. Dersom Valla virkelig hadde mobbet og trakassert Yssen, ville hun ikke ha ønsket å være mer sammen med LO-lederen. Valla fikk imidlertid kritikk som en følge av at hun viste til konfidensielle medarbeidersamtaler med Yssen.

6.2.2. Administrasjonsmøtet

Valla benyttet deretter *provokasjon* som en forsvarsstrategi for å svare på anklagene om at hun hadde fått Yssen til å gråte på et administrasjonsmøte den 5. oktober 2005. Her skulle LO-lederen ha tatt et kraftig oppgjør med den internasjonale sekretæren i alles påhør, noe som hadde ført til at Yssen brast i gråt foran LO-ledelsen og avdelingslederne. Ifølge Valla handlet

det om at Yssen ikke hadde klart å svare på et relativt vanlig og enkelt spørsmål om hvor godt likestillingsperspektivet var ivaretatt i en bestemt sak lagt fram av Internasjonal avdeling (Fougner, Lie og Normann 2007: 53-54);

Hun kunne ikke svare, og det var svært tydelig at dette dokumentet ikke var særlig godt gjennomgått av henne, som har ansvaret som avdelingsleder for å kvalitetssikre alle dokumenter som går videre til ledelsen. Jeg forstår at det er ubehagelig å ikke kunne svare på et så enkelt spørsmål, men det er et minimum av hva man må kunne kreve av en person i en så viktig stilling (Valla 12.01.07 URL).

Valla mente at dette var en rimelig reaksjon på at Yssen ikke hadde satt seg godt nok inn i temaet og at hun på toppen av det hele gav uttrykk for at hun ikke syntes likestillingsperspektivet var så relevant i denne saken. Valla forsøkte også å *minimalisere* (Benoit 1995: 77, Coombs 2000: 38) denne episoden, ved å vektlegge at hun ikke hadde observert at Yssen gråt på dette møtet. Fougner-utvalget fant det imidlertid påfallende at LO-lederen ikke så at Yssen gråt, ettersom de satt rett overfor hverandre. Valla mente selv at spørsmålet Yssen fikk var blitt stilt til svært mange avdelingsledere før henne og at hun ikke ble utsatt for en tøffere behandling enn det en leder for Internasjonal avdeling burde tåle (Fougner, Lie og Normann 2007: 53-54, 136).

6.2.3 En dårlig byråkrat

Avslutningsvis viste Valla til hvordan hun hadde forsøkt å finne andre løsninger for Yssen som ”syntes papirarbeid var kjedelig” og at ”dette [stillingen i LO] nok ikke var jobben for henne” (Valla 12.01.07 URL). Hun anså seg selv som en ”dårlig byråkrat”. Hun ville ”redde verden”, fremfor å administrere (Haugan 12.01.07 URL). En av løsningene til Valla var å sende Yssen til Forsvarets høyskoles hovedkurs 2007 som LOs representant, noe som ble brukt som et eksempel på Vallas *gode intensjoner* i forsvarsnotatet (Benoit 1995: 76-77);

Fra min side ble det uttrykt et sterkt ønske om at dette skulle være en god løsning for Ingunn Yssen. Henne deltakelse på Forsvarets Høgskoles hovedkurs 2007 ville gi henne en viktig etterutdanning som kunne brukes i LO-systemet, eller i andre viktige jobber i det norske samfunnet (Valla 12.01.07 URL).

Valla mente intensjonen var god, men hennes handling ble feilaktig oppfattet som et forsøk på å kvitte seg med Yssen. ”Fikk tilbud om elitekurs hvis hun sa opp”, skrev VG på sin forside den 12. januar. LO-lederen hadde tilbudt Yssen plassen ved Forsvarets høyskole mot at hun ikke vendte tilbake til stillingen som internasjonal sekretær i LO (Haugan et al 12.01.07 URL). Valla hevdet imidlertid at hun hadde kun gode intensjoner om å finne en løsning for

sin medarbeider. Yssen måtte gjerne komme tilbake til LO, dersom hun ikke fant en annen jobb etter endt utdanning.

Erfaring fra LO, en god utførelse av jobben som internasjonal sekretær høsten 2006 samt kurset på Forsvarets Høgskole ville være en god plattform for henne å gå videre i yrkeslivet på. Jeg presiserte også at fikk hun ikke en annen jobb, var hun selvfølgelig velkomme tilbake i LO og da skulle vi finn en ordning for henne (Valla 12.01.07 URL).

Sammenfattet benyttet Valla *angrep på anklageren, benektelse, differensiering, gode intensjoner, provokasjon og minimalisering* som man finner igjen i fire av kombinasjonstypologiens hovedkategorier; *Angripe, benekte, bortforklare og rettferdiggjøre* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132). Igjen valgte Valla den offensive delen av skalaen med vekt på benektelse og angrep på anklageren, noe som ikke nødvendigvis bidro til å en mer idealetisk respons. Valla viste ingen tegn til anger, forståelse eller ønske om å gjøre ting godt igjen. Forsvarbrevet virket heller ikke som et frivillig forsøk på å løse saken, men et ønsket om å revaske sitt eget navn og rykte. Innholdsmessig erkjente Valla fortsatt ikke at hun har gjort noe galt, aksepterte ingen skyld eller uttrykte anger. Hun forsøkte heller aldri å identifisere seg med Yssen. Valla valgte i stedet en offensiv posisjon der hun prøvde å motbevise alle Yssens påstander (Hearit 2006: 64-73).

Dette gjorde hun blant annet ved å vise til tidligere medarbeidersamtaler hun hadde hatt med Yssen. Dette var et viktig og relevant bevis, men først og fremst konfidensiell informasjon (Hearit 2006: 71-72). Valla fikk ytterligere kritikk for å ha offentliggjort deler av disse fortrolige medarbeidersamtalene. Det var ikke bare etisk uansvarlig, men kunne også få LO-lederen dømt i en eventuell arbeidsrettssak (Haugan og Von der Fehr 13.01.07 URL). Det hjalp ikke at notatet var redigert i hensyn til medarbeideren Yssen. VG var nemlig med på å så tvil om ikke redigeringen var først og fremst for å beskytte Valla selv. Avisen kunne avsløre at det fantes to versjoner av notatet; et som Yssen hadde fått etter at hun hadde vært sykemeldt i fire måneder, og et annet som Valla valgte å offentliggjøre. I Yssens notat skrev Valla at hun mente det var en ”alvorlig feil” (Mosveen og Johansen 24.01.07 URL) å ansette henne, men i det publiserte notatet hadde LO-lederen fjernet denne kommentaren. Det betyr imidlertid ikke at det offentliggjorde notatet hadde færre eller mildere anklager av hensyn til Yssen. Tvert imot viste endringene i resten av notatet at Valla skjerpet sin kritikk av Yssen, før hun sendte notatet ut til pressen (Mosveen og Johansen 24.01.07 URL). Valla ønsket altså ikke forsoning, i tråd med Hearits etiske ideal. Hun var mer opptatt av å kritisere og svartmale sin tidligere medarbeider. Senere sammen kveld gav LO-lederen nok en uttalelse.

6.3 Valla i Først & sist

På fredagskvelden stilte Valla opp i NRK-programmet Først & sist med Fredrik Skavlan (FS) som programleder. Valget av programformat var overraskende med tanke på at Først & sist er sett på som et lett underholdende talkshow eller fredagskos. Samtidig takket hun nei til å møte Yssen i de mer seriøse debattprogrammene Redaksjon En og Dagsnytt Atten (Von der Fehr og Andersen 12.01.07 URL). Dette kunne gi inntrykket av at hun ønsket å unngå de tøffe og kritiske spørsmålene hun ellers ville fått i et vanlig debattprogram, men intervjuet ble langt i fra koselig fredagsunderholdning. Skavlan tok rollen som en kritisk reporter og Valla fikk flere tøffe og utfordrende spørsmål;

Den som tror Først & sist er et koseprogram, har ikke sett programleder Fredrik Skavlan grille meg foran en million tv-seere den fredagskvelden. Han er en revolverjournalist av et større kaliber enn de fleste av sine kollegaer (Valla 2007: 28).

Etter at revolverintervjuet med Valla var over, gikk imidlertid Først & sist tilbake til sin opprinnelige form som et lett og avslappet talkshow. Dette var noe Valla måtte forholde seg til i sin apologia.

6.3.1 Flyplassen i Helsinki

Skavlan presenterte LO-lederen ved å vise til hennes pusekatt-metafor på pressekonferansen dagen før;

FS: Men først Norges mektigste kvinne. Hun betyr under en pressekonferanse i går at hun ikke er noen pusekatt. Akkurat det, det tror jeg Ingunn Yssen er helt enig med henne i. Ta godt imot Gerd-Liv Valla.

FS: Og alle vi andre som hadde trodd at du var en søt liten pus (Valla, Først & sist 12.01.07).

Valla deltok i Først & sist for å forsvare og forklare seg, men også for å komme med kritikk av sin tidligere medarbeider. Først måtte Valla svare på noen spørsmål om hva som hadde hendt på flyplassen i Helsinki. Ifølge Yssen hadde Valla stått og skreket at hun var ubrukelig da hun ikke hadde klart å skaffe billetter på businessklasse. Slik forsvarte Valla seg;

GLV: *ler* Ja, det er jo helt, det er overhode ikke sant. Jeg har bestemt meg for at jeg ikke skal begynne å kommentere enkeltheter, men jeg kan kommentere akkurat den. For jeg er ikke kjent i vårt system som en som skal reise på businessklasse, men på det tidspunktet der så var jeg nesten nettopp kommet ifra sykemelding på grunn av at jeg hadde brukket min rygg og jeg reiste med korsett og jeg må faktisk på det tidspunktet sitte litt skikkelig. Jeg har egentlig ikke lov til å fly på den tiden der. Så det er..

FS: Men å likevel å skrike til hennes at hun var ubrukelig, ble du hysterisk da eller?

GLV: Nei, jeg har faktisk ikke skreket til noen at de er ubrukelige og det er jo blant de tingene som gjør at jeg reagerer og at mine medarbeidere reagerer. For det er jo faktisk ikke sant, jeg har aldri brukt det ordet.

FS: Men er dette noe Ingunn Yssen finner på?

GLV: Det jeg har sagt, det er jo, hva som er hennes opplevelse, det må jo ho få si hva ho vil om og det må jo vi ta på alvor. Men vi må jo samtidig få lov til å si hva som er vår, hva jeg faktisk har gjort. Jeg så Ingunn Yssen sa i går; Gerd-Liv Valla har veldig god hukommelse og det har jeg faktisk. Og jeg har faktisk aldri sagt at ho var ubrukelig. Det har jeg aldri sagt så ho har hørt det (Valla, Først & sist 12.01.07).

Dersom man igjen anser god helse og det å ta vare på seg selv som en høyere verdi, kan man her argumentere for at Valla benyttet *transcendens* (Benoit 1995: 77-78, Coombs 2000: 38). Hun hadde rett til å kreve et godt sete fordi hun hadde faktisk brukket ryggen, og måtte sitte litt bedre enn de andre. Når hun først valgte å fly på grunn av jobben, fortjente hun å få det sete hun trengte for god støtte av ryggen. Den tilstanden hun var i, gjorde det akseptabelt å kreve et sete på businessklasse. Men det rettferdiggjorde imidlertid ikke at hun hadde stått og skreket til Yssen at hun var ubrukelig. Derfor valgte Valla her å *benekte* at hun hadde benyttet ordet ubrukelig og skreket til sin tidligere medarbeider på flyplassen. Litt uheldig var det imidlertid at Valla la til på slutten; ”Det har jeg aldri sagt *så ho har hørt det*”. Dette kunne gi inntrykket av at hun hadde kalt henne ubrukelig tidligere, men at dette ikke hadde skjedd offentlig eller i Yssens påhør. Denne formulering bet imidlertid ikke Skavlan seg merke i, noe som sparte Valla for ytterligere forklaringer og forsvarsstrategier på dette temaet

6.3.2 Evnen til å si unnskyld

Skavlan spurte i stedet hvorfor Valla hadde valgt å holde en pressekonferanse og sende ut et notat i forbindelse med denne saken, som tross alt er var personalsak og burde håndteres internt i LO. Til dette svarte Valla;

GLV: [...] Vi har sagt at, jo, men vi har sagt hele tiden at det er en personalsak, derfor har vi, et har vært visse avisartikler i forkant og vi har sagt konsekvent; Nei, dette uttaler vi oss ikke om fordi det er en personal sak. Men når vedkommende da går til en avis og leverer så grove beskyldninger om meg, om de ansatte i LO, så ja, så har vi valgt å gjøre det vi har gjort og det kan sikkert...

FS: Og det har dere også gjort i form av et langt skriv som i dag er sendt ut til tre hundre..

GLV: I dag er dette sendt ut og det er etter råd fra advokat som vi har hatt i denne saken. Det ble så alvorlige de beskyldningene som ho kom med, på oss som en arbeidstakerorganisasjon at dette var nødvendig å imøtegå. Og jeg har orientert forbundslederne og det hadde ikke komme til å ha gjort hvis ikke den, hvis ikke dette hadde blitt levert ut sånn som Ingunn Yssen gjorde (Valla, Først & sist 12.01.07).

Her brukte Valla *provokasjon* (Benoit 1995: 76) som en forsvarsstrategi. Hun la vekt på at hun verken hadde kalt inn til pressekonferanse eller sendt ut forsvarsnotatet, dersom Yssen ikke hadde gått til VG med sitt oppsigelsesbrev. Når hun først gjorde det, så ikke Valla og LO noen annen mulighet enn å svare offentlig på disse grove beskyldningene om Vallas lederstil og de ansatte i LO. Avslutningsvis tok Skavlan opp Vallas evne til å si unnskyld. Bak dette spørsmålet lå inntrykket av at Valla var en tøff LO-leder som syntes det er vanskelig, om ikke umulig, å innrømme feil og beklage seg. LO-lederen hadde selv uttalt at hun ikke ønsket å fremstå som en pusekatt. Valla benyttet *benektelse og differensiering* (Benoit 1995: 75-77) som forsvarsstrategier;

GLV: [...] Jeg kan ikke sitte og si; Ja, dette er sant. For det er faktisk ikke sant.

FS: Er du en person som generelt er flink til å si unnskyld?

GLV: Ja, det er jeg faktisk. Jeg kan si unnskyld, men jeg kan ikke gå rundt og si unnskyld hvis jeg ikke mener det. Jeg er veldig opptatt faktisk av at man skal si det man mener og at man skal være ærlig (Valla, Først & sist 12.01.07).

Valla benektet først at hun har gjort noe galt eller at hun var skyldig i de handlingene Yssen anklaget henne for. Når Skavlan så tok opp evnen til å be om unnskyldning, benyttet LO-lederen differensiering for å skille mellom evnen til å kunne si unnskyld og det å si unnskyld uavhengig av om man er skyldig eller ikke. Valla la vekt på at hun generelt var god til å si unnskyld, men at hun ikke ønsket å si unnskyld ettersom hun ikke anså seg selv som skyldig eller ansvarlig for skandalen. I stedet valgte hun å benekte, fremfor å unnskyldte seg.

6.3.3 Ønsket ikke å møte Yssen

Valla benyttet nok engang *benektelse og differensiering* (Benoit 1995: 75-77) for å svare på Skavlans påstand om at Yssen hadde vært i kontakt med og forsøkt å ta opp arbeidsforholdet i LO flere ganger tidligere. Først benektet hun at Yssen noen gang tidligere hadde kommet med slike anklager; ”Vi har jo kjent hverandre i 15 år og jeg har ikke hørt om dette før” (Valla, Først & sist 12.01.07). Samtidig differensierte hun mellom det å snakke samme og det å snakke om det problematiske arbeidsforholdet;

Ja, jeg har hatt veldig mange samtaler med Ingunn Yssen, men Ingunn Yssen har aldri sagt det som kom i dette brevet og som samtidig kom i VG. Det har ikke Ingunn Yssen noen gang sagt til meg (Valla, Først & sist 12.01.07).

Valla fastholdt at hun ikke visste at det fantes slike problemer, ettersom LO ikke klarte å få Yssen i tale. Dette argumentet benyttet hun også for å svare på hvorfor hun ikke ønsket å

møte Yssen til debatt i Redaksjon EN, Dagsnytt Atten eller Først & sist (Von der Fehr og Andersen 12.01.07 URL);

Jeg har jo ikke snakket med Ingunn Yssen personlig på mange måneder og at første gang vi møtes skal være i et sånt studio. Det syns jeg ble litt feil. Vi har jo invitert Ingunn Yssen til oss gjennom hele høsten for å snakke med oss og for å få høre hva er det galt. For det har vi selvfølgelig behov for å vite og kunne gjøre noe med det (Valla, Først & sist 12.01.07).

At Yssen gjerne ville møte LO-lederen til debatt, mens Valla vegret seg mot å møte henne, kunne imidlertid skape inntrykket av at hun hadde noe å skjule eller at Yssens påstander ville stått sterkere i en eventuell diskusjon mellom de to. Dette inntrykket styrket Yssens versjon av saken. Dersom Valla virkelig ikke hadde mobbet eller trakassert henne, burde LO-lederen hatt alt å tjene på å møte Yssen til debatt. Ettersom en slik debatt aldri fant sted, ble det gjerne programledere og journalister som måtte representere den utelatte parten og stille de kritiske spørsmålene, slik Skavlan gjorde i Først & sist.

6.3.4 Fredagsunderholdning

Oppsummert benyttet Valla *benektelse, provokasjon, differensiering og transcendens*, som responsstrategier i forbindelse med sin opptreden i Først & sist. Disse forsvarsstrategiene finner man igjen innenfor hovedkategoriene; *benekte, bortforklare og rettfærdiggjøre* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132), som befinner seg i den aggressive og nøytrale delen av kombinasjonstypologien. Vallas opptreden hos Skavlan skiller seg ikke spesielt fra pressekonferansen eller forsvarsnotatet som ble offentliggjort samme dag, med det unntak at underholdningsprogrammet Først & sist var en annen type kontekst enn Vallas to tidligere uttalelser. Fremføringsmessig brøt denne konteksten med hvor man bør gi en idealetisk apologia (Hearit 2006: 68-69). Selv om Skavlan gjorde en god jobb som revolverintervjuer og Valla mente Først & sist med ”en million tv-seere på fredagskveldene” (Valla 2007: 28) var et egnet sted for å gi sin versjon av virkeligheten, forble konteksten først og fremst et talkshow for småprat og lett underholdning. Dette kom særlig til syne litt senere i programmet hvor temaet hadde skiftet til barneoppdragelse og tonen mellom programleder og gjest igjen var løs og ledig. Valla fikk i oppgave å sammenligne sin lederjobb med barneoppdragelse;

FS: Bortsett fra det med bleieskifte, så er det mye i det ved barneoppdragelse som kan minne om din jobb, er det ikke det?

latter

GLV: Nei, det er klart at det er å ta ungene også på alvor. Og det går også på at du tar medarbeiderne på alvor på den måten at når man sier noe, så må man faktisk gå inn, når unger også kommer med noe, synes jeg i hvert fall det har vært viktig; Ja, hva er det du sier?, og diskutere det på en ordentlig måte. Det er faktisk noe som handler om både barneoppdragelse og ledelse. Det er å ta dem på alvor.

FS: Er du en forhandler eller en grensesetter?

GLV: Jeg er jo en profesjon forhandler.

latter (Valla, Først & sist 12.01.07)

Det var flere som reagerte på at LO-lederen brukte et talkshow for å ta opp en personalsak med alvorlige beskyldninger om mobbing og trakassering. ”Valla stiller opp i dette programmet fordi hun tror det er et ufarlig program, hvor det ikke blir stilt kritiske spørsmål. Men å stille opp på koseprogrammet Skavlan for å småprate og le er helt feil tidspunkt og det kommer til å provosere seerne” (Dregelid 12.01.07 URL), hevdet kommunikasjonsspesialisten Randi Hagen Eriksrud om LO-lederens opptreden i Først & sist. Eriksrud konkluderte med at Valla på denne måten ville oppfattes som et ”monster som trækker på en ansatt” (Dregelid 12.01.07 URL). At hun i tillegg nektet å møte Yssen i de mer seriøse debattprogrammene, bidro til å styrke dette inntrykket. Skavlan i Først & sist gjorde en god jobb som revolverjournalist hvor han forsøkte å stille LO-lederen til veggs med tøffe og kritiske spørsmål. Det forandret imidlertid ikke det faktum at programformatet var beregnet for hygge og fredagskos, ikke debatt og diskusjon (Hearit 2006: 64-73).

6.3.5 Meningsmålinger

Reaksjonen fra publikum lot ikke vente på seg etter Vallas pressekonferanse, forsvarsbrev og opptreden i Først & sist. Lørdag 13. januar publiserte VG en meningsmåling gjort av InFact som viste at bare syv prosent av respondentene hadde størst tillit til at Valla fortalte sannheten, mens hele 56 prosent hadde størst tiltro til Yssens versjon. 26 prosent trodde begge hadde noe rett. Hele 63 prosent mente at deres tillit til Valla var svekket som en følge av denne saken (VG, InFact 12.01.07). En måling gjort av Synovate MMI for Dagbladet 16. januar viste at sju av ti mente Valla hadde håndtert konflikten med Yssen dårlig og at saken kunne skade LO (Dagbladet, Synovate MMI 16.01.07), mens i en meningsmåling TNS Gallup hadde gjort for TV 2 18. januar mente 66,4 prosent av de spurte at Valla burde gå av som LO-leder (TV 2, TNS Gallup 18.01.07).

Det var tydelig at LO-lederen ikke ble trodd, når hun hevdet seg uskyldig. Publikum satt med det inntrykket at Valla var skyldig i å ha mobbet og trakassert sin tidligere medarbeider. Den

offensive innstillingen, benektelsen og angrepet på Yssen ble ansett som en dårlig håndtering av saken og forsterket inntrykket av en tøff og kritisk LO-leder. Dette ledet frem til kravet fra flere, både innenfor og utenfor LO, om at Valla burde gå av. Coombs har utpekt resonans som en krisefaktor som muliggjør eller begrenser ulike responsstrategier. Aktøren bør på et tidlig tidspunkt vurdere om det er sin versjon eller motstandernes versjon som appellerer til publikum (Coombs 2000: 39). Meningsmålingene viste tydelig at det var Yssens versjon av saken som fremstod som den mest troverdige. Av den grunn hjalp det lite at Valla benektet og gikk til motangrep på Yssen. Publikum satt med det inntrykket at en konflikt eksisterte, noe som gjorde den reel og de mente Valla stod ansvarlig, noe som gjorde henne skyldig. Med Vallas posisjon sterkt svekket, valgte Yssen å gi en ny uttalelse, denne gangen i Tabloid.

6.4 Yssen i Tabloid

Den 17. januar stilte Yssen opp i Tabloid, et debatt- og aktualitetsprogram på TV 2 med Jan Øyvind Helgesen (JØH) som programleder. Anledningen var at Berit Reiss-Andersen og Øystein Mæland, tidligere statssekretærer under Valla, hadde stått frem som LO-lederens tidligere mobbeofre. De støttet Yssens versjon av saken. ”Jeg ble truet av Valla og forsøkt gjort til hakkekylling” (Johansen og Mosveen 17.01.07 URL), kunne Reiss-Andersen melde fra forsiden av VG. Da hun ønsket å si opp jobben sin som statssekretær i 1997, hadde Valla gitt det bestemte inntrykk at politisk ledelse ved statsministerens kontor bad henne om å fortsette noen uker til for at man skulle finne en ny person til stillingen. Senere viste det seg imidlertid at dette ikke var kjent ved statsministerens kontor. Da Reiss-Andersen konfronterte Valla med dette og kalt henne en løgner, skal den tidligere justisministeren ha lent seg over bordet, funnet frem pekefingeren og sagt; ”Du, Berit Reiss-Andersen, æ har mektige vænna!” (Johansen og Mosveen 17.01.07 URL). Senere kom det frem at personen Valla hadde snakket med angående forlengelsen av Reiss-Andersens statsekretærperiode var statsråd og Ap-politiker Sylvia Brustad. Hun ønsket imidlertid ikke å bli ”dratt inn i denne saken” ved å støtte Vallas versjon (Valla 2007: 57-58). Øystein Mæland kunne også bekrefte at han sluttet i Justisdepartementet som en følge av en konflikt med Valla i 1997. Ved å stå frem med sine historier, bekreftet Reiss-Andersen og Mæland langt på vei Yssens påstander om Vallas lederstil. De tok altså ikke bare rollen som ofre, men også forsvarere av Yssens fremstilling av saken.

6.4.1 Vallas ofre, Yssens støttespillere

Yssen viste til Reiss-Andersen og Mæland som sine støttespillere i Tabloid. Hun var glad at også andre stod frem, fortalte sine historier og støttet hennes versjon av saken;

Jeg har jo ikke noe behov for å utdype det nå, annet enn å si at på bakgrunn av det som har skjedd i dag, så er jeg veldig glad for at flere står frem. Og jeg føler at det understreker nettopp det som var mitt hovedpoeng, eller det jeg forsøkte å legge vekt på i mitt oppsigelsesbrev; nemlig at dette handler om Gerd-Liv Valla og hennes behandling av meg. Det handler ikke om LO og jeg føler jo at det har blitt understreket i dag ved at Berit Reiss-Andersen og Øystein Meland har gått ut. Og jeg er jo veldig glad for også deres støtte (Yssen, Tabloid 17.01.07).

Igjen *differensierte* (Benoit 1995: 77) Yssen mellom Valla og LO, slik hun hadde gjort så mange ganger tidligere. Det var nå spesielt viktig å påpeke dette skillet, ettersom Valla på en tidligere pressekonferanse hadde benyttet ordet ”vi” og henvist til seg selv som en del av fagforeningen for å vise at hun hadde hele LO i ryggen. Yssen angrep ikke LO som sådan, og hun syntes det var leit at LO-lederen trakk med seg hele fagforeningen i sin apologia;

JØH: [...] Men i denne redegjørelsen fra Gerd-Liv Valla så sier hun at hun har LOs ledelse med seg i vurderingen av deg. Det er en samstemt ledelse. Hvordan reagerer du på det?

IY: Nei, jeg registrerte at hun trakk med seg resten av LO. Jeg syns jo det var trist, fordi igjen denne saken handler ikke om LO fra min side. Denne saken handler om den behandlingen jeg har vært utsatt for av Gerd-Liv Valla (Yssen, Tabloid 17.01.07).

Det nye ved Yssens differensiering mellom Valla og LO var at hun nå hadde fått støtte fra to av Vallas tidligere statssekretærer som kunne bekrefte at hun hadde en vanskelig lederstil selv før hun ble LO-leder. Deres uttalelser benyttet Yssen til å hevde sin oppriktighet og troverdighet. Det var imidlertid ikke den eneste støtten hun hadde mottatt;

IY: [...] På bakgrunn av alle de tilbakemeldingene jeg har fått, som jo har vært støtteerklæringer til meg, som har vært veldig veldig hyggelig.

JØH: Ja, har det vært mange?

IY: Ja, det har vært helt overveldende mange. Og det er selvfølgelig veldig hyggelig og rørende. Men samtidig så forteller dette også en trist historie, nemlig det at det er ganske mange som har et trøblete forhold på jobben og til sjefen sin. Jeg mener at det er derfor det er viktig at jeg gikk ut for at det er LO som nettopp jo har initiert spillereglene og kjørereglene for arbeidslivet og det er LO som er der som garantisten for at de følges og til dels forbedres. (Yssen, Tabloid 17.01.07).

Yssen benyttet her *selvhevdelse* (Benoit 1995: 77, Coombs 2000: 38) ved å vise til alle støtteerklæringerne hun hadde fått. Nok engang bidro den tidligere internasjonale sekretæren også til å alminneliggjøre situasjonen. Hun la vekt på at dette var noe som hendte på mange arbeidsplasser. Hun var slett ikke alene og benyttet dette argumentet for å rettferdiggjøre sin publisering av oppsigelsen. Hun benyttet videre *transcendens* (Benoit 1995: 77-78, Coombs 2000: 38) som en forsvarsstrategi ved å vektlegge sitt idealistiske prinsipp om å si ifra om et

vanskelig og dårlig arbeidsforhold. Hun ønsket å stå frem og gi mobbeofrene et ansikt. Det var imidlertid ingenting alminnelig ved måten hun varslet. Hun hadde den anseelsen og de ressursene som trengtes til å nå forsiden av Norges største tabloidavis.

6.4.2 Spilleregler i arbeidslivet

Videre kom programlederen inn på det eventuelle ansvaret Yssen selv hadde i denne saken. Valla hadde i sitt forsvarsnotat anklaget Yssen for stadig fravær, manglende oppfølging og generelt liten interesse for jobben. Hun skulle også ha klart å få en YS-person inn i et EFTA-utvalg, til tross for at en enstemmig LO-ledelse var uenig (Valla 12.01.07 URL). For å forsvare seg benyttet Yssen en kombinasjon av *minimalisering* og *differensiering* (Benoit 1995: 77);

JØH: Men i sin ganske omfattende redegjørelse, så anfører hun en del anklager mot deg som arbeidstaker. At du har tatt fri uten å ha avtale om det, at du har uttalt deg om saker, for eksempel likestilling, som ikke var ditt ansvarsområde i LO. Du beskyldes også for å ha fått en YS-person inn i et EFTA utvalg og det har også falt noen hardt for brystet. Kan ikke du ha noe skyld i dette selv?

IY: Men uansett om jeg skulle hatt skyld i dette, så er det ikke, altså det har ingenting med saken å gjøre. Dette er ikke et likt maktforhold. Det er det aldri så lenge det handler om en arbeidsgiver og en arbeidstaker. Det finnes spilleregler i arbeidslivet, selv om det er arbeidstakeren som er såkalt vanskelig, så er det regler man skal følge og prosedyrer som skal følges i slike spørsmål. Det ble ikke gjort og det mener jeg.. og det er noe av det jeg har tatt opp i mitt brev (Yssen, Tabloid 17.01.07).

Yssen fremholdt for det første at henne jobbutførelse hadde ingenting med saken å gjøre, noe som var med på å *minimalisere* eller bagatellisere betydningen av hennes eventuelle dårlige arbeidsutførelse. Deretter benyttet hun *differensiering* ved å vise til at det finnes regler for hvordan man skal håndtere såkalte vanskelige arbeidstakere. Selv om hun skulle ha vært en dårlig og vanskelig arbeider, gav det fortsatt ikke Valla rett til å mobbe og trakassere Yssen for å få henne til å slutte. Valla skulle forholdt seg til arbeidslivets regler. Yssen la vekt på viktigheten av slike regler og prosedyrer når det kom til forhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver som er preget av grunnleggende maktubalanse.

Sammenfattet benyttet altså Yssen *differensiering*, *minimalisering*, *transcendens* og *selvhvedelse* som del av sin apologia i Tabloid. Disse forsvarsstrategiene finner man igjen innenfor de generelle forsvarsstrategiene; å *bortforklare*, *rettferdiggjøre* og *innynde seg* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132) i kombinasjonstypologien. Yssen benyttet kun nøytrale forsvarsstrategier i forbindelse med opptreden i Tabloid. Sett i forhold til Hearits idealetiske apologia gav Yssens fremføring inntrykket av å være oppriktig og

sannferdig ved at hun henviste til sine støttespillere Reiss-Andersen og Mæland, og deres opplevelse av Valla da hun var justisminister. Uttalelsen var også godt timet, ettersom Yssen stilte i Tabloid samme dag som Reiss-Andersen og Mæland kommenterte saken. Innholdsmessig erkjente imidlertid ikke Yssen at hun kan ha gjort noe galt og tok heller ikke noe ansvar for konflikten. I stedet valgte hun å minimalisere anklagene ved å vektlegge at jobbutførelsen ikke hadde noe med saken å gjøre. Hun ønsket heller ikke identifisere seg med Valla og hvordan hun hadde opplevd Yssen som internasjonal sekretær. Hun viste i stedet empati og medfølelse for alle andre som var i hennes situasjon ved å påpeke at støtteerklæringerne hun fikk fortalte ”en trist historie” (Yssen, Tabloid 17.01.07). Det var nemlig ikke bare Yssen som hadde blitt utsatt for mobbing på arbeidsplassen. Den siste uken hadde LO-lederen møtt en enorm kritikk i mediene. Valla forstod at hun måtte endre sin apologia drastisk. Hun valgte å be om unnskyldning.

6.5 Valla sier unnskyld

Sent torsdag kveld bestemte LO-lederen seg for å kommentere LO-dramaet gjennom en skriftlig redegjørelse til Dagsavisen, som de trykket fredag 19. januar. Her benyttet Valla for første gang ordet unnskyld;

Jeg er direkte og kan oppleves som tøff. Dette, og det sterke engasjementet jeg har som LO-leder, ser jeg at enkelte medarbeidere kan oppleve som utilsiktet sterkt. I den grad noen føler seg dårlig behandlet ber jeg om unnskyldning (Krossli 19.01.07 URL).

Unnskyldningen minnet imidlertid ikke om en uforbeholden unnskyldning. Selv om hun benyttet ordet unnskyld fremstod ikke forsvarsstrategien som et symbolsk selvmord, slik Burke karakteriserer en oppriktig og uforbeholden beklagelse. Valla ønsket ikke legge seg flat. Hun gav en forbeholden unnskyldning der hun beklaget dersom Yssen følte seg dårlig behandlet;

Når det gjelder forholdet mellom Ingunn Yssen og meg synes jeg det er leit hvis Ingunn Yssen har oppfattet noe jeg har sagt eller gjort som sårende. Det har aldri vært min hensikt, så det beklager jeg (Kossli 19.01.07 URL).

Unnskyldningen var generell og la vekt på Yssen oppfattelse av Valla, fremfor hva LO-lederen virkelig hadde gjort. Vallas apologia bar preg av en fagforeningsleder som valgte å unnskyldte seg, fremfor å be om unnskyldning. Når jeg likevel har plassert forsvarsstrategien innenfor kategorien *uforbeholden unnskyldning* (Benoit 1995: 79-80), er det for å vektlegge forskjellen mellom denne forsvarsstrategien og Vallas tidligere offensive og aggressive uttalelser.

6.5.1 Endre lederstil

Samme dag kalte Valla inn til pressekonferanse på Folkets Hus. Vekk var den røde jakka og den offensive holdningen. Nå tok hun selvkritikk og virket betraktelig mer ydmyk og alvorstyngt enn hva hun gjorde på pressekonferansen litt over en uke tidligere.

Håndteringen av Ingunn Yssen saken. Jeg møtte dere forrige torsdag. Jeg opplevde torsdag og fredag i forrige uke som veldig vanskelig etter at Ingunn Yssen hadde valgt å gå ut med sin historie i VG. Vi hadde så langt vært veldig klare på å behandle denne saken som en intern sak, som den personalsaken vi mente det var. Jeg var i en, jeg syntes det var en meget vanskelig situasjon og jeg ser i ettertid at det som vi gjorde på pressekonferansen her i Folkets Hus forrige torsdag og på den skriftlige redegjørelsen vi gav ut på fredag, så ser jeg at det kan oppleves som for lite følsomt fra vår og fra min side spesielt. Dette tar jeg selvkritikk på (Valla, Pressekonferansen 19.01.07).

Her var Valla også mer bevisst på å ikke trekke LO inn i en sak som omhandlet kritikk av henne og hennes lederstil, ikke fagforeningen. Hun forsøkte å unngå en kognitiv assosiasjon med arbeiderorganisasjonen, nettopp fordi Yssen flere ganger tidligere hadde skilt mellom LO og LO-lederen. Hun la vekt på at sin tidligere pressekonferanse og forsvarsnotat kunne virke ufølsomt, spesielt fra hennes side. Dette gav inntrykket av at hun nå forstod hvorfor tidligere apologia ikke hadde blitt vel mottatt av publikum og at hun hadde lært. Valla tok selvkritikk på enkelte av sine handlinger og ba om tilgivelse. Valla knyttet deretter sin unnskyldning sammen med *korrigerende handling* (Benoit 1995: 79) for å hindre en gjentakelse av LO-dramaet. Hun ønsket å endre sin lederstil;

Ja, jeg vil endre stil. Noen synes jeg er for tøff og direkte og det vil jeg endre på. I LO er vi veldig opptatt av at det ikke skal være mobbing. Jeg kunne ikke drømme om å mobbe noen, men vi åpner nå for at noen eksterne skal se på dette. Hvis noen har oppfattet min tøffe lederstil som mobbing, så beklager jeg det (Valla, Pressekonferansen 19.01.07).

Som en del av den korrigerende handling, skulle nå arbeidstilsynet kartlegge arbeidsmiljøet i LO og gjennomgå LO-dramaet. LO-lederen la vekt på at hun ønsket en ekstern og uavhengig instans som tok for seg og gransket både LO og Vallas håndtering av saken.

Jeg er glad for at arbeidstilsynet kommer til å kartlegge LOs arbeidsmiljø på et mer generelt grunnlag. Det kom det brev om i går og det har vi da selvfølgelig sagt at det ser vi positivt på. Og i den forbindelse så har jeg bedt arbeidstilsynet, og vil be, vi har hatt en kontakt, men jeg vil be om at de også ser på min og LOs håndtering av saken med tidligere internasjonale sekretær, Ingunn Yssen. Det er viktig for meg, det er viktig for LO, det er viktig for alle å få en uavhengig instans, noen utenfor oss, til å se på den saken (Valla, Pressekonferansen 19.01.07).

Årsaken var at LO ikke kunne granske seg selv, da organisasjon ikke var ansett som en objektiv og uavhengig part. LO-lederen håpet at en granskning og senere frifinnelse fra en

ekstern aktør uten tilknytning til henne eller Yssen, ville bidra til å rette opp inntrykket av fagforeningens arbeidsmiljø og sitt eget omdømme.

6.5.2 Angrep versus forsvar

Deretter benyttet Valla *differensiering* (Benoit 1995: 77-78) for å omdefinere sin tidligere uttalelse; ”Jeg innser at det som fra vår side var tenkt som et forsvar ovenfor ting som kom veldig uventet på. At det forsvaret i stedet ble et angrep” (Valla, Pressekonferansen 19.01.07). Valla valgte her å omdefinere angrepsposisjonen som flere mente hun tok i forbindelse med LO-dramaet. I stedet hevdet hun at hennes aggressive respons var et selvforsvar mot Yssens anklager, ettersom disse var så kritiske og kom så uventet. LO-lederen la også vekt på omstendighetene og påpekte at hun gjorde det hun følte var nødvendig der og da.

Oppsummert benytter Valla *uforbeholden unnskyldning, korrigerende handling og differensiering* i sin andre pressekonferansene. Disse forsvarsstrategiene hører innunder hovedkategoriene; *bortforklare, godtgjøre og uforbeholden unnskyldning* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132) i kombinasjonstypologien, som man finner i den imøtekommende delen av skalaen. Uttalelsen fremstod totalt forskjellig fra Vallas tidligere forsvarsstrategier, som lå på den offensive eller aggressive delen av skalaen. Dette bidro til at Vallas apologia lå nærmere et etisk ideal enn både den tidligere pressekonferansen, forsvarsbrevet og opptreden i Først & sist. Fremføringen virket sannferdig og oppriktig. Hun så ikke ut til å utelukke viktig informasjon. Hun uttrykte anger og et ønske om å endre seg. Det fantes likevel enkelte svakheter også ved denne uttalelsen. Unnskyldningen var svært dårlig timet. I Vallas tilfelle kom unnskyldningen for sent, noe som fikk Valla til å virke usympatisk, ufølsom og uten forståelse for den skadde part. Unnskyldningen virket heller ikke frivillig. I stedet fremstod pressekonferansen som et taktisk forsøk fra Vallas side på å gjenvinne kontroll og styring av LO-dramaet etter et voldsomt kjøp i mediene (Hearit 2006: 64-69).

Innholdsmessig gav ikke Valla en fullkommen erkjennelse av at hun hadde gjort noe galt eller stod ansvarlig for hendelsen. Hun beklaget at Yssen følte seg urettferdig behandlet, og at hun som LO-leder kunne oppleves som tøff, uten å eksplisitt å ta selvkritikk for noe annet enn sine tidligere uttalelser. Valla forsøkte heller ikke å identifisere seg med Yssen eller vise sympati for sin tidligere medarbeider. Unnskyldningen hun kom med var generell og ikke spesielt rettet mot Yssen. Hun syntes det var leit om Yssen hadde oppfattet noe hun hadde sagt eller

gjort som sårende, men strakk seg aldri så langt som å medgi at hun faktisk hadde sagt eller gjort noe som var sårende og leit. Valla nevnte heller aldri eksplitt hva hun hadde gjort galt eller hvorfor hun unnskyldte seg. Unnskyldningen fremstod som en politisk nødvendighet, snarere enn en ektefølt beklagelse, mente politisk redaktør i VG, Olav Versto (Versto 20.01.07 URL). Avslutningsvis tilbød Valla korrigerende handling i form av å endre sin lederstil og få en ekstern og uavhengig instans til å undersøke saken, men lite tydet på en forsoning mellom LO-lederen og Yssen (Hearit 2006: 69-73).

6.5.3 Meningsmåling

En meningsmåling viste samme tendensen. Publikum så ikke ut til å godta LO-lederens unnskyldning. I en opinionsmåling utført av Norsk Respons for Aftenposten mellom 22. og 23. januar viste at 73 prosent mente LO stod svekket etter Vallas håndtering av LO-dramaet, 17 prosent mente ikke LO stod svekket, og 10 prosent hadde ingen oppfatning. Her var det ingen forskjell mellom kvinner og menn. Blant LOs medlemmer svarte 74 prosent at LO var svekket som en følge av LO-lederens håndtering av kritikken. Det var også stor enighet om dette på tvers av partiskalaen (Aftenposten, Norsk Respons 22.01.07-23.01.07).

Vallas unnskyldning bidro altså ikke til å gjenoppbygge LO-lederens eller arbeiderorganisasjonens skadde omdømme, slik hun hadde håpet. Dette kom mest sannsynlig av at LO-dramaets tilhørere forventet en uforbeholden unnskyldning hvor Valla la seg flat, men fikk i stedet en forbeholden og generell unnskyldning der LO-lederen beklaget dersom noen hadde oppfattet henne som tøff eller sårende. Vallas beklagelse overbeviste ikke professor i kommunikasjon ved Handelshøyskolen BI, Jan Svennevig; ”Ja vel, det er et slags unnskyld og ordet ”unnskyld” er brukt. Men dette er gjennomsyret av selvforsvar. Det smaker dårlig” (Grøntoft 19.01.07 URL), fastslo han. Dagen etter kom Yssen med en ny uttalelse, denne gangen i et intervjuportrett i Dagbladets lørdagsmagasin.

6.6 Ingunn Yppen

Under overskriften ”Ingunn Yppen” stilte Yssen opp i et portrett i Dagbladets lørdagsmagasin den 20. januar. Overskriften impliserte at Yssen ikke var redd for å legge seg ut med Norges mektigste kvinne. Hun hadde opplevd verre ting. På få år hadde hun mistet begge foreldrene i Alzheimers, og Yssen påpekte at dette var en periode i livet sitt hvor hun ”mistet følelsen med tid og sted” (Yssen, Magasinet 20.01.07). Dette kunne bidra til å skape sympati for Yssen, men fungerte også som en forklaring på hvorfor Yssen valgte å gå ut med sin oppsigelse;

Men det kanskje verste ved sykdommen til mor og far var at du blir så maktesløs. Det finnes ingen behandling. Det var ingenting jeg kunne gjøre. Det er den aller verste følelsen. Og det er litt av bakgrunnen for at jeg gjør det jeg gjør nå. Dette kan jeg gjøre noe med (Yssen, Magasinet 20.01.07).

Samtidig spilte Yssen på Vallas pusekatt-metafor ved å stille opp på forsiden av magasinet med katten sin på armen. Hun gav imidlertid uttrykk for at hun ikke hadde tenkt på symbolikken til Valla eller at bildestuntet hennes kunne virke provoserende (Olsen og Berg Hansen 20.01.07 URL). Det var ikke pr-guru Hans Geelmuyden helt sikker på. Han mente dette ikke var tilfeldig, men om dette var del av en medieplan eller strategi, ville kun bli spekulasjon; ”I en annen sammenheng hadde hun vel ikke stått på forsiden av en avis med katten tilfeldigvis på armen?” (Olsen og Berg Hansen 20.01.07 URL). ”Mye av det som er sagt og gjort etter at denne saken sprakk i media virker veloverveid” (Olsen og Berg Hansen 20.01.07 URL), la Geelmuyden til.

6.6.1 Utvisking av personlighet

Yssen startet med å gi en beskrivelse av hvordan hun hadde opplevd Valla i den tiden hun jobbet i LO. Yssen kalte de tre og et halvt årene i LO for en ”utvisking av personligheten” (Yssen, Magasinet 20.01.07);

Jeg er blitt fratatt integriteten min ved systematisk undertrykkelse i flere år. Det første året jeg jobbet i LO, og jeg opplevde at Gerd-Liv stod og skrek til meg på Gardermoen, ropte jeg tilbake. Men tre år seinere, da hun fortsatt kjeftet på meg, sa jeg ikke noe. Jeg tok ikke til motmæle. Og det er da det bør ringe noen varselklokker. [...] Jeg anser meg som sterk, men selv jeg ble fratatt selvrespekten. Jeg våknet om morgenen og tenkte på Gerd-Liv Valla, jeg la meg om kvelden og tenke på Gerd-Liv Valla (Yssen, Magasinet 20.01.07).

Yssen benyttet *uunngåelighet* (Benoit 1995: 76) som en forsvarsstrategi ved å vektlegge at situasjonen til slutt ble så vanskelig at hun ikke hadde noen annen mulighet enn å si opp jobben sin. Nok engang normaliserte og alminneliggjorde hun mobbing på arbeidsplassen, ved å vektlegge at dette var noe som kunne hende alle, selv henne. Derfor ønsket hun å gå ut og varsle om et dårlig arbeidsforhold. Yssen la vekt på at dette var hennes eneste alternativ; ”Jeg hadde prøvd alt, bortsett fra at jeg ikke ville ha en sluttpakke. Og jeg kunne ikke gå tilbake. Så jeg sa opp” (Yssen, Magasinet 20.01.07). Valla hevdet at det var umulig å komme i kontakt med Yssen i den perioden hun var sykemeld. Yssen kunne imidlertid legge frem bevis på korrespondansen mellom hennes advokat Ingeborg Moen Borgerud og LO.

6.6.2 AP-nettverket

En av Yssens kritikere i forbindelse med LO-dramaet var Vetle Lid Larssen. Han hadde lansert en teori om at både statsminister Jens Stoltenberg og Yssens eksmann, Kjetil Try, stod bak LO-dramaet, med det mål å svekke Valla. Lid Larssen hevdet Yssens oppsigelse var en nøye planlagt strategi for å skremme ”en brysom Valla, en belastning for partiet og statsministeren, tilbake i jordhullet” (Yssen, Magasinet 20.01.07). Det *benektet* (Benoit 1995: 75, Coombs 2000: 38) Yssen ved å benytte de samme ordene som Valla brukte i sin første pressekonferanse; ”En konspirasjonsteori uten *rot i virkeligheten*. Den forutsetter at jeg er en nikkedokke uten selvstendige meninger og integritet, som vil la meg bruke (Yssen, Magasinet 20.01.07). Knyttet til denne benektelsen, redegjorde Yssen for sitt forhold til Jens Stoltenberg og Kjetil Try. Hun benyttet *differensiering* (Benoit 1995: 77) for å omdefinere sitt forhold til Stoltenberg og Try fra å være hennes ”puppetmasters” til å bli hennes venner. Avgjørelsen om å gå ut med mobbe- og trakasseringsanklagene mot Valla hadde hun tatt alene.

Jeg ble kjent med Jens og Ingrid da jeg var 14-15 år gammel, gjennom Kjetil. Vi har sett hverandre mye opp igjennom åra. Etter at Kjetil og jeg gikk fra hverandre, har jeg sett Jens langt mindre. Jeg vil si dessverre, for jeg liker Jens veldig godt, men slik skjer jo ofte etter en skillsmisse. [...] Jeg har aldri snakket med Stoltenberg om denne konflikten. Dette er en høyst ufrivillig situasjon jeg har kommet i og som jeg helst ville vært foruten.

Kjetil er min gode venn som jeg har snakket med underveis og som i likhet med andre gode venner har gitt meg råd. Og jeg er glad jeg har kompetente venner som kunne gi meg råd i en situasjon hvor jeg skulle gå ut mot Norges mektigste person. Beslutning har imidlertid vært min og min alene. Det var jeg som måtte stå der (Yssen, Magasinet 20.01.07).

Videre måtte også Yssen svare på om hun hadde en rolle i et Ap-nettverk som ønsket å få Valla fjernet. At hun i samsvar med noen av politikere innad i Ap ønsker å jekke ned LO-lederen, etter flere tidligere episoder hvor hun hadde overkjørt Aps politikk og vært en belastning for partiet. Her støttet Yssen seg til *minimalisering og differensiering* (Benoit 1995: 77);

Hva er din rolle i Ap-nettverket?

Den er overvurdert. Mine politiske meninger har alltid gått litt på kryss og tvers, det samme har vennskap innenfor partiet. Men jeg kjenner mange i partiet, noe annet ville vært rart, jeg har jo jobbet der i mange år (Yssen, Magasinet 20.01.07).

Yssen tok i bruk *minimalisering* for å vektlegge at hennes rolle i Ap var overvurdert. Deretter differensierte hun mellom det å tilhøre et Ap-nettverk, og det å ha mange venner innenfor Ap. Hun la vekt på at hun hadde venner på kryss og tvers i partiet, uavhengig av de politiske

skillelinjene. Disse vennene hadde hun fått som en naturlig følge av at hun hadde arbeidet på Stortinget i flere år.

6.6.3 Kvinnen som vil redde verden

Avslutningsvis kom portrettintervjuet inn på Yssens ønske om å redde verden. Dette tok Valla opp i sitt forsvarsnotat for å forklare hvorfor hun ønsket å finne en annen, mindre byråkratisk jobb til Yssen;

Men skulle du redde verden da du var ung?

Har ikke sluttet med det, jeg. Nå ser jeg at Valla har brukt dette som et poeng mot meg. Det er ikke det at jeg tror at jeg kan redde verden. Men det må jo være et poeng å prøve. For noen år siden fikk jeg nok en gang spørsmålet som de fleste kvinnelige ledere får i løpet av sin karriere: Hvordan kan du gjøre karriere og jobbe så mye, og samtidig være mor? Så jeg lurte litt selv og spurte min datter Kaya: - Synes du at du har hatt det forferdelig fordi jeg har jobbet så mye? Men mamma, du skal jo redde verden, svarte hun (Yssen, Magasinet 20.01.07).

Her valgte Yssen å benytte *transcendens* (Benoit 1995: 77-78, Coombs 2000: 38) for å skille mellom Vallas påstand om at hun ikke orket papirarbeid og byråkratiske jobber, og det litt mer høyverdig målet om at man i hvert fall bør forsøke å redde verden. Videre benyttet hun sin egen datter til å styrke sin forsvarsstrategi. På denne måten fremstilte hun seg både som en god leder (som ønsket å redde verden) og en god mor som var bekymret for sin datter. Dette satte hun i kontrast til Valla som prioriterte papirarbeid og ble skuffet dersom ansatte ble gravide. Hun var imidlertid forsiktig med å svare på om hun trodde det ville vært enklere dersom Valla var en mann. I stedet la hun vekt på at det burde være flere kvinner i lederposisjoner;

Det som er trist, er at det fortsatt er så få kvinner i viktige posisjoner. Jeg har brukt mange år av mitt liv på å kjempe for at kvinner skal inn i lederstillinger. Uten at jeg mener at kvinner nødvendigvis er så forskjellige fra menn, og at de derfor må få slike posisjoner. Eller at verden blir et mykere og bedre sted hvis alle sjefsjobber blir besatt av kvinner. Men det er for få kvinner og det er et demokratisk problem (Yssen, Magasinet 20.01.07).

Yssen måtte forsvare både sin rolle som leder og mor i Dagbladet Magasinet. Kvinner som tidligere ble henvist til sin plass på kjøkkenet, har i stadig økende grad fått prominente posisjoner i arbeidslivet som politikere, sjefer og ledere. Kvinners makt og handlekraft har økt betraktelig siden de fikk arbeid utenfor hjemmet, men de er fortsatt underordnet mannen på grunn av ulike kjønnsstereotyper (Oles 2008: 5-6). En vanlig måte for mediene å forholde seg til kvinnelige ledere er nettopp å stille deres offentlig og private ansvarsområde i konflikt med hverandre. Dette kommer tydelig til syne i spørsmålet om hvordan man klarer å kombinere

jobb og hjem, når en nyutnevnt kvinnelig leder intervjues (Kleberg og Widestedt 2002: 91-93). Dette måtte Yssen forholde seg til i sin apologia.

Oppsummert benyttet Yssen *benektelse, uunngåelighet, differensiering, minimalisering og transcendens* som man gjenfinder innenfor kombinasjonstypologiens forsvarsstrategier; *benekte, bortforklare og rettferdiggjøre* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132). Disse forsvarsstrategiene tilhører den offensive og mer nøytrale delen av forsvarskontinuumet. Yssens apologia var imidlertid ikke like aggressiv som Vallas tidligere uttalelser, hvor LO-lederens forsvarsstrategier hovedsakelig bestod av angrep på anklageren og benektelse. Sett i forhold til Hearits ideal for apologia virket Yssens fremføring oppriktig. Den var godt timet, men tapte på kontekst. Et portrett i et lørdagsmagasin kan ikke sies å være en god nok kontekst for å nå alle interesserte. Innholdsmessig tok hun ikke på seg noe ansvar eller skyld og ba om tilgivelse. Det nærmeste hun kom, var et spørsmål om hun tok selvkritikk for noe, hvorpå hun svarte; ”Det er alltid noe å ta selvkritikk på” (Yssen, Magasinet 20.01.07), uten å gi en ytterligere forklaring på hva dette spesifikt skulle være. Hun la også raskt til at hun ikke angret på at hun gikk ut offentlig med denne saken. At hun i tillegg stilte opp med katten sin på et bilde som både kunne virke provoserende og støtende på Valla, innbød ikke til forsoning med LO-lederen (Hearit 2006: 64-73).

6.7 Teppefall for andre akt

LO-dramaets andre akt ble preget av konflikt og konfrontasjon. Saken fikk utvikle seg, og det ble rom for både tilsvær og nye anklager. Noe som imidlertid kjennetegnet denne fasen av LO-dramaet var at Valla og Yssen aldri møttes ansikt til ansikt i en direkte konfrontasjon. De benyttet hver sine medier og formater for å komme med kategorier og apologia. Journalistene og programlederne måtte formidle debatten, ikke bare til tilhørerne og publikum, men også til LO-dramaets to hovedaktører. Dette medførte at Valla og Yssen overgav en stor del av kontrollen til fjernsyn og presse. Kulturredaktør i Aftenposten, Per Anders Madsen fremstilte konflikten på denne måten; ”Både Ingunn Yssen og Gerd-Liv Valla har valgt mediene som arena. Det har blitt en bortebane for de begge” (Madsen 18.01.07 URL). Konflikten ble på denne måten omgjort til en kamp om troverdighet og virkelighetsforståelse utspilt på mediearenaen. Media tilbød imidlertid ikke bare en arena hvor ulike aktører fikk uttale seg. Media var også i seg selv en aktør som satte klare grenser for hvordan aktørene kunne forsvare seg. I forbindelse med LO-dramaet var medienes dekning svært ensidig i den forstand at den ene parten (Yssen) fikk mye mer omtale og støtte enn den andre (Valla).

Denne ensartede fremstillingen av saken, bidro til å forme opinionen, noe som medførte at Yssens versjon av saken fikk et mye gunstigere medieklima enn LO-lederens apologia.

Yssen benyttet stort sett de samme nøytrale forsvarsstrategiene gjennom hele konfrontasjonsfasen. Hun holdt seg til enkle mediefokuserte budskap som hun repeterte i alle sine uttalelser. På grunn av manglende støtte fra både mediene og publikum var ikke Vallas apologia like ensartet. Hun beveget fra det ene ytterpunktet av kombinasjonstypologien hvor hun både angrep anklageren og benektet, til den andre enden, hvor hun ba om unnskyldning og tilbød korrigerende handling. Hennes forsvarsstrategier virket av den grunn mer vilkårlige og ubestemmelige, noe som bidro til å svekke LO-lederens apologia. Etter Yssens intervju i Magasinet fulgte det en lengre periode hvor verken Valla eller Yssen uttalte seg til media. Det kom av at LO-dramaets to hovedpersoner var opptatt med Fougner-utvalgets høringer, og ikke ønsket å uttale seg til mediene mens granskningen pågikk. Først nå Fougner-utvalget la fram sin rapport den 9. mars, ba Valla igjen inn til pressekonferanse på Folkets Hus. LO-dramaet hadde nådd sitt klimaks.

7. Klimaks og refleksjon

Konfrontasjonen bygger seg opp til et klimaks eller et vendepunkt i saken. Medienes logikk krever ofte et sonoffer. Noe må gå, kastes eller sparkes, spesielt hvis omdømmet til en organisasjon eller en regjering står på spill (Allern 30.05.07 URL). Dette kan knyttes til haloeffekten som tilsier at en organisasjon som LO burde markert en viss avstand til LO-lederen for å unngå en negativ assosiasjon (Hygen 2005: 20-22). Valla valgte å gå av. Medietrykke ble så hardt og omkostningene så store, at det mest sannsynlig opplevdes som den eneste løsningen. ”Jeg er blek, men rolig og fattet, slik man bør være før man går til galgen”, er hvordan Valla beskrev situasjonen i ”Prosessen” (Valla 2007: 249).

Etter klimaks, glir skandalen over i refleksjonsfasen. Nå er tiden kommet for å se tilbake på saken med nye øyne og reflektere over skandalens utvikling og utfall. I LO-dramaets refleksjonsfase ble fokus satt på Fougner-utvalgets gjennomgang, samt medienes voldsomme dekning av saken. Yssen selv gav uttrykk for at hun syntes synd på LO-lederen og hadde følt litt skyld på grunn av den voldsomme skandalen hun hadde satt i gang. LO-dramaets tredje og siste akt inkluderer pressekonferansen hvor Valla annonserte sin avgang, samt Yssens intervju i VG Helg litt over en måned senere.

7.1 Valla går av

LO-dramaets klimaks kan sies å være 9. mars, når Fougner-utvalget overleverte sin rapport til LO. Valla ble tildelt rapporten klokken åtte, ”skarve seksti minutter” (Valla 2007: 247) senere deltes den ut til LO-sekretariatet. I denne rapporten kunne utvalget med sine to innleide psykiatere slå fast at Valla hadde mobbet Yssen;

Utvalget anser det ikke som tvilsomt at Yssen har blitt for trakassering eller annen utilbørlig opptreden i strid med arbeidsmiljølovens paragraf 4-2, tredje ledd. Utvalget finner det heller ikke tvilsomt at det er Vallas ledelse av Yssen som har vært trakasserende (Fougner, Lie og Normann 2007: 19)

Dette kom som en direkte følge av at utvalget fant Yssens forklaring mer troverdig enn LO-lederens;

Yssens forklaring er detaljert, troverdig og støttes av sakens øvrige bevis, herunder en rekke vitneprov og forklaringer, medisinske funn og dokumentbevis. Dette innebærer at utvalget ikke ha kunnet ta utgangspunkt i den forklaring Valla har gitt utvalget. Etter utvalgets syn er Vallas forklaring dels preget av begrenset innsikt i, og forståelse av, hvordan hennes adferd påvirker andre, og dels av et forkjønnnet bilde av hva som faktisk har skjedd (Fougner, Lie og Normann 2007: 19).

Da Gerd-Liv Valla gikk på talerstolen noen timer senere gjorde hun det klart at hun trakk seg som LO-leder. Valla var nå ferdig med å unnskyldte seg. Tilbake var den røde jakken og den offensive holdningen. Hun tok ingen selvkritikk;

Jeg har derfor for kort tid siden varslet sekretariatet om at jeg mener at det er best for LO at jeg trekker meg fra mitt verv som LO-leder. Når jeg velger å trekke meg, så gjør jeg det ikke fordi jeg mener at motparten og Fougner-utvalget har rett i sin fremstilling av denne saken. Men jeg gjør det for jeg tror at det i denne situasjonen er det beste bidraget jeg kan gi til LO (Valla, Pressekonferansen 09.03.07).

Hun valgte igjen å *benekte* (Benoit 1995: 75-76, Coombs 2000: 38) at hun hadde gjort noe galt eller stod ansvarlig for å ha trakassert Yssen. Nok engang avviste hun at hun hadde blitt skuffet over Yssens graviditet. Nær ved å bryte ut i gråt påpekte hun at hun selv var mor og gledet seg over alle nye barn.

En avis har skrevet på en av sine mange forsider at jeg ikke ble glad da jeg fikk vite at en medarbeider ventet barn. Det er det største avviket fra virkeligheten, blant de mange avvikene jeg har måtte hørt og lest i denne prosessen. Jeg er mor selv, jeg har en datter (på gråten). De siste.. nå stokker jeg litt her. Ja, det er faktisk sånn at jeg gleder meg over alle nye barn og det er like naturlig for meg som for alle foreldre, enten de er mødre eller fedre. Jeg har jobbet for i hele min tid som tillitsvalgt, enten det har vært lokalt eller sentralt, så har jeg jobbet for at kvinner som forteller sine arbeidsgivere at de er med barn skal blir møtt med glede og at arbeidsgivere skal ta sitt ansvar for å tilrettelegge arbeidssituasjonen både før og etter fødsel. Ja, jeg har sagt i dette tilfellet og i andre, når det har vært folk i vår bevegelse som har vært i den lykkelige situasjonen, at det er flott. Arbeiderbevegelsen trenger flere barn (Valla, Pressekonferansen 09.03.07).

For første gang i denne skandalen valgte Valla å vise følelser, noe som gav hennes forsvar et mer sannferdig og autentisk preg. ”Kun i ett kort øyeblikk blir jeg rørt. Følelsene viser seg ikke i form av tårer, men en stemme som ikke bærer helt, skjelver litt”, forteller Valla i ”Proessen” (Valla 2007: 260). Dette vil jeg komme tilbake til i den idealetiske vurderingen av Vallas apologia.

7.1.1 Nye angrep

Videre gikk Valla til et nytt *angrep på anklageren* (Benoit 1995: 78, Coombs 2000: 38). Denne gangen var imidlertid ikke anklageren Yssen, det var Fougner-utvalget. Valla var meget kritisk til granskningen og utvalgets arbeid.

Når utvalgsarbeidet kom i gang så opplevde vi at de la opp til både anonyme vitneavhør og tipstelefon. Og jeg må si at jeg selv har opplevd det som spesielt tøft at utvalget har oppfordret til sladder og til å gjøre rede for konflikter om stort og smått. Og jeg må si at jeg har opplevd mye av dette som uverdigg (Valla, Pressekonferansen 09.03.07).

Valla hevdet også at prosessen rundt Fougner- utvalgets rapport brøt med viktig rettighetsprinsipper i Norge og uttrykte bekymring for at dette kunne bli rettstilstanden i Norge;

Og skulle jeg angre på noe i ettertid så er det at jeg ikke gjorde dette mandag 29. januar, da jeg ble meddelt at det var nedsatt et domsstolslignende utvalg. Et utvalg uten garantier for full rettssikkerhet, sånn som det ville vært i en arbeidsrett. Det ble satt i gang en granskning som i realiteten medførte at organisasjonen satte sin egen leder under administrasjonen [...]. Jeg tillater meg å minne om at det heller ikke er blitt gjennomført noe rettssak og dermed ikke foreligger noen rettskraftig dom. Hadde utvalgets rapport vært en dom, og ikke en rapport, så hadde jeg faktisk gått inn for å anke den, slik, sånn som den ligger nå. [...] Jeg kunne fortsette å tilbakevise Ingunn Yssen sine påstander punkt for punkt med henvisning til andre vitner og konkrete dokument, men det skal jeg la ligge. Det jeg imidlertid har lyst til å si det er at jeg er bekymret for dersom Fougners konklusjon skal bli rettstilstand i Norge så vil man kanskje i realiteten innføre et konfliktforbud på arbeidsplasser (Valla, pressekonferansen 09.03.07).

Her la LO-lederen særlig vekt på den manglende rettssikkerheten og at hun ville anket dersom rapporten hadde vært en dom. Sist men ikke minst benyttet Valla *ros og selvhevdelse* for å støtte opp LOs og sitt eget image (Benoit 1995: 77, Coombs 2000: 38). Hun *roste* fagorganisasjonens arbeid ved å påpeke alt det de hadde oppnådd gjennom de siste årene;

I nærmere seks år nå så har jeg hatt det privilegium å lede LO. En organisasjon som vi og andre som er medlem av LO virkelig brenner for. Vi har oppnådd flotte resultater i løpet av den tiden. Det er jeg stolt over og vi har fått til de resultatene fordi vi har stått så samlet som vi har gjort. For vi har faktisk bygget bruene mellom offentlig og privat sektor. Vi slo tilbake angrepene på arbeidsmiljøloven og på sykelønnen, og vi kjemper hele tiden sammen mot privatisering av offentlig sektor. Vi kjemper for et sterkt næringsliv, både i industrisektoren og i tjenesteyting (Valla, Pressekonferansen 09.03.07).

Hun benyttet *selvhevdelse* som en forsvarsstrategi ved å vise til alle brev, blomster, hjemmestrikkede votter og koselige SMS hun hadde fått fra personer som støttet henne i denne saken. Spesielt viste hun til en SMS fra LOs tidligere kontorsjef Kåre Myrvold som hun leste opp på pressekonferansen; ”Jeg kjenner deg Gerd-Liv som sterk og krevende, men som en åpen og lyttende leder. Det satte jeg pris på” (Valla, Pressekonferansen 09.03.07).

7.1.2 Spill på følelser

Sammenfattet benyttet Valla igjen *benektelse, angrep på anklageren, ros og selvhevdelse* i sin siste pressekonferanse, som man finner innenfor hovedkategoriene; *angripe, benekte og innnynde seg* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132) i kombinasjonstypologien. Nok engang tok Valla i bruk forsvarsstrategier på den offensive eller aggressive delen av kontinuumet. Denne apologia skilte seg drastisk fra hennes tidligere unnskyldning og korrigerende handling. At Valla hoppet fra det ene ytterpunktet til det andre ytterpunktet av

forsvarskontinuumet, var noe som satte sitt preg på hele hennes apologia i forbindelse med LO-dramaet.

Var det mulig for Valla å oppnå et etisk ideal i tråd med Hearits etiske apologia i hennes tredje og siste pressekonferanse? Fremføringen hennes virket sannferdig og det så ikke ut som Valla forsøkte å bedra eller skjule noe for publikum. Dette kommer av at hun spilte på pathos og viste at hun også hadde følelser (Ihlen og Robstad 2002: 129-130). Etter å ha sagt at hun var mor og hadde en datter, måtte en gråtkvalt Gerd-Liv Valla ta en pause før hun fortsatte. Dette var med på å vekke empati og medfølelse for Valla. I motsetning til hva hun tidligere hadde uttalt, fremstilte hun seg her nettopp som en pusekatt og i likhet med Yssen måtte Valla forsvare sin rolle som mor og beintøff LO-sjef (Kleberg og Widestedt 2002: 91-93).

Valla unngikk likevel å uttrykke anger ovenfor Yssen eller en forståelse av hva hun hadde opplevd. Fokuset var på hva Valla følte, ikke Yssen. Hun gav også klart uttrykk for at hun ikke gikk frivillig. Hadde rapporten vært en dom, hadde hun anket (Hearit 2006: 64-69). I stedet valgte Valla å fremstille seg som en martyr som gikk av for å verne om arbeiderorganisasjonen. Ettersom LO-lederen hadde fått et dårlig omdømme, var det nærliggende for organisasjonen å markere avstand til Valla for å unngå en negativ assosiasjon (Hygen 2005: 20-22). Innholdsmessig gav hun nok en gang uttrykk for å at hun ikke hadde handlet feil i forhold til Yssen. Til tross for at Gerd-Liv Valla repeterte sin tidligere generelle unnskyldning, var det klart at hennes ydmyke og beklagende holdning var drastisk endret. Valla var ferdig med å be Yssen om unnskyldning og var nå mest opptatt av å forlate LO med litt av verdigheten i behold (Valla 2007: 257). Å hindre journalister i å stille oppfølgingsspørsmål i etterkant av pressekonferansen, var en sentral del av denne strategien. Valla leste opp sin ferdigskrevne tale, gikk av podiet med hodet høyt hevet og overlot den nye LO-lederen, Roar Flåthen, i blitzregnet for å ta seg av journalistene (Hearit 2006: 69-73).

7.1.3 Opinionsmålinger

I etterkant av Vallas avgang gjorde Infact en meningsundersøkelse for E24 som viste at bare 16 prosent, eller en av seks, syntes synd på LO-lederen etter de siste to månedene med knallhardt mediekjør. 70 prosent sa at de ikke syntes synd på Valla og 14 prosent hadde ingen oppfatning (E24, Infact 09.03.07). En annen meningsmåling utført av Norsk Respons på vegne av Nordiske mediedager viste at ”et flertall av befolkningen mente Valla fikk som fortjent” og at hun ikke hadde blitt ”utsatt for en heksejakt i pressen” (Myhr 16.03.07 URL).

55 prosent av de spurte mente mediekjøret hadde vært passe, 33 prosent mente media hadde vært for kritiske, mens 7 prosent mente kritikken hadde vært for forsiktig (Nordiske mediedager, Norsk Respons 16.03.07). Opinionsmålingene viste tydelig at Yssen hadde nådd frem med sin versjon av saken og at folket ikke hadde noe sympati for Valla.

En annen meningsmåling utført av Norsk Respons på vegne av Aftenposten mellom 12. og 14. mars viste at andelen som hadde liten eller svært liten tiltro til LO i saker om mobbing og trakassering var økt fra 39 prosent i januar til 45 prosent. På spørsmålet om LO sto styrket eller svekket etter Vallas avgang som LO-leder, sa 22 prosent at LO var styrket, mens hele 59 prosent mente arbeiderorganisasjonen sto svekket tilbake (Aftenposten, Norsk Respons 12.03.07-14.03.07). Den såkalte haloeffekten tilsier at en organisasjon bør markere avstand til en skandalerammet leder for å unngå ”guilt by association” (Bromley 1993: 119-120). LO så imidlertid ikke ut til å ha klart dette. En årsak kan ha vært at Valla baserte seg på en kognitiv assosiasjon ved å fremstille seg selv som en del av organisasjonen. Et angrep på LO-lederen, var et angrep på LO. Vallas apologia kan ha forhindret LO i å markere den nødvendig avstanden. Resultatet ble en svekket tillit til fagforeningen, både generelt og knyttet til håndteringen av mobbe- og trakasseringssaker spesielt. I etterkant av Vallas avgang fulgte skandalens refleksjonsfase. Det skulle gå over en måned før Yssen igjen valgte å uttale seg til media. Dette bringer oss videre til Yssens portrett i VG Helg.

7.2 Yssen i VG Helg

Den 28. april stilte Yssen opp i et portrett i VG Helg. Anledningen var at Vallas advokat Harald Stabell hadde varslet en ”omkamp om sannheten i Valla-Yssen-saken” (Yssen, VG Helg 28.04.07). I dette portrettet gav Yssen uttrykk for at hun hadde syntes synd på den tidligere LO-lederen. Situasjonen hadde endret seg slik at Yssen nå kunne vise sympati og medfølelse for LO-lederen. Hun ønsket imidlertid ikke å forsones med Valla. Nok en gang lot Yssen seg avbilde sammen med katten sin. At Yssen syntes synd på og uttrykte sympati for den tidligere LO-lederen kunne gi inntrykket av en idealetisk apologia, men kattebildet og uttalelsen om at hun ikke ønsket forsoning, tilsa at hun kun var påtatt sympatisk og medfølende. Yssen var fortsatt mest opptatt av å tale sin sak og forsvare seg, fremfor å vise empati og støtte for sin tidligere sjef.

7.2.1 Ingen hevn, ingen helt

Knyttet til Stabells uttalelser i media om at Yssens motiv var kun å skade og straffe Valla, møter Yssen sin første kategori som hun måtte forsvare seg mot i portrettintervjuet.

Journalisten spurte om det stemte, som Stabell hevdet, at Yssen gikk til VG kun for å hevne seg hardest mulig på Valla. Til dette svarte Yssen;

Det vil jeg hevde er uriktig. Det handler om at jeg følte det som en plikt å si ifra, rett og slett. Mange i LO var rammet, ikke bare jeg. Vi kunne ikke ha en leder med Vallas lederstil. I tillegg ble hun mektigere og mektigere utover høsten i fjor. VG kåret henne til Norges mektigste. Hun hadde innflytelse i alle miljøer, noe som gjorde det ennå viktigere å si fra. Men samtidig ennå vanskeligere. Ingen torde det (Yssen, VG Helg 28.04.07).

Her benyttet Yssen *benektelse og transcendens* (Benoit 1995: 75-78, Coombs 2000: 38) for å understreke at hun var ute i et annet mer høyverdig oppdrag enn en simpel hevnaksjon. Hun ville varsle om et dårlig arbeidsforhold og gå ut mot Norges mektigste, nettopp fordi ingen andre turte å gjøre det.

Man kan aldri regissere en slik sak. Jeg hadde ingen kontroll og alt å tape. Jeg visste at uansett hvordan saken ender, vil det klebe noe negativt ved meg. ”Bråkebøtte”. ”Problemmaker”. Men jeg følte ikke at jeg hadde noe valg. Jeg måtte tåle det. Det jeg brukte mest tid på før jeg gikk ut var å stålsette datteren min. Det var henne jeg var mest bekymret for. Jeg sa at hun måtte forvente at det kunne stå fryktelig stygge ting om meg i avisen (Yssen, VG Helg 28.04.07).

Yssen valgte her igjen *uunngåelighet* (Benoit 1995: 76) som responsstrategi, ved å vektlegge at dette var noe hun måtte gjør. Hun minnet også om at hun var mor og at hennes oppmerksom gikk til sin datter. Yssen valgte her å fremstille seg som en kjærlig mor mest opptatt av datterens ve og vel, fremfor en mediestrateg som planla en hevnaksjon mot LO-lederen. Yssen anså det som sin plikt å melde fra, ettersom Valla hadde en enorm makt og innflytelse som LO-sjef. Hun så likevel ikke på seg selv som en helt;

Ser du på deg selv som en helt?

Jeg gjør ikke det. Det er ikke viktig for meg, heller. Å prøve å bli helt ved å legge seg ut med Norges mektigste, er nesten litt for dumt. Da er det lettere å melde seg på Idol (Yssen, VG Helg 28.04.07).

Her benyttet Yssen *differensiering* (Benoit 1995: 77) for å skille mellom det å være en varsler i motsetning til å melde seg på et underholdningsprogram som Idol for å få sine ”15 minutes of fame”. Hun ønsket ikke å sammenligne seg med ungdom som deltar i en talentkonkurranse innen popmusikk for unge amatørsangere, nettopp fordi det ikke konnoterte en like høyverdig og ærefull handling som det å si ifra når man anser noe som galt på arbeidsplassen. Å varsle om mobbing ble på denne måten fremstilt som mye tøffere og vanskeligere enn å delta i Idol.

7.2.2 David og Goliat

Yssen benyttet også *differensiering* (Benoit 1995: 77) for å skille mellom seg selv og LO-lederen. Hun la vekt på at det eksisterte en enorm maktubalanse mellom henne og Valla;

Makt-ubalansen hadde jo vært slående. TV-bildene viste Valla i en stor, svart bil, med sotede vinduer og livvakter på slep. Jeg kjørte en elbil av type varebil. Det var styrkeforholdet mellom oss i et nøtteskall. Det var et stort maktapparat mot lille meg og Ingeborg, advokaten min (Yssen, VG Helg 28.04.07).

Ved å påpeke maktforskjellen mellom henne og Valla, forsøkte Yssen å fremstille LO-dramaet som en strid mellom David og Goliat. David og Goliat er to figurer hentet fra bibelen hvor de representerer en kamp der det mektige, men onde (Goliat) møter det svake, men gode og smarte (David). Selv om David var liten og svak, klarte han å seire over Goliat ved legge en stein i slyngen sin, sikte mot og treffe Goliat i tinningen rett under hjelmen. Yssen fremstilte seg selv om den gode David som hadde vunnet over store og slemme Goliat (Valla). Denne fremstillingen stemte imidlertid ikke overens med at hun noen avsnitt senere benyttet *selvhevdelse* (Benoit 1995: 77, Coombs 2000: 38) som en forsvarsstrategi ved å vektlegge at hun hadde lyktes både i norsk politikk og innenfor FN-systemet. Hun var slett ikke like liten og forsvarsløs som David, men er en leder med mange ressurser og stor innflytelse. En annen varsler, uten Yssens stilling og autoritet, ville neppe fått den samme tilgangen til Norges største tabloidavis. For lesere som oppdaget denne retoriske glippen, fremstod Yssens argument om maktubalanse som svekket.

7.2.3 Ingen forsoning

Yssen valgte videre å støtte opp sitt eget omdømme som en omtensksom og sympatisk person ved å vektlegge at hun til tider syntes synd på Valla og hadde følt skyld knyttet til sin avsløring av den tidligere LO-lederen;

I øyeblikk har jeg syntes synd på henne Jeg har vært bekymret for Valla. Da hun ble drapstruet og sykemeld, tenkte jeg: så vondt det må være for Valla nå. Da håpet jeg at hun hadde mennesker rundt seg som passet på henne. Av og til har jeg også følt skyld (Yssen, VG Helg 28.04.07).

Det som utpeker seg spesielt i denne uttalelsen fra Yssen, er at hun klarte å identifisere seg med og sette seg inn i Vallas situasjon. Hun hadde ikke bare omtanke for sin datter, hun kunne også sette seg inn i hvordan Valla hadde følt det. Dette styrket inntrykket av Yssen som mer vennlig og medfølende enn LO-lederen. At Yssen først nå valgte å identifisere seg med Valla, kan forklares ut fra at denne uttalelsen kom i etterkant av Vallas avgang. Først når hun har revet LO-lederen ned fra sin høye pidestall, kunne hun gi en hjelpende hånd. Hun hadde

på dette tidspunktet ingenting å tape på å uttrykke sympati og medfølelse for en allerede svekket motstander. Implisitt påpekte hun imidlertid at Valla ikke hadde det noe verre enn henne selv. Hun hadde selv blitt sykemeldt på grunn av Vallas lederstil, og også hun hadde mottatt trusselbrev:

Ikke bare Valla ble drapstruet, også du?

Jeg har ikke villet snakke om det før. Men det første brevet handlet om hvor grusom jeg var. Så trappet han opp: ”Du kan bli voldtatt når som helst. Du må ikke føle deg trygg”. I tillegg fikk jeg drapstruslene mot Valla i posten. Han som truet Valla sendte kopi av truslene til meg, av en merkelig grunn. Da tok jeg kontakt med politiet (Yssen, VG Helg 28.04.07).

Yssen var også rask med å påpeke at Valla ikke hadde syntes synd på henne i samme situasjon; ”Jeg vil lyve om jeg sa at jeg syntes veldig synd på Valla i dag” (Yssen, VG Helg, 28.04.07), konkluderte hun. Yssen brøt også med det ultimale målet for en etisk apologia. Hun ønsket ingen forsoning.

Tror du at Valla og du kommer til å forsones noen gang?

Hvorfor skulle jeg ha et ønske om det? Målet med dette har vært å bli ferdig med henne. Dessuten tror jeg ikke Valla har noe ønske om å forsones med meg. Aldri (Yssen, VG Helg 28.04.07).

Oppsummert benyttet Yssen *benektelse*, *uunnngåelighet*, *differensiering*, *transcendens* og *selvheldelse* som en del av sin apologia. Disse forsvarsstrategiene faller innunder hovedkategoriene å *benekte*, *bortforklare*, *rettferdiggjøre* og *innynde seg* (Coombs 1999: 123, Ihlen og Robstad 2004: 131-132) i kombinasjonstypologien. Enkelte benektelser til tross, Yssen benyttet hovedsakelig nøytral apologia, det vil si forsvarsstrategier man finner i midten forsvarskontinuumet.

Ved først øyekast virket Yssens uttalelser i VG Helg idealetiske. Fremføringen virket også sannferdig og frivillig. Innholdsmessig identifiserte hun seg med, uttrykke medfølelse og sympati for Valla. Hun gav uttrykk for at hun syntes synd på den tidligere LO-lederen, og håpet at hun hadde mennesker rundt seg som kunne passe på henne. Yssen ønsket imidlertid ingen forsoning med sin tidligere sjef (Hearit 2006: 71). At hun nok engang stilte opp på bilde med katten sin på armen, bidro til å styrke dette inntrykket. Det er mulig å tenke seg at Yssen ikke så symbolikken til Valla når hun stilte opp på et slikt bilde for første gang i Dagbladet Magasinet, men når hun stilte opp sammen med katten sin for andre gang i VG Helg, mener jeg det er rimelig å hevde at Yssen spilte bevisst på Vallas apologia i et forsøk på å provosere LO-lederen. Yssen uttrykte heller ingen anger for å ha felt Norges mektigste. Hun mente

Valla selv måtte ta ansvaret for at hun valgte å gå av som LO-leder (Tranøy 09.03.07 URL). Oppsummert oppnådde heller ikke Yssens portrett i VG Helg et etisk ideal i tråd med Hearits idealetiske apologia.

7.3 Teppefall for tredje akt

I LO-dramaets tredje akt hadde konflikten bygd seg opp til en klimaks hvor Valla gjorde det klart at hun trakk seg som LO-leder. Hun ble medienes sonoffer og LO måtte la henne gå for å unngå en negativ assosiasjon (Hygen 2005: 20-22). Valla mente dette var det beste hun kunne gjøre for LO. Hun tok imidlertid ikke på seg noe ansvar eller skyld i saken. Valla valgte nok engang de mer offensive eller aggressive forsvarsstrategiene i form av benektelse og angrep på anklageren. I etterkant av LO-dramaets klimaks og Vallas avgang gled skandalen over i refleksjonsfasen. Det skulle gå over en måned før noen av LO-dramaets hovedaktører igjen brøt stillheten. Den 28. april stilte Yssen opp i VG Helg hvor hun fortalte at hun syntes synd på Valla. Yssen tillot seg først nå å vise sympati og medfølelse for Valla, ettersom LO-lederens makt og innflytelse var svært svekket. Dette viser hvordan tidsperspektivet spiller inn på utformingen av apologia.

LO-dramaet stoppet ikke her, men fortsatte ut året og over i år 2008. Valla og Yssen bidro til denne utviklingen ved stadig å gi nye uttalelser i mediene. Jeg har imidlertid valgt å sette punktum her. Et større utvalg ville ikke gitt rom for en dypere analyse av Valla og Yssens apologia. Hvordan tok Gerd-Liv Valla og Ingunn Yssen i bruk apologia for å svare på kategoria i tilknytning til LO-dramaet? Hvilke responsstrategier benyttet de, hvordan kombinerte og endret de sine forsvarsstrategier og hvilke mulighet hadde de for å oppnå en idealetisk apologia? Oppgavens problemstillinger vil jeg ta for meg og svare på i neste og avsluttende kapittel.

8. Konklusjon

I de tre tidligere kapitlene har jeg analysert hvordan Valla og Yssen tok i bruk apologia for å svare på kategorier eller kritikk i LO-dramaets introduksjon, konfrontasjon og klimaks/refleksjon. Videre vil jeg oppsummere de viktigste funnene og svare på oppgavens tre underproblemstillinger.

8.1 Hvilke responsstrategier benyttet Valla og Yssen?

Man finner flere av kategoriene i kombinasjonstypologien representert i Valla og Yssens uttalelser tilknyttet LO-dramaet. Under finnes en oversikt for Valla og Yssens apologia, der tallene viser hvor mange ganger Valla og Yssen tok i bruk de ulike forsvarsstrategiene. Videre følger en kort oppsummering av Valla og Yssens apologia.

Tabell 6: Hvilke forsvarsstrategier Valla og Yssen benyttet.

	Valla benyttet	Yssen benyttet	Ingen benyttet
Angripe	2		
Benekte	9	3	
Sydebukk			0
Bortforklare			
Provokasjon	2		
Uunngåelig		4	
Gode intensjoner	1	1	
Differensiering	6	11	
Rettferdiggjøre			
Minimalisering	1	2	
Transcendens	1	5	
Innynde seg			
Selvhevdelse	2	3	
Ros	3	2	
Godtgjøre			
Kompensasjon			0
Korrigerende handling	1		
Uforbeholden unnskyldning	1		

Angripe

Denne responsen er den mest aggressive forsvarsstrategien på forsvarskontinuumet. Det var kun Valla som benyttet angrep på anklager som en forsvarsstrategi i forbindelse med LO-dramaet. I sitt forsvarsnotat gikk hun til angrep på Yssen, og i forbindelse med sin avgang som LO-leder kom hun med sterk kritikk av Fougner-utvalget.

Benekte

Det var også hovedsakelig Valla som benyttet benektelse som del av sin forsvarsstrategi. Hun benektet at hun hadde mobbet og trakassert Yssen, at hun hadde uttrykt skuffelse da Yssen ble

gravid og at det generelt var et dårlig arbeidsmiljø i LO. Hun benyttet uttrykk som; ”ikke rot i virkeligheten”, ”beskrivelse vi ikke kjenner oss igjen i”, ”overhode ikke sant” og ”far-fetched” (Valla, Pressekonferansen 11.01.07) for å benekte skyld og ansvar. Yssen tok også i bruk benektelse, men kun for å svare på anklagene om at hun hadde drevet en personlig hevnaksjon for å felle Valla.

Syndebukk; Verken Valla eller Yssen forsøkte å gi en annen skylden eller utpeke noen som syndebukk i forbindelse med LO-dramaet. Dette kan komme av at det ikke fantes en klar syndebukk å legge skylden på.

Bortforklare

Både Valla og Yssen tok i bruk forsvarstrategier for å bortforklare sine handlinger eller uttalelser. Det var hovedsakelig Yssen som benyttet de nøytrale bortforklaringsstrategiene. I de tilfeller hvor Valla benyttet nøytrale forsvarsstrategier, var det gjerne i kombinasjon med benektelse eller angrep på anklager.

Provokasjon; Valla benyttet provokasjon som et forsvar mot anklagene om at hun hadde fått Yssen til å gråte på et administrasjonsmøte i LO. LO-lederen hevdet det var en rimelig reaksjon på at Yssen ikke kunne svare på et relativt enkelt spørsmål knyttet til sin avdeling. Valla benyttet også provokasjon for å forsvare sin innkalling til pressekonferanse og offentliggjøring av forsvarsnotatet. Hun hevdet dette aldri ville ha skjedd, dersom Yssen ikke hadde gått ut i VG med sin oppsigelse.

Uunngåelig; Yssen benyttet uunngåelighet som en forsvarsstrategi for å forklare hvorfor hun hadde blitt i LO i hele tre og et halvt år med en sjef som både mobbet og trakasserte. Hun hevdet det var vanskelig å komme seg ut av en slik situasjon ettersom hun ikke klarte å tenke rasjonelt. Hun kalte tiden i LO for en ”utvisking av personligheten” (Yssen, Magasinet 20.01.07), hvor hun til slutt ikke orket å ta til motmæle. Yssen benyttet også uunngåelighet som en forsvarsstrategi mot Vallas anklager om at hun ikke hadde gjort jobben sin godt nok. Yssen mente at det var vanskelig å gjøre en god jobb, ettersom Valla fratok henne makt og myndighet som leder av Internasjonal avdeling og tydelig favoriserte nestlederen. Yssen fremstilte også sin oppsigelse som uunngåelig; ”Jeg hadde prøvd alt, bortsett fra at jeg ikke ville ha sluttpakke. Og jeg kunne ikke gå tilbake. Så jeg sa opp” (Yssen, Magasinet 20.01.07)

Gode intensjoner; Yssen benyttet gode intensjoner som en forsvarsstrategi ved å vektlegge at hun ønsket å bidra til en god utvikling i LO. Hun hadde et sterkt ønske om å arbeide i fagforeningen. Derfor lot hun det gå så lang tid før hun varslet om det dårlige arbeidsforholdet. Valla viste til at hun hadde tilbud Yssen en plass ved Forsvarets høyskole, som et eksempel på sine gode intensjoner. Høyskoledeltakelsen kunne gi Yssen flere nye og spennende muligheter, mente Valla. LO-lederen lyktes imidlertid ikke så godt med denne forsvarsstrategien, ettersom elitekurset ble fremstilt som hennes måte å kvitte seg med en brysom ansatt.

Differensiering; Både Valla og Yssen fant det nødvendig å omdefinere eller gi en annen forklaring for sine handlinger eller hendelser tilknyttet LO-dramaet. Valla omdefinerte skuffelsen over Yssens graviditet til det å være skuffet fordi hun ikke fikk vite det først, vanskeligheter med å si unnskyld til det å ikke si unnskyld med mindre man mener det, og LOs angrep til selvforsvar. Yssen omdefinerte maktbruk til å bety misbruk av makt, LO til å bety kun Valla og seg selv fra idoldeltaker til varslere. Differensiering stod særlig sentralt i denne skandalen hvor striden stod om ulike virkelighetsbilder og fortolkninger.

Rettferdiggjøre

Både Valla og Yssen benyttet også rettferdiggjøring enten for å forminske betydningen av eller relatere overtrampet til et større og viktigere mål eller ideal. Disse forsvarsstrategiene finner man innefor den nøytrale delen av min kombinasjonstypologi.

Minimalisering; Valla bagatelliserte Yssens gråt på et administrasjonsmøte i LO. LO-lederen hevdet at hun ikke hadde lagt merke til Yssens reaksjon. Yssen på sin side benyttet minimalisering ved å vektlegge at henne jobbutførelse ikke hadde noe å si i denne saken som handlet om LO-lederens angivelige mobbing og trakassering. Hun tok også i bruk minimaliseringsstrategien da hun påpekte at hennes rolle i Ap-nettverket var overvurdert.

Transcendens; Både Valla og Yssen benyttet transcendens ved å fremstille det ”å ta vare på seg selv” som et høyere mål. Valla påpekte at hun måtte ha et godt flysete i tiden som hun fløy med brukket rygg, ettersom hun benyttet korsett og måtte sitte litt skikkelig. Yssen ønsket ikke å gå til rettssak ettersom hun nå ville legge saken bak seg og ikke bruke mer tid på Valla. Yssen benyttet også transcendens for å skille mellom Vallas påstand at hun ikke likte papirarbeid og sitt noe edlere motiv om å redde verden, samt vektlegge forskjellen på en ren

hevnaksjon og det mer høyverdige oppdraget å varsle om et dårlig arbeidsforhold. Yssen lyktes her å plassere sine handlinger innenfor en bredere og mer positiv ladet kontekst.

Innynde seg

Valla og Yssen brukte også innnynding for å øke sin sosiale anerkjennelse. Mens Benoit vektlegger det å støtte opp sitt eget image, inneholder Coombs typologi både selvhevdelse og ros. Min kombinasjonstypologi inkluderer begge.

Selvhevdelse: Både Valla og Yssen benyttet selvhevdelse når de viste til støtteerklæringer de hadde fått fra publikum og andre aktører. Yssen viste blant annet til sine støttespillere som Ansnes, Reiss-Andersen og Mæland. Valla leste opp en SMS fra LOs kontorsjef Kåre Myrvold og fortalte om blomster, brev og hjemmestrikkede votter hun hadde mottatt. De la også vekt på hva de hadde bidratt med som ledere i LO og i andre toppstillinger som FN og Justisdepartementet.

Ros: Valla og Yssen roste også fagforeningen, dens arbeid, og hva LO hadde oppnådd gjennom årene. Yssen la vekt på at kritikken ikke gjaldt fagforeningen, som hun hadde stor respekt for og anså som en meget betydningsfull organisasjon i Norge. Valla la vekt på at LO hadde gjort en god jobb med å bygge broer mellom offentlig og privat sektor, slå tilbake angrepene mot sykelønnen og kjempe sammen mot privatisering av offentlig sektor.

Godtgjøre

Godtgjøring inkluderer både forsøk på å løse problemet, forebygge kommende skandaler og bøte på den eventuelle skaden som har skjedd. Det var bare Valla som benyttet godtgjøring som en forsvarsstrategi.

Kompensasjon: Verken Valla eller Yssen tok i bruk kompensasjon som en forsvarsstrategi i tilknytning til LO-dramaet. Kompensasjon er gjerne knyttet til skandaler hvor offeret lider økonomiske tap. I forbindelse med LO-dramaet tapte verken Yssen eller Valla økonomisk på situasjonen, men man kan argumentere for at Yssen hadde fortjent en form for godtgjørelse for den angivelige trakasseringen hun hadde blitt utsatt for. Yssen gjorde imidlertid et poeng ut av at hun ikke ønsket penger som kompensasjon for et dårlig arbeidsforhold (Yssen, Oppsigelsen 11.01.07). Derfor ønsket hun heller ikke å forhandle om en sluttpakke. Dette bidro til å styrke hennes apologia.

Korrigerende handling: I tilknytning til unnskyldningen på sin andre pressekonferanse, lovet Valla korrigerende handling i form av at hun skulle endre sin lederstil. ”Noen synes jeg er tøff og direkte, og det vil jeg ende på” (Valla, Pressekonferansen 19.01.07), uttalte LO-lederen. Denne responsstrategien tilhører de mer imøtekommende forsvarsstrategiene.

Uforbeholden unnskyldning

Det var også bare Valla som benyttet en uforbeholden unnskyldning som en del av sine apologia, men beklagelsen var generell og ikke spesielt rettet mot Yssen. Det lignet ikke et symbolsk selvmord slik Burke beskriver den uforbeholdne unnskyldningen (Hearit 2006: 31). Valla anerkjente ikke at hun hadde gjort noe galt, gav uttrykk for at hun angret eller fremstod sårbar (Schneider 2000: 266-267). Hun virket mer opptatt av å gjenvinne kontroll og legge saken død, ved å gi en forbeholden unnskyldning hvor hun beklaget dersom Yssen hadde oppfattet noe hun hadde sagt eller gjort som sårende. Det kan derfor diskuteres om det var riktig å plassere Vallas respons innenfor kategorien uforbeholden unnskyldning, slik jeg har gjort i denne oppgaven. Det holder ikke nødvendigvis å benytte ordet unnskyld dersom man ikke fremstår som angrende og oppriktig lei seg. Muligheten for å benytte en trygg unnskyldning fremfor en uforbeholden beklagelse, vil jeg komme tilbake til senere i dette kapitlet.

Oppsummert benyttet Valla og Yssen forsvarsstrategier hentet fra alle de syv ulike hovedkategoriene; angripe, benekte, bortforklare, rettferdiggjøre, innynde seg, godtgjøre og uforbeholden unnskyldning. Valla benyttet hovedsakelig de mest aggressive forsvarsstrategiene som angrep på anklager og benektelse. Benektelse var Vallas mest brukt forsvarsstrategi. Ved et tilfelle valgte hun en mer imøtekommende apologia hvor hun unnskyldte seg og tilbød korrigerende handling. Yssen holdt seg hovedsakelig til de mer nøytrale forsvarsstrategiene som uunngåelighet, differensiering, og transcendens. Differensiering var Yssens mest brukt apologia. Dersom man slår sammen Valla og Yssens apologia var differensiering også den desidert mest brukte forsvarsstrategien. Valla og Yssen benyttet denne responsen hele 17 ganger til sammen. En forklaring på dette kan være at skandalen handlet hovedsakelig om å formidle sin versjon av virkeligheten til publikum. Omdefinering av ens ord og handlinger ble derfor en sentral forsvarsstrategi. På den andre siden fant jeg ingen bruk av sydebukk eller kompensasjon som forsvarsstrategier. Dette kommer av det ikke fantes en klar sydebukk å legge skylden på og at verken Valla eller

Yssen led økonomiske tap som en følge av skandalen. Yssen gjorde nettopp et poeng ut av at hun ikke ønsket kompensasjon, noe som styrket hennes apologia.

8.2 Hvordan kombineres og endres disse responsstrategiene?

Det finnes flere studier som tar for seg bruken av forsvarsstrategier i forbindelse med ulike skandaler, men få har undersøkt tidsperspektivet og hvordan apologia kombineres og endres over tid. Ved å følge LO-dramaet gjennom skandalens tre faser; introduksjon, konfrontasjon og klimaks/refleksjon, har jeg vist at apologia ikke er statisk, men kombineres og endres over tid etter som skandalen utvikler seg. Det er imidlertid stor forskjell på Valla og Yssens forsvar, knyttet til sammensettingen av responsstrategier og utviklingen av apologia. Se tabellene under;

Tabell 7: Yssen: Utviklingen av apologia over tid.

YSSEN	Introduksjon		Konfrontasjon		Klimaks/ refleksjon
	Oppsigelsen	Redaksjon EN	Tabloid	Magasinet	VGHelg
Angripe					
Benekte		X		X	X
Bortforklare	X	X	X	X	X
Rettferdiggjøre	X	X	X	X	X
Innynde seg	X	X	X		X
Godtgjøre					
Uforbeholden unnskyldning					

Tabell 8: Valla: Utviklingen av apologia over tid.

VALLA	Konfrontasjon				Klimaks/ refleksjon
	Pressekonferansen	Forsvarsbrevet	Først & sist	Unnskyld	Avgang
Angripe		X			X
Benekte	X	X	X		X
Bortforklare	X	X	X	X	
Rettferdiggjøre		X	X		
Innynde seg	X				X
Godtgjøre				X	
Uforbeholden unnskyldning				X	

Det er to sentrale forskjeller som utpeker seg dersom man sammenligner hvordan Valla og Yssens kombinerer og endrer sine forsvarsstrategier over tid; *konsistent vs. variasjon* og *nøytrale strategier vs. aggressive/imøtekommende strategier*. Det første som skiller Valla og Yssens apologia er at Yssen benyttet hovedsakelig de samme generelle responsstrategiene gjennom alle tre fasene av LO-dramaet, nemlig bortforklaring, rettferdiggjøring, og innnynding. Henne apologia holdt seg forholdsvis konsistent gjennom hele LO-dramaet. Valla varierte sin apologia i større grad. Hun både angrep, benektet, bortforklarte, rettferdiggjorde, innnyndet seg, godtgjorde og tilbød en (u)forbeholden unnskyldning.

Det andre som skiller Valla og Yssens apologia er at Yssens forsvarsstrategier befinner seg i sentrum av kombinasjonstypologien. Hun holdt seg hovedsakelig til nøytrale forsvarsstrategiene som å bortforklare, rettferdiggjøre og innynde seg. Benektelse ble kun benyttet til å svare på anklagene om at hun hadde et hevnmotiv eller politisk interesse av å se en svekket LO-leder. Valla benyttet på den andre siden mer aggressiv og imøtekommende apologia som man finner i kombinasjonstypologiens ytterpunkt. Hun valgte først å benekte og angripe anklageren, deretter å unnskyldte seg og tilby korrigerende handling, for så til slutt å benekte og angripe på nytt. Det bør imidlertid påpekes at LO-lederens apologia hadde et klart tyngdepunkt på den aggressive delen av skalaen. Hennes unnskyldning var av mer taktisk art.

Jeg vil argumentere for at Yssen var tjent med å holde seg til faste nøytrale forsvarsstrategier, uten å bevege seg mot skalaens to ytterpunkt. Hele hennes apologia kan grovt oppsummeres i disse tre frasene (forsvarsstrategiene);

- Alle kan bli mobbet (Unngåelig)
- Dette handler ikke om LO, men om Valla (Differensiering/Ros av LO)
- Velger å varsle om et dårlig arbeidsforhold (Transcendens)

Fordelen ved å benytte slike ferdiglagede fraser som repeteres over tid, er at hun gav inntrykket av å være konsekvent, stødig og redelig. Kort sagt, hun klarte å "stay on message". Dette konseptet, først brukt av kommunikasjonsrådgiverne Carville og Bergala i sine forsøk på å få amerikanske politikere gjenvalgt, beskriver hvordan en politikerkandidat til enhver tid må være konsekvent og repetere sine viktigste punkter gang på gang i ulike kontekster og foran forskjellige typer publikum (Braden 25.01.08 URL).

If the mantra of success in real estate is "location, location, location", the mantra of communicating is "repetition, repetition, repetition". Do you know why politicians repeat the same basic message thousands of times. Because it works. Because we're not hanging on their every word – and for that brief moment when we do pay attention to them, they want to say exactly what will get them elected. They're not sure when that moment will come, so they repeat their message over and over. (Or at least the good ones do) (Carville and Begala 2002: 123)

Yssen er ikke en politiker som ønsket å bli gjenvalgt som president, men tanken bak hennes forsvarsstrategi ser ut til å være den samme. Hun plukket ut enkelte forsvarsstrategier, hovedsakelig tre fraser, som hun var nøye med å få frem i enhver uttalelse i mediene. De var korte, lettfattelig og fengende uttalelser som egnet seg for medieformatet. Gjentakelsen av de mest sentrale punktene var også et viktig virkemiddel for å kunne overbevise publikum om at det var hennes og ikke Vallas versjon av virkeligheten som var den riktige. Repetisjon bidro til overtalelse (Carville and Begala 2002: 123-127).

Valla klarte ikke i samme grad som Yssen å "stay on message". Hennes drastiske hopping fra den ene enden av forsvarskontinuumet til den andre, kan ha bidratt til å svekke LO-lederens apologia. Vallas overordnede forsvarsstrategi virket mer vilkårlig og ubestemmelig, enn Yssens respons. I teorien kan man si at alle forsvarsstrategier er tilgjengelig for alle som er rammet av en skandale (Benoit 1997b), men i virkeligheten er strategiene begrenset av medienes fremstilling og vinkling av saken. Når mediene går i flokk former de opinionen. Det er LO-dramaet et talende eksempel på. Den massive dekningen var svært ensidig i den forstand at den ene sidens synspunkter ble omtalt og støttet i mye større grad enn den andre (Jenssen og Aalberg 2007: 259). Valla følte seg tvunget til å endre sin apologia, ettersom hennes første respons ikke ble godtatt av publikum. Dette kom tydelig til syne i ekspertenes kritiske vurderinger og i publikums meninger slik de kom til uttrykk i opinionsmålinger. Yssens hadde flere støttespillere som uttalt seg på hennes vegne og ble i liten grad stilt til veggs med tøffe og kritiske spørsmål. Mediefremstillingen og den manglende resonansen i publikum gjorde det umulig for Valla å opprettholde sin benektelse og angrep på anklageren. LO-lederen følte seg tvunget til å gi en unnskyldning og tilby korrigerende handling. Når heller ikke denne taktiske og halvhjertede forsvarsstrategien møtte publikums forventninger og roet ned mediedekning, gjenopptok Valla sin opprinnelige apologia med benektelse og angrep på anklageren. Da var det imidlertid for sent å redde lederstillingen i LO.

8.3 Hvilken mulighet har Valla og Yssen for å oppnå en idealetisk apologia?

De fleste kriser er selvforskyldt, hevder Hearit. Hans etiske tilnærming til apologia er beregnet for å vurdere kommunikasjonen i etterkant av en angivelig offensiv handling. (Hearit 2006: 1-2, 61). Det er imidlertid ikke alltid slik at aktøren har gjort noe galt. Omdømme er en sosial konstruksjon og krisen kan drives frem mer eller mindre uavhengig av fakta i saken. Slik kan en krise oppstå som følge av endringer i publikums oppfatning eller medias fremstilling (Hygen 2005: 7).

Klarte Valla og Yssen å oppnå et etisk ideal i tråd Hearits idealetiske apologia? Svaret er nei. Verken LO-lederen eller Yssen ønsket på noe tidspunkt å oppnå forsoning, som er det ultimale målet ved etisk apologia. Årsaken er at verken Valla eller Yssen så på seg selv som skyldige eller ansvarlige for skandalen. Valla hevdet fra starten av at hun ikke hadde gjort noe galt og at Yssens påstander ikke hadde rot i virkeligheten. VGs fremstilling av saken var derimot en helt annen, og avisen hadde et stort gjennomslag hos publikum. Dette kom ikke minst av at VGs fremstilling ble repetert av fjernsynskanaler og andre ledende medier i et nokså samkjørt kor. Opinionsmålinger viste at folket festet større tillit til Yssens versjon av saken, og forventet derfor ingen innrømmelse eller unnskyldning fra Yssen. Publikum og mediene godtok at den tidligere lederen for Internasjonal avdeling ikke møtte alle kravene til en idealetisk apologia og Yssen kunne holde seg til de nøytrale forsvarsstrategiene i kombinasjonstypologien, uten å benytte de mer imøtekommende og idealetiske strategiene som godtgjøring og uforbeholden unnskyldning.

Valla ble på den andre siden tidlig oppfordret til å be om tilgivelse og fremstå som en angrende synder. Ikke overraskende scoret Valla dårlig på Hearits etiske ideal for apologia, som vektlegger at man bør påta seg skyld, ta ansvar og be om unnskyldning for å oppnå forsoning. LO-lederen var ikke interessert i å innrømme skyld, ta ansvar eller be om tilgivelse, for noe hun mente at hun ikke hadde gjort. Hvilken mulighet hadde Valla for å oppnå et etisk ideal, uten å fremstille seg selv som skyldig i anklagene? Jeg vil hevde løsningen for LO-lederen kunne vært en såkalt "safe apology", en trygg unnskyldning.

8.4 En trygg unnskyldning

En trygg unnskyldning er hentet fra en amerikansk kontekst, hvor man ofte stiller seg sårbar for kostbare og tidkrevende søksmål dersom man opptretr åpent og unnskylder sine handlinger (Gower 2006: 99-100). I motsetning til Japan hvor man tidlig unnskylder seg og

unnskyldningen spiller en viktig rolle for å gjenopprette sosial ro og harmoni, finnes det i Amerika ingen slik tradisjon, ettersom en unnskyldning i retten ofte ses som en innrømmelse av skyld (West 2006: 291, Drumheller og Benoit 2004: 178). Rettsapparatet er organisert for å avgi en dom med en vinner og en taper, noe som fremmer behovet for å forsvare seg, fremfor å gi en oppriktig beklagelse (Schneider 2000: 273). Advokater råder sine klienter til å gi en trygg unnskyldning som møter publikums forventninger, uten at personen eller organisasjonen innrømmer noe som kan brukes mot dem i en eventuell rettssak. (Cohen 1999: 1031-1042). Dersom saken skulle ende i retten, resulterer også en trygg unnskyldning gjerne i en mildere straff;

(H)uman nature being what it is, we can probably assume that judges and juries, if they were influenced by [an apology], would be inclined to award lesser damages against a remorseful defendant and greater damages against a defendant who refuses to acknowledge, much less to apologize for, the harm caused to the plaintiff (Cohen 1999: 1023).

Det er gjort mange forsøk på å lingvistisk skille det å vise medfølelse, fra det å ta på seg ansvaret for hendelsen. Dette bunner i ideen om at en unnskyldning bringer partene sammen og bidrar til å redusere ofrenes og publikums vrede. Statene Massachusetts, Texas og Hawaii i USA har lenge ønsket et juridisk skille mellom en unnskyldning som et uttrykk for sympati og medfølelse og en mer formell innrømmelse av skyld. Til dags dato er disse lovene fortsatt tvetydige og representerer et lappeteppe av ulike ideer og meninger. I en norsk sammenheng er ikke trusselen om søksmål like aktuell (Hearit 2006: 55-56), men det utelukker ikke nødvendigvis bruken av en trygg unnskyldning.

Her kan en trygg unnskyldning hjelpe aktøren til å kommunisere etisk, selv når man mener at man ikke har gjort noe galt. Dette er knyttet til tanken om at en unnskyldende opptreden kan skape forsoning, i tråd med Hearits etiske ideal. Man kan uttrykke sympati og medfølelse ovenfor den sårede part, uten å akseptere skyld. Velvilje til å rette opp skaden og gjøre ting godt igjen, trenger ikke nødvendigvis bety at man tar på seg ansvaret for krisen. (Gower 2006: 98-102). I motsetning til den *uforbeholdne unnskyldningen*, der aktøren utfører et symbolsk selvmord (Burke i Benoit 1995: 79-80), gir en trygg unnskyldning aktøren muligheten til å opptre unnskyldende uten å påta seg skyld en ikke føler er berettiget. Å kunne uttrykke ens sympati uten å si seg skyldig eller ansvarlig, er en nyttig og effektiv forsvarsstrategi i de situasjoner hvor det råder usikkerhet om graden av skyld og ansvar knyttet til de involverte partene. Dette var tilfellet i forbindelse med LO-dramaet, hvor det ikke fantes noen klare bevis for at Valla hadde mobbet og trakassert Yssen.

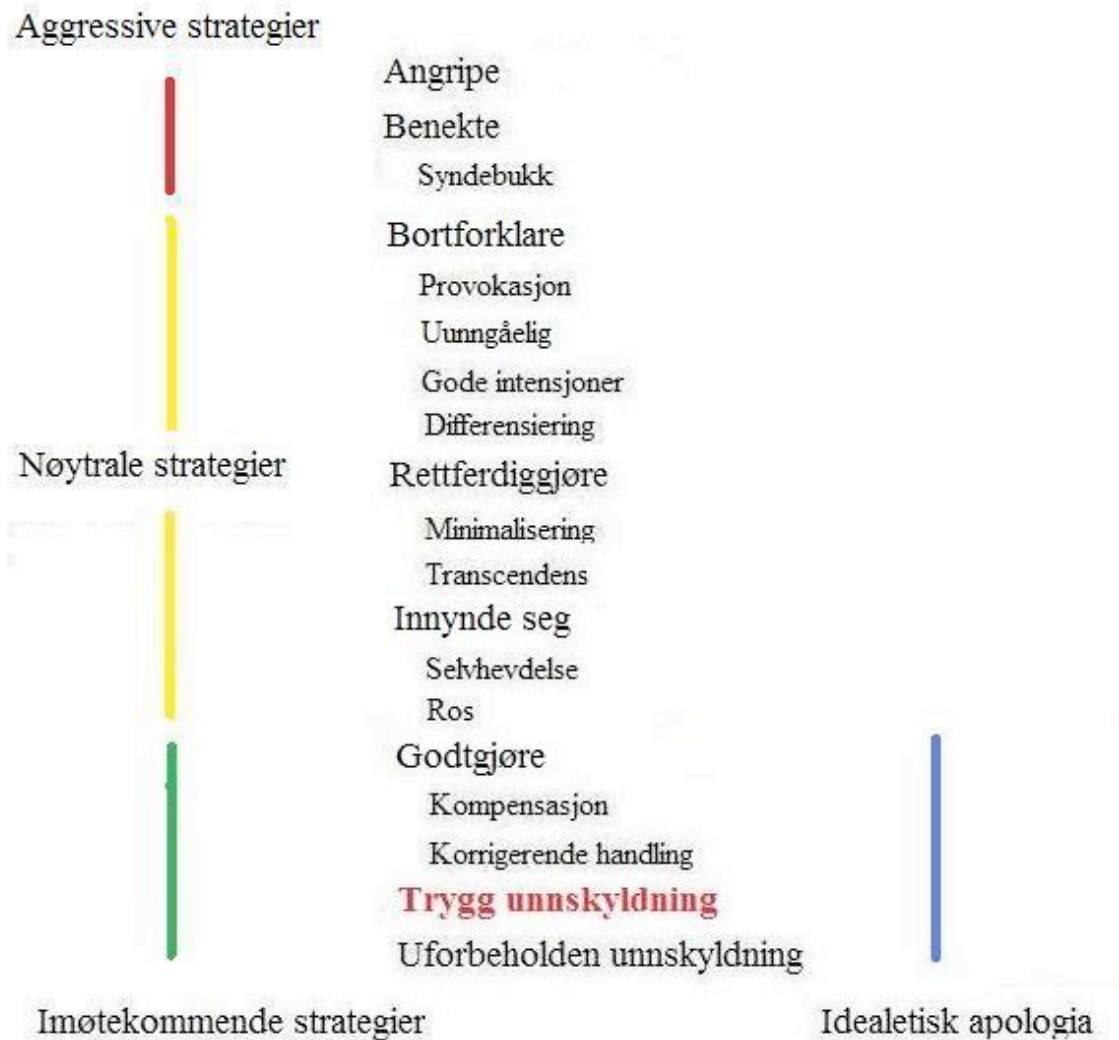
Ledere for større organisasjoner, slik som Valla, frykter ofte det å innrømme skyld og ansvar, ettersom det ses som et tegn på svakhet. LO-lederen gjorde det klart allerede på sin første pressekonferanse at hun ikke ønsket å ha et image som en ”pusekatt” (Valla, Pressekonferansen 11.01.07). Hun ønsket ikke å fremstå svak. Dette til tross for at en unnskyldning ofte kan ha motsatt virkning på publikum og tilhørere. Å innrømme feil, særlig dersom alle andre har inntrykket av at man har gjort noe galt, får lederen til å se sterk ut, ikke svak (Cohen 1999: 1024).

For å oppnå et etisk ideal burde Valla unngått fristelsen å innta en forsvarsposisjon og benekte at det fantes en konflikt. Publikum hadde allerede inntrykket av et konfliktfylt forhold mellom LO-lederen og hennes tidligere medarbeider. Valla hadde vært mer tjent med å vise medfølelse, opptre ydmykt og ha en generelt unnskyldende holdning. Hun burde adressert og svart på alle Yssens anklager, uten å forkaste det hele som løgn. Hun burde forsøkt å identifisere seg med og sette seg inn i Yssens situasjon som arbeidstaker. Dette var spesielt viktig for Valla ettersom hun var lederen for Norges største lønntakerorganisasjon og jobbet for arbeidernes rettigheter. Valla burde altså på et tidligere tidspunkt ha tilbudt en trygg unnskyldning og korrigerende handling. På denne måten kunne LO-lederen oppnådd en idealetisk apologia, uten å måtte påta seg urettmessig skyld og ansvar. Ved å benytte en slik trygg unnskyldning som del av sin apologia gjennom hele LO-dramaet, ville også Valla fremstått mer konsistent, redelig og gitt inntrykket av å ”stay on message”, slik Yssen oppnådde med sitt forsvar. Et resultat av dette ville mest sannsynlig vært en apologia som hadde blitt bedre mottatt av publikum, og dysset ned mediedekningen av LO-dramaet. Sjansen for at Valla hadde fått sitte tiden ut som LO-leder ville vært betraktelig større.

Jeg vil argumentere for at en trygg unnskyldning bør være en del av forsvarsarsenalet i politiske skandaler. Den trygge unnskyldningen befinner seg blant de imøtekomende strategiene, men innebærer ikke en uforbeholden unnskyldning hvor man påtar seg all skyld og ansvar. Det er altså ikke et symbolsk selvmord, men er forsøk på å komme i tale med og forsones med sin kritiker. Når ord står mot ord og det finnes ulike virkelighetsoppfatninger, er det viktig å ha et alternativ til den uforbeholdne unnskyldningen hvor man legger seg helt flat. En trygg unnskyldning vil mest sannsynlig bidra til forsoning, fremfor nye runder med kritikk og motanklager. Derfor faller en trygg unnskyldning innenfor hva Hearit anser som en idealetisk apologia. Under finnes en ny, revidert versjon av kombinasjonstypologien hvor

”Trygg unnskyldning” er lagt til som hovedkategori;

Modell 4: Kombinasjonstypologi inkludert trygg unnskyldning.

8.5 En oppsummering

Jeg har vist gjennom denne oppgaven at det godt lar seg gjøre å kombinere bidrag fra tre ulike teoretikere innenfor studien av apologia og forsvarsstrategier; William L. Benoit, W. Timothy Coombs og Keith Michael Hearit. Kombinasjonen bidro til å samle hver teoris styrker, og veie opp for hver enkelt typologis svakheter. Resultatet ble en kombinasjonstypologi som jeg benyttet for å analysere Valla og Yssens apologia i forbindelse med LO-dramaet.

Valla og Yssen tok i bruk både apologia (forsvar) og kategoria (angrep/motangrep) som en del av sin respons, da de følte sitt omdømme truet. LO-lederen og Yssen benyttet til sammen

responsstrategier fra alle de syv hovedkategoriene i min kombinasjonstypologi; å angripe, benekte, bortforklare, rettfærdiggjøre, innynne seg, godtgjøre og uforbeholden unnskyldning. Valla benytter hovedsakelig de mest aggressive forsvarsstrategiene som angrep på anklager og benektelse. Ved et tilfelle benyttet hun en mer imøtekommende apologia hvor hun unnskyldte seg og tilbød korrigerende handling. Yssen holdt seg hovedsakelig til de mer nøytrale forsvarsstrategiene som uunngåelighet, differensiering, og transcendens. Differensiering var til sammen den desidert mest brukte forsvarsstrategien, nettopp fordi LO-dramaet var en kamp om ulike virkelighetsbilder.

Kombinasjonen av apologia og kategoria bidro til danne en spiral av svar og motsvar, som holdt skandalen i live over en lengre periode. Derfor egnet LO-dramaet seg for å studere hvordan responsstrategiene kombineres og endres over tid. Jeg delte skandalens forløp inn i tre akter; introduksjon, konfrontasjon og klimaks/refleksjon. Dersom man analyserer hvordan Valla og Yssen kombinerte og endret sine forsvarsstrategier er det to sentrale forskjeller som utpeker seg; konsistente vs. varierte forsvarsstrategier og nøytrale vs. aggressive/imøtekommende strategier. Mens Yssen holdt seg hovedsakelig til de samme forsvarsstrategiene som man finner i sentrum eller den nøytrale delen av kombinasjonstypologien, benyttet Valla hele spekteret av apologia, fra de mest aggressive til de mer imøtekommende. Hovedtyngden av Vallas forsvarsstrategier var imidlertid på den aggressive ytterkanten av kontinuumet. Yssens respons virket likevel mer konsistent enn Vallas apologia, og hun klarte i større grad å ”stay on message”.

Jeg har også vurdert Valla og Yssens mulighet for å oppnå en idealetisk apologia, og kan her konkludere med at verken Valla eller Yssen oppnådde et etisk ideal i tråd med Hearits apologia. Dette så imidlertid ikke ut til å ha noen å si for Yssen, ettersom hun hadde flere støttespillere og meningsmålingene på sin side. LO-lederens apologia fant ikke den samme resonansen i publikum. Hun ble påkrevd å komme med en innrømmelse og unnskyldning. Det ville ikke Valla. Hun mente at hun var uskyldig og ikke hadde gjort noe galt. Min løsning her ville vært å tilby en såkalt trygg unnskyldning hvor hun kunne sympatisert med Yssen og opptrådt mer ydmykt, uten å påta seg urettmessig skyld og ansvar. En trygg unnskyldning er ikke bare en idealetisk apologia, den ville også ha bidratt til at LO-lederens apologia fremstod mer konsistent og hjulpet henne til å ”stay on message”.

8.5.1 Ny teori og videre forskning

I denne oppgaven har jeg bidratt med to nye og sentrale konsepter innen studien av apologia; tidsperspektivet og den trygge unnskyldningen. Jeg har imidlertid bare skrappt litt i overflaten av disse to viktige temaene og videre forskning er absolutt på sin plass.

Det finnes bare et fåtall tidligere studier som tar for seg det dynamiske aspektet ved apologia og hvordan skandalens aktører velger å kombinere og endre sin responsstrategi ettersom dramaet strekker seg ut i tid og krisesituasjonen utvikler seg. Jeg fremsatte at det er særlig to relaterte årsaker til at aktøren velger å endre sin responsstrategi. For det første kan det hende at den opprinnelige eller første responsstrategien ikke fungere slik aktøren hadde håpet. For det andre kan selve situasjonen eller konteksten endre seg slik at man blir nødt til å endre sin apologia deretter. I Vallas tilfeller var det hennes feilslåtte forsvarsstrategi og manglende resonans i publikum som førte til at hun måtte endre sin apologia. Hun lyktes imidlertid ikke med å endre sin responsstrategi. Valla måtte til slutt gå av som en følge av manglende støtte og symbolsk makt. Yssen endret derimot lite på sin forsvarsstrategi, ettersom hennes versjon av saken ble godt mottatt av publikum, og da spesielt andre mobbeofre som identifiserte seg med hennes situasjon. Yssens strategi ble altså å holde sin apologia uforandret gjennom LO-dramaets tre akter. Det trengs ytterligere forskning på når, hvordan og hvorfor aktører i ulike skandaler velger å endre sin apologia. Særlig interessant er de tilfeller hvor den anklagede faktisk lykkes med å forbygge eller gjenopprette et skadet omdømme som en følge av at han eller hun endrer sin apologia.

Det andre viktige bidraget er bruken av en trygg unnskyldning som forsvarsstrategi. Det er ikke alltid den anklagede er skyldig eller ansvarlig for skandalen. En krise kan oppstå som følge av endringer i publikums oppfatning eller medias fremstilling. Bare en mistanke krever i dag offentlig beklagelse. Det bør være en mulighet for å kommunisere etisk selv når man ikke anser seg selv som skyldig eller ansvarlig for skandalen. En trygg unnskyldning gir mulighet for å uttrykke sympati og medfølelse, uten å påta seg urettmessig skyld og ansvar. En trygg unnskyldning bør derfor være en del av forsvarsarsenalet når man rammes av en skandale. Jeg har valgt å inkludere denne forsvarsstrategien i min kombinasjonstypologi for apologia. Videre forskning bør vektlegge hvordan og i hvilke tilfeller en slik trygg unnskyldning kan benyttes, og når man i stedet bør velge en uforbeholden unnskyldning, utføre et symbolsk selvmord og legge seg flat. Dette er særlig relevant i skandaler og kriser hvor man er i tvil om

aktøren eller organisasjonen faktisk har gjort noe galt. Alle bør ha en mulighet, selv de uskyldige, til å forsvare seg på idealetisk vis.

8.5.2 En avsluttende tanke...

Under det avsluttende arbeidet med denne oppgaven har jeg ofte undret over hvor strategisk og planlagt responsen fra Valla og Yssen egentlig var. Jeg har basert hele denne oppgaven på at deres forsvar og angrep var nøye overveid. I "Efter valstugorna" snakker Bengt Johansson om "föreställningar om det strategiska agerandet" (Johansson 2006: 125), det vil si vår forestilling om at andres handlinger og uttalelser alltid er like gjennomtenkte og strategiske. Det er ikke alltid tilfellet. Et eksempel på dette er Mona Sahlins "Toblerone-tale" som i ettertid har blitt utsatt for flere retoriske analyser hvor alle konkluderer med hvor gjennomtenkt og reflektert talen hennes var. Sahlin hevdet imidlertid selv at hennes "strategiske" og "veloverveide" tale, kun var noen få stikkord skrevet ned i all hast før pressekonferansen (Sahlin i Johansson 2006: 125). Kanskje det samme var tilfellet i LO-dramaet?

Det kan godt tenkes at ikke Valla og Yssen ville vedkjent seg alle forsvarsstrategiene jeg hevder de benyttet i forbindelse med LO-dramaet, men det betyr ikke at deres uttalelser var helt tilfeldig valgt. Å sette opp systematiske modeller og mål, velge ut informasjon og deretter ta strategiske beslutninger slik jeg har gjort i denne analysen, er ikke noe man nødvendigvis gjør bevisst i en situasjon der man er rammet av en skandale. Min analyse viser imidlertid at det fantes mer eller mindre tydelige forsvarstrategier blant Valla og Yssens uttalelser i tilknytning til LO-dramaet. Så gjenstår det å se om fremtidige retoriske analyser vil finne det samme. LO-dramaet er et meget spennende og viktig case, og apologia et felt hvor det kreves ytterligere forskning.

9. Kilder:

- Andersen, Svein S. (1997): *Case-studier og generalisering: forskningsstrategi og design*, Bergen: Fagbokforlaget.
- Benoit, William L. (1995): *Accounts, excuses, and apologies: a theory of image restoration strategies*. Albany, N.Y: State University of New York Press
- Benoit, William L. (1997a): "Image Repair Discourse and Crisis Communication", i *Public Relations Review*, 23 (2), s. 177-186
- Benoit, William L. (1997b): "Hugh Grant's image restoration discourse: An actor apologizes", *Communication Quarterly*, 45, s. 251-267.
- Benoit, William L. (2004) "Image Restoration Discourse and Crisis Communication", i Dan P. Millar & Robert L. Heath (red.) *Responding to Crisis. A Rhetorical Approach to Crisis Communication*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Blaney, Joseph R. og William L. Benoit (2001): *The Clinton Scandals and the Politics of Image Restoration*, Westport, Conn: Praeger.
- Blaney, Joseph R., William L. Benoit og LeAnn M. Brazeal (2002); "Blowout!: Firestone's image restoration campaign", i *Public Relations Review*, nr. 28, s. 379-392
- Brinson, Susan L. og William L. Benoit (1999); "Queen Elizabeth's Image Repair Discourse: Insensitive Royal or Compassionate Queen?", i *Public Relations Review*, nr. 25(2), s. 145-156.
- Bromley, D. B. (1993): *Reputation, image and impression management*, Wiley: Chechester England.
- Carville, James og Paul Begala (2002): *Buck up, suck up...and come back when you foul up*. New York: Simon & Schuster.
- Cohen, Jonathan R. (1999): "Advising Clients to Apologize" , i *Southern Californian Law Review*, vol. 72, s. 1009-1069.
- Coombs, Timothy W. (1999) *Ongoing Crisis Communication: planning, managing and responding*. Thousands Oaks, California: Sage Publications.
- Coombs, Timothy W. (2000) *Designing Post-Crisis Messages: Lessons for Crisis Respons Strategies*, i *Review of Business*, 21, s. 37-41
- Drumheller, Kristina og William L. Benoit (2004): "USS Greenville collides with Japan's Ehime Maru: Cultural issues in image repair discourse", i *Public Relations Review*, nr. 30, s. 177-185.

- Eide, Martin og Gudmund Hernes (1987): *Død og pine : om massemedia og helsepolitikk*. Oslo: FAFO.
- Einarsen, Ståle, Helge Hoel, Dieter Zapf og Cary L. Cooper (2003): *Bullying and Emotional Abuse in the Workplace. International perspectives in research and practice*. London: Taylor & Francis.
- Foss, Sonja K. (1996): *Rhetorical Criticism. Exploration & Practice*. (2. utgave) Prospect Heights, Illinois: Waveland Press.
- Fougner, Jan, Nils Erik Lie og Kristin Normann (2007): *Rapport om Yssen, Valla og LO. Undersøkelsesutvalget*. Oslo: Landsorganisasjonen.
- Gower, Karla K. (2006): "Truth and Transparency", i Kathy Fitzpatrick og Carolyn Bronstein (red.) *Ethics in Public Relations. Responsible advocacy*. Thousand oaks: Sage Publications.
- Grønmo, Sigmund (2004): *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hearit, Keith Michael (2006) *Crisis Management by Apology. Corporate Response to Allegations of Wrongdoing*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates
- Hellevik, Ottar (2002): *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hernes, Gudmund (1984): "Media: struktur, vridning, drama", i *Nytt Norsk Tidsskrift*, nr. 1, s. 38-58.
- Huxmann, Susan Schultz og Denice Beatty Bruce (Vår/Sommer 1995); "Toward a dynamic generic framework for apologia: A case study of Dow Chemical, Vietnam and Napalm controversy", i *Communication Studie*,. 46, s. 57-72.
- Hygen, Halvor (2005) *Beskyttelse av omdømmet: en casestudie av Tine-saken*. Universitetet i Tromsø: Mastergradsoppgave i organisasjon og ledelse.
- Ihlen, Øyvind (2002); "Defending the Mercedes A-Class: Combining and Changing Crisis-Response Strategies", i *Journal of public relations research* 14(3) 185-206. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates
- Ihlen, Øyvind og Per Robstad (2004); *Informasjon & samfunnskontakt – Perspektiver og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Jenssen, Anders Todal og Toril Aalberg (2007): "Den politiske almenningens tragedie", i *Den mediealiserte politikken*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Johansson, Bengt (2006): *Efter valstugorna: skandalstrategier och mediemakt*. Göteborg : Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

- Kaufmann, Geir og Astrid Kaufmann (2003): *Psykologi i organisasjon og ledelse*. (3. utgave) Bergen: Fagbokforlaget.
- Kleberg, Madeleine og Kristina Widestedt (2002); ”Ledare i blåsväder – mediernas privatisering av kvinnor”, I: Håkan Hvitfelt og Lauri Karvonen (red), *Den personliga politiken*, Sundsvall: Demokratiinstitutet.
- Len-Rios, Maria E. og William L. Benoit (2004): ”Gary Condit’s image repair strategies: determines denial and differentiation”, i *Public Relations Review*, nr. 30, s. 95-106.
- Lull, James og Stephen Hinerman (1997): *Media scandals : morality and desire in the popular culture marketplace*. New York : Columbia University Press.
- Midtbø, Tor (2007): *Skandaler i norsk politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mueller, Alfred G. (2004): “Affirming Denial through Preemptive Apologia: The Case of the Armenian Genocide Resolution”, i *Western Journal of Communication* 68(1) s. 24-44.
- Oles, Denise L. (2008): *The critical interrogation of female apology discourse: A case study of Martha Stewart, Oprah Winfrey and Hillary Clinton’s multiple attempts at image repair discourse*, Detroit, Michigan: Wayne State University.
- Perelman, Chaïm og Lucie Olbrechts-Tyteca (1969); *The new rhetoric. A treatise on argumentation*. (John Wilkinson og Purcell Weaver, oversatt) London: University of Notre Dame.
- Ryan, Halford R. (1982): ”Kategoria and Apologia: On Their Rhetorical Criticism as a Speech Set”, *Quarterly Journal of Speech*, nr. 68, s. 254-261.
- Sabato, Larry J, Mark Stencel og Robert S. Lichter (2000): *Peepshow : media and politics in an age of scandal*. Lanham, Md. : Rowman & Littlefield.
- Schneider, Carl D. (2000); “What It Means to Be Sorry: The Power of Apology in Mediation”, *Mediation Quarterly*, vol. 17, nr. 3, s. 265-280.
- Seale, Clive (1999): *The quality of qualitative research*. London: Sage.
- Seeger, Matthew W, Timothy L. Sellnow og Robert R. Ulmer (2003): *Communication and organizational crisis*. Westport, Conn. : Praeger
- Smith, Ronald D. (2005): *Strategic planning for public relations* (2. utgave). Mahwah, N.J : Lawrence Erlbaum Associates.
- Stein, Kevin A. (2008): “Apologia, Antapologia, and the 1960 Soviet U-2 Incident”, *Communication Studies*, vol. 59, nr. 1, s. 19-34.

- Thagaard, Tove (2003): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thompson, John B. (2000) *Den politiske skandale: magt og synlighet i mediealderen*. København : Hans Reitzels Forlag.
- Tranøy, Torstein (2007): *Vallas fall. Et innblikk i den skjulte maktkampen*. Oslo: Forlaget Manifest.
- Valla, Gerd-Liv (2007): *Prosessen*. (Skrevet i samarbeid med Stian Bromark). Oslo: Cappelen.
- West, Mark D (2006): *Secrets, Sex and Spectacle. The Rules of Scandal in Japan and United States*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Yin, Robert K. (2003): *Case study research: design and methods*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Østbye, Helge, Knut Helland, Karl Knapskog og Leif Ove Larsen (2002): *Metodebok for mediefaget, 2. utgave*. Bergen: Fagbokforlaget.

9.1 Elektroniske kilder (URL):

- Aarebrot, Frank (12.01.07): ”- Feilslått strategi av Valla”, i VG [URL] [Oppsøkt 06.03.07] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=178293>
- Allern, Sigurd (30.05.07); ”Medieskandaler, lekkasjer og granskning”, i Vox Publica [URL] [Oppsøkt 11.10.07] Tilgjengelig på: <http://voxpublica.no/2007/05/medieskandaler-lekkasjer-og-granskning/>
- Arbeidstilsynet (2008); ”Jobbing uten mobbing. Inkluderende arbeidsliv”, i regi av Arbeidstilsynet [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.jobbingutenmobbing.no/>
- Braden, Pam (25.01.2008); ”Stay on message!”, i Parkersburg, West Virginia University [URL] Tilgjengelig på: <http://www.wvup.edu/jcc/pam/stayonmessage.htm>
- Bristøl, Mona og Anne Vinding (29.01.07): ”Fougner skal lede Valla-granskning. Valla sier hun ser frem til det som skal skje”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/lo-dramaet/artikkel.php?artid=165726>
- Cappelen, Anders (20.01.07); ”Slik tok Yssen Valla”, i Aftenposten.no [URL] [Oppsøkt 11.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/article1609591.ece>
- DN (16.03.07); ”Dobbel tsunami for Valla”, i DN.no [URL] [Oppsøkt 07.05.07] Tilgjengelig på: <http://www.dn.no/forsiden/etterBors/article1049606.ece>
- Dregelid, Solrun (12.01.07); ”Valla snakket hos Skavlan”, i Aftenposten.no [URL] [Oppsøkt 11.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article1599800.ece>
- Grøntoft, Kristin (19.01.07); ”Like mye selvforsvar som unnskyldning”, i Aftenposten.no [URL] [Oppsøkt på 13.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article1608545.ece>
- Haugan, Bjørn og Anne-Lise von der Fehr (13.01.07): ”-Lekket fra medarbeidersamtaler. Arbeidslivsekspert: Kan bli dømt”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=178373>
- Haugan, Bjørn (12.01.07); ”Vallas versjon: - Derfor smalt det”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=178209>

- Haugan, Bjørn, Eirik Mosveen og Aslak Eriksrud (12.01.07); ”Fikk tilbud om elitekurs hvis hun sa opp”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 08.04.07] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=178252>
- Horn, Anders (15.01.07); ”- Handler om EU”, i Klassekampen.no [URL] [Oppsøkt 12.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.klassekampen.no/artikler/nyheter/42664/article/item/null>
- Johansen, Marianne og Eirik Mosveen (17.01.07); “- Jeg ble truet av Valla”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=180411>
- Johansson, Ida og Geir Selvik (25.05.08); ”Vallas bøddel ba om jobben”, Nettavisen.no [URL] [Oppsøkt 05.08.08] Tilgjengelig på: <http://www.nettavisen.no/innenriks/article1066495.ece>
- Krossli, Jan Inge (19.01.07); ”Valla sier unnskyld”, i Dagsavisen.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.dagsavisen.no/innenriks/article269416.ece>
- Madsen, Per Anders (18.01.07); ”Mediekamp med hevnmotiv”, i Aftenposten.no [URL] [Oppsøkt 13.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/article1606150.ece>
- Mosveen, Eirik og Marianne Johansen (24.01.07); ”Valla: -Alvorlig feil å ansette Yssen”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=159548>
- Mosveen, Eirik, Pål Ertzaas, Bjørn Haugan og Aslak Eriksrud (12.01.07); ”Fikk tilbud om elitekurs hvis hun sa opp”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=178252>
- Mosveen, Eirik, Frank Ertevig og Marianne Johansen (12.01.07): ”Støtter Yssen”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=178250>
- Mosveen, Eirik, Frank Ertevig og Marianne Johansen (11.01.07): ”- Hun var skuffet over at jeg ble gravid”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=178246>
- Myhr, Kjell-Ivar (16.03.07); ”Valla fikk som fortjent”, i Dagsbladet.no [URL] [Oppsøkt 13.08.08] Tilgjengelig på: <http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/03/16/495217.html>

- Olsen, Thomas og Susanne Berg Hansen (20.01.07): ”Poserer med katt”, i TV 2 Nettavisen [URL] [Oppsøkt 13.03.07] Tilgjengelig på: <http://pub.tv2.no/nettavisen/innenriks/article870927.ece>
- Olsson, Terje L (24.05.07); ”Allern gjentok kritikken av Valla-dekningen”, i Journalisten.no [URL] [Oppsøkt 05.08.08] Tilgjengelig på: <http://www.journalisten.no/story/46997>
- Ryste, Camilla (12.01.07); ”- Valla slår tilbake i dag”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 08.04.07] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=178211>
- Stenerud, David, Sigvald Sveinbjørnsson og Trond Gram (12.01.07); ”Slik tok hun Valla”, i NA24.no [URL] [Oppsøkt 21.02.08] Tilgjengelig på: <http://www.na24.no/naeringsliv/article862982.ece>
- Sæbø, Sun Heidi (12.01.07); ”Derfor ville ikke Valla møte Yssen hos Skavlan”, i Dagbladet.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/01/12/488711.html>
- Thorsheim, Andreas (18.01.07): ”Ber Stoltenberg komme på banen”, i E24.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://e24.no/makro-og-politikk/article1606569.ece>
- Tranøy, Lars Kristian (09.03.07); ”Yssen: - Valla må ta ansvar selv”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 13.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/lo-dramaet/artikkel.php?artid=156467>
- Utdanningsdirektoratet (31.08.06): ”Manifest mot mobbing – 2006-2008. Et forpliktende samarbeid for et godt lærings- og oppvekstmiljø”, i utdanningsdirektoratet.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/MMM/Manifest_mot_mobbing.pdf
- Valla, Gerd-Liv (12.01.07); ”Her er Vallas forsvars-brev”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 13.02.07] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=178308>
- Versto, Olav (20.01.07); ”En lunken unnskyldning”, i VG [URL] [Oppsøkt 13.03.07] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=142895>
- Von der Fehr, Anne-Lise og Ingunn Andersen (12.01.07): ”Nektet å møte Yssen hos Skavlan”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 14.07.08] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=178327>
- Yssen, Ingunn (11.01.07): ”Ingunn Yssens oppsigelsesbrev”, i VG.no [URL] [Oppsøkt 13.02.07] Tilgjengelig på: <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=178098>

9.2 Meningsmålinger

- Aftenposten, Norsk Respons (22.01.07-23.01.07); ”Valla-saken”
- Aftenposten, Norsk Respons (12.03.07-14.03.07); ”Tiltro til LO”
- Dagbladet, Synovate MMI (16.01.07) Utført på web/telefon. 800 stemmeberettigede i et landsrepresentativt utvalg av befolkningen er intervjuet.
- E24, Infact (09.03.07) Totalt ble 1003 personer spurt.
- Nordiske mediedager, Norsk Respons (16.03.07). Representativt utvalg av befolkningen. Nordiske mediedager, som står bak meningsmålingen, er en årlig mediekonferanse som fokuserer på utviklingen i nasjonale og internasjonale medier.
- TV 2, TNS Gallup (18.01.07) Undersøkelsen er gjennomført i tidsrommet 17:00-19:30, torsdag 18. januar.
- VG, Infact. (12.01.07) Undersøkelsen er utført blant 1016 nordmenn over 18 år, og ble gjennomført før Vallas opptreden i Først & sist.

10. Vedlegg

Her følger uttalelsene til Valla og Yssen i samme rekkefølge som i analysen; Yssens oppsigelse, Yssen i Redaksjon EN, Vallas pressekonferanse 11.01.07, Vallas forsvarsbrev, Valla i Først & sist, Yssen i Tabloid, Vallas pressekonferanse 19.01.07, Yssen i Dagbladet Magasinet, Vallas pressekonferanse 09.03.07 og Yssen i VG Helg. Fem uttalelser fra Valla og fem fra Yssen, ti vedlegg til sammen:

10.1 Yssens oppsigelse 11.01.07

Landsorganisasjonen i Norge
Youngsgate 11 Oslo
N-0181 Oslo, 10.januar 2007

OPPHØR AV MITT ARBEIDSFORHOLD SOM INTERNASJONAL SEKRETÆR

Det er dessverre ikke mulig for meg å fortsette som Internasjonal Sekretær i Landsorganisasjonen. Jeg ser ingen annen mulighet enn at arbeidsforholdet opphører.

Dette har ikke vært en enkel beslutning å ta. Jeg var svært motivert for å jobbe for LO den gang jeg sa ja til stillingen, og min respekt for fagbevegelsen og dens betydning for det norske samfunnet har blitt ytterligere styrket gjennom de erfaringer jeg har gjort meg i mitt arbeide. LO-lederens oppførsel har imidlertid gjort det umulig for meg å gjøre en så god jobb som jeg gjerne ville, og har også gjort det umulig å fortsette i stillingen som Internasjonal Sekretær.

For mitt eget vedkommende, men også for LOs skyld, har jeg forsøkt å finne en konstruktiv løsning på utviklingen av arbeidsforholdet. LO lederen selv foreslo meg som kandidat til Forsvarets Høyskole, hvilket jeg både takket ja til og hadde et sterkt ønske om å gjennomføre. LO har imidlertid nektet meg lønn under studieoppholdet og på den måten trenert min deltakelse. Det beklager jeg dypt. Et opphold på Forsvarets Høyskole ville både vært en berikelse for meg og en avvikling av et ulykkelig arbeidsforhold på en måte som ville vært landets største arbeidstakerorganisasjon verdig. 21. august 2006 ble jeg sykemeldt av min fastlege. Han var av den oppfatning at jeg ikke under noen omstendighet kunne forbli i et arbeidsforhold som var så belastende.

Ettersom jeg selv ikke har noe ønske om å forbli sykemeldt, men tvert imot komme meg ut i arbeidslivet så fort som mulig, tar jeg de medisinske vurderingen til etterretning og avslutter et arbeidsforhold som faktisk gjør meg syk.

Bakgrunnen for min beslutning:

Både min sykemelding og min beslutning om å avslutte arbeidsforholdet med LO skyldes den dårlige behandlingen jeg har vært utsatt for av Gerd-Liv Valla. Jeg kunne selvfølgelig ha tatt konsekvensen av dette tidligere, men valgte å bli fordi jeg hadde et sterkt ønske om å jobbe for fagbevegelsen. I tillegg blir man fanget av en slik situasjon; Ingen som er i et forhold hvor din verdighet og selvfølelse blir fratatt deg, er i stand til alltid å treffe rasjonelle beslutninger. Først etter en tid ute av den vanskelige situasjonen og med assistanse fra profesjonelle ble jeg

i stand til det. Mitt forbund som har gitt meg anledning til å få saken utredet av advokat og min advokat har hjulpet meg i dette arbeidet. Slik saken er vurdert juridisk er arbeidsgivers håndtering ikke i tråd med de krav arbeidsmiljøloven stiller. Episodene jeg har vært utsatt for både enkeltvis og samlet er av trakasserende art og er vurdert tilstrekkelig til å anlegge søksmål. Jeg er imidlertid mer opptatt av å se framover enn å bruke den tiden som er nødvendig på en slik sak. Derfor velger jeg - i alle fall på nåværende tidspunkt - å la saken ligge. Jeg tilføyer at jeg heller aldri har ønsket penger som kompensasjon for et dårlig arbeidsforhold. Derfor har jeg heller ikke ønsket å forhandle om en sluttpakke. Jeg ønsket permisjon med lønn for å gå på Forsvarets Høyskole, i tråd med LO lederens forslag men dette har LO nektet å innvilge.

Det er ikke bare meg i LO som er blitt behandlet dårlig av Gerd-Liv Valla. Det finnes flere. LOs leder er både hyggelig, oppmuntrende og generøs med ros så lenge hun blir møtt med hengiven underkastelse. Alle innsigelser, kritikk, selv det som er gitt med de beste intensjoner blir oppfattet som illojalitet. Alt kontrolleres, alle settes opp mot alle og sladring premieres. Det skapes en atmosfære hvor det er lite rom for kreativitet og selvstendige vurderinger. Folk tar ikke til motmæle fordi de er avhengig av jobben og inntekten sin, men kanskje først og fremst fordi de har en overbevisning om viktigheten av LO som en sterk samfunnsaktør. Det blir satt likhetstegn mellom LO og LOs leder, innsigelser mot lederen blir sett på som illojalitet mot organisasjonen. Jeg vil derfor presisere at jeg ønsker LO og fagbevegelsen vel, men kan ikke akseptere at den øverste tillitsvalgte ikke følger de spilleregler som LO selv har initiert og kjemper for å ikke bare beholde, men styrke i resten av arbeidslivet.

Vilkårene for min ansettelse i stillingen

Dette er min erfaring og derfor ikke noe jeg var bevisst da jeg begynte i LO høsten 2003. Jeg ble hentet hjem fra Geneve hvor jeg jobbet som spesialrådgiver for FN. Gerd-Liv Valla oppsøkte meg allerede i romjulen 2002 og lanserte ideen om at jeg skulle søke stillingen som Internasjonal Sekretær som kom til å bli ledig i og med at daværende Internasjonale Sekretær Jon Ivar Nåsund var uhelbredelig syk. Jeg søkte stillingen i full forvissning om at jeg ikke bare var ønsket, men at Gerd-Liv Valla var fullstendig inneforstått med mine kvalifikasjoner og væremåte i og med at jeg tidligere hadde jobbet som hennes statssekretær. Under hele prosessen som foregikk på vårparten 2003 mens jeg fortsatt jobbet i FN, var jeg helt tydelig på hva mine kvalifikasjoner og ønsker for jobben var. Det var jo rett og slett ingen rasjonell grunn til å gjøre noe annet all den tid jeg hadde en meget høy posisjon i FN systemet som jeg kunne fortsette i. Jeg framholdt mine styrker og svakheter for så vel hodejegerne som var satt på saken, som for LOs ledelse i ansettelsesintervjuet.

Det fantes både interne og eksterne kandidater som var like kvalifiserte som meg så det var LOs ønsker for stillingen som ville avgjøre hvem som skulle ha jobben. At LO ønsket nettopp mine kvalifikasjoner så jeg på som utrolig positivt. Jeg ønsket meg hjem til en spennende jobb. Riktignok ble jeg advart og jeg var fullstendig klar over at Valla ikke nødvendigvis var en enkel person å jobbe for, men mente at jeg hadde gjort de avklaringer som var nødvendige i forhold til stillingen og dens fullmakter. Jeg skulle inn fordi jeg var kvalifisert for jobben.

Allerede fra starten ble det imidlertid klart for meg at LOs leder ikke hadde vært sannferdig i forhold til hva hun ønsket seg. Hva dette skyldes kan bare bli spekulasjoner, det kan ha vært motstand i systemet mot å ansette meg, det kan ha vært hennes egne ønsker som ikke ble uttalt; Uansett så jeg ganske tidlig at jobben ville bli ganske annerledes enn hva jeg hadde blitt forespeilet.

Fratatt ansvar og oppgaver

Gerd-Liv Vallas første beslutning var å la nestlederen som selv hadde søkt stillingen som Internasjonal Sekretær, beholde styreverv som alltid har tilligget avdelingens leder å inneha. Slike beslutninger sår selvfølgelig tvil om den riktige ansettelsen er gjort og undergraver en ny leders posisjon allerede fra starten. Denne desavueringen av meg som avdelingsleder har fortsatt i hele min arbeidsperiode i LO. Nestlederen har fått fullmakt til å ansette saksbehandlere, og blitt løftet fram som ekspertisen i møter blant LOs avdelingsledere og i sekretariatsmøter. Hun har dessuten blitt forespurt om å være med og har også deltatt på delegasjonsreiser uten at jeg engang har blitt konsultert eller informert.

Jeg aksepterer selvfølgelig lederens rett til å beslutte hvem som skal delta på delegasjonsreiser, møter og besøk. Poenget er heller ikke at jeg nødvendigvis skulle ha deltatt. Innvendingene går på det forholdet at jeg som leder av avdelingen ikke ble konsultert eller informert på en ordentlig måte. Det framsto som en tilbakemelding, ikke bare til meg, men til avdelingen og hele LO systemet, om at jeg ikke hadde et ordinært avdelingslederansvar. Dessverre medvirket dette til at jeg etter hvert heller ikke kunne utføre avdelingslederoppgavene på en god måte. Avdelingens ansatte måtte jo hele tiden forholde seg til at det fantes en formell leder, men også en uformell som hadde Gerd-Liv Vallas gunst.

Trakasseringen

Problemene stoppet ikke med dette. Gerd-Liv Valla hadde også ved flere anledninger både som intensjon og ønske å udugeliggjøre meg. Dette skjedde både når vi var alene og når det var andre til stede. Kritikken var gjennomgående, og kunne dreie seg om at saker ifølge Valla aldri var godt nok forberedt, papirer riktig organisert, eller mine synspunkter relevante. En FAFO-rapport som ble utarbeidet i 2004 om virkningen av EØS-avtalen for fagbevegelsen, kan tjene som et godt eksempel. Her gikk Gerd-Liv Valla så langt i sin trakasserende oppførsel at lederen for europaseksjonen mente at hun aldri hadde sett tilsvarende oppførsel fra noen tidligere LO leder eller andre. Valla ble i denne saken behørig informert, og sanksjonerte, at FAFO skulle ha en selvstendig forskerrolle og at rapporten skulle stå for deres regning uten innblanding fra LOs side underveis. FAFO laget en meget god rapport og LOs leder ble informert av meg om hovedlinjene, og at det sto ting der som kunne oppfattes som kritikk av henne. Først og fremst handlet det om sitater av henne hvor hun påpekte at hun så langt i sin lederperiode ikke hadde prioritert internasjonale spørsmål. Valla ble rasende og mente at jeg var både illojal og udugelig som ikke hadde fjernet dette fra rapporten. Rapporten ble av den grunn dessverre karakterisert som ubrukelig og unødvendig, fordi Valla skulle ha seg frabedt karakteristikker av henne som ikke utelukkende var positive. Jeg antar at dette forsterket Vallas negative syn på meg idet jeg nektet å instruere FAFO i å endre rapporten.

I tillegg til at Gerd-Liv forsøkte å udugeliggjøre meg i møter på huset slik at alle som vil ha et godt forhold til henne måtte passe seg for å ha et godt forhold til meg, har hun også forsøkt å undergrave min kunnskap om arbeid jeg har hatt tidligere. At Valla helt bevisst brukte internasjonal avdeling som et eksempel på hvor dårlig man behandler likestillingsperspektivet i LOs avdelinger er et eksempel på det. At hun brukte et eksempel som tilsier at LOs ansatte skulle ha en aktivitetsplikt, som aldri er vedtatt i LO, er underordnet. Poenget hennes var å ydmyke meg i påhør av de andre avdelingslederne og den valgte ledelsen. Det greide hun, men ikke uten at mange av de tilstedeværende reagerte. Jeg fikk mye støtte både av den valgte

ledelse så vel som kolleger, men LO er for øyeblikket ikke et sted hvor man kan vise slikt åpent.

Gerd Liv Vallas uttallige sinneutbrudd har vært belastende, men kanskje mest avslørende for LO- lederen selv de gangene de har vært framført i all offentlighet. Hun har æreskjelt meg for alt fra manglende papirer og feil flyseter. Hun har stått på flyplassen i Helsinki og skreket at jeg er ubrukelig som ikke engang kan bestille riktige flybilletter. Som Internasjonal sekretær er jeg for godt betalt til å ha som hovedoppgave å bestille flybilletter, og alle muligheter var uansett prøvd. Det alvorligste er likevel at Valla mener at hun har rett til skjelle ut noen på denne måten, uansett tittel eller funksjon. I Helsinki var det mange som overvar episoden, og Martin Kolberg byttet på min oppfordring billett med henne, uten at jeg tror at Valla fant det unaturlig.

I 2004 ble jeg gravid. En begivenhet som er lykkelig for de fleste, men som for mitt vedkommende også var uvanlig. Det er slett ikke gitt at man blir gravid når man har passert 40. De fleste ble glade på mine vegne og jeg var selvfølgelig veldig glad og dessuten i svært god form. Det føltes derfor meget underlig når LO lederen sa at hun var skuffet over at jeg var gravid. Etter at jeg kom tilbake etter mine åtte måneder i foreldrepermisjon påpekte hun at det ikke hørte med i planen at jeg skulle få et barn. Men at hvis jeg gjorde som henne og arbeidet lange dager og kvelder annen hver uke så kunne det til nød gå.

Jeg har nevnt noen episoder som forhåpentligvis kan klargjøre hvorfor jeg ikke finner å kunne komme tilbake til min jobb i LO. De er bare enkeltteksempler og episoder. Det finnes mange, mange flere. Det er likevel summen av episodene og behandlingen som er alvorlig. At ikke jobben ble som forespeilet meg er nå en ting, at trakassering skulle komme på toppen er helt uakseptabelt. Situasjonen har til tider vært så vanskelig at jeg i perioder har blitt sykmeldt, noe som er helt nytt i min yrkesliv. Jeg har vært statssekretær for tre statsråder og rådgiver for Arbeiderpartiets leder og vet godt at det blåser på toppene. Jeg er vant til at makt skal og må brukes. Det er likevel ikke slik at makt skal misbrukes eller utelukkende brukes til egen fordel. Særlig ikke i en organisasjon som har som oppgave å motvirke at slikt skjer.

Forsøk på å finne løsning

Jeg har ved flere anledninger før sykemeldingen forsøkt å drøfte problemene med LOs leder. Etter ubehaglige episoder har jeg spurt Gerd-Liv Valla hvorfor hun ansatte meg. Jeg har forsøkt å forklare hvorfor jeg søkte jobben og at jeg virkelig ønsket å være i LO, men mest av alt har jeg ønsket å få svar på det som framstår som mysteriet- hvorfor hun ansatte meg. Hun kjente meg godt og visste mye om min bakgrunn, styrker og personlighet for den saks skyld. Ingen slike forsøk har ført til endringer av vesentlig karakter. 21. august ble jeg sykmeldt som en direkte konsekvens av den behandlingen jeg har vært utsatt for.

Jeg er rimelig sikker på at trakassering foregår i bedrifter offentlige så vel som private. Det er ikke akseptabelt. I arbeidslivet skal arbeidstakere tas på alvor og behandles med verdighet. LO har vært garantisten for at arbeidslivet ikke skal være et sted hvor brutaliteten rår, og har gjort en god jobb i så måte. Det er derfor meget alvorlig at LOs leder ikke følger opp det som er et grunnprinsipp og et fundament for fagbevegelsens eksistensberettigelse. Min lojalitet ligger hos fagbevegelsen, men ikke hos dens nåværende leder. Derfor må jeg dessverre gi opp mitt arbeid i Landsorganisasjonen. Som sosialdemokrat og dermed en del av arbeiderbevegelsen ønsker jeg selvfølgelig at fagbevegelsen skal ha en kraftfull framtid. Samtidig anbefaler jeg organisasjonen å gjennomgå sin egen rolle som arbeidsgiver.

Med vennlig hilsen

Ingunn Yssen

10.2 Yssen i Redaksjon EN 11.01.07

VJ = Viggo Johansen.

IY = Ingunn Yssen

VJ: Forteller Ingunn Yssen sannheten når hun sier at Gerd-Liv Valla mobbet henne vekk fra jobber som internasjonal sekretær i LO? Eller er det LO-lederen som har rett når hun avviser de sterke anklagene? Blant annet at hun ble skuffet da Ingunn Yssen ble gravid.

LO-sjefen måtte nærmest bane seg vei da hun innkalte til pressekonferanse i ettermiddag. Hun var der for å svare på en rekke beskyldninger fra LOs tidligere Internasjonale sekretær, Ingunn Yssen som sa opp jobben fordi hun følte seg trakassert.

Valla på pressekonferansen; At det som sies har ikke rot i virkeligheten og det er det er noe vi ikke kjenner oss, det er en beskrivelse som vi ikke kjenner oss igjen i.

I dagens VG hevder Ingunn Yssen at hun ble mobbet av Gerd-Liv Valla. LO-sjefen skal ha sagt at hun var skuffet i forbindelse med Yssens graviditet.

Valla på pressekonferansen; Det er det at jeg var litt skuffa over at ikke jeg var den som fikk vite dette tidlig, og kanskje først, som nærmeste, nærmeste sjef. I stedet for at jeg fikk høre det i form av at det var noe veldig alvorlig som skulle skje. Dette er litt viktig for meg, fordi det ikke bare er et personlig spørsmål, men et politisk spørsmål, hvordan man håndterer medarbeidere som komme i lykkelige omstendigheter.

VJ; Ingunn Yssen, velkommen hit.

IY: Takk.

VJ: Er dette den riktige versjonen av møtet mellom deg og Gerd-Liv Valla da du fortalte at du var gravid?

IY: Den versjonen Gerd-Liv Valla framfører er riktig, i den forstand at, ja hun, jeg tror ikke hun brukte ordet skuffet, men hun var ganske opprørt over at hun fikk vite først at jeg var gravid. Men det er ikke den episoden jeg refererer til i mitt oppsigelsesbrev til Gerd-Liv Valla. Det tror jeg Gerd-Liv Valla veldig godt vet, fordi hun har en veldig god hukommelse.

VJ: Hva skjedde og hvilken episode er det du sikter til? Hva skjedde i den?

IY: Det er senere og der snakker vi om mange ting, jeg husker ikke helt nøyaktig hva vi snakket om, men i hvert fall så, så sa hun at jeg er skuffet over at du skal ha barn for det var ikke en del av planen. Hva planen er, det vet egentlig ikke jeg så mye om.

VJ: Sa LO-lederen at hun var skuffet fordi du var gravid?

IY: Ja.

VJ: Du sier også at Gerd-Liv Valla har trakassert deg. Er de flere ganger og hvordan?

IY: Ja, det som er viktig for meg er at det er summen av veldig mange episoder over lang tid. Det er det som for meg var alvorlig. Men det er enkeltepisoder som at hun skrek til meg på flyplasser, at du er ubrukelig, du kan i ikke engang bestille riktige flybilletter.

VJ: På flyplassen så folk så på?

IY: Ja, hun har skjelt meg ut på tomannshånd og hun har også sagt at det var en skuffelse av jeg fikk barn og at jeg burde jo legge om arbeidsrytmen min slik hun gjorde da hun var mor, eller mor til et barn, da hun jobbet på statsministerens kontor.

VJ: Du har jobbet tre år i LO, eller vært ansatt i tre år.

IY: Ja

VJ: Når begynte det du kaller trakassering?

IY: Det begynte veldig tidlig, og det var jo det som var veldig veldig overraskende for meg. Jeg ville jo veldig gjerne ha den jobben. Gerd-Liv Valla ønsket meg som internasjonal sekretær. Jeg var veldig tydelig på hva jeg kunne. Gerd-Liv visste veldig godt hvem jeg var, fordi vi har jobbet sammen tidligere. Så det overrasket meg veldig at det nesten med en gang, at jeg nesten med en gang ble fratatt makt og myndighet til å gjøre en god jobb, i den forstand at..

VJ: Hvorfor gjorde hun det?

IY: Nei, det vet jo ikke jeg. Jeg har spurt henne om det flere ganger. Jeg har sagt; Gerd-Liv. Du ville ha meg. Jeg ville veldig gjerne komme hit. Hvorfor skjer dette? Og det fremstår fortsatt som et mysterium for meg, at dette kunne skje, og jeg synes at det er veldig trist.

VJ: Hvilket motiv har hun hatt for å trakassere og mobbe deg?

IY: Nei, det kan jo ikke jeg, det må jo hun redegjøre for. Motivene bak sin egen oppførsel. Men det er klart at jeg var innstilt på å gjøre en jobb etter de, eller, på den måten som jeg i og for seg hadde presentert at jeg skulle gjøre den, da jeg ble ansatt i LO. Jeg var veldig tydelig på hva jeg kunne og hva jeg ikke kunne. Og at jeg gjerne ville gjøre Internasjonal avdeling til et godt sted å jobbe, men også til en avdeling som var betydningsfull. For jeg mener internasjonale spørsmål blir viktigere og viktigere for alle, og da også for LO.

VJ: Gjorde du så dårlig jobb at det kan være grunnen til at hun oppførte seg som hun gjorde?

IY: Jeg vil si at kanskje det aller tristeste for meg, det var at, ved at det ble sådd tvil om ansettelsen av meg var riktig og at jeg ble, at jeg ikke fikk de samme vilkårene som andre avdelingsledere i det avdelingslederopp-gaver ble fratatt meg. Så kunne jeg jo heller ikke gjøre den jobben så godt som i hvert fall jeg ville.

VJ: Du er jo ingen novise. Du har vært statssekretær for tre statsråder. Du har vært likestillingsdirektør og vært med i fora hvor det handler om makt. Lar du deg mobbe?

IY: Nei, jeg gjør ikke det. *latter* Jeg gjør ikke det. Men det gjør vel egentlig ingen. Ingen lar seg mobbe. Men vi blir det allikevel på et vis, eller vi kan alle bli usatt for dette. Og det er riktig som du sier, jeg har jobbet med maktens menn og kvinner gjennom veldig mange år og jeg er ikke, og de har vært sterke mennesker som har stått for mye. Sånn det er jo ikke det at jeg er ukjent med at makt brukes, og det skal den også i visse sammenhenger. Men det er jo ikke det jeg snakker om her. Jeg snakker om at makt misbrukes og at..nå jeg ble litt forstyrret av mobilen *latter* Men, men det er klart at det er jo ikke et likt maktforhold her. Her er jeg i en posisjon hvor jeg har en sjef, og det er sjefen som bestemmer. Så det er ikke sånn at hun og jeg står på likefot og så kan vi krangle om det. Hun bestemmer at det jeg gjør ikke er bra nok. At jeg er ubrukkelig og udugelig, og da blir vi alle..

VJ: Og det sa hun til deg?

IY: ...vi mister selvtillit og vi mister selvrespekt.

VJ: Det sa hun til deg?

IY: Ja.

VJ: Hvor såret ble du?

IY: Jeg ble veldig såret, men det som har slått meg som kanskje det verste er at i starten så var jeg den jeg er, holdt jeg på å si, i den forstand at jeg sa; Gerd-Liv, ikke snakk sånn til meg! Det siste året sa jeg aldri det og det betyr at man mister noe av seg selv. Det er det jeg tok konsekvensen av. Jeg forsøkte å finne en løsning ved å prøve å få gått på Forsvarets høyskole. Det ble avvist. Og da tok jeg konsekvensen av at dette var et arbeidsforhold som ikke kunne fortsette, og derfor valgte jeg å si opp og avslutte det arbeidsforholdet. Men jeg valgte også å gå ut offentlig fordi jeg mener det nærmest er en plikt fordi LO og fagbevegelsen har en veldig viktig rolle i det norske samfunnet. De skal sivilisere arbeidslivet. De skal passe på at vi som arbeidstakere, vi blir behandlet på en ordentlig måte, og med respekt og verdighet. Og LO er dermed garantisten at dette ikke bare skal bevares, men forsterkes. Og så er det LO selv, eller ikke LO *latter*, men LOs leder som oppfører seg, eller som behandler folk på den måten.

VJ: Det er LOs leder som mobber?

IY: Ja

VJ: og trakasserer?

IY: Jeg kaller det trakassering, men ja, mobbing er...

VJ: Er dette en kamp mellom deg og Gerd-Liv Valla?

IY: Kamp og kamp. Jeg har hele tiden sagt, og det er viktig for meg, at dette er ikke et angrep på LO, verken LOs ansatte som er veldig hardt arbeidende, flotte mennesker, eller fagbevegelsen som sådan. Dette er en kritikk av Gerd-Liv Vallas lederstil fra min side.

VJ: Både du og flere andre er sterkt kritiske til Gerd-Liv Vallas lederstil, og arbeidsmiljøet i LO. Men også denne kritikken ble avvist på pressekonferansen i dag.

Kritikken mot Gerd-Liv handler mye om hennes lederstil. Sammen med nestlederen i LO avfeide hun Ingunn Yssens påstander i oppsigelsesbrevet.

Valla på pressekonferansen; LO er en god arbeidsplass. Folk trives. Det har vært veldig lavt sykefravær i flere år og det har vært veldig liten turn-over. Folk blir i LO.

Erna Ansnes var tidligere nær LO-kollega av Ingunn Yssen. Hun støtter langt på vei kritikken, mot LO-sjefens ledestil.

EA: Jeg synes det var vondt å være vitne til en del av de episodene og synes det var veldig vondt at avdelingslederen min satt på kontoret sitt og gråt. Noe av det som jeg syntes var vondest, var at Gerd-Liv aktivt brukte nestlederen, til tross for at Yssen var avdelingsleder og satt på jobben sin åtte meter unna. Gerd-Liv konsulterte nestlederen og de diskuterte planer i avdelingen, gjorde endringer i planer, som medførte at Yssen måtte endre sine arbeidsoppgaver og dette ble da Ingunn meddelt av nestlederen.

Valla på pressekonferansen; Jeg vil jo ikke ha et image som pusekatt. Altså, det er klart at her i LO stilles det krav og det gis tilbakemeldinger. Det har alle LO-lederne gjort og hadde ikke LO-lederne gjort det så hadde neppe LO vært der LO er i dag.

VJ: Jeg skal bare si at Gerd-Liv Valla ville ikke komme i studioet i dag, fordi hun ser på dette som en personalsak. Hvordan reagerer du på det?

IY: At hun ikke vil komme i studio eller?

VJ: At det er en personalsak?

IY: Ja, det er jo det. Jeg har inntil nå vært ansatt i LO, så jeg kan jo på en måte ikke bestride at det er en personalsak. Det som føles spesielt for meg og som er grunnen til at jeg stiller opp, er jo at LO-lederen innkaller til en pressekonferanse på den saken.

VJ: Har du politiske motiver for å gå ut på denne her måten?

IY: Nei, det har jeg ikke. Jeg mener at Gerd-Liv Valla har gjort en god jobb på veldig mange måter. Men det unnskylder ikke hennes måte å opptre på som arbeidsgiver.

VJ: Du er ikke del av et politisk miljø som mener at hun har fått for mye makt?

IY: Nei *litt latter* nei.

VJ: Hvordan vil du beskrive Gerd-Liv Vallas lederstil?

IY: Jeg har sagt noe om det i mitt brev. Gerd-Liv Valla er både hyggelig og gir ros, men det betinger selvfølgelig at man opptre med hengivenhet. Altså hun er veldig liten, lite åpen for innsigelser og kritikk. Jeg mener jo at i enhver moderne dynamisk organisasjon, så må det være rom for diskusjon og det må også være rom for at folk kommer med, med innsigelser.

VJ: Hvordan vil du karakterisere kulturen i LO-ledelsen?

IY: Jeg vil ikke karakterisere kulturen i LO, annet enn å si at LO er en tradisjonsrik organisasjon, og som alltid har hatt sterke ledere. Men det er lederen som, som bestemmer kulturen.

VJ: Du var jo i 90-årene, tidlig i 90-årene, statssekretær for Gerd-Liv Valla..

IY: Ja.

VJ: ...da hun var justisminister.

IY: Ja.

VJ: Hvordan var arbeidsforholdet mellom dere?

IY: Vi hadde et godt samarbeid i Justisdepartementet.

VJ: Men det var problemer, hun hadde problemer med flere medarbeidere før du ble statssekretær?

IY: Ja, det hadde hun. Det betydde også at hun ble mer avhengig av meg.

VJ: På hvilken måte da?

IY: Det er klart at, ja, jeg vil ikke egentlig gå så mye inn på det, men hun ble avhengig av meg og i en sånn situasjon så er man selvfølgelig hyggelig mot den man er avhengig av.

VJ: Du kommer med knallharde beskyldninger nå, mot lederen av landets største arbeidstaker organisasjon, og sier at hun trakasserer og hun mobber. Hvorfor går du ikke til rettssak?

IY: Jeg har rett og slett tatt konsekvensen av at jeg ikke kan gå tilbake, og sagt opp. Jeg er mye mer opptatt nå av å legge den saken bak meg og komme meg ut i arbeidslivet og starte med noe helt annet. Det er rett og slett årsaken. Det er da litt egoistiske grunner, i den forstand at jeg kan altså ikke bruke så mye tid på det. Jeg vil helst legge det bak meg og gå videre.

VJ: Men når det er en så viktig prinsippsak som du sier, hvorfor lar du det blir der?

IY: Jeg er enig det at når det er en viktig prinsippsak, som jeg jo har sagt at det er for meg, for det er først og fremst det, så ville det vært naturlig at man hadde gått til rettssak. Men, men det vil være veldig tidkrevende og jeg tar rett og slett hensyn til meg selv og tenker at jeg kan altså ikke bruke mer tid på Gerd-Liv Valla.

VJ: Har du svekket din posisjon og ditt omdømme ved å gå ut på denne måten?

IY: Det vil alle si! Eller det vil si, det vil ikke alle si kanskje, men alle som har rådet meg, de, det vil si, de fleste som kjenner til sånne saker vil si; Ikke gjør noe med det. Ikke gå ut. De som varslers om sånne saker blir stort sett, sett på enten som hysteriske eller vanskelige, eller, og vi står i en situasjon hvor det er veldig vanskelig å få nye jobber. Jeg har likevel valgt å

gjøre det, fordi jeg er en privilegert person. Jeg kan gjøre dette og jeg har ansett det som min plikt å gjøre dette.

VJ: Hva skal du gjøre nå?

IY: Jeg har fått tilbud om jobber som jeg også er veldig glad for, så jeg skal vurdere, ja, vurdere dem.

VJ: Ingunn Yssen, takk for at du kom hit.

IY: Tusen takk.

10.3 Vallas pressekonferanse 11.01.07

Jeg synes det er viktig å slå fast på vegne av oss i ledelsen at det som sies har ikke rot i virkeligheten og det er noe vi ikke kjenner oss, det er en beskrivelse vi ikke kjenner oss igjen i. Det er det viktig å få sagt.

Så er det bak en sånn beslutning om likevel å snakke med dere, så ligger det spesielt en, kanskje to påstander som jeg syns det er viktig å si noe om. Og det er den beskyldning som ble fremsatt om at jeg skulle ha blitt skuffet over en medarbeider sin graviditet. Det kan jeg love dere. Det er et viktig personlig spørsmål, men det er også et veldig viktig politisk spørsmål. Så det kan jeg garantere alle om at jeg har aldri i mine leveår blitt skuffet over noen sin graviditet. Jeg tror faktisk jeg skal si litt mer rundt akkurat den saken, for det er riktig at ordet skuffet i den saken har blitt brukt. Forholdet var det at min medarbeider da etter en stund ringte meg og sa at hun hadde noe å fortelle meg. Da var det andre som hadde sagt at det var ett eller annet var på gang, som jeg absolutt måtte vite. Det var noe veldig viktig no. Da ringte, da ringte Ingunn Yssen meg og jeg var veldig redd. Hva all verden er dette her som er så alvorlig? Og Ingunn Yssen kunne da si at hun var blitt gravid og min kommentar da var; Oj, er det ikke noe verre enn det? Det er tvert imot veldig hyggelig. Så det er... Men det som jeg sa til Ingunn etter hvert, og det er en del av dere som er arbeidsgivere som sikker kan kjenne seg litt igjen i det. Det er det at jeg var litt skuffa over at ikke jeg var den som fikk vite dette tidlig, og kanskje først, som nærmeste, nærmeste sjef. I stedet for at jeg fikk høre det i form av at det var noe veldig alvorlig som skulle skje. Dette er litt viktig for meg, fordi det ikke bare er et personlig spørsmål, men et politisk spørsmål, hvordan man håndterer medarbeidere som komme i lykkelige omstendigheter.

Så er det en faktafeil til og det er at det er sagt at LO har avslått permisjon med lønn for å gå på Forsvarets Høyskole. Vi har ikke avslått permisjon med lønn. Vi har ikke fått behandlet denne saken fordi vi, før vi tar en behandling av en sånn sak, nødvendigvis må ha den arbeidstaker, som er aktuell for en sånn sak, i tale. Og det har ikke vært mulig for LO i den perioden vedkommende har vært sykemeldt. Så har det ikke vært mulig verken for meg eller for personalsjefen, eller noen andre, å få personen i tale. Og da skjønner dere sikkert alle at da kan ikke vi behandle en permisjonssøknad til å være med på en så stor og viktig etterutdanningstiltak som dette.

En tredje ting som gjør at vi synes det var viktig å få tatt en samtale med dere, det fremstilles jo som folk her i LO er, ikke tør å si sin oppfatning og det må jeg si at det reagere jeg på med indignasjon på vegne av de ansatte her i dette hus. Hvis det er noen som tør å komme med sine oppfatninger og som kommer med sine oppfatninger og som er dyktige, så er det

medarbeiderne i dette hus. Jeg reagerer på det. Medarbeiderne har også reagert på å bli fremstilt omtrent som..ja, skal ikke si..vi hadde et ord her i går. Men i hvert fall å bli fremstilt som menings..ikke tør å si ifra om det de mener. Dette reagerer vi veldig sterk på, og det er helt, er helt ”far fetched”.

For øvrig så kommer det jo fram i dette brevet som vi skjønner ligger ute, og ellers at ho har subjektive oppfatninger om meg og min lederstil. Og det kan jeg selvsagt ikke gå inn på. Men det jeg kan si, det er at LO har et arbeidsmiljø, LO er en god arbeidsplass. Folk trives. Det har vært veldig lavt sykefravær i flere år og det har vært veldig liten turn-over. Folk blir i LO. Vi får ting gjort. Vi har stor innflytelse og vi får til resultater. Og det ville vi ikke ha fått, hvis den fremstillingen som ble lagt til grunn her skulle vært riktig. Så det er det jeg nå har tenkt å si. Vi reagerer sterk på det som er rene faktafeil, jeg reagerer personlig spesielt sterk på det rundt graviditet som er fullstendig usant. Våre ansatte og meg selv reagerer sterk på å bli beskrevet som man ikke tør å ta til motmæle, som dotter som ikke tør å si sin mening. Men for øvrig som vil jeg ikke gå inn på noe annet, jo, der kan jeg forresten si. Vi er veldig opptatt av selvfølgelig trakassering, vi er opptatt av mobbing. Må jeg si det så sterkt at så som den saken nå har blitt fremsatt, så ikke bare imøteser jeg men, jo jeg kan si det sånn, jeg vil imøteset en eventuell rettssak i den sammenhengen der. Vi har meget, meget god samvittighet for det vi har gjort, og det er der vi står.

Svar på et spørsmål fra journalist i etterkant;

Valla: Det viktige for meg, det er at jeg har veldig god samvittighet. Nå har jeg sagt til mine medarbeidere at jeg vil jo ikke ha et image som en pusekatt. Altså, det er klart at her i LO stilles det krav og det gis, det gis tilbakemeldinger. Det har alle LO-ledere gjort, og hadde ikke LO-ledere gjort det så hadde LO neppe vært der LO er i dag.

Valla: Man sitter ikke som LO-sjef, det gjør ikke jeg, det gjorde ikke Yngve Hågensen, det gjorde ikke Tor Aspengren, og er sånn, ja, jeg kaller det pusekatt.

Journalist: Du har sagt et par ganger nå at du ikke er noen pusekatt. Og det har vi sett eksempler på i forhold til Stoltenberg blant annet. Men kan det tenkes at du burde vært litt mer pusekatt internt?

Valla: Jeg opplever faktisk at jeg er ganske ofte pusekatt internt, ikke sant Geir? *ler*

10.4 Vallas forsvarsbrev 12.01.07

NOTAT FRA GERD-LIV VALLA
VEDRØRENDE INGUNN YSSEN-SAKEN.

NOTATET TAR UTGANGSPUNKT I ET SKRIV FRA VALLA TIL ADVOKAT HÅKON BLEKEN, AV 12. DESEMBER 2006. NOTATET ER I ETTERTID NOE FORKORTET OG REDIGERT, AV HENSYN TIL DEN AKTUELLE MEDARBEIDEREN.

På bakgrunn av Ingunn Yssens sykefravær, det faktum at vi ikke har lyktes i å komme i kontakt med henne trass i mange forsøk, og fordi vi har mottatt brev fra hennes advokat med påstand om at hun er syk på grunn av dårlig behandling i LO og spesielt av undertegnede, ser jeg det som påkrevd å gå igjennom hendelsesforløpet fra en tid tilbake og trekke noen konklusjoner.

Våren 2006

Da jeg kom tilbake fra Cato-senteret i begynnelsen av mai i år (etter å ha vært fysisk borte fra LO fra primo januar til mai på grunn av mitt ryggbrudd), forstod jeg at Ingunn Yssen hadde hatt et lengre sykefravær. Både under mitt opphold på Cato-senteret og etter at jeg kom tilbake til LO, fikk jeg bekymringsmeldinger fra flere om at Internasjonal avdeling ikke ble ivare tatt på en god måte. Det ble også nevnt at det var vanskelig at avdelingsleder, altså Ingunn Yssen, i enkelte tilfeller klart hadde gitt uttrykk for at hun ikke hadde lest de dokumenter som avdelingens medarbeidere hadde lagt fram. Dette virket lite motiverende. Avdelingens nestleder ga i en samtale med meg uttrykk for sterk bekymring for leders stadige fravær og manglende oppfølging denne våren, og for at dette var slitsomt.

I likhet med andre i LOs ledelse, hadde jeg selv konstatert, både før og etter Ingunn Yssens fødselspermisjon, at hun som avdelingsleder ikke leverte godt nok i flere tilfeller. Dette var løpende tatt opp med henne i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser og god lederpraksis.

Som leder i LO er det min plikt i slike situasjoner å undersøke saken og snakke med vedkommende avdelingsleder. Jeg tok derfor kontakt med Ingunn Yssen rett etter at jeg kom tilbake på jobb. I en av våre samtaler i løpet av mai spurte jeg henne direkte hva som var årsaken til det høye sykefraværet. Hun svarte da at hun ble syk av å være i LO. Jeg ga med en gang uttrykk for at hvis det var slik at hun ble syk av å være i LO, måtte noe gjøres i forhold til hennes jobbsituasjon, og at hun måtte tenke igjennom om dette var en jobb som passet for henne og om det var den jobben hun ønsket å ha framover. Hun ga da uttrykk for at hun hadde problemer på avdelingen. Hun mente blant annet at internasjonal sekretærs oppgaver av og til ble overtatt av nestkommanderende.

Jeg sa da at selvfølgelig kan ingen overta internasjonal sekretærs jobb. Samtidig er LOs ledelse avhengig av at oppgavene blir utført også ved permisjoner, fravær eller hvis det er andre grunner til at arbeidet ikke blir gjort.

Under påfølgende samtaler i mai/juni var hun veldig tydelig overfor meg på at hun var glad for at jeg hadde stilt spørsmålet om dette var jobben for henne. Det hadde fått henne til å tenke igjennom sin situasjon på nytt. Hun gav primo juni uttrykk for at hun syntes papirarbeid var kjedelig, at hun anså seg som en dårlig byråkrat, og at dette nok ikke var jobben for henne.

Hun og jeg ble da enige om at vi måtte finne en løsning på hennes og avdelingens situasjon. Vi snakket om mulige andre arbeidsoppgaver i LO og vi snakket om muligheten for å få en annen og mer utadrettet jobb utenfor LO der hun kunne bruke sine politiske kvaliteter. (Ved regjeringsdannelsen etter valget i 2005, spilte jeg inn Ingunn Yssens navn blant mange. Hun ble ikke valgt ut til en slik jobb, men hun uttrykte stor glede over at jeg hadde anbefalt henne.)

Ingunn Yssen ba meg i disse samtalene før sommeren om å ringe til utenriksministeren for å spørre om UD kunne trenge en person som henne med erfaring fra likestillingsarbeid og med nå en viss erfaring fra LOs internasjonale arbeid. Jeg lovet å se hva jeg kunne gjøre.

Avtalen fra 14. - 15. august 2006

På grunn av ferieavvikling, snakket vi ikke om denne situasjonen igjen før mandag den 14. august 2006. Jeg hadde da drøftet situasjonen med min 1. nestleder Roar Flåthen og

førstesekretær Ellen Stensrud. På bakgrunn at dette presenterte jeg flere løsninger for Ingunn Yssen: Med hennes erfaring og kunnskap om likestilling, var det en mulighet at hun kunne lede 6-timersdagsprosjektet i LO, et prestisjeprojekt for LOs ledelse. Vi kunne også se på en mer generell likestillingsjobb i LO. Jeg la også fram for henne et tilbud om å være vår representant på Forsvarets Høgskole. Forsvarets Høgskoles hovedkurs starter i begynnelsen av januar hvert år og LO har alltid hatt en anledning til å foreslå en representant. Vi så da for oss en løsning hvor hun kunne starte kurset i begynnelsen av januar 2007 og at hun samtidig gjorde det klart for sine medarbeidere at det ikke var aktuelt for henne å komme tilbake til jobben som internasjonal sekretær i LO, men gjerne i en annen rolle. Forutsetningen for dette var at hun, sammen med sin nestleder Karin Beate Theodorsen, skulle lede avdelingen på en god og effektiv måte, både for medarbeiderne og for LOs ledelse, fram til årsskiftet 2006/2007.

Fra min side ble det uttrykt et sterkt ønske om at dette skulle være en god løsning for Ingunn Yssen. Hennes deltakelse på Forsvarets Høgskoles hovedkurs 2007 ville gi henne en viktig etterutdanning som kunne brukes i LO-systemet, eller i andre viktige jobber i det norske samfunnet. Jeg uttrykte at det var vanskelig for meg å ringe til utenriksministeren for å spørre om jobb for henne, det ville kanskje bli oppfattet feil. Vi ble derfor enige om at hun selv skulle ta en kontakt. Erfaring fra LO, en god utførelse av jobben som internasjonal sekretær høsten 2006 samt kurset på Forsvarets Høgskole ville være en god plattform for henne å gå videre i yrkeslivet på. Jeg presiserte også at fikk hun ikke en annen jobb, var hun selvfølgelig velkommen tilbake til LO og da skulle vi finne en ordning for henne.

Vi ble enige om å møtes neste dag (tirsdag 15. august) for å trekke en konklusjon. Hun konkluderte med å takke ja til å være vår representant på Forsvarets Høgskole. Som en del av dette opplegget skulle hun lede Internasjonal avdeling, forsøke å forene de to frontene som ble opplevd var skapt i avdelingen, levere bedre til LOs ledelse og gjøre samarbeidet mellom alle på avdelingen bedre slik at medarbeiderne kunne få en bedre hverdag.

En felles løsning i en god atmosfære

Jeg hadde under hele denne saken rådført meg med Roar Flåthen og Ellen Stensrud. Jeg var glad for å kunne fortelle dem at da Ingunn Yssen gikk ut av mitt kontor, var det en god atmosfære, hun syntes løsningen var meget god. Dette ville bli en bra løsning for oss alle. Det var også godt å se at hun dagen etter, onsdag, på vårt administrasjonsmøte, var i en form som fikk mange til å lure på hva som hadde skjedd. Hun la fram en sak, hadde konstruktive forslag og virket svært fornøyd. Det samme var tilfelle på ledelsens kolonihagefest torsdag 17. august. Ingunn Yssen var i strålende humør, ga meg en klem og sa at hun var svært glad for den løsningen som hadde kommet.

Fredag 18. august - dagen etter festen - meldte Ingunn Yssen fra at hun var syk. Jeg hørte ingen ting fra henne i løpet av helgen, men er kjent med at hun lørdag deltok i Erna Ansnes' fødselsdagsfeiring. Mandag 21. august om morgenen fikk jeg beskjed fra nestleder ved Internasjonal avdeling om at hun ikke hadde stilt opp til en stor planleggingskonferanse avdelingen skulle ha på Jevnaker. Nestlederen nådde henne på telefon kl 08.55, mens bussen skulle gå kl 09.00. Yssen orienterte da om at hun måtte melde avbud til konferansen da hun var i ferd med å bli sykmeldt.

Jeg forsøkte de neste dagene, i en vennlig tone, å få kontakt med Ingunn Yssen per

tekstmelding. Da jeg ikke fikk kontakt med henne, har personalseksjonen håndtert saken videre.

Forpliktelser i forbindelse med sykefravær, ferie med mer

Vi har forpliktelser i forbindelse med sykefravær. Det har vi som arbeidsgivere og det har også Ingunn Yssen som arbeidstaker i LO og ikke minst som leder av en av våre største avdelinger. Blant annet innebærer dette å gi avdelingen og nærmeste overordnede beskjed om hvordan man ser på muligheten for å komme tilbake i jobb og hvordan arbeidet skal organiseres under fraværet. Dette har vi gjort Ingunn Yssen oppmerksom på, og sendt henne vårt IA-reglement. Vi har videre gjentatte ganger henvendt oss til Yssen om oppfølging i henhold til dette regelverket, men ikke lyktes i å få kontakt med henne.

Videre vil jeg understreke at Ingunn Yssen gjentatte ganger har tatt fri uten å avtale dette med sin nærmeste overordnede. Dette føyer seg inn i rekken over ulike hendelser der hun har tatt seg til rette uten å følge våre retningslinjer/praksis.

Påstandene om dårlig behandling

Så til den angivelige dårlige behandlingen:

Yssens advokat Ingeborg Moen Borgerud skriver i et brev at årsaken til Ingunn Yssens fravær er den behandlingen hun er blitt utsatt for av LO-leder Gerd-Liv Valla. Dette er en meget alvorlig beskyldning, og vi har selvsagt krav på en begrunnelse. Det har ikke lyktes oss å oppnå kontakt med Yssen om dette, på tross av at du (Håkon Bleken) har bedt henne om et tidfestet møte, og også gitt åpning for andre tidspunkter.

Jeg vil derfor beskrive den faktiske situasjonen:

I våre samtaler har Ingunn Yssen aldri framsatt alvorlige beskyldninger om dårlig behandling fra min side. Hun har klaget over at hun ikke har sett meg mer (!), hun har vist til vår situasjon i Justisdepartementet, hvor hun var min nære politiske medarbeider og vi møttes daglig. Hun savnet denne kontakten. Hun sa videre på møtet 14. august at hun hadde håpet å være mer en rådgiver for meg. Videre at hun følte at hun ikke ble vel mottatt i LO og at heller ikke jeg mottok henne med åpne armer. Mine svar til dette har vært at vår kontakt ikke kan være annerledes enn kontakten med mine andre avdelingsledere.

Så har jeg hørt at Ingunn Yssen i omgang med folk utenfor LO-systemet i lang tid har klaget på LO for å være for byråkratisk og tungrodd.

Yssen har selv fortalt andre om en situasjon hvor hun begynte å gråte på et administrasjonsmøte. Det som forårsaket dette, var at hun fikk et spørsmål om hva avdelingen mente med sin beskrivelse av hvordan likestillingsperspektivet/kjønnspektivet var ivarettatt i en bestemt sak som ble lagt fram i møtet fra Internasjonal avdeling. Dette spørsmålet er det mange avdelingsledere som har fått. Hun kunne ikke svare, og det var svært tydelig at dette dokumentet ikke var særlig godt gjennomgått av henne, som har ansvaret som avdelingsleder for å kvalitetssikre alle dokumenter som går videre til ledelsen. Jeg forstår at det er ubehagelig å ikke kunne svare på et så enkelt spørsmål, men det er et minimum av hva man må kunne kreve av en person i en så viktig stilling.

Så vil jeg nevne at det er uttrykt sterk frustrasjon over at Yssen flere ganger, også når hun har

vært fraværende fra LO, har gått ut i media og uttalt seg om likestillingspolitiske spørsmål. Dette gjorde hun også i vinter/vår, til tross for at jeg hadde sagt til henne at hun måtte være varsom med å uttale seg om arbeidsområder som andre i LO hadde ansvar for.

Jeg vil også vise til at vi i høst har hatt en meget vanskelig sak som Ingunn Yssen, på tvers av LO-ledelsens klare oppfatning, er opphav til. Vi har kommet i den situasjonen at YS har overtatt det viktige ledervervet i EFTAs konsultative komité, etter at Ingunn Yssen aktivt kjørte fram deres kandidatur og før LOs ledelse hadde tatt stilling til saken. Først sommeren 2006 nevnte hun denne viktige saken for meg. Jeg ba da om, og fikk, et notat fra henne. Her anbefalte hun å la YS få denne funksjonen. En enstemmig ledelse sa at det fant vi ikke riktig. EFTAs konsultative komité og EØS angår arbeidstakere både i offentlig og privat sektor. Mens YS har et beskjedent nedslagsfelt, er LO som organisasjon i kraft av sin størrelse og bredde svært mye mer representativ, og bør ha ledervervet. Ingunn Yssen fikk denne beskjeden i sommer, men ga da ikke uttrykk for hva hun hadde gjort. I ettertid har vi forstått at hun ikke gjorde noen ting for å bringe ledelsens meget klare oppfatninger inn i EFTAs konsultative komité. Hun hadde høsten 2005 og påfølgende vinter/vår kjørt dette løpet uten vår viten. Dette satte oss i en vanskelig situasjon. I høst utpekte vi vår dyktige førstesekretær Ellen Stensrud til å inneha dette vervet i EFTAs konsultative komité, men måtte trekke hennes kandidatur da det ble kjent for oss hva Ingunn Yssen hadde gjort.

Konklusjon

Jeg har ovenfor nevnt en del konkrete hendelser. Jeg kunne ha trukket fram svært mange flere. Poenget er at vi ikke på noen måte kan se at noen i LOs ledelse har behandlet Ingunn Yssen dårlig.

Ingunn Yssen og jeg hadde arbeidet tett sammen og hun visste - og vet - at jeg stiller store krav til meg selv og til mine medarbeidere. Det er forutsetningen for at LO skal være den kraften LO er i det norske samfunn.

Det faller på sin egen urimelighet at jeg - som ønsket Ingunn Yssen inn i LO som medarbeider, skulle frata henne "makt og myndighet", slik vi leste i et avisoppslag. Ingen har tatt fra henne oppgaver, men hun har dessverre ikke utført sitt arbeid på en tilfredsstillende måte. LOs ledelse er samstemte i dette spørsmålet.

Jeg kjenner heller ikke til noen konflikt mellom oss, jf. avisoppslag. Mitt og den øvrige ledelsens ansvar er å følge opp våre kongressvedtak, og ivareta våre medlemmers interesser. Dette stiller krav til oss som er tillitsvalgte, men det stiller også krav til våre ansatte. Og jeg er glad for at vi har så mange dyktige medarbeidere.

Ingunn Yssen har selv uttrykt at denne jobben ikke passet for henne. At det nå kommer påstander om konflikt mellom oss som årsak til hennes sykmelding, er uforståelig. I en vennlig atmosfære ble vi enige om et videre løp den 14. og 15. august. Det er faktisk med stor undring jeg leser og hører at vi skulle ha en konflikt. Jeg er rystet og trist over at hun opptrer slik at LO som organisasjon rammes på en slik måte.

Til slutt vil jeg nevne en kuriositet: I forbindelse med saken vises det til min tid som justisminister i 1997. Den 2. september hadde Olav Versto en artikkel i VG, hvor han på en ganske grundig måte viste til at problemene i Justisdepartementet i 1997 ikke kunne tilskrives Justisministeren. Samme dag hadde jeg en telefonsamtale med Ingunn Yssen. Hennes

kommentar var: "Hurra Valla, endelig kommer sannheten for en dag."

Med vennlig hilsen
Gerd-Liv Valla
LO-leder

10.5 Valla i Først & sist 12.01.07

FS = Fredrik Skavlan (Programleder)
GLV= Gerd Liv Valla

FS: Men først Norges mektigste kvinne. Hun bedyret under en pressekonferanse i går at hun ikke er noen pusekatt. Akkurat det, det tror jeg Ingunn Yssen er helt enig med henne i. Ta godt imot Gerd-Liv Valla.

Valla kommer inn.

FS: Og alle vi andre som hadde trodd at du var en søt liten pus.

GLV: *ler* Nei, det er nok ikke sånn å være LO-leder nei.

FS: Du, som LO-leder så fikk du på ditt bord denne uken en veldig tøff oppsigelse fra internasjonal sekretær Ingunn Yssen. Den oppsigelsen den er på flere sider og hun skriver der at hun først ble sykemeldt på grunn av deg og så sluttet hun på grunn av deg. Og hun beskriver mobbing, trakassering, offentlig utskjelling. Hun skriver at du tåler ikke kritikk. Ja, det er en lang liste og jeg har vel aldri i norsk arbeidsliv sett noen beskrevet mer som en despot. Hvordan reagerte du da du leste det brevet?

GLV: Nei, det er klart å få en sånn sak, det er jo alvorlig og vi tar jo det på det største alvor. Men samtidig som mener vi å ta det på alvor, er jo faktisk å sjekke; er dette sant? Ellers vil det jo ikke være å ta det på alvor. Og det er jo trist hvis en medarbeider har opplevd det sånn, men jeg må jo si at jeg reagerte jo veldig og tenkte hvis en så sterk person som det jo blir beskrevet som Ingunn Yssen har opplevd det sånn, så ville jo jeg ha trodd at hun sa det til meg. Vi har jo kjent hverandre i 15 år og jeg har jo ikke hørt dette før.

FS: Nei, men Ingunn Yssen hevder at hun har hatt mange samtaler med deg om dette.

GLV: Ja, jeg har hatt veldig mange samtaler med Ingunn Yssen, men Ingunn Yssen har aldri sagt det som kom i dette brevet og som samtidig kom i VG. Det har ikke Ingunn Yssen noen gang sagt til meg.

FS: Her løftes det opp en del eksempler, og det vil naturlig nok være ord mot ord. Deg mot Yssen. Og Yssen meldte seg jo på, hadde lyst til å møte deg i studio her rett før sending. Men det ville du helst slippe.

GLV: Ja, for det følte jeg ble litt feil. Jeg har jo ikke snakket med Ingunn Yssen personlig på mange måneder og at første gang vi møtes skal være i et sånt studio. Det syns jeg ble litt feil. Vi har jo invitert Ingunn Yssen til oss gjennom hele høsten for å snakke med oss og for å få høre hva er det galt. For det har vi selvfølgelig behov for å vite og kunne gjøre noe med det.

FS: Og Ingunn Yssen har forsøkt å sette ord på det i sin oppsigelse. Hun nevner blant annet en episode der du skal på en flyplass i Helsinki ha skreket til henne at hun er ubrukelig bare fordi hun ikke har klart å skaffe deg en billett på business-class.

GLV: *ler* Ja, det er jo helt, det er overhode ikke sant. Jeg har bestemt meg for at jeg ikke skal begynne å kommentere enkeltheter, men jeg kan kommentere akkurat den. For jeg er ikke kjent i vårt system som en som skal reise på businessklasse, men på det tidspunktet der så var jeg nesten nettopp kommet ifra sykemelding på grunn av at jeg hadde brukket min rygg og jeg reiste med korsett og jeg må faktisk på det tidspunktet sitte litt skikkelig. Jeg har egentlig ikke lov til å fly på den tiden der. Så det er..

FS: Men å likevel å skrike til hennes at hun var ubrukelig, ble du hysterisk da eller?

GLV: Nei, jeg har faktisk ikke skreket til noen at de er ubrukelige og det er jo blant de tingene som gjør at jeg reagerer og at mine medarbeidere reagerer. For det er jo faktisk ikke sant, jeg har aldri brukt det ordet.

FS: Men er dette noe Ingunn Yssen finner på?

GLV: Det jeg har sagt, det er jo, hva som er hennes opplevelse, det må jo ho få si hva ho vil om og det må jo vi ta på alvor. Men vi må jo samtidig få lov til å si hva som er vår, hva jeg faktisk har gjort. Jeg så Ingunn Yssen sa i går; Gerd-Liv Valla har veldig god hukommelse og det har jeg faktisk. Og jeg har faktisk aldri sagt at ho var ubrukelig. Det har jeg aldri sagt så ho har hørt det.

FS: Så hun lyver i dette tilfellet?

GLV: Hva slags oppfatning ho har av det. Jeg har ikke sagt det.

FS: Så hun lyver?

GLV: Jeg har ikke sagt det.

FS: Ja, men da lyver hun.

GLV: Jeg vil ikke gå inn å karakterisere Ingunn Yssen sine utsagt.

FS: I går så holdt du jo en pressekonferanse, der, som egentlig handlet om at Ingunn Yssen lyver. Dette har ingenting med virkeligheten å gjøre. Du har meget god samvittighet for måten du har behandlet henne på. Dere, ja, du sa til og med at din måte å turnere denne saken på, er et eksempel til etterfølgelse.

GLV: Ja, fordi vi ble spurt...

FS: For andre.

GLV: Ja, det er derfor det er litt vanskelig i en sånn sak, som vi hele tiden har behandlet som en personal sak og ikke ville ha gått ut med opplysninger på. Og så får vi servert en versjon i VG, omtrent før vi får den selv. Når den da er full av det vi opplever som feil og ikke rot i

virkeligheten, så må vi si det. Det groveste i den sammenhengen der, det var noe snakk om skuffelse for graviditet. Og det har jeg selvfølgelig aldri sagt. Det andre som jeg har sagt..

FS: Så det er også løgn.

GLV: Ja, selvfølgelig har jeg aldri sagt at jeg var skuffa over at Ingunn Yssen ble gravid. Dette er både et personlig og et politisk spørsmål. Men det andre som vi også reagerte veldig på, som mine folk i LO reagerte på. Det er at Ingunn Yssen sier at vi er omtrent nikkedukker og ikke tør å ha meninger. Dagen i dag har jeg brukt til å snakke med mine medarbeidere, snakka med de jeg står i direkte forhold til, mine kollegaer i LOs ledelse og avdelingslederne hos oss og spurt er det sann. Nei, sier dem.

FS: Tror du de ville turt noe annet?

GLV: Ja, jeg tror faktisk det. Jeg tror faktisk de ville ha turt det. Det å kalle Stein Reegård, Knut Boddington, Bjørn Kolby og de for nikkedukker. Jo, det syns jeg er ganske grovt, og det reagerer de på, det reagerer jeg på.

FS: Ja, jeg skjønner det. Jeg skjønner at dette er en historie som har mange forskjellige aspektet, men det også en historie om en ansatt og hennes arbeidsgiver. Og du er arbeidsgiveren hennes og jeg lurte på en ting. Altså hvis jeg som LO-medlem opplevde på min arbeidsplass at jeg ble trakassert og mobbet av sjefen. Og så valgte jeg å varsle om det. Ville det da være greit om min sjef utlyste pressekonferanse

GLV: Nei...

FS: For å tilbakevise påstandene og for å si at jeg løy?

GLV: Ja, faktisk, når det er så...

FS: Ville LO synes det var greit?

GLV: Ja, når det er så grovt som dette her, så må vi som arbeidsgivere si ifra og det er klart at...

FS: Så LO ville støtte en bedrift hvor bedriftseieren gikk ut, når en ansatt varsler om trakassering og mobbing fra ledelsen.

GLV: Ja, for det her var så grove påstander som samtidig ble levert til landets største avis. De påstandene kunne vært levert til oss. Vi kunne få forholdt oss til det og sagt noe om det. Men de ble faktisk nesten før vi fikk de, levert til landets største avis. Og da er det ganske...ja, da er det faktisk sann at vi er nødt til å imøtegå det og ikke minst fordi vi er LO. For vi er selvfølgelig imot trakassering og mobbing.

FS: Men hvem er det som definerer om noe er trakassering og mobbing.

GLV: Nei, det...

FS: Er det deg eller er det henne?

GLV: Den som opplever trakassering og mobbing må selvfølgelig si ifra det, men arbeidsgiver, og i dette tilfellet så er vi jo arbeidsgiver, må selvfølgelig si hvordan vi har håndtert det.

FS: På en pressekonferanse?

GLV: Ja, fordi at dette hadde kommet ut. Vi har sagt at, jo, men vi har sagt hele tiden at det er en personalsak, derfor har vi, et har vært visse avisartikler i forkant og vi har sagt konsekvent; Nei, dette uttaler vi oss ikke om fordi det er en personal sak. Men når vedkommende da går til en avis og leverer så grove beskyldninger om meg, om de ansatte i LO, så ja, så har vi valgt å gjøre det vi har gjort og det kan sikkert...

FS: Og det har dere også gjort i form av et langt skriv som i dag er sendt ut til 300..

GLV: I dag er dette sendt ut og det er etter råd fra advokat som vi har hatt i denne saken. Det ble så alvorlige de beskyldningene som ho kom med, på oss som en arbeidstakerorganisasjon at dette var nødvendig å imøtegå. Og jeg har orientert forbundslederne og det hadde ikke komme til å gjort hvis ikke den, hvis ikke dette hadde blitt levert ut sånn som Ingunn Yssen gjorde.

FS: Gerd-Liv Valla, i 2001 så etterlyste du bedre vern av ansatte som varslet om trakassering og mobbing på arbeidsplassen. Føler du at du varsler, nei, at du verner godt om Yssen nå?

GLV: Ja, man må forutsette at en som har en så saftig kritikk og som er i en situasjon som Internasjonal...

FS: Det er ikke det jeg spør om. Jeg spør om; Føler du at du verner godt om Yssen nå?

GLV: Jo, men jeg må jo nesten få lov til å si at da må vi forutsette enhver som skal varsle, at man prøver å ta dette opp internt først. Det har vi, jo, men det har vi faktisk sagt...

FS: Men det påstår hun veldig sterkt at hun har og hun har jo nå ligger sykemeldt da ettersigende fordi hun føler seg trakassert.

GLV: Ja, ja, men vi må jo da også få lov til å si at det har hun ikke tatt opp. Hun har tatt opp helt andre forhold rundt sin arbeidssituasjon.

FS: Men føler du at du verner hennes som ansatt nå?

GLV: Forhold som hun og jeg sammen har prøvd å løse og som ikke har vært konfliktpreget og som jeg derfor blir veldig overrasket kommer på den måten det gjør.

FS: Så dere har altså prøvd å løse det sammen?

GLV: Jeg og ho har prøvd å løse hennes arbeidssituasjon. Ikke noen konflikter mellom hennes og meg.

FS: Det virker ikke som det har gått så bra.

GLV: Nei, men det er litt viktig også å få sagt til dere akkurat det der, det der, for at når du spør om vår måte å løse det på har vært god, så har vi da altså ifra dette har blitt en sak fulgt absolutt alle regler...

FS: La meg spørre deg, det har du sagt mange ganger nå. Men hvorfor tror du da Yssen gjør som hun gjør?

GLV: Nei, det vil ikke jeg spekulere i.

FS: Men det virker jo, det virker jo, det henger ikke sammen.

GLV: Jeg kan ikke spekulere i det.

FS: Hvis det er sånn som du sier nå, at det ikke har foregått noen ting som minner om trakassering eller mobbing. Hvorfor gjør Yssen dette?

GLV: Nei, det kan ikke jeg si noe om. Det må du nesten spørre henne om. Vi er... Hvis vi skal ta en arbeidstaker, i denne sammenhengen en internasjonal sekretær, altså en meget, en som er veldig høyt oppe i systemet

FS: En ansatt av deg og du er sjefen...

GLV: Hvis vi skal ta henne på alvor, må vi jo se på om det hun kommer med er, har hold i virkeligheten. Og hvis vi mener at det ikke har hold, så må vi jo si det. Jeg kan ikke sitte og si; Ja, dette er sant. For det er faktisk ikke sant.

FS: Er du en person som generelt er flink til å si unnskyld?

GLV: Ja, det er jeg faktisk. Jeg kan si unnskyld, men jeg kan ikke gå rundt og si unnskyld hvis jeg ikke mener det. Jeg er veldig opptatt faktisk av at man skal si det man mener og at man skal være ærlig.

FS: Det stormer veldig rundt deg nå og nå begynner helgen. Klarer du nå å ta deg helt fri i helgen og glemme dette her eller er det, går det mer inn på deg enn du later som?

GLV: Nei, altså det er klart at det er en alvorlig situasjon og ikke minst fordi det er en person som jeg har kjent lenge og som det var veldig overraskende å reagere sånn som hun har gjort. Så det gjør det. Men jeg er nødt til i den jobben jeg har, å prøve å koble ut, ellers så klarer ikke jeg å gjøre den jobben. Og det er veldig viktig at jeg må koble ut og i kveld skal jeg ha besøk av min datter og vi skal gå på litt shopping. Men det er selvfølgelig ingen, det er ingen hyggelig situasjon at det blir sånn og vi tar det på alvor. Men vi må nesten ha lov til å svare, når saken har blitt brakt ut i offentligheten sånn som den har blir brakt av andre enn oss.

FS: Det har du gjort, både her og andre steder. Du skal få lov til å være med oss litte grann til, fordi vi skal i og for seg ikke slippe, jo vi skal slippe denne saken, men vi skal ikke slippe temaet ledelse. Men på et litt lavere nivå, fordi det skal handle om barneoppdragelse.

Litt lenger ute i programmet:

FS: Bortsett fra det med bleieskifte, så er det mye i det ved barneoppdragelse som kan minne om din jobb, er det ikke det?

latter

GLV: Nei, det er klart at det er å ta ungene også på alvor. Og det går også på at du tar medarbeiderne på alvor på den måten at når man sier noe, så må man faktisk gå inn, når unger også kommer med noe, synes jeg i hvert fall det har vært viktig; Ja, hva er det du sier?, og diskutere det på en ordentlig måte. Det er faktisk noe som handler om både barneoppdragelse og ledelse. Det er å ta dem på alvor.

FS: Er du en forhandler eller en grensesetter?

GLV: Jeg er jo en profesjon forhandler.

latter

10.6 Yssen i Tabloid 17.01.07

JØH = Jan Øyvind Helgesen (Programleder)

IY = Ingunn Yssen

JØH: Velkommen til Tabloid. I dag bekreftet høyesterettsadvokat Berit Reiss-Andersen kritikken mot LO-leder Gerd-Liv Valla. Reiss-Andersen forlot jobben som statssekretær kort tid etter at Valla ble justisminister i Jaglands regjering for ti år siden. Striden mellom Gerd-Liv Valla og Ingunn Yssen nådde altså nye høyder i løpet av dagen. Valla måtte tåle krass kritikk for sin lederstil da hun var justisminister. Det var splitt og hersk, løgn og trusler, går det fram av omfattende intervjuer som den erfarne høyesterettsadvokaten har gitt. Reiss-Andersen er i dag forsvarer for en av de Nokas-tiltalte, og dermed har Ingunn Yssen fått betydelig støtte for sin krasse kritikk av LO-lederen. Ingunn Yssen, velkommen til Tabloid.

IY: Takk

JØH: I morgen er det en uke siden du publiserte ditt oppsigelsesbrev.

IY: Ja

JØH: Hvordan har dagene vært siden da?

IY: De har vært veldig hektiske. Det tror jeg er det mest dekkende ordet.

JØH: Visste du at det skulle bli så mye oppstyr?

IY: Jeg trodde selvfølgelig at det skulle være en stor sak, men jeg kunne ikke vite hvor stor den skulle bli, omfanget av denne saken. Verke utfallet eller omfanget egentlig.

JØH: Hva tror du utfallet blir?

IY: Nei, det vet jeg ikke. Jeg vet ikke hva utfallet blir. For meg var det jo bare viktig å gjøre det, jeg følte jeg ikke, altså det jeg følte jeg måtte gjøre. Nemlig å si opp jobben min og også

gå offentlig ut med saken. Fordi det handlet om en behandling som LO-lederen utsatte meg for. Og så lenge LO er en veldig viktig organisasjon og som jo er garantisten for at alle arbeidstakere skal ha et vern i arbeidslivet, så mente jeg at det var riktig og viktig å gå ut offentlig med denne saken.

JØH: Men du understreker stadig at dette handler ikke om ditt forhold til LO, du ønsker ikke å skade LO, men det handler om LOs leder Gerd-Liv Valla. Men i sin ganske omfattende redegjørelse, så anfører hun en del anklager mot deg som arbeidstaker. At du har tatt fri uten å ha avtale om det, at du har uttalt deg om saker, for eksempel likestilling, som ikke var ditt ansvarsområde i LO. Du beskyldes også for å ha fått en YS-person inn i et EFTA utvalg og det har også falt noen hardt for brystet. Kan ikke du ha noe skyld i dette selv?

IY: Men uansett om jeg skulle hatt skyld i dette, så er det ikke, altså det har ingenting med saken å gjøre. Dette er ikke et likt maktforhold. Det er det aldri så lenge det handler om en arbeidsgiver og en arbeidstaker. Det finnes spilleregler i arbeidslivet, selv om det er arbeidstakeren som er såkalt vanskelig, så er det regler man skal følge og prosedyrer som skal følges i slike spørsmål. Det ble ikke gjort og det mener jeg.. og det er noe av det jeg har tatt opp i mitt brev. Ellers har jeg svart til dels på disse anklagene. Jeg har lagt fram min sak. Jeg har jo ikke noe behov for å utdype det nå, annet enn å si at på bakgrunn av det som har skjedd i dag, så er jeg veldig glad for at flere står frem. Og jeg føler at det understreker nettopp det som var mitt hovedpoeng, eller det jeg forsøkte å legge vekt på i mitt oppsigelsesbrev; nemlig at dette handler om Gerd-Liv Valla og hennes behandling av meg. Det handler ikke om LO og jeg føler jo at det har blitt understreket i dag ved at Berit Reiss-Andersen og Øystein Meland har gått ut. Og jeg er jo veldig glad for også deres støtte.

JØH: For at ikke LO også skal bli skadelidende, hva bør Gerd-Liv Valla gjøre nå?

IY: Det er jo ikke jeg den rette til å uttale meg om. Jeg har aldri sagt at det er jeg som skal bestemme hva resultatet skal bli, eller, eller har noe makt og myndighet til å gjøre noe annet enn det jeg faktisk gjorde. Nemlig å ta konsekvensen av et veldig vanskelig arbeidsforhold, si opp jobben min og også fortelle offentligheten hva som hadde skjedd.

JØH: Kan dette være så enkelt som at du har hatt en dårlig sjef? Dere har ikke likt hverandre? Dere har ikke like tryne på hverandre og kommet opp i en konflikt? Og at den saken skulle aldri ha vært i offentligheten?

IY: På bakgrunn av alle de tilbakemeldingene jeg har fått, som jo har vært støtteerklæringer til meg, som har vært veldig veldig hyggelig.

JØH: Ja, har det vært mange?

IY: Ja, det har vært helt overveldende mange. Og det er selvfølgelig veldig hyggelig og rørende. Men samtidig så forteller dette også en trist historie, nemlig det at det er ganske mange som har et trøbbetet forhold på jobben og til sjefen sin. Jeg mener at det er derfor det er viktig at jeg gikk ut for at det er LO som nettopp jo har initiert spillereglene og kjørereglene for arbeidslivet og det er LO som er der som garantisten for at de følges og til dels forbedres. Sånn at nettopp ingen arbeidstakere skal oppleve å bli dårlig behandlet av sin sjef. Uten at, eller at det må gjøres på en, at spillereglene må følges rett og slett.

JØH: Nå er vel LO en sånn pyramidelignende organisasjon egentlig, hvor sjefen har betydelig autoritet og mye å si. Men i denne redegjørelsen fra Gerd-Liv Valla så sier hun at hun har LOs ledelse med seg i vurderingen av deg. Det er en samstemt ledelse. Hvordan reagerer du på det?

IY: Nei, jeg registrerte at hun trakk med seg resten av LO. Jeg syns jo det var trist, fordi igjen denne saken handler ikke om LO fra min side. Denne saken handler om den behandlingen jeg har vært utsatt for av Gerd-Liv Valla.

JØH: Hvordan vil du karakteriserer Gerd-Liv Valla?

IY: Det vil jeg ikke gå inn på. Jeg har lagt fram en meget lang begrunnelse for min avskjed fra LO og jeg ønsker selvfølgelig ikke å si noe ytterligere enn det jeg har sagt.

JØH: Jeg skjønner på en måte det. På den andre siden må jeg si at når jeg leser den redegjørelsen, så tenker jeg; her sier hun a, men hun sier ikke b. For det du beskriver Ingunn Yssen, det er en psykopat. Har du tenkt på det?

IY: Det har jeg ikke tenkt på. For meg var det viktig å beskrive den behandlingen jeg følte, hvordan jeg opplevde den behandling jeg ble utsatt for og det er det jeg har gjort. Jeg ønsket også å gjøre det på denne måten fordi jeg ønsket å legge det bak meg og gå videre.

JØH: I dag har Gerd-Liv Valla uttalt seg til LO-aktuelt og i hvert fall på nettet der så beklager hun, det vil si hun beklager i og forseg ikke noe hun har sagt eller gjort, men at du oppfattet dette sårende. Oppfatter du at hun har beveget seg litt der?

IY: Jeg har ikke sett den uttalelsen, men i den grad hun beklager sin oppførsel ovenfor meg, så er jeg selvfølgelig glad for det.

JØH: Ingunn Yssen, takk for at du kom i studioet.

IY: Takk

10.7 Vallas pressekonferanse 19.01.07

Får jeg starte med å si at det har vært en meget krevende uke siden sist vi møtte hverandre på pressekonferanse her. Uka har vært krevende, den har vært en belastning for mange. For LO, for tillitsvalgte, for ansatte og for våre medlemmer. Personlig så har jeg brukt mye tid på å snakke med tillitsvalgte, snakke med medarbeider, snakke med forbundsledere og til selv å bearbeide mine rent personlige reaksjoner. Uka har vært ekstraordinær på alle måter og som dere er kjent med så valgte jeg å avlyse den lenge planlagte reisen til Afrika. Og mye og begrunnet i at jeg gjerne ville ha et møte med LOs sekretariat og gjennomgå situasjonen, orientere om situasjonen og det har vi da hatt i dag. Det var viktig for meg å snakke med våre forbundsledere. Det er forbundslederne som representere oss direkte ovenfor våre medlemmer og det var viktig der å få lagt fram min vurdering av situasjonen og det var viktig å få lagt fram en personlig beklagelse for det jeg ser i ettertid burde ha blitt håndtert annerledes. Jeg er glad for at arbeidstilsynet kommer til å kartlegge LOs arbeidsmiljø på et mer generelt grunnlag. Det kom det brev om i går og det har vi da selvfølgelig sagt at det ser vi positivt på. Og i den forbindelse så har jeg bedt arbeidstilsynet, og vil be, vi har hatt en kontakt, men jeg

vil be om at de også ser på min og LOs håndtering av saken med tidligere internasjonale sekretær, Ingunn Yssen. Det er viktig for meg, det er viktig for LO, det er viktig for alle å få en uavhengig instans, noen utenfor oss, til å se på den saken. Så har vi selv, som ledd i HMS-arbeidet, som ledd i IA-arbeidet, så inngikk vi for to dager siden en avtale med statens arbeidsmiljøinstitutt om gjennomføringen av bredt anlagt arbeidsmiljøkartlegging i LO. Den undersøkelsen har blitt grundig planlagt av LOs arbeidsmiljøutvalg over lang tid.

Håndteringen av Ingunn Yssen saken. Jeg møtte dere forrige torsdag. Jeg opplevde torsdag og fredag i forrige uke som veldig vanskelig etter at Ingunn Yssen hadde valgt å gå ut med sin historie i VG. Vi hadde så langt vært veldig klare på å behandle denne saken som en intern sak, som den personalsaken vi mente det var. Jeg var i en, jeg syntes det var en meget vanskelig situasjon og jeg ser i ettertid at det som vi gjorde på pressekonferansen her i Folkets Hus forrige torsdag og på den skriftlige redegjørelsen vi gav ut på fredag, så ser jeg at det kan oppleves som for lite følsomt fra vår og fra min side spesielt. Dette tar jeg selvkritikk på. Jeg innser at det som fra vår side var tenkt som et forsvar ovenfor ting som kom veldig uventet på. At det forsvaret i stedet ble et angrep.

Når det så gjelder forholdet mellom Ingunn Yssen og meg, så synes jeg det er leit hvis Ingunn Yssen har oppfattet noe av det jeg har sagt eller gjort som sårende. Det har aldri vært min hensikt og det beklager jeg sterkt. Jeg ønsket Ingunn Yssen hit som medarbeider og jeg har selvfølgelig ikke ment noen gang å være sående ovenfor denne medarbeideren eller ovenfor andre medarbeidere. Og jeg vet at jeg er en krevende leder. Jeg håper at det blir sagt at jeg stiller høye krav til meg selv. Jeg stiller også høye krav til mine medarbeidere. Det er sånn vi oppnår resultat for våre medlemmer. Jeg er direkte og jeg kan helt sikkert oppleves som tøff. Den direktheten, den tøffheten, det sterke engasjementet jeg har som LO-leder, det ser jeg at enkelte medarbeidere kan oppleve som utilsiktet sterkt. Og i den grad noen føler seg dårlig behandlet så jeg om unnskyldning.

Jeg må som enhver leder akseptere at det stilles spørsmål om forholdet mellom liv og lære, og jeg må selvfølgelig sånn at jeg må regne med at dette spørsmålet stilles enda skarpere til en LO-leder. LO er og LO skal være en pådriver for et godt arbeidsmiljø på arbeidsplasser over hele landet. Da må vi også besikte på vårt eget hus på en ordentlig måte. Jeg har tenkt nøye igjennom den kritikken som den siste uken har vært rettet mot meg personlig. Det er ikke slik at jeg opplever alle sider ved det som rettferdig eller saklig korrekt, men det spiller ingen rolle i denne sammenhengen her. Det jeg har å gjøre, det er å reflektere over at mennesker og medarbeidere kan ha reagert på meg i forskjellige situasjoner og så må jeg forholde meg til det. Det er det som er utfordringen, og fremover det er å både se fremover, det er å evaluere det som har skjedd, det er å trekke personlig lærdom av det som har skjedd på alle mulige måter. Og utfordringen er å både være en tøff LO-leder og en omsorgsfull personalleder. Det er så langt jeg vil gå, si nå.

Svar på et spørsmål fra journalist i etterkant;

Ja, jeg vil endre stil. Noen synes jeg er for tøff og direkte og det vil jeg endre på. I LO er vi veldig opptatt av at det ikke skal være mobbing. Jeg kunne ikke drømme om å mobbe noen, men vi åpner nå for at noen eksterne skal se på dette. Hvis noen har oppfattet min tøffe lederstil som mobbing, så beklager jeg det.

10.8 Yssen i Dagbladet Magasinet 20.01.07

Ingunn Yssen (45) var ikke redd for å legge seg ut med Norges mektigste kvinne. Hun har opplevd verre ting.

Ingunn Yppen

- Det er den tøffeste beslutningen jeg har tatt i hele mitt liv. Men det handlet om selvrespekten min. Hvis jeg ikke hadde gjort det, ville jeg ha klandret meg selv resten av livet. Skulle jeg være en av dem som lar trakassering passere, gang på gang? Skulle jeg også tie? Vet du hva? Jeg tror aldri jeg hadde tilgitt meg selv.

Ingunn Yssens dager har vært makeløse siden hun satte en hel fagbevegelse i brann ved å si opp jobben som internasjonal sekretær – og samtidig publiserte avskjedsbrevet. Bare uværet på Vestlandet kjempet om overskriften med stormen som herjet på Youngstorget. Men Yssen bærer ingen ytre tegn på at hun nettopp har gått gjennom sitt livs mest turbulente dager. Hun sier hun har sovet godt, hun er kvikk og kampklar, og ja, faktisk blid. Idet vi svinger inn dørå til en kafé på Majorstua i Oslo, blir vi stoppet av en av folkets representanter:

- Jeg vil bare si at jeg er så gla for at du har gjort det du har gjort. Nå må LO bli kvitt den der arrogante dama.

Den eldre kvinnen er ikke alene om å støtte Yssen. En meningsmåling utført av Synovate MMI for Dagbladet viser at sju av ti nordmenn mener Valla har håndtert konflikten med Yssen dårlig. Onsdag gikk også to statssekretærer i Justisdepartementet, Berit Reiss-Andersen og Øystein Mæland, ut med sin støtte til Yssen og sa at de trakk seg fra jobben etter tur på grunn av omfattende samarbeidsproblemer med daværende statsråd Gerd-Liv Valla.

Det Norske Arbeiderparti er ingen søndagsskole, og LO ingen velforening. I et hus hvor folk spiser hverandre til frokost, har Ingunn Yssen den siste uka forsøkt å leve opp til arbeiderbevegelsens tradisjoner. Noen vil si hun har lyktes godt. Men like sikkert, som Gerd-Liv Valla fortsatt er LOs ubestridte leder, er Ingunn Yssen innehaver av Norges mest glødende mobiltelefon. Det har vært hundrevis, Yssen påstår tusenvis, av tilbakemeldinger i innboksen. Ifølge Yssen er alle positive. Med ett unntak, som Yssen når siterer fra;

- Hvis du syntes dette var så viktig prinsipp, så skulle du gått til rettssak og fått argumentene dine prøvet. Din feiging!”

Krangling har vært en del av Yssens oppvest på Manglerud i Oslo. Med to brødre og 18 unger i oppgangen, lærte hun seg tidlig å kjempe for å være synlig. Begge foreldrene var i full jobb, faren var sivilingeniør med eget firma, moren jobbet for han, og Ingunn ble gatas største nøkkelbarn.

- Mitt store privilegium var at jeg ble tatt på alvor. Fra jeg var bitte, bitte liten.

Rettferdighetssansen fikk jeg av mine foreldre. Min far gadd faktisk å krangle med meg da jeg vokste opp. Vi diskuterte alt mulig og ble så uenige og sinte at vi måtte gå på hvert vårt rom. Da føler du deg betydningsfull. At det du sier og dine argumenter er så viktige, at faren din må gå inn på soverommet for å samle seg. Det er den største gaven han ga meg. Jeg opplevde at han så på meg som sin likemann. Og slik har jeg vel gått gjennom livet da, og tatt det som en selvfølge at folk skal se meg og ta meg alvorlig.

Tungvektskampen i LO handler ikke bare om to sterke kvinner i kamp, to tilfeldige arbeidskolleger som er dypt uenige. Det er to nære venninner som er blitt fiender. Da Gerd-Liv Valla fylte 50 år, ble dagen arrangert av, og feiret i leiligheten til Ingunn Yssen. Og vi snakker her om to damer godt viklet inn i et nettverk bestående av landets mektigste. Da

Ingunn Yssen fylte 40 år, sto hennes gode venn Jens Stoltenberg på talerlista. Og vår statsminister er også en nær venn av Yssens eksmann, reklamemannen Kjetil Try.

- Nå skjønnte du at forholdet til Valla hadde skåret seg?
- Vårt vennskap var over før jeg startet i LO. Vårt profesjonelle, gode forhold skjønnte jeg var dårligere enn jeg hadde trodd ganske raskt etter at jeg kom til LO.

Tirsdag denne uka kastet også forfatter Vetle Lid Larssen seg inn i debatten. Han lanserte en teori om at både Jens Stoltenberg og Kjetil Try har vært bakmenn i skittentøyvasken som skal ha svekket Valla, alt for at Stoltenberg skal gjenvinne stillingen som Norges ubestridte leder etter flere ganger å ha blitt refset av LO-lederen. Lid Larssen spør blant annet om Yssens oppsigelse er en nøye uttenkt strategi for ”hvordan man skremmer en brysom Gerd-Liv Valla, en belastning for partiet og statsministeren, tilbake i jordhullet?”

- En konspirasjonsteori uten rot i virkeligheten. Den forutsetter at jeg er en viljeløs nikkedukke uten selvstendige meninger og integritet, som vil la meg bruke, sier Yssen.
- Har du snakket med Stoltenberg om konflikten med Valla?
- Jeg har aldri snakket med Stoltenberg om denne konflikten. Dette er en høyst ufrivillig situasjon jeg har kommet i og som jeg helst ville vært foruten.
- Er du omgangsvenn med Jens?
- Jeg ble kjent med Jens og Ingrid da jeg var 14-15 år gammel, gjennom Kjetil. Vi har sett hverandre mye opp igjennom åra. Etter at Kjetil og jeg gikk fra hverandre, har jeg sett Jens langt mindre. Jeg vil si dessverre, for jeg liker Jens veldig godt, men slik skjer jo ofte etter en skillsmisse.
- Hvor sentral var din eksmann Kjetil Try i din offentlige oppsigelse?
- Kjetil er min gode venn som jeg har snakket med underveis og som i likhet med andre gode venner har gitt meg råd. Og jeg er glad jeg har kompetente venner som kunne gi meg råd i en situasjon hvor jeg skulle gå ut mot Norges mektigste person. Beslutning har imidlertid vært min og min alene. Det var jeg som måtte stå der.
- Hva er din rolle i Ap-nettverket?
- Den er overvurdert. Mine politiske meninger har alltid gått litt på kryss og tvers, det samme har vennskap innenfor partiet. Men jeg kjenner mange i partiet, noe annet ville vært rart, jeg har jo jobbet der i mange år.

Da Yssen og Ingunn i juni i fjor var enige om at Yssen burde slutte som leder av Internasjonal avdeling i LO, slo Ap's mektige partisekretær på tråden til UD og spurte om det var jobb til Yssen der.

- Er Martin Kolberg din venn?
- Jeg har mange venner i Ap. Jeg anser Martin som en av dem.

Skillsmissen fra Try har hun beskrevet som ”uproblematisk”. Da Yssen leder Likestillingsdepartementet, brukte de tjenestene til Try Reklamebyrå – drevet av den daværende ektemannen. ”Vi har jobbet billig og delvis gratis fordi hun er kona mi”, sa Kjetil Try til Dagens Næringsliv om oppdraget.

Ingunn Yssen har opplevd motgang før, en motgang du ikke kan kjempe mot. På få år mistet hun en bror og begge foreldrene.

- Du blir sterkere av å ha opplevd ting som er vanskelige. Begge foreldrene mine var relativt unge da de døde. Av grusomme sykdommer. Moren min Alzheimer. Det finnes ikke noe i verden som er verre enn det. Faren min fikk både Parkinson og Alzheimer. Det er virkelig snakk om å dø langsomt, pinefullt og uten verdighet. Det finnes ikke noe verre. Har du opplevd slike ting, overlever du alt.

Ingunn Yssen var statssekretær for Gerd-Liv Valla da moren ble syk.

- Jeg må innrømme at det var en periode av livet mitt der jeg mistet følelsen med tid og sted. Det å være statssekretær og jobbe mye, å ha syk mor og mann og barn. Jeg ble en gang spurt

om hvilke hobbyer jeg hadde. Hallo! Hobbyer! Hvem har tid til det? Men sånn er det. Du får gjøre så godt du kan. Men det kanskje verste ved sykdommen til mor og far var at du blir så maktesløs. Det finnes ingen behandling. Det var ingenting jeg kunne gjøre. Det er den aller verste følelsen. Og det er litt av bakgrunnen for at jeg gjør det jeg gjør nå. Dette kan jeg gjøre noe med.

Ingunn Yssen kaller de tre og et halvt åra i LO for ”utvisking av personligheten”.

- Jeg er blitt fratatt integriteten min ved systematisk undertrykkelse i flere år. Det første året jeg jobbet i LO, og jeg opplevde at Gerd-Liv stod og skrek til meg på Gardermoen, ropte jeg tilbake. Men tre år seinere, da hun fortsatt kjefte på meg, sa jeg ikke noe. Jeg tok ikke til motmæle. Og det er da det bør ringe noen varselklokker.

- Hva skjedde på Gardermoen?

- Dagen før hadde Gerd-Liv vært på kartellkonferanse på Gol der hovedtema var EU, vi skulle opp grytidlig for å fly til Brussel. Før møtet på Gol hadde Valla varslet at hun var gått i tenkeboksen når det gjaldt EU-spørsmålet. Det var naturlig at Internasjonal avdeling var involvert i dette spørsmålet, og jeg hadde bidratt med flere poenger i talen hennes der oppe. En av formuleringene jeg hadde skrevet, rullet og gikk i radioen hele dagen. Så kommer jeg og plukker henne opp morgenen etter. Gerd-Liv kommer ut, åpner døra, slenger veska inn i bilen og setter seg foran og er bare rasende. Virkelig rasende. ”Jøss, morgengretten”, tenker jeg. Så tar jeg opp gårdsdagen med henne og nevner at jeg har hørt henne på radio hele dagen. Hun smeller tilbake: Alt du hadde skrevet til meg var bare håpløst. Jeg kunne ikke bruke noe av det. Jeg blir jo sjokkert, men ho fortsetter å kjefte og smelle hele veien ti vi kommer til Gardermoen. Da får jeg nok. Jeg sier: Gerd-Liv Valla, ikke snakk sånn til meg. Jeg er voksen. Hold opp!

- Hun ble helt satt ut når jeg tok til motmæle. Men de siste åra heg jeg ikke sagt noe når slike episoder har inntruffet. Jeg tenkte det plutselig etter fødselspermisjonen for halvannet år siden. Jeg gjør virkelig ikke det. Jeg tar ikke igjen lenger. Jeg anser meg som sterk, men selv jeg ble fratatt selvrespekten. Jeg våknet om morgenen og tenkte på Gerd-Liv Valla, jeg la meg om kvelden og tenke på Gerd-Liv Valla.

Til slutt ble hun sykemeldt. Yssen var borte i fem måneder.

- Hva gjorde du i den perioden?

- Jeg var utkjørt og utslitt, så til å begynne med var det svært lite jeg fikk gjort. Men etter hvert fikk jeg profesjonell hjelp fra forbundet mitt og fra advokaten min, Ingeborg Moen Borgerud. Det gikk uendelig mye tid til å forsøke å finne en løsning på situasjonen, deretter gikk det tid til å ta den tøffeste beslutningen jeg har tatt i mitt liv. Jeg fikk spesielt god støtte fra tidligere LO-kollega Erna Ansnes i denne perioden.

- Hvorfor fikk ikke LO kontakt med deg?

- Det fikk de, korrespondansen mellom min advokat og LOs advokat viser det.

- Hvorfor valgte du å kommunisere gjennom advokat?

- Jeg ble oppringt av personalsjefen i LO, som spurte om jeg var frisk nok til å stille opp på et møte med Valla. Jeg sa som sant var, at det var jeg ikke. Gjennom forbundet mitt fikk jeg advokat, og da sa vi oss villige til å møte Valla sammen.

Til slutt sto hun igjen med bare et alternativ, sier Yssen. Å gå ut offentlig med saken.

- Jeg hadde prøvd alt, bortsett fra at jeg ikke ville ha en sluttpakke. Og jeg kunne ikke gå tilbake. Så jeg sa opp.

- Hva tenkte du den dagen saken sto på førstesida av VG?

- Dagen før oppslaget var egentlig dagen med de store nervene. Da ga jeg intervjuet og leverte oppsigelsen. Jeg visste at det ville bli en stor sak, som jeg selvfølgelig ikke kunne vite utgangen på. Men jeg visste at jeg gjorde det rette.

- Er det spesielt sterk lojalitetsplikt i LO?
- Det er mange flinke folk i LO. Problemet er, og dette har jeg diskutert med flere i organisasjonen: Det er en forståelse av at man ikke kan si at lederen er dårlig, for da sier man samtidig at LO er dårlig. Det er sikkert derfor mange er sinte på meg der nede. Men jeg føler meg ikke illojal mot LO. Jeg vil LO vel. Jeg tror på "saka", men mener at på sikt vil en slik lederstil som Vallas skade LO. Moderne mennesker er kritiske og finner seg ikke i trakassering fordi de stiller spørsmål. Gerd-Liv Valla sier at hun elsker diskusjoner og motargumenter, og henviser til Gro Harlem Brundtland. Det er helt riktig at Gro var en demokratisk leder. Og hun tok Valla inn på Statsministerens kontor i forvisning om at Valla var uenig med henne i nesten alle politiske spørsmål. Så Valla er jo selv blitt hørt. Så beundrer hun dette, men uten å følge det opp. Hun tåler ikke kritikk og motforestillinger.
- Hva er lojalitet for deg?
- Ingen vil være illojale, vi vil stå våre venner bi og være ordentlige i alle forhold. Folkeskikk kaller vi det, og allment betyr det vel at vi sparker oppover og ikke nedover, at vi aldri tar dem som er mindre enn oss. Men lojalitet handler også om å tørre å si i fra, ekte venner gjør det til hverandre.
- Hva følte du da du så Gerd-Liv Valla bli intervjuet av Fredrik Skavlan i "Først og sist"?
- Jeg var glad jeg ikke var der.
- Tar du selvkritikk på noe i denne prosessen?
- Det er alltid noe å ta selvkritikk på. Men jeg angrer ikke på at jeg gikk ut med dette.
- Ville du gjort noe annerledes?
- Jeg følte jeg ikke hadde noe alternativ. Jeg forsøkte å finne en løsning.
- Det må to til for å starte en krangel. Hva kan du ha gjort galt?
- Uansett om jeg hadde vært en ordentlig bråkmaker, fins det kjøreregler i arbeidslivet. Det er selvfølgelig to parter i en konflikt, men arbeidstaker og arbeidsgiver er ikke to likeverdige parter. Det er nettopp derfor det er så viktig med slike regler.

Både familie og venner advarte Yssen mot å ta en offentlig oppvask med Valla.

- Deres intensjoner var gode. Varslere betaler ofte en forferdelig høy pris. De blir liggende igjen, de blir skadet av det. Enten fordi det er belastende i seg selv eller fordi de blir stemplet som hysteriske. De blir ofrene. Dette var mine nærmeste redde for at skulle skje med meg. Og hvem er det som tilbyr sånn mennesker jobber etterpå da?

Noen har tilbudt Yssen jobb, uten at hun vil si hva det dreier seg om.

- Det jeg er sikker på, er at jeg enten må være sjef selv, eller jobbe for en sjef som jeg virkelig har respekt for.
- Det har kanskje å gjøre med ditt offentlige image som sint og streng?
- Sint har jeg vært. Det er et inntrykk folk fikk da jeg var likestillingsdirektør. Men da var rollen min å være streng. Det har jeg hørt ofte i mitt liv, er at jeg har vært veldig tydelig. Det kan kanskje oppfattes som strenghet, fordi mange pakker inn veldig godt det de mener. Jeg har ofte støtt på hyggelige mennesker som utbryter: Jøss, du er jo hyggelig!
- Ville det vært enklere for deg om Valla var en mann?
- Det som er trist, er at det fortsatt er så få kvinner i viktige posisjoner. Jeg har brukt mange år av mitt liv på å kjempe for at kvinner skal inn i lederstillinger. Uten at jeg mener at kvinner nødvendigvis er så forskjellige fra menn, og at de derfor må få slike posisjoner. Eller at verden blir et mykere og bedre sted hvis alle sjefsjobber blir besatt av kvinner. Men det er for få kvinner og det er et demokratisk problem.
- Den siste uke har du vel på et vis fått oppfylt din gamle barndomsdrøm om å bli minerydder?
- Ha-ha-ha-ha-ha

Ingunn Yssens latter er påfallende lik en påhengsmotor med oppstartsvansker.

- Ja, min gode venn Anders Hornslien, som har vært engasjert i mineryddingsarbeid, sa til meg en gang: "Ingunn, du passer overhode ikke til å bli minerydder. Det krever en utrolig tålmodighet. Glem det".
- Men skulle du redde verden da du var ung?
- Har ikke sluttet med det, jeg. Nå ser jeg at Valla har brukt dette som et poeng mot meg. Det er ikke det at jeg tror at jeg kan redde verden. Men det må jo være et poeng å prøve. For noen år siden fikk jeg nok en gang spørsmålet som de fleste kvinnelige ledere får i løpet av sin karriere: Hvordan kan du gjøre karriere og jobbe så mye, og samtidig være mor? Så jeg lurte litt selv og spurte min datter Kaya: - Synes du at du har hatt det forferdelig fordi jeg har jobbet så mye? Men mamma, du skal jo redde verden, svarte hun.

Det har gått 23 år siden Kaya kom til verden. For to år siden fikk Yssen sønnen Arthur med sin nåværende samboer Dagfinn Hertzberg, som jobber som i forskningsstiftelsen Fafo. Å bli mor igjen i moden alder har ført til del to av hektisk hverdag med familieliv.

- Men det er mye enklere nå enn da jeg var 21 og fikk mitt første barn. Selv om jeg måtte lære en del ting på nytt, er jeg mindre engstelig. Før kunne jeg bli veldig bekymret. "Hvorfor går hun ikke, hvorfor smiler hun ikke?" I dag er jeg mer avslappet.
- Det sies at du er et så sterkt konkurransemenneske at du fikk barn nummer to fordi din eksmann Kjetil Try skulle få barn nummer to?
- Hva! Ha-ha. Nei, hvem i all verden har sagt noe slikt? Det må være et menneske uten barn. Så gal er jeg ikke. Det å få barn er en meget alvorlig ting. Men det er nok riktig at det var elementer av konkurranse i ekteskapet vårt. På et tidspunkt måtte Kjetil innrømme at jeg var smartere enn han, hvilket jeg fikk han til å skrive ned på en lapp, forteller Yssen.
- Jeg tror jeg har den ennå.

Tekst: Sverre Gunnar Haga.

10.9 Vallas pressekonferanse 09.03.07

Ja, kjære alle sammen. I nærmere seks år nå så har jeg hatt det privilegium å lede LO. En organisasjon som vi og andre som er medlem av LO virkelig brenner for. Vi har oppnådd flotte resultater i løpet av den tiden. Det er jeg stolt over og vi har fått til de resultatene fordi vi har stått så samlet som vi har gjort. For vi har faktisk bygget bruer mellom offentlig og privat sektor. Vi slo tilbake angrepene på arbeidsmiljøloven og på sykelønnen, og vi kjemper hele tiden sammen mot privatisering av offentlig sektor. Vi kjemper for et sterkt næringsliv, både i industrisektoren og i tjenesteyting. Kvinners lønns- og arbeidsvilkår må stå høyt på vår felles dagsorden i LO og jeg håper at LOs styrke framover skal gi oss seire på både dette og på andre områder. Det gjelder i det tariffoppgjøret vi nå står foran, det gjelder i kampen for AFP, det gjelder likestilling mellom skift og turnus, noe som spesielt angår mange kvinner. Det gjelder 6-timersdagen, det gjelder kvinners rett til heltid og det gjelder kampen mot sosial dumping.

De siste ukene har vært en tung tid for LO. I ukevis så har LO handlet om interne stridigheter, lekkasjer til mediene og anklager mot hverandre. Smått og stort har blitt blåst opp til svære forsidesaker med så å si utelukkende negative fortegn. Dette har ført til, er jeg redd for, mye vondt blod og mistenksomhet. De ansatte og LOs medlemmer har hatt en tøff og vanskelig tid. Vi har overlatt for mye til mediene, vi har overlatt for mye til eksterne advokater og konsulenter. LO må vise evne til å holde orden i eget hus. Der kan ikke fortsette sånn. Nå må vi alle sette medlemmene, deres interesser, først.

Det utvalget som i dag har avlevert sin rapport, det ble satt ned og de fikk et helt åpent mandat. De fikk anledningen til å knytte til seg andre etter eget ønske og de har ikke hatt noen budsjettbegrensninger. Når utvalgsarbeidet kom i gang så opplevde vi at de la opp til både anonyme vitneavhør og tipstelefon. Og jeg må si at jeg selv har opplevd det som spesielt tøft at utvalget har oppfordret til sladder og til å gjøre rede for konflikter om stort og smått. Og jeg må si at jeg har opplevd mye av dette som uverdig.

Jeg skal ikke her gå detaljert inn i Fougner-rapporten eller Ingunn Yssens oppsigelsesbrev, men jeg har sagt det før og jeg sier det igjen. Jeg kan ikke se at noe jeg som leder har gjort i forhold til Yssen eller andre i LO bryter med det lov og regelverk vi selv har kjempet frem. Men jeg mener selvsagt det jeg sa på en pressekonferanse 19. januar at hvis nå har blitt såret av det jeg har sagt eller gjort så beklager jeg selvfølgelig det.

Jeg kan ikke se at jeg har brutt arbeidsmiljøloven og jeg kan heller ikke se av Fougner-rapporten i dag at det er dokumentert. Jeg tillater meg å minne om at det heller ikke er blitt gjennomført noe rettssak og dermed ikke foreligger noen rettskraftig dom. Hadde utvalgets rapport vært en dom, og ikke en rapport, så hadde jeg faktisk gått inn for å anke den, slik, sånn som den ligger nå.

Men jeg vil ta opp særlig ett poeng, selv om jeg ikke skal gå inn i rapporten, så vil jeg ta opp ett poeng som er spesielt viktig for meg. Og det er når min troverdighet som medmenneske og kjemper for kvinners rettigheter, trekkes til de grader i tvil. Da føler jeg et behov for å fortelle hva jeg faktisk står får.

En avis har skrevet på en av sine mange forsider at jeg ikke ble glad da jeg fikk vite at en medarbeider ventet barn. Det er det største avviket fra virkeligheten, blant de mange avvikene jeg har måtte hørt og lest i denne prosessen. Jeg er mor selv, jeg har en datter (på gråten). De siste.. nå stokker jeg litt her. Ja, det er faktisk sånn at jeg gleder meg over alle nye barn og det er like naturlig for meg som for alle foreldre, enten de er mødre eller fedre. Jeg har jobbet for i hele min tid som tillitsvalgt, enten det har vært lokalt eller sentralt, så har jeg jobbet for at kvinner som forteller sine arbeidsgivere at de er med barn skal blir møtt med glede og at arbeidsgivere skal ta sitt ansvar for å tilrettelegge arbeidssituasjonen både før og etter fødsel. Ja, jeg har sagt i dette tilfellet og i andre, når det har vært folk i vår bevegelse som har vært i den lykkelige situasjonen, at det er flott. Arbeiderbevegelsen trenger flere barn.

Jeg kunne fortsette å tilbakevise Ingunn Yssen sine påstander punkt for punkt med henvisning til andre vitner og konkrete dokument, men det skal jeg la ligge. Det jeg imidlertid har lyst til å si det er at jeg er bekymret for dersom Fougners konklusjon skal bli rettstilstand i Norge så vil man kanskje i realiteten innføre et konfliktforbud på arbeidsplasser. Det å være leder, det innebærer også å si ifra på en skikkelig måte når en jobb ikke gjøres sånn som den må, i vårt tilfelle, for at vi skal klare å gjøre den jobben som våre medlemmer betaler for at vi skal gjøre. Det kan være smertefullt å si ifra, det kan være smertefullt å få en sånn tilbakemelding, men det er faktisk nødvendig.

Så tillater jeg meg og å minne om at den private rettegangen som vi har vært igjennom, bryter med viktige rettsikkerhetsprinsipp i vårt samfunn. Dette er da også fastslått av advokater i media senest i dag. Og advokatfirmaet Haavind Vislie har levert et dokument, som sekretariatet i dag har fått, av 22. februar, som sier en del om rettsikkerhetens ivaretagelse i en sånn sammenheng.

Ja, kjære alle sammen. De siste ukene har vært en personlig påkjenning. Jeg kan tåle 9000 omtaler i media på en måned, jeg kan tåle drapstrusler med sikkerhetsvakter døgnet rundt. De er profesjonelle og meget vennlige mennesker. Men mer alvorlig er det at denne situasjonen rammer mine nærmeste og det rammer LO i sterk grad. Og det kan jeg ikke tåle.

Jeg har derfor for kort tid siden varslet sekretariatet om at jeg mener at det er best for LO at jeg trekker meg fra mitt verv som LO-leder. Når jeg velger å trekke meg, så gjør jeg det ikke fordi jeg mener at motparten og Fougner-utvalget har rett i sin fremstilling av denne saken. Men jeg gjør det for jeg tror at det i denne situasjonen er det beste bidraget jeg kan gi til LO.

Og skulle jeg angre på noe i ettertid så er det at jeg ikke gjorde dette mandag 29. januar, da jeg ble meddelt at det var nedsatt et domsstolslignende utvalg. Et utvalg uten garantier for full rettssikkerhet, sånn som det ville vært i en arbeidsrett. Det ble satt i gang en granskning som i realiteten medførte at organisasjonen satte sin egen leder under administrasjonen.

Dere har nå hørt min konklusjon og til våre medlemmer som måtte se og høre på dette her, så vil jeg takke alle de, alle de i Folkets Hus, alle de i media som jeg har arbeidet sammen med meg så langt. Og jeg vil fortsatt gjerne bruke mine krefter til å jobbe for et solidarisk og for et sterk LO. Men jeg mener som sagt at fra nå av best skjer ved å ikke faktisk å være LO-leder perioden ut. Og akkurat nå tror jeg at det jeg vil savne mest, det er den gode kontakten med våre flotte medlemmer og tillitsvalgte. Det å være på besøk på bedrifter, det å være i virksomheter, det å ha møter med tillitsvalgte, det å ha tøffe diskusjoner ute, det vil jeg virkelig savne. Det skal alle dere jeg har møtt ute være viss på, at det har vært de store opplevelsene i min LO-lederperiode.

Og så er jeg lei meg. Jeg er lei meg for å skuffe de alle som i disse vanskelige ukene, gjennom brev, gjennom blomster, gjennom henvendelser, gjennom møteuttalelser. Ja, jeg har til og med fått hjemmestrikka votter, sokker, pulsvarmere. Jeg er veldig lei for å skuffe dere som har sagt; Stå på, vi trenger deg. Det er tungt å si til dem at dette gjør jeg nå fordi jeg mener at det er best for LO. Og jeg håper at våre medlemmer og tillitsvalgte ute som virkelig har stått på i denne vanskelige tiden, at de skjønner at jeg nå tenker aller mest på dem.

Jeg er også lei meg... jeg er lei meg for at krefter som står fagbevegelsen svært fjernt, gjennom denne saken har fått så splid imellom oss. Fått så usikkerhet, fått så tvil og at det har kommet mye vondt i kjølevannet av det.

Så er det så at jeg som jeg har sagt, merket et sterkt kjøer de siste ukene og det har jo dere selv sett. Så å fortelle dere det, der er nok neppe noen nyhet. Men det har vært mye hyggelig og, som jeg nettopp nevnte.

Og en av de hyggeligste SMSene, det fikk jeg i går fra en som har tjent LO under fem LO-ledere, nemlig vår kontorsjef Kåre Myrvoll, som gikk av for et års tid siden med AFP. Kåre skrev til meg. Jeg har jobbet sammen med han i ni år. Han skrev til meg i går; Jeg kjenner deg Gerd-Liv som en sterk og krevende, men som en åpen og lyttende leder. Det satte jeg pris på.

Så er det sånn at jeg selvfølgelig og vil savne det daglige samarbeidet med gode kolleger i Folkets Hus, med LOs stolte, dyktige tillitsvalgte både i forbundene og utover i landet. Og til dere vil jeg si; Stå på, stå på krava og lykke til.

Takk for oppmerksomheten.

10.10 Yssen i VG Helg 28.04.07

Ingunn Yssen (45) innrømmer at hun har følt skyld for Gerd-Liv Vallas fall. Men hun ville ikke ha stopper for henne på gaten.

Har ingen ønske om forsoning.

- I øyeblikk har jeg syntes synd på henne. Jeg har vært bekymret for Valla. Da hun ble drapstruet og sykemeld, tenkte jeg: så vondt det må være for Valla nå. Da håpet jeg at hun hadde mennesker rundt seg som passet på henne. Av og til har jeg også følt skyld.

For første gang etter avgangen til Gerd-Liv Valla forteller Ingunn Yssen sin historie. Det skjer på kjøkkenet i Yssens idylliske trehus i Oslo, der hun bor samme med mannen Dagfinn (40) og to år gamle Arthur. I dagsavisen har Vallas advokat påstått at motivet til Yssen har vært å skade og straffe Gerd-Liv Valla. Valla har dessuten hyret den mer profilerte strafferettsadvokaten Harald Stabell, som varsler omkamp om sannheten i Valla-Yssen-saken, og når skal dette ta slutt?

Yssen skjenker kaffe i et krus og ser overraskende pigg og glad ut, der hun spaserer over det hvitmalte tregulvet, med kunst på veggen og snakker om skylden som av og til kommer over henne.

- Jeg hadde satt i gang en sak som ble så voldsom. Den medmenneskelige siden gjorde at jeg følte en slags skyld. Men da sa noen til meg: ”Tror du Gerd-Liv Valla ville syntes synd på deg?” De dro meg inn igjen. Jeg ville lyve hvis jeg sa at jeg syntes veldig synd på Valla i dag.
- Har dere snakket sammen etter avgangen?
- Nei. Jeg føler ikke noe behov for å snakke med henne.
- Hvordan tror du hun har det?
- Jeg aner ikke.

Yssen spaserer mot kjøleskapet og kommer tilbake med en kartong med melk.

- Hvis du hadde møtt Valla tilfeldigvis på gaten, ville du sagt hei?
- Jeg vill sagt hei, så gått videre. Jeg tror Valla har det på akkurat samme måte.
- Det hadde ikke blitt noen lang samtale?
- Det hadde selvfølgelig ikke blitt en samtale i det hele tatt. Det tror jeg folk forstår.
- Tror du at Valla og du kommer til å forsones noen gang?
- Hvorfor skulle jeg ha et ønske om det? Målet med dette har vært å bli ferdig med henne. Dessuten tror jeg ikke Valla har noe ønske om å forsones med meg. Aldri.

Fredag 9. mars, kl 14:00. Kledd i rødt, med et manus i hånden, går Gerd-Liv Valla, Norges mektigste person, på talerstolen i Folkets hus med en stemme som av og til brister. 14 000 artikler er skrevet om henne og saken. Folk som ser dette på TV mener de er vitne til noe spesielt, nesten høytidelig, som når kongen og statsministeren holder nyttårstale. Når Gerd-Liv Valla forlater talerstolen, har hun mindre makt enn deg og meg. Fire timer tidligere satt Ingunn Yssen og hennes advokat på et kontor i Bygdøy Allé, der de klippet opp forseglingen til rapporten fra granskningsutvalget. Så begynte de å lese.

- Jeg ble enorm lettet. Jeg hadde blitt trodd. Ikke minst var det utrolig flott at utvalget mente det var galt av meg å gå ut offentlig. Det ble veldig god stemning på kontoret.
- Det ble kanskje litt feiring?
- Ikke noe annet enn at jeg strakk hendene over hodet. Makt-ubalansen hadde jo vært slående. TV-bildene viste Valla i en stor, svart bil, med sotede vinduer og livvakter på slep. Jeg kjørte en elbil av type varebil. Det var styrkeforholdet mellom oss i et nøtteskall. Det var et stort maktapparat mot lille meg og Ingeborg, advokaten min.
- Hva gjorde du etterpå?
- Jeg rakk å få i meg et par glass rødvin hjemme på sofaen, så sluknet jeg.
- Denne saken, den må ha tatt på?
- Jeg er ingen robot. Jeg har vært rasende, lei meg og fortvila, men det er ikke noe verre enn det.

Når Yssen jobbet som internasjonal sekretær i LO, våknet hun om morgenen og tenkte på Gerd-Liv Valla. Hun satte på kaffen og frokosten og tenkte stadig på Gerd-Liv Valla.

Når kvelden kom og Yssen krøp til sengs, tenkte hun også på Valla:

- Hva skal hun gjøre i morgen? Vil hun gi meg kjeft. Det var totalt utforutsigbart. Man blir helt ødelagt i den forstand at man ikke tenker på noe annet. Det er det som er sykdommen. Man blir fanget i det. Deretter begynte jeg å lure på om det var meg det var noe galt med.
- Heldigvis hadde jeg vett til å komme meg til legen: "Du må ikke tilbake på jobben", sier han. "Jeg må tilbake. Jeg har avdelingsseminar", sier jeg. "Du må ikke tilbake. Det vil ta livet av deg".

- Etter slike opplevelser er det vel lett å få hevtanker?
- Nei, det handler ikke om hevn. Det eneste som sto i hodet mitt var at jeg måtte ta tilbake kontrollen over mitt eget liv.
- Vallas advokat hevder du gikk til VG for å hevne deg hardest mulig på Valla?
- Det vil jeg hevde er uriktig. Det handler om at jeg følte det som en plikt å si ifra, rett og slett. Mange i LO var rammet, ikke bare jeg. Vi kunne ikke ha en leder med Vallas lederstil. I tillegg ble hun mektigere og mektigere utover høsten i fjor. VG kåret henne til Norges mektigste. Hun hadde innflytelse i alle miljøer, noe som gjorde det ennå viktigere å si fra. Men samtidig ennå vanskeligere. Ingen torde det.
- Hvorfor ikke?
- Frykt. Det var et system basert på frykt. Mange ressurssterke, dyktige mennesker i LO så hva som skjedde, men ingen torde å gjøre noe.
- Du jobbet samme med Valla i Justisdepartementet og hørte historiene om lederstilen hennes. Hvis den var så ille, hvorfor begynte du å jobbe for henne på ny?
- Valla var hyggelig mot meg. Jeg hadde ikke mange negative erfaringer med henne fra den tiden. Men i LO begynte det nesten med en gang.
- Er det bare Vallas skyld, eller har du også et ansvar?
- Hvis hun var misfornøyd med meg, finnes det spilleregler i arbeidslivet, som nettopp LO har gått i front for å innføre.
- Men kan det har skapt en frustrasjon hos henne?
- Man kan ikke mobbe og trakassere likevel.

Yssen snakker rolig og behersket, med hendene rundt kaffekoppen. Ingen sterke følelser:

- Jeg må få lov til å si at jeg har lykkes rimelig godt i alle jobber jeg har hatt, både i norsk politikk og innenfor FN-systemet. Det var derfor jeg ble ansatt i LO. Nå leser jeg i avisen at Valla-siden mener jeg var udugelig som internasjonal sekretær. Det er mulig, det. Men jeg fikk jo aldri sjansen til å gjøre en god jobb. Nå leser jeg i avisen at Valla-siden mener jeg var

udugelig som internasjonal sekretær. Det er mulig, det. Men jeg fikk jo aldri sjansen til å gjøre en god jobb.

- Hvis du ikke hadde hatt noen negative opplevelser med Valla i LO selv: ville du likevel gått ut og varslet?
- Det er et umulig spørsmål å svare på, for det er hypotetisk. Jeg vet ikke, men jeg håper det. Jeg håper at mennesker reagerer når andre mennesker blir dårlig behandlet.
- Men flere hevder de ble dårlig behandlet av Gerd-Liv Valla i Justisdepartementet da du jobbet der. Hvorfor varslet du ikke da?
- Grunnen er at jeg ikke merket så mye til det.
- Du så ikke noe galt?
- Nei, jeg fikk ikke tak på hva det var. Akkurat som i LO, var det bak lukkede dører det skjedde. Det er der man får høre hva slags ubrukkelig og udugelig menneske du er.

Telefonen til Yssen ringer. Hun tar den, forsvinner inn i et annet rom, kommer tilbake og vi snakker om blomstene, telefonene og brevene hun har fått.

- Har du hørt noe fra Jens Stoltenberg?
- Jeg har aldri snakket med han om denne saken. Jens er en venn av meg fra gammelt av, men jeg har tenkt: det skal han få slippe.

Yssen ser ned i glassbordet:

- Det meste jeg har fått har vært positivt, med unntak av en type som skrev fire-fem brev med sånn gærningskrift.
- Hva skrev han?
- Han kom med [det] jeg opplevde som drapstrusler.
- Ikke bare Valla ble drapstruet, også du?
- Jeg har ikke villet snakke om det før. Men det første brevet handlet om hvor grusom jeg var. Så trappet han opp: "Du kan bli voldtatt når som helst. Du må ikke føle deg trygg". I tillegg fikk jeg drapstruslene mot Valla i posten. Han som truet Valla sendte kopi av truslene til meg, av en merkelig grunn. Da tok jeg kontakt med politiet.
- Ble du redd?
- Jeg ble i grunn ikke det. Dessuten sa politiet at de trodde de viste hvem som truet meg, nemlig en som kaster seg over mennesker som er mye i mediene.

Yssen har i grunn ikke vært så mye i mediene. Hun har isteden ligget lavt, som det heter. En sjelden gang har hun gitt noen korte intervjuer, alltid i nøktern stil, uten mye følelser og hovering, og på grunn av dette har noen kalt Yssen en mediestrateg. En ressurssterk aktør som la en plan.

- Hadde du en strategi?
- Man kan aldri regissere en slik sak. Jeg hadde ingen kontroll og alt å tape. Jeg visste at uansett hvordan saken ender, vil det klebe noe negativt ved meg. "Bråkebøtte". "Problemmaker". Men jeg følte ikke at jeg hadde noe valg. Jeg måtte tåle det. Det jeg brukte mest tid på før jeg gikk ut var å stålsette datteren min. Det var henne jeg var mest bekymret for. Jeg sa at hun måtte forvente at det kunne stå fryktelig stygge ting om meg i avisen.
- Hva hadde du gjort hvis hun hadde sagt at hun ikke orket at du gikk ut offentlig?
- Hun måtte orke.
- Måtte?
- Jeg sa til henne: Dette må jeg gjøre, og da skjønte hun det.

Vi spør Yssen hvor denne røffheten kommer fra, og hun snakker om oppveksten på Oslos østkant, Manglerud. At hun er herdet av livet.

- Faren min og jeg kranglet så fælt at da jeg var åtte år gammel at han måtte flykte inn på soverommet, fordi han ble så oppskjørtet. Klart, når din egen far må gi seg i diskusjonen føler man at man blir tatt på alvor.

- Du følte ikke at du hadde gått over streken?

- Overhøodet ikke. Jeg tenkte: "Nå tok jeg han. Seier!"

Yssen må le litt av seg selv:

- Jeg vokste opp med bare gutter i gata. De slo meg jo ned. Jeg løp opp til moren min, og hun sa jeg bare fikk slå tilbake.

- Begge foreldrene dine døde av sykdom?

- Av parkinson og alzheimer. Det er den mest nedrige sykdommen du kan få. Til slutt visste hun ikke hvem jeg var. Du dør langsomt, pinefullt og uten verdighet, og det er ingenting du kan gjøre. Saken med Valla kunne jeg gjøre noe med. Men ikke dette.

En gang var Ingunn Yssen og Gerd-Liv Valla venner, og da Valla fylte 50 år ble dagen feiret på kjøkkenet til Yssen med mat og gode venner. To fremadstormende kvinner, viklet inn i et nettverk av Norges mektigste.

- Hva var det du likte ved henne?

- Først og fremst var jeg fascinert av at hun kunne noe jeg ikke kunne, nemlig fagbevegelsen. Dessuten så hun på livet på en annen måte enn meg. Jeg tror først og fremst det var det. Det er dessuten ikke sånn at Valla er grusom mot alle mennesker hele tiden. Selvsagt ikke. Hun var jo veldig hyggelig mot meg den gang.

- Hva er det peneste du kan si om Gerd-Liv Valla?

- Jeg mener hun er smart dame.

- Hvordan da?

- Hun er intelligent.

- Har du prøvd å forstå hvorfor hun oppførte seg slik du påstår at hun gjorde?

- Det er noe som heter at makt korrupperer. På samme måte er det sånn at makt beruser. Det er nettopp derfor folk med makt skal være utrolig forsiktige. Vi må forvente mer av folk med makt. Jeg er ikke imot makt. Makt er bra. Men Valla misbrukte sin makt.

- Sier du at Valla var så beruset av makt at hun ikke visste hva som var rett og galt?

- Hun visste hva hun gjorde med meg og andre.

- Hva mener du?

- Hun ville være mektig. Mektigst.

Yssen vil ikke si mer.

Utenfor står solen høyt på himmelen. En varm vind er på vei. Det har blitt sen formiddag, og Yssen snakker om huset hun har pusset opp, og pappeskene med gammelt rot hun har båret ned fra loftet, som den reneste terapi. Hun forteller om forespørlene om jobb fra det private næringsliv, og boken det er varslet at hun skal skrive. Den har Yssen bestemt seg for å legge til side, for hun er redd det kan virke i overkant selvopptatt. Yssen rydder kaffekoppene fra bordet:

- En av vennene mine sa, "det er etterpå det blir vanskelig. Det er da du vil føle tomhet".

Makan til vrøvl. Jeg har det bra.

- Ser du på deg selv som en helt?

- Jeg gjør ikke det. Det er ikke viktig for meg, heller. Å prøve å bli helt ved å legge seg ut med Norges mektigste, er nesten litt for dumt. Da er det lettere å melde seg på Idol.

Tekst: Ronny Berg.